

VOGUE

Η Βιβλος της Μόδας. Ένας τίτλος, μια ιστορία.

Κάθε 3η Κυριακή μαζί με την Καθημερινή

ΜΟΝΟ
€2
ΕΠΙΠΛΕΟΝ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 20 Μαρτίου 2022 • Έτος 14^ο • Αρ. φύλλου 706

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Μπορεί να φέρει την αλλαγή τρίτη προσωπικότητα

Τρίτη υποψηφιότητα μπορεί να συσπειρώσει τα κόμματα της αντιπολίτευσης, λέει ο Στέφανος Στεφάνου στην «Κ». Σχολιάζει το ενδεχόμενο υποψηφιότητας της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου, απαντά στην ενόχληση ΔΗΚΟϊκών για τον αποκλεισμό Νικόλα και τις κινήσεις της Ειρήνης Χααραλαμπίδου. **Σελ. 8**

ΜΠΟΜΠ ΜΕΝΕΝΤΕΖ

Ενεργειακός κόμβος η Ελλάδα για την Ε.Ε.

Ο Αμερικανός γερουσιαστής Μπομπ Μενέντεζ λέει στην «Κ» ότι όσο η Τουρκία δεν σέβεται το διεθνές δίκαιο και συνεχίζει την κατοχή στο βόρειο τμήμα της Κύπρου δεν μπορεί να αγοράσει νέα F-16. **Σελ. 19**

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Ο νέος ενεργειακός χάρτης της Ε.Ε.

Ο EastMed δεν έχει ξεγραφτεί από την Ε.Ε., καθώς η μελέτη για τη βιωσιμότητά του παραμένει Έργο Κοινού Ενδιαφέροντος. Με την πρωτοβουλία REPowerEU, η Κομισιόν φιλοδοξεί να δώσει τέλος στην εξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο. **Σελ. 7**

ΠΑΝΔΗΜΙΑ

Εμβόλια - νοσηλείες αλλάζουν τα δεδομένα

Σε επιστημονικό επίπεδο το τελευταίο διάστημα γίνεται λόγος για αποκλιμάκωση της πανδημίας, η οποία φέρνει σταδιακά επιστροφή στην κανονικότητα. Η σταδιακή αποκλιμάκωση των νοσηλείων δημιουργεί ελπίδες πως η COVID-19 κινείται προς ενδημική κατεύθυνση. **Σελ. 10**

ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Κόψαμε δεσμούς με Ρώσους ολιγάρχες

Η Κύπρος έχει κόψει δεσμούς με Ρώσους ολιγάρχες, έκλεισε 85.000 λογαριασμούς ή έχει αρνηθεί άνοιγμα νέων, έχει περιορίσει τις ρωσικές καταθέσεις στο 1 δισ. οι τράπεζες έχουν τερματίσει σχέσεις με 40.000 πελάτες. **Οικονομική, σελ. 3**

Η μάχη των δύο και οι άγνωστοι «Χ»

Σοβαρό προβάδισμα Χριστοδουλίδη, την παράσταση νίκης ο Αβέρωφ, θολό τοπίο στην αντιπολίτευση

Παρόλο που ο δρόμος προς τις εκλογές είναι μακρύς και απρόβλεπτος, στην παρούσα χρονική περίοδο ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει αδιαμφισβήτητο προβάδισμα. Αντλεί περίπου το 40%

των ψήφων του ΔΗΣΥ σε όλα τα σενάρια της δημοσκοπήσης, κερδίζει περίπου 35% από το ΔΗΚΟ, με εξαίρεση το σενάριο υποψηφιότητας του Νικόλα Παπαδόπουλου. Ο Αβέρωφ

ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΗ «Κ»
✓ Τα σενάρια για τις προεδρικές εκλογές.

Νεοφύτου έχει βελτιώσει την εκλογική του επιρροή, ενώ κερδίζει στην παράσταση νίκης. Από τα ονόματα της αντιπολίτευσης, τα μόνα που συγκεντρώνουν αξιόλογη βάση εκκίνησης

είναι του Νικόλα Παπαδόπουλου και της Ειρήνης Χααραλαμπίδου, της οποίας η εκλογική επιρροή κυμαίνεται στο 20% έναντι 33% για τον Χριστοδουλίδη και 16% για τον Νεοφύτου. **Σελ. 3**

Ουκρανικό και γεωπολιτικές ισορροπίες

Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία συνεχίζεται, με τους Ρώσους μεγιστάνες σε αντίθεση με το προηγούμενο καθεστώς κυρώσεων αυτή τη φορά να νιώθουν τον κλοιό να σφίγγει γύρω τους. Η Κύπρος, καθώς και άλλες χώρες του γεωπολιτικού μας χώρου, όπως το Ισραήλ, η Τουρκία και η Ελλάδα, μπαίνουν σε μια ενδιαφέρουσα διπλωματική κατάσταση σε σχέση με την έκβαση του Ουκρανικού. Η «Κ» αναδημοσιεύει εκτενή αποσπάσματα του κειμένου του John J. Mearsheimer. Ο καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο του Σικάγου είχε εξαιρετική υποστήριξη ότι την κύρια ευθύνη για την κρίση την έχουν οι ΗΠΑ και η Ευρώπη, και ότι η ρίζα του προβλήματος είναι η διεύρυνση του NATO προς ανατολάς. Στη φωτογραφία μια γυναίκα από τη Μαριούπολη κάνει μαθήματα με τα παιδιά της στο κέντρο προσωρινής φιλοξενίας προσφύγων στη βάση του οικτροφείου «Zvezda» στην περιοχή Neklinovsky της περιοχής του Ροστόφ. **Σελ. 5, 7, 16-18**

Προσήλωση σε NATO και Ε.Ε. από Αθήνα

Αναθεωρητισμός της Αγκυρας

Η Αθήνα καλείται να ισορροπήσει ανάμεσα στην προσήλωση στο NATO και την Ε.Ε., και ταυτόχρονα να υπενθυμίζει στους συμμάχους ότι οι ελληνoturκικές διαφορές εδράζονται στον αναθεωρητισμό της Αγκυρας. **Σελ. 20**

Παράθυρο για στήριξη ευάλωτων

Οι δημοσιονομικές χαλαρώσεις και τα μέτρα κατά της ακρίβειας

Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία τείνει να παρατείνει για ακόμη μία χρονιά τις δημοσιονομικές πολιτικές των κρατών οι οποίες θα προσαρμόζονται αναλόγως των συνθηκών και της διάρκειας της κρίσης. Οι χαλαροί δημοσιονομικοί κανόνες θα

συμβάλουν ώστε η Κύπρος να στηρίξει επιχειρήσεις και καταναλωτές. Η ακρίβεια τροφίμων είναι κάτι που δεν μπορεί να αγνοηθεί, καθώς επηρεάζει νοικοκυριά, αλλά και σχεδόν όλες τις επαγγελματικές ομάδες. **Οικονομική, σελ. 3**

ΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ

Οι λόγοι της ανόδου και το προφίλ

Η δυναμική που παρουσιάζει ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει κάνει πολλούς να διερωτηθούν αν ευδοκίμει στην Κύπρο ο «Μακρονισμός». Ερωτήματα γείρονται για τους λόγους επικράτησής του σε όλα τα κόμματα. **Σελ. 4**

ΤΟΥΡΚΙΑ

Το ουκρανικό την αναβαθμίζει

Αναβάθμιση απολαμβάνει η Τουρκία, η οποία εμφανίζεται ως διαμεσολαβητής στο Ουκρανικό, ενώ διεκδικεί και ρόλο εγγυητή μιας ενδεχόμενης συμφωνίας Μόσχας-Κιέβου. Τα δεδομένα αγγίζουν την Κύπρο και στο κομμάτι των ευρωτουρκικών σχέσεων. **Σελ. 6**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Με νέα δεδομένα

Από τη σημερινή δημοσκόπηση της «Κ» φαίνεται πως η χώρα έχει μπει σε μία πολύ ιδιαίτερη προεκλογική περίοδο. Το Ουκρανικό, που αλλάζει άρδην τα οικονομικά δεδομένα, η διελευκυστίνδα και οι εσωτερικές κομματικές έριδες, άλλοτε εμφανείς και άλλοτε λανθάνουσες, και η κοινωνία του 2022, που δεν μοιάζει σε αυτή των περασμένων χρόνων, δημιουργούν νέες συνθήκες, τις οποίες τα κόμματα, αλλά και η κυβέρνηση, οφείλουν να μπορούν να ακολουθούν και να διαβάζουν, ώστε να προσαρμόζονται στις πραγματικότητες της εποχής μας. Οι καιροί είναι και χαλεποί και πονηροί, συνεπώς Πολιτεία και κόμματα θα πρέπει να βρίσκονται κατά το δυνατόν μπροστά από τα γεγονότα.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΠΡΟΣΩΠΟ

Ο Γιώργος Τσαγκάρης στην «Κ»

«Ό,τι δημιούργησα μέχρι σήμερα πηγάει μέσα από μια βαθιά συναισθηματική φόρτιση που προκύπτει κυρίως από το περιβάλλον που ζω» λέει ο Γιώργος Τσαγκάρης στην «Κ» με αφορμή τη νέα του ιστοσελίδα, με αφίσες και εκδόσεις που σχεδίασε τα τελευταία 20 χρόνια. **Ζωή, σελ. 1**

ΧΟΡΟΣ

«Ερωτευμένα Αλογα» στο Ριάλτο

Η θεατρική ομάδα Εν Δυνάμει παρουσιάζει την παράσταση «Ερωτευμένα Αλογα», και στην «Κ» μιλάει η σκηνοθέτρια Ελένη Ευθυμίου. Για τον έρωτα η κα Ευθυμίου λέει πως είναι χημικές ενώσεις που άλλοτε σε τρελαίνουν κι άλλοτε σε ανασταίνουν. **Ζωή, σελ. 8**

Η κάρτα που σε ταξιδεύει είναι εδώ.

bankofcyprus.com.cy Τράπεζα Κύπρου

HUBLOT

BIG BANG INTEGRAL TIME ONLY YELLOW GOLD

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Αγαπημένο μου ημερολόγιο

«**Είναι σκληρό** για μια γυναίκα να 'ναι μόνη» κλαψούρισε η Κουλλίτσα, αλλά δεν υπέκυψε στον συναισθηματικό εκβιασμό αγαπημένο μου ημερολόγιο. «Είναι σκληρό για μια γριά γυναίκα να είναι τόσο αλλούλη ημερωμένη» απάντησα και της έκλεισα το τηλέφωνο.

Τρεις μέρες την ψάχναμε την Κουλλίτσα αλλά ήταν εξαφανισμένη. Με κάτι γελοίες δικαιολογίες για «κακή ψυχολογία ένεκα του πολέμου» και άλλα εξίσου ζοφερά. Ώσπου έσκασε το story στο Instagram και η αστική Λευκωσία άναυδη είδε την αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού να ξεσαλώνει στα μπουζούκια στη Λεμεσό. Βουνό τα γαρούφαλλα στα πόδια της Δέσποινας Βανδή, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Όπως παλαιά!

«**Εγώ εν τζιαι**» ψέλλισε το όνειδος της τρίτης ηλικίας. «Καλέ εσύ δεν ολοφύρεσαι «στην ζωή μου στην αυλή μου νυχτολούλουδο» περιστοιχισμένη από τη χωρωδιά τεκνών; Εδώ, χρυσή μου, υπάρχουν τεκμήρια!» Εξέμνηη η Καλαμαρού, καθότι παραμένει βράχος σε θέματα Ελαφρολάϊκής ηθικής. «Το διαψεύδω» μουλάρωσε η άλλη. «Κουλλίτσα, ψεύδεσαι. Και ψεύδεσαι και τρως!» την αποστόμωσε η Ευγενία, θίγοντας το θέμα ταμπού.

Η Κουλλίτσα, αγαπημένο μου ημερολόγιο, δεν υπήρξε ποτέ μίσχος, για να το θέσω όσο πιο κομψά μπορώ. Ανέκαθεν ήτο ολίγον τσουπρωτή, γεγονός που την τοποθετούσε ψηλά στην κλίμακα του κυπριακού sexiness. Το άτιμο το γήρας όμως ήρθε και φάρδυνε την περιφρέια Κυριακού στα μη περαιτέρω. «Η νέα μόδα στον κύκλο μας είναι το αδυνάτισμα με ενέσεις» ομολόγησε η Κουλλίτσα την αιτία που την οδήγησε στη Λεμεσιανή Ριβιέρα. «Αν' εκεί και πέρα, τα μπουζούκια ήταν μονόδρομος...».

«**Κάν' το όπως ο Πάπας**» σκέφτηκαν στον Λόφο, πλην όμως η επίσκεψη του Προέδρου στο Πουρνάρα απέδειξε ότι τα επικοινωνιακά γκολ απαιτούν και επιδέξιους παίχτες.

Πάντοτε πρωτοπόρα η Λεμεσός, αγαπημένο μου ημερολόγιο. «Και με το θάρρος της γνώμης της» υπερθεμάτισε η αναγεννημένη Κουλλίτσα, κλείνοντας με νόημα το μάτι στις υποσημειώσεις της σύγχρονης κυπριακής Ιστορίας. Όλες φυσικά καταλάβαμε ότι αναφερόταν στην παρέμβαση της ηγερίας των Λεμεσιανών σοσιαλιτέ για την πιθανή υποψηφιότητα της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου στις προεδρικές. «Αξέχαστο μου μένει πως ενώ δεν ήταν μέλος της διακομματικής επιτροπής η πρώτη έγνοια μετά από συζήτηση στη Βουλή ήταν να πάρει το βήμα και να ακυρώσει και τον συνάδελφό της που ήταν παρών και τη μεταρρύθμιση δικαιοσύνης με

βαρύγδουπες δηλώσεις». «Καταπέλτης η Ακατανόμαστη!» ομοφώνησε το καρέ μετά και την επιστροφή της Ασίτου.

«**Πείτε κάτι** ευχάριστο να ευθυμίσουμε, κοπέλες» προκάλεσε την τύχη της η συνταξιούχος Θεολόγος Θεοπίστη Θεοδούλου κατά τη διευρυμένη σύνθεση του καρέ για ποκεριζέ. «Ο Εμμανουέλ είναι hot!» είπε η αδίστακτη Κουλλίτσα και σκόρπισε εγκεφαλικά. Προτού προλάβουν οι άλλες να συνέλθουν από την έκπληξη, τους έδειξε στο κινητό της φωτογραφίες του αζύριστου Μακρόν με το φούτερ, βυθίζοντας το καρέ σε βαθιά περισυλλογή. «Δεν βγαίνει και σε κυπριακή βερσιόν;» ψέλλισε

η Μαργαρίτα Πεύκου Hazelwood, με το υπόλοιπο καρέ να συμφωνεί ότι έφτασε η ώρα για να ξαναράψουν το κοστούμι του υποψηφίου. «Η καλύτερα το φούτερ της αεροπορίας» συμπλήρωσε η χήρα Hazelwood, εμφανώς συγκλονισμένη από αυτό που έβλεπαν τα μάτια της.

Δεν είναι εύκολο να εξηγήσω πώς από την τσαλακωμένη εικόνα του Εμμανουέλ Μακρόν και τη φυλλοροούσα λίμπιντο του καρέ η συζήτηση κατέληξε στον πόλεμο της Ουκρανίας. Εκεί όμως που φάνηκε ότι είχαμε ολοκληρώσει το ελαφρολάϊκό ρεπερτόριο, η Λητώ Περιστέρη Μουσουπέττη μάς διέψευσε πανηγυρικά. Και μοιράστηκε την αγωνία

όσων πλατσουρίζουν στα απόνερα του lifestyle για τον δισεκατομμυριούχο Ρόμαν Αμπράμοβιτς, ο οποίος παλεύει να σώσει ό,τι σώζεται από τις κυρώσεις που επέβαλε η Δύση στους Ρώσους κροίσους. Ένα ανθρώπινο δράμα αγαπημένο μου ημερολόγιο...

«**Δύο σούπερ** γιούτ αξίας 1 δισεκατομμυρίου λιρών, ένα ιδιωτικό τζετ αξίας 49 εκατομμυρίων λιρών και ένας πακτωλός εκατομμυρίων σε καταθέσεις κινδυνεύουν» ενημέρωσε το καρέ η σενάως μελοδραματική Μουσουπέττη, συμπληρώνοντας ότι ο ιδιοκτήτης της Τσέλι θεάθηκε στο αεροδρόμιο του Τελ Αβίβ στημέλτος και κουρασμένος.

Ακολούθησε μια παρατεταμένη σιωπή. Κάτι τέτοιες στιγμές τα λόγια δύσκολα μπορούν να εκφράσουν το γελοίο του πράγματος σκέφτηκα, αλλά προτίμηση να μην πω κάτι.

Σαν να στέρεψε Ξαφνικά το πηγάδι των λέξεων. Ή μάλλον, σαν να μην είχε νόημα πια η προσπάθεια με χαζολογήματα να αποφεύγουμε τον ελέφαντα στο δωμάτιο. Ο πόλεμος δεν ξεγελιέται με ευφυολογήματα, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Όσο και να θέλουμε να κρατηθούμε στον αφρό της ζωής, αυτό που συμβαίνει στην Ουκρανία είναι μια άβυσσος που απειλεί να μας καταπιεί όλους. Αυτά σκεφτόμουν, αλλά και πάλι δεν είπα κάτι. Ώσπου κάποια ανέφρε το προεδρικό σόου στο Πουρνάρα και έσπασε την αμήχανη σιωπή.

Αν πέτυχε με τον Πάπα Φραγκίσκο, γιατί όχι και με τον δικό μας; Αυτό μάλλον σκέφτηκαν εκεί στον Λόφο και τον έστειλαν με την κουστωδία του στο Πουρνάρα. Έσπασαν ένα σκηνικό υποδοχής, έντυσαν ένα προσφυγάκι με ζεστά ρούχα για τη φωτογραφία και όλα καλά. Μόνο την έλλειψη ενός ζεστού ροφήματος εντόπισε ο Πρόεδρος και έδωσε συχαρητήρια στον Νουρή για το άριστο του έργο. Αν δεν ήταν και ο μετανάστης που φώναζε «κοιμάστε καλά τη νύχτα;» μπορεί να έπειθε τον εαυτό του ότι όλα καλά ήταν καμμένα.

«**Αφού** πέτυχε με τον Πάπα, γιατί όχι και με τον δικό μας;» δυσφόρησε η Ευγενία η Καλαμαρού. «Επειδή για να πείσεις απαιτείται ειλικρίνεια» ακούστηκε η φωνή της Ελλούς από το μέσα δωμάτιο. «Την ώρα που σιδέρωνε, της ήρθε πως ημέρωνε στα γόνατα λιοντάρι» σιγοτραγούδισε η Κουλλίτσα και ζήτησε μπιριμπάκι.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
20.3.1932

ΒΟΣΤΩΝΗ - ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ: Νεώτεροι πληροφορίες ληφθείσαι εις τας ενταύθα αρχάς αναφέρουν ότι αι προετοιμασίαι διά την υπό του εν Αμερική εγκατεστημένου Έλληνος αεροπόρου Δημητρίου Καραδήμου σχεδιαζομένην κατ' ευθείαν από Βοστώνης εις Αθήνας πτήσιν, συνεχίζονται εντατικώς. Κατά τας αυτάς πληροφορίας η πτήσις θα

πραγματοποιηθή μεταξύ 15ης Μαΐου και 15ης Ιουνίου ε.ε. οπότε η μετεωρολογική κατάστασις του Ατλαντικού Ωκεανού παρουσιάζεται ευνοϊκή διά τοιούτου είδους εγχείρημα. Πιλότος του αεροπλάνου θα είναι ο Αμερικανός αεροπόρος Ράσελ Βόρδεμν όστις τον Ιούλιον του παρελθόντος έτους εξετέλεσε μεθ' ενός άλλου συναδέλφου του την από Αμερικής κατ' ευθείαν εις Κωνσταντινούπολιν [φωτ. αριστερά του Κεμάλ]. [...] Το αεροπλάνον με το οποίον θα εκτελεσθή η πτήσις επρόκειτο να παραδοθή από ημερών εις το εν Βοστώνη εργοστάσιον αεροπλάνων Βελάνκα διά να σχεδιασθή η Ελληνική και Αμερικανική σημαία εν συμπλέγματι. Είνε τούτο τύπου Βελάνκα με μίαν μηχανήν 400 ίππων και αναπτύσσει ταχύτητα ικανοποιητικήν, η οποία ελπίζεται να επιτρέψη να διατρέξη το από Βοστώνης εις Αθήνας διάστημα με ευνοϊκόν άνεμον εις 35 ώρας.

ΦΗΜΕΣ: Κων/πολις, 19 Μαρτίου - Νεώτεροι τηλεγραφικά πληροφορία εξ Αγκύρας διαφεύδουν κατηγορηματικώς τας απογευματινάς πληροφορίας του Τύπου περί παραιτήσεως του Ισμέτ πασά και περί ανασχηματισμού της Κυβερνήσεως. Το πρακτορείον Ανατολίας δημοσιεύει σχετικών επίσημον ανακοινωθέν.

ΑΓΟΡΑΝΟΜΙΚΑ: Τι υραία που εφαρμόζονται αι αγορανομικαί διατάξεις εις την πρωτεύουσαν, αποδεικνύει το γεγονός ότι προχθές Πέμπτην, πρώτην ημέραν ακρεωφαγίας, ήσαν πλουσιώτατοι εις κρεατινά φαγητά όλοι οι κατάλογοι των εστιατορίων, μικρών και μεγάλων. Επωλήθη δηλαδή λαθραίως πολύ περισσότερον κρέας παρ' ό,τι επωλείτο συνήθως εις την Αγοράν. Εννοείται όμως ότι αυτό δεν ηπόδισε να αυξηθῇ ραγδαίως η τιμή των πουλερικών και των ιχθύων, προς εκμετάλλευσιν των αφελεστέρων.

Ες αύριον... τα σπουδαία

Έπαθε Τοπική Αυτοδιοίκηση το νομοσχέδιο για τη δημιουργία υφυπουργείου Πολιτισμού, και την περασμένη Πέμπτη δεν συζητήθηκε στην Ολομέλεια, και θα πάει την εβδομάδα αυτή, αν βέβαια δεν προκύψει κάποιο θέμα με κάποια αναβολή. Ο λόγος ήταν ότι κατατέθηκαν τροπολογίες την τελευταία στιγμή και οι υπηρεσίες της Βουλής δεν πρόλαβαν να ετοιμάσουν τους καταλόγους. Άλλωστε, όπως είπε και η κα Δημητρίου η εφαρμογή του είναι για τον Ιούλιο, άρα μια εβδομάδα καθυστέρηση δεν αλλάζει κάτι. Συγγνώμη, αλλά τίθεται θέμα αρχής, διότι μιλάμε για την ημερήσια διάταξη της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας. Δεν υπάρχουν προθεσμίες για να κατατεθούν οι τροπολογίες; Τι σημαίνει τελευταία στιγμή; Αυτά είναι μπακαλίστικα πράγματα και δεν θα έπρεπε να συμβαίνουν στη Βουλή. Πάντως, ο κ. Μυλωνάς τα είπε έξω από τα δόντια: «Αυτό που συζητάμε στην Επιτροπή Θεσμών αυτές τις μέρες για τα λόμπι και τους λομπίστες ωχριούν μπροστά στο παρασκήνιο για το αυτό το θέμα». Μα υπάρχει παρασκήνιο στο εν λόγω ζήτημα; Έλα! δεν το πιστεύω!

Ο Άννας και ο Καϊάφας

Δεν ξέρω αλλά η σημερινή δημοσκοπήση της «Καθημερινής» (σελ. 3, 4) σε μεγάλες σκέψεις με έβαλε και έχουμε ακόμα δρόμο να διανύσουμε. Κονταροχτυπιούνται οι κύριοι Αβέρωφ Νεοφύτου και Νίκος Χριστοδουλίδης, που ο πρώτος μήτε φωνή, μήτε ακρόαση κάτι καλοκαίρια και όχι μόνο, που καιγόταν η ψυχή Αρμοχωστιανών και όχι μόνο, ο δεύτερος θεωρούσε πυροτεχνήματα της Άγκυρας το άνοιγμα της Αμμοχώστου, που δεν θα έβρισκαν τρυπάνια οι Τούρκοι... και ύστερα ήλθαν τα δύσκολα, και το Βαρώσι άνοιξε, και τρυπάνια αγόρασαν οι Τούρκοι και εμείς μείναμε με την απορία. Ψάχνουμε τι πήγε στραβά με τις κυρώσεις, τι δεν δούλεψε με τις Τριμερείς, τις Πενταμερείς και τις λοιπές διεθνείς συνάξεις... Και αρχίζω να πιστεύω πως η κοινωνία μας ή παίρνει ελαφρά τη καρδία την ψήφο της ή κατά το κοινώς πλέον λεγόμενο τρολάρει τους δημοσκόπους. Η

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Σιγά το πρόβλημα το πρωινό ρόφημα, ας έβγαιναν στα γύρω χωράφια να μάζευαν κανένα χαμομήλι, καμία μολόχα, κάτι τέλος πάντων.

αντιπολίτευση πάλι ψάχνει τον ένα ή τη μία που θα σταθεί απέναντι από τους δύο και που θα κάνει τη διαφορά. Αγάλι-αγάλι γίνεται η αγουρίδα μέλι!

Το ρόφημα ήταν το πρόβλημα
Όλα καλά τα βρήκε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας στο Πουρνάρα, εντάξει, ότι το μόνο πρόβλημα ήταν το ρόφημα το πρωί! Σιγά το πράγμα. Και αυτό το θέμα το κάναμε μείζον, εμείς οι άλλοι, και οι δύο Επίτροποι, Δικαιωμάτων του Παιδιού και Διοικήσεως, και κάτι άλλοι που έχουν στόχο να φορτώσουν έως και την πτώση την Κωνσταντινούπολης στον άριστο των αρίστων υπουργό Εσωτερικών, ο οποίος όλα καλά τα έκανε. Τώρα γιατί η κα Δέσπω Μιχαηλίδου και η κα Λοττίδη είδαν άλλα και τα έγραψαν και στις εκθέσεις αυτό μόνο έκπληξη προκαλεί. Πάντως, δεν μπορώ να μην καταγράψω πως ο πρόεδρος της Δημοκρατίας,

όπως τότε με τη διαφθορά, το πήρε πάνω του και όλα τα έλυσε και στο τσακ μπαμ συγκάλεσε σύσκεψη στο Προεδρικό και σε μερικές ώρες βρέθηκαν λύσεις, που άλλοι έκαναν χρόνια να βρουν. Όπως με τη διαφθορά ένα πράγμα.

Κρείττον το σιγάν
Με νόνο ψυχής, είπε ο ΥΠΕΞ Ιωάννης Κασουλίδης, δεχθήκαμε τις κυρώσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης εναντίον της Ρωσίας. Δεν καταλαβαίνω τη λογική του κ. Κασουλίδη, του οποίου τη φιλοπατρία ουδώςως αμφισβητώ, αλλά ακριβώς επειδή είναι πολύπειρος και ψημένος στα διπλωματικά θα έπρεπε –φρονώ– σε κάποιες περιπτώσεις να είναι περισσότερο προσεκτικός στις δηλώσεις του. «Κρείττον του λαλείν το σιγάν» γιατί καμιά φορά δεν χρειάζονται πολλά λόγια για να παρεξηγηθεί κανείς.

Οι προεδρικές στήνονται σε νέο σκηνικό

Σαφές το προβάδισμα Νίκου Χριστοδουλίδη έναντι Αβέρωφ Νεοφύτου, τη στιγμή που η αντιπολίτευση βρίσκεται σε περιπλάνηση

Του ΜΙΧΑΗΛ ΒΡΥΩΝΙΔΗ

Η πρώτη δημοσκόπηση της «Καθημερινής» επιχειρεί να ξεκαθαρίσει το σκηνικό των προεδρικών εκλογών. Ένα πρωτοφανές σκηνικό για τα κυπριακά δεδομένα που διαμορφώθηκε κυρίως από την αδόκιμη εκκίνηση της προεκλογικής εκστρατείας από τον Ιανουάριο, ένα χρόνο πριν από τις εκλογές, λόγω της συγκρούσης στους κόλπους της δεξιάς παράταξης μεταξύ δύο υποψηφίων, μέχρι πρότινος συνοδοιπόρων. Η αντιπολίτευση αναγκάστηκε από τις εξελίξεις να εισέλθει σε διεργασίες αναζήτησης υποψηφίου, που όμως δεν φαίνεται να καρποφορούν, αφού στις συναντήσεις των δύο μεγάλων κομμάτων της αντιπολίτευσης δημοπρατούνται προσωπικότητες ως εν δυνάμει υποψηφιότητες που απορρίπτονται ένθεν κακείθεν και λησμονούνται. Η πορεία των μέχρι σήμερα επαφών μεταξύ των ηγετών των δύο κομμάτων φανερώνει μια αδυναμία συγκλίσεων και μια διαρκή περιπλάνηση σε δαιδαλώδεις διαδρόμους χωρίς διέξοδο. Ένα τρίτο ζήτημα των εκλογών είναι η απειθαρχία των ψηφοφόρων, αφού ένας σημαντικός αριθμός όλο και περισσότερο αυτονομείται και κινείται ανεξάρτητα από τους σχεδιασμούς των κομμάτων.

Προβάδισμα

Παρόλο που το σκηνικό δεν έχει ακόμη αποκρυσταλλωθεί και ο δρόμος προς τις εκλογές είναι μακρύς και απρόβλεπτος, στην παρούσα χρονική περίοδο ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει αδιαμφισβήτητο προβάδισμα. Προηγείται σε όλα τα εκλογικά σενάρια που εξέτασε η δημο-

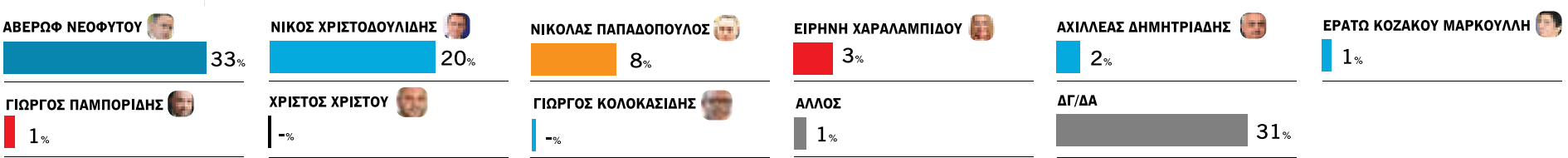
Ο Χριστοδουλίδης διεμβολίζει όλους τους κομματικούς χώρους. Αντλεί περίπου το 40% των ψήφων του ΔΗΣΥ σε όλα τα σενάρια, κερδίζει περίπου 35% από το ΔΗΚΟ.

Η Ειρήνη Χαραλαμπίδου είναι η μόνη υποψήφια που περιορίζει τη διαφορά από τον βασικό διεκδικητή κάτω από τις είκοσι μονάδες.

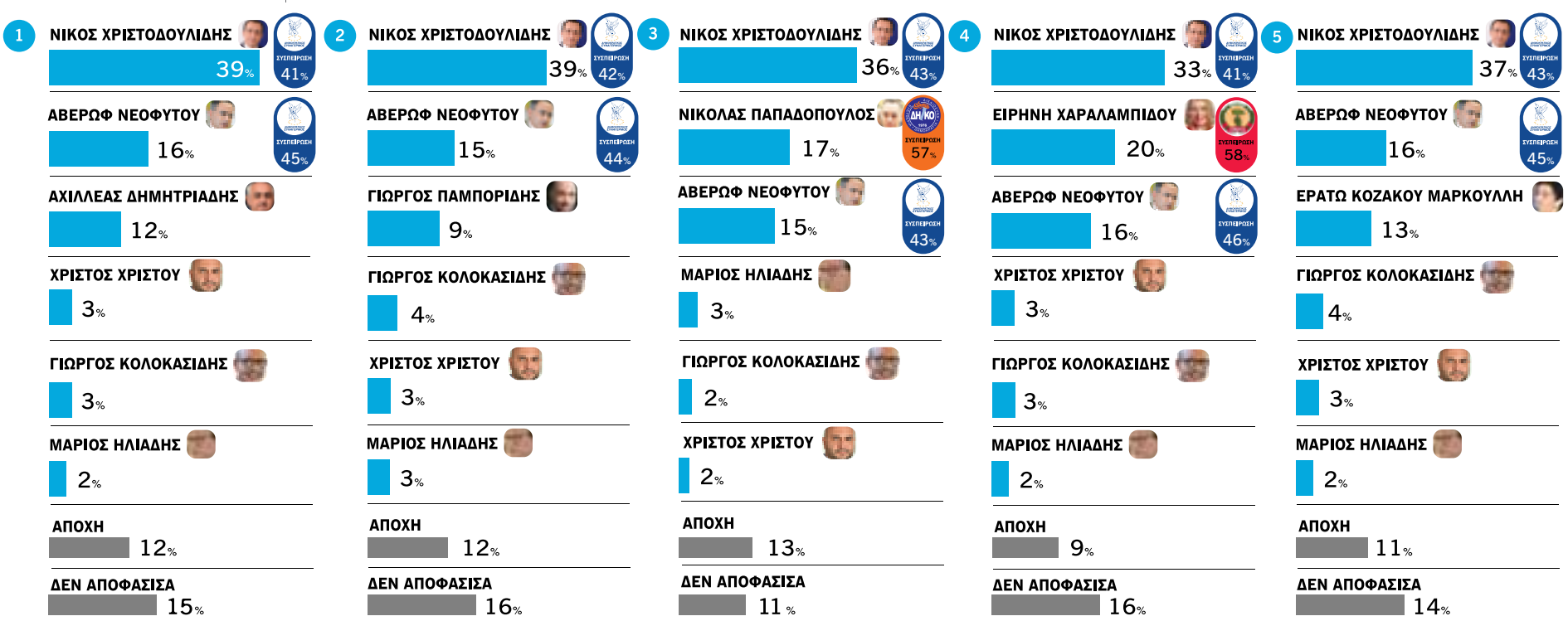
σκόπηση με σημαντική διαφορά που ξεπερνά τις είκοσι μονάδες, προσελκύοντας ψηφοφόρους από όλους τους κομματικούς χώρους και τους ανένταχτους. Η θετική εικόνα και η ευρύτερη αποδοχή του είναι τα βασικά του στήριγματα. Η κοινή γνώμη τον τοποθετεί στην πρώτη θέση σε όλα τα κριτήρια ικανοτήτων και προσωπικότητας που εξέτασε η δημοσκόπηση, με ιδιαίτερα υψηλές επιδόσεις στην ικανότητα βελτίωσης της εικόνας της Κύπρου στο εξωτερικό και στη διαχείριση του Κυπριακού.

Ο Χριστοδουλίδης διεμβολίζει όλους τους κομματικούς χώρους. Αντλεί περίπου το 40% των ψήφων του ΔΗΣΥ σε όλα τα σενάρια, κερδίζει περίπου 35% από το ΔΗΚΟ, με εξαίρεση το σενάριο υποψηφιότητας του Νικόλα Παπαδόπουλου, όπου οι εισροές από το ΔΗΚΟ μειώνονται στο 20%. Στήριζεται από το ένα τρίτο των ψηφοφόρων του ΑΚΕΛ, εκτός στο σενάριο υποψηφιότητας της Ειρήνης Χαραλαμπίδου, η οποία συσπειρώνει σε σημαντικό βαθμό το ΑΚΕΛ. Η πιο συμπαγής ομάδα υποστηρικτών του Χριστοδουλίδη είναι η ΔΗΠΑ με ένα σταθερό ποσοστό 88% σε όλα τα σενάρια. Επιπλέον, η υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη ενισχύεται δυναμικά από τις εισροές ψηφοφόρων που απείχαν από τις πρόσφατες βουλευτικές εκλογές και αναλογούν στο 28% της συνολικής εκλογικής επιρροής του. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου, έχει βελτιώσει την εκλογική του επιρροή συγκριτικά με προηγούμενες δημοσκοπήσεις που δημοσιεύθηκαν στα ΜΜΕ. Ση-

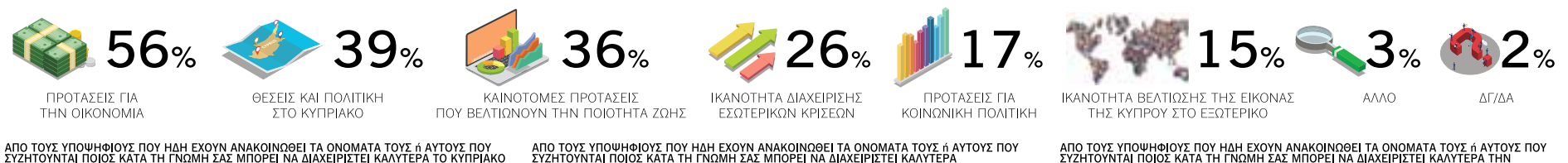
ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΝΙΚΗΣ

ΣΕΝΑΡΙΑ ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΩΝ

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΕΣΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΕΠΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.

Ταυτότητα έρευνας

Ανάθεση: Καθημερινή Κυπριακή Πολιτική & Οικονομική Εφημερίδα ΛΤΔ. **Γραφείο:** Symmetron Market Research, μέλος ESOMAR. **Ημερομηνία Διεξαγωγής:** 8-17 Μαρτίου 2022. **Κάλυψη:** Παγκύπρια αστικές και αγροτικές περιοχές, άνδρες και γυναίκες 18 ετών και άνω με δικαίωμα ψήφου. **Μέθοδος Δείγματος:** 800 άτομα. **Μέθοδος Δειγματοληψίας:** Τυχαία στρωματοποιημένη δειγματοληψία. Συλλογή Δεδομένων: Τηλεφωνικές συνεντεύξεις με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου. **Τυπικό Περιθώριο Απόκλισης:** 95% βαθμός εμπιστοσύνης, περιθώριο απόκλισης +/- 3,5.

μαντικό ρόλο στη βελτίωση των ποσοστών του διαδραμάτισε η επίσημη εξαγγελία της υποψηφιότητας του, αφού σε διάστημα δύο μηνών η επίδοση του ανέβηκε στο 15%-16%. Στον ΔΗΣΥ κερδίζει περίπου 45%, ελαφρώς πιο πάνω από το αντίστοιχο ποσοστό του Χριστοδουλίδη. Σε άλλους κομματικούς χώρους δεν εισπράττει σημαντικά ποσοστά με εξαίρεση το ΔΗΚΟ από όπου αντλεί περίπου 10%. Στα πλεονεκτήματα του προέδρου του ΔΗΣΥ καταχωρείται η αξιοσημείωτη επίδοση στις ικανότητες διαχείρισης της οικονομίας και πρωτίστως η παράσταση νίκης. Ένας στους τρεις ψηφοφόρος προβλέπει ότι θα είναι ο νικητής των εκλογών σε αντιπαράθεση με ένα στους πέντε για τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

Οι διεργασίες στην πλευρά της αντιπολίτευσης βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη με άγνωστη την τελική

έκβαση. Από τα ονόματα που συζητούνται, όπως τουλάχιστον καταγράφουν οι πληροφορίες των ΜΜΕ, τα μόνα που συγκεντρώνουν αξιόλογη βάση εκκίνησης είναι του Νικόλα Παπαδόπουλου και της Ειρήνης Χαραλαμπίδου. Ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ λαμβάνει 17% των ψήφων απέναντι στον Χριστοδουλίδη και προηγείται κατά δύο μονάδες από τον Νεοφύτου. Κερδίζει 57% των ψηφοφόρων του κόμματος του, 29% από το ΑΚΕΛ και 37% από την ΕΔΕΚ.

Η Ειρήνη Χαραλαμπίδου είναι η μόνη υποψήφια που περιορίζει τη διαφορά από τον βασικό διεκδικητή κάτω από τις είκοσι μονάδες. Η εκλογική της επιρροή κυμαίνεται στο 20% έναντι 33% για τον Χριστοδουλίδη και 16% για τον Νεοφύτου. Στο χώρο του ΑΚΕΛ συσπειρώνει 58% των ψηφοφόρων, ενώ έχει σεβαστές εισροές από το ΔΗΚΟ (15%), την ΕΔΕΚ (16%), τους Οικολόγους (32%)

αλλά και τους ανένταχτους πολίτες (27%). Τα βασικά της πλεονεκτήματα είναι το γεγονός ότι αποτελεί τη μόνη αριστερή επιλογή στα σενάρια που εξετάστηκαν, εξού και η σημαντική συσπείρωση στο ΑΚΕΛ, ενώ στα κριτήρια ικανοτήτων και προσωπικότητας ξεχωρίζουν οι επιδόσεις στην κοινωνική πολιτική και στη σχέση με τους απλούς πολίτες.

Αστάθμητα ερωτήματα

Η εκλογική διαδικασία είναι σε εμβρυακό στάδιο, νεφελώδης και ευμετάβλητη. Οι αριθμοί δείχνουν τις τάσεις σήμερα και δεν προβλέπουν τα μελλούμενα. Σήμερα, η τάση του εκλογικού σώματος ευνοεί την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη με βασικό αντίπαλο τον Νεοφύτου αφού η αντιπολίτευση δεν έχει διαμορφώσει ακόμα συγκροτημένη θέση.

Τίθενται ενώπιόν μας πολλαπλά

κρίσημα και αστάθμητα ερωτήματα που μόνο η εξέλιξη της εκστρατείας μπορεί να απαντήσει. Για παράδειγμα, έχει τις δυνατόις η υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη να αντικρούσει την επίθεση των κομματικών μηχανισμών ειδικά στο οργανωτικό πεδίο από όλα τα κόμματα και κυρίως τον ΔΗΣΥ; Η υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη, έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αφού οι υποστηρικτές της είναι ένα ετερογενές εύθραυστο μωσαϊκό χωρίς κοινά σημεία αναφοράς και συγκλίνουσες απόψεις και συνεπώς είναι ευάλωτο όσον αφορά τη διατήραση της συνοχής του στην πορεία των εκλογών. Εάν παραμείνει μια ανεξάρτητη υποψηφιότητα χωρίς κομματική στήριξη θα μπορούσε να κινητοποιήσει και να οδηγήσει στις κάλπες τους ψηφοφόρους και ειδικά το 28% των σημερινών υποστηρικτών που δεν προσήλθαν στις κάλ-

πες το 2021; Εάν η υποψηφιότητα υποστηρικτεί από κάποια κόμματα, θα επαυξηθεί η δυναμική της ή θα απομακρύνει τη μάζα των ανένταχτων που απαξιώνουν το κομματικό κατεστημένο;

Στην αντίπερα όχθη, η υποψηφιότητα Νεοφύτου βρίσκεται αντιμέτωπη με τη μεγάλη πρόκληση: Θα κατορθώσει ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ να συσπειρώσει το κόμμα; Επιπλέον, για να διασφαλίσει μια προοπτική νίκης χρειάζεται την επικουρική συνδρομή κάποιας εισροής ψηφοφόρων από άλλα κόμματα. Μπορεί να το επιτύχει;

Τα δύο μεγάλα κόμματα της αντιπολίτευσης βρίσκονται ακόμα στο στάδιο ανίχνευσης προθέσεων και ονοματολογίας. Τα βασικά ερωτήματα είναι κατά πόσο τελικά θα συνεργαστούν, ποιος θα είναι ο υποψήφιος και πόσο καταλυτικός θα είναι ο ρόλος του.

Είναι το νέο φαινόμενο ο Χριστοδουλίδης;

Η δυναμική που έχει επί του παρόντος φαίνεται να προκαλεί εσωκομματικά ζητήματα σε όλα τα κόμματα

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Το 2017 η διεθνής πολιτική σκηνή και τα ΜΜΕ μιλούσαν για το φαινόμενο Εμανουέλ Μακρόν, καθώς ο ανερχόμενος πολιτικός και πρώην υπουργός Οικονομικών της κυβέρνησης Φρανσουά Ολάντ κατάφερε μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα να κερδίσει την εμπιστοσύνη της κοινωνίας, να δει τους υποψηφίους των παραδοσιακών κομμάτων να κατατροπώνονται και κατάφερε να εκλεγεί χωρίς κομματικές πλάτες πρόεδρος της Γαλλίας. Εκείνη ακριβώς η εκλογή έκανε πολλούς να διερωτηθούν αν πλέον περνάμε σε μία περίοδο που η δύναμη των κομμάτων υπαναχωρεί και οι αυτόφωτες πολιτικές προσωπικότητες χωρίς σκληρό ιδεολογικό υπόβαθρο και κομματικές ρίζες επικρατούν. Αυτή η συζήτηση επανήλθε στο κυρίακό πολιτικό σκηνικό με τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

Όταν ο τελευταίος αποκτούσε συνεχώς συμπάθειες και προβάδισμα ως ιδανικός υποψήφιος για την προεδρία της Δημοκρατίας, άρχισε να φέρνει σε δυσκολία με τη δημοτικότητά του υποψηφίους, αλλά κυρίως όλα τα κόμματα των οποίων τα ποσοστά υπαναχωρούν και φοβούνται τη δημιουργία ενός νέου «En Marche» στο κομματικό σκηνικό. Φέρνει σε δυσκολία κυρίως τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ, που βλέπει το κόμμα του να διασπάται και να φοβάται ότι, όπως στις γαλλικές προεδρικές του 2017, έμεινε εκτός για πρώτη φορά ο υποψήφιος της Δεξιάς Φρανσουά Φιγιόν, ίσως το σκηνικό να επαναληφθεί, με τον ίδιο πρωταγωνιστή.

Δεν είναι ο Μακρόν

Το κοινωνικό περιβάλλον, ίσως και κάποια στοιχεία από το προφίλ Μακρόν να θυμίζουν σε πολλούς την περίπτωση Χριστοδουλίδη, όμως υπάρχουν σαφείς διαφορές: • Ο Γάλλος Πρόεδρος είχε αποχωρήσει από την κυβέρνηση Ολάντ, διαφωνώντας με τις πολιτικές της. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης αναγκάστηκε να παραιτηθεί λόγω των πιέσεων της Πινδάρου, στηρίζει τις πολιτικές της κυβέρνησης και δεν απορρίπτει πως αποτελεί συνέχεια του Νίκου Αναστασιάδη. • Ο Εμανουέλ Μακρόν ήταν μέλος του Σοσιαλιστικού Κόμματος και παραιτήθηκε πριν να υποβάλει υποψηφιότητα. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης επιμένει πως είναι συναγερμικός. • Ο Γάλλος Πρόεδρος ίδρυσε κόμμα ένα χρόνο πριν από τις εκλογές. Ο τώως υπουργός Εξωτερικών δεν πρόκειται να ιδρύσει, τουλάχιστον όχι πριν από τις προεδρικές εκλογές. • Ο Εμανουέλ Μακρόν μίλησε για το πάντρεμα θέσεων της Δεξιάς με την Αριστερά, ενώ ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν έχει ακόμα απο-

καλύψει τις θέσεις με τις οποίες θα πορευθεί στον προεκλογικό.

«Και ο Γιώργος Λιλλήκας είχε δυναμική και είδαμε το αποτέλεσμα» λένε πολιτικοί κύκλοι, οι οποίοι βλέπουν την αναβίωση φαινομένου Λιλλήκα παρά Μακρόν και κατ'επέκταση ξεφούσκωμα της δυναμικής του με την πάροδο του χρόνου. Και όσο κι αν το σκηνικό που έφερε τον Λιλλήκα στο προσκήνιο μοιάζει με αυτό της εμφάνισης Χριστοδουλίδη σήμερα, οι διαφορές είναι εμφανείς.

Ο Γιώργος Λιλλήκας ήταν σε πλήρη σύγκρουση και με την τότε κυβέρνηση Χριστόφια (ΑΚΕΛ), αλλά και με τις πολιτικές Αναστασιάδη (ΔΗΣΥ- επίσημο ΔΗΚΟ). Ο Νίκος Χριστοδουλίδης στηρίζει πλήρως τη νυν κυβέρνηση και θα επιχειρήσει να αποφύγει τις συγκρούσεις, καθώς προσβλέπει στη στήριξη

Η υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη έχει προκαλέσει πρόβλημα εικόνας και στο ΔΗΚΟ, δεδομένου ότι στελέχη επικοινωνούν καθημερινά με τον τώως υπ. Εξωτερικών.

των κομμάτων του ενδιάμεσου χώρου, αλλά και μερίδας του ΔΗΣΥ.

Το κατά πόσο όλη αυτή η δυναμική θα παραμείνει, είναι νωρίς να διαπιστωθεί. Ο χρόνος αλλά και ο οδοστρωτήρας του κομματικού μηχανισμού μπορεί να επιφέρει φθορά στην υποψηφιότητά του. Επί του παρόντος πάντως διατηρεί το προβάδισμα και προκαλεί ανησυχία σε όλα τα κόμματα, καθώς έχει καταφέρει να τα διεμβολήσει.

• Έχει ευρεία αποδοχή σε όλα τα κόμματα. Στο ζήτημα αποδοχής οι συναγερμικοί ψηφοφόροι που τον θέλουν υποψήφιο ανέρχονται στο 65% και τον απορρίπτει το 30%. Σε αντίθεση με τον Αβέρωφ Νεοφύτου, την υποψηφιότητά του

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης διεμβολίζει όλα τα κόμματα και βάσει της δημοσκοπήσης της «Κ» έχει σαφές προβάδισμα από τον αρχηγό του κυβερνώντος κόμματος.

βλέπει θετικά το 42% του ΑΚΕΛ, το 63% του ΔΗΚΟ, το 53% του ΕΛΑΜ, το 65% της Συμμαχίας Πολιτών/ΕΔΕΚ, το 88% της ΔΗΠΑ και το 59% των Οικολόγων. Αξίζει να σημειωθεί πως το 47% από τους ψηφοφόρους που απείχαν τον βλέπουν θετικά.

• Αίσθηση προκαλεί το προβάδισμά του στα ποιοτικά χαρακτηριστικά, δεδομένου ότι η κύρια κατηγορία που δέχεται είναι πως δεν έχει θέσεις, ή τουλάχιστον δεν έχει ξεκαθαρίσει τις θέσεις του στο Κυπριακό, την οικονομία και την κοινωνική πολιτική. Έστω κι αν ισχύει αυτό, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων στη δημοσκόπηση, αποκαλύπτει το εξής «παράδοξο»: θεωρείται

ο καταλληλότερος να χειριστεί το Κυπριακό, την οικονομία και την κοινωνική πολιτική. Ακόμα και τη βελτίωση της εικόνας της Κύπρου, παρά τις δηλώσεις συναγερμικών πως η αξιοπιστία της Κύπρου στο εξωτερικό πλήγηκε κατά τη διάρκεια της θητείας του.

Η περίπτωση του ΔΗΣΥ

Σε αυτό το αμύχανο σκηνικό ο Αβέρωφ Νεοφύτου λαμβάνει σήμερα και επίσημα το χρίσμα του υποψήφιου για την προεδρία του κόμματος. Αμύχανο καθώς βάσει των αποτελεσμάτων της δημοσκόπησης το κόμμα βρίσκεται στον σαφή κίνδυνο διάσπασης, με την υποψηφιότητα και των δύο με τον

ίδιο να αδυνατεί επί του παρόντος να συσπειρώσει το κόμμα. Οι λόγοι ποικίλλουν:

• Ο Αβέρωφ Νεοφύτου αντιμετώπιζει πρόβλημα στην εικόνα του. Η φθορά της κυβέρνησης φέρεται να έχει επηρεάσει περισσότερο τον Αβέρωφ Νεοφύτου που είχε να διαχειριστεί επικοινωνιακά τις πολιτικές Αναστασιάδη. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης λόγω της συνειδητής επιλογής του να απέχει από τις συγκρούσεις διαφύλαξε την εικόνα του.

• Σε μία περίοδο που η κοινωνία στρέφει την πλάτη στα κόμματα και χαλαρώνουν οι κομματικοί δεσμοί, οι ψηφοφόροι προτιμούν πρόσωπα που δεν ταυτίζονται πλήρως

με τον σκληρό κομματικό πυρήνα. Είναι γι' αυτό προφανώς οι επιθέσεις των πρωτοκλασάτων στελεχών του ΔΗΣΥ φέρεται να μην ειπρέασαν ακόμη τη δημοτικότητα Χριστοδουλίδη

• Έχει επικρατήσει σε μία μεγάλη μερίδα της κοινωνίας το σενάριο ότι η υποψηφιότητα Αβέρωφ είναι υπό αίρεση και πως η πρότιμη Αναστασιάδη είναι ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Άλλο συνεπώς είναι να θεωρείται πως είναι μέχρι τέλους ο συναγερμικός υποψήφιος και άλλο να υπάρχει η ουρά απόσυρσης. Αν λοιπόν ο Αβέρωφ Νεοφύτου αποτινάξει τα περί plan b, ενδεχομένως να ενισχύσει τη συσπείρωσή του.

Σε αυτό το κακό κλίμα, στην Πινδάρου έχουν αποφασίσει να οργανώσουν όλη την Κύπρο και να δουν ένα προς ένα τα μέλη του κόμματος. Όπως σημειώνουν κομματικές πηγές έχουν δώσει ιδιαίτερη έμφαση στο να καταγραφούν εκείνα τα μέλη που βλέπουν θετικά την

Η περίπτωση Μακρόν, το κεφάλαιο Λιλλήκας και η δύναμη του κομματικού μηχανισμού.

υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη και να τους μεταπειλούν. Σε αυτή τη διαδικασία θα βγουν μπροστά στελέχη του κόμματος που είναι ιδιαίτερα δημοφιλή, όπως η πρόεδρος της Βουλής Αννίτα Δημητρίου, ο εκπρόσωπος Τύπου Δημήτρης Δημητρίου, ο Ευθύμιος Δίπλαρος, αλλά και υπουργοί για να τους φέρουν κοντά. Η εκτίμηση είναι ότι όπως και το 2008, παρά τις δυσκολίες, θα καταφέρουν σιγά σιγά να συσπειρώσουν το κόμμα, καθώς ο κομματικός πατριωτισμός εξακολουθεί να υπάρχει εντός ΔΗΣΥ. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε πως στα σενάρια ψήφου, ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει ελαφρώς ενισχυθεί από παλαιότερες δημοσκοπήσεις, έστω κι αν σε όλα τα σενάρια υποψηφίων, το κόμμα παρουσιάζεται πλήρως διασπασμένο μεταξύ των δύο.

Όσο όμως κι αν προτεραιότητα αποτελεί η συσπείρωση του ΔΗΣΥ, αυτό ωστόσο που ανησυχεί ιδιαίτερα την Πινδάρου είναι το ενδεχόμενο στήριξης της υποψηφιότητας Χριστοδουλίδη από κάποιο άλλο κόμμα.

Αυτό θα ενισχύσει το αφήγημά του ότι αποτελεί μία υποψηφιότητα ευρείας αποδοχής και θα γύρει την πλάστιγγα της πίεσης προς τον Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος βάσει και της δημοσκόπησης αντιμετωπίζει μεγάλο πρόβλημα να συλλέξει ψήφους από άλλα κόμματα. Ακόμη και η φιλοκυβερνητική ΔΗΠΑ, τάσσεται αναφανδόν υπέρ του τώως υπουργού Εξωτερικών.

Ένα κατακερματισμένο ΔΗΚΟ

Και βεβαίως η ανησυχία της Πινδάρου να στηριχθεί ο Νίκος Χριστοδουλίδης από άλλο κόμμα, δεν είναι καθόλου τυχαία. Γιατί αν στον ΔΗΣΥ μία μεγάλη μερίδα της βάσης στηρίζει Χριστοδουλίδη, στο ΔΗΚΟ υπάρχει αυτή τη στιγμή η έντονη θέση στελεχών να στηρίζουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη σε αυτές τις εκλογές. Κάποιοι ήδη βρίσκονται σε συνεχή επικοινωνία με τον τώως υπουργό Εξωτερικών, καταθέτοντας διαπιστευτήρια και διεκδικώντας θέση στο επιτελείο. Θιασώτες της υποψηφιότητας Χριστοδουλίδη είναι σχεδόν η μισή κοινοβουλευτική ομάδα του ΔΗΚΟ (Μυλωνάς, Κουλίας, Σενέκας, Σαββίδης), ενώ ο οργανωτικός του κόμματος Φίλιππος Κωνσταντίνου πρόκειται θετικά στον κ. Χριστοδουλίδη. Ιδιαίτερα κοντά του βρίσκεται ο Άθως Αντωνιάδης, ο οποίος στη Γραμματεία του ΔΗΚΟ δεν έκρυψε την ενόχλησή του για το γεγονός ότι έμαθαν από την «Κ» για το όνομα της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου. Με αυτό το σκηνικό και με τον Νικόλα Παπαδόπουλο να γνωρίζει πως τα στελέχη του συ-

Υπάρχουν στελέχη στο ΔΗΚΟ που αντιλαμβάνονται πως η σύμπλευση με τον Νίκο Χριστοδουλίδη μπορεί να διασφαλίσει τη νίκη, αλλά θα προκαλέσει μεγάλα τραύματα στο κόμμα.

ναντιούνται με τον κ. Χριστοδουλίδη, τον οδήγησε στο να βάλει στο τραπέζι το όνομα της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου, η οποία εδώ και καιρό βομβαρδίζεται και δηλώνει έτοιμη για αυτή τη μάχη. Το κατά πόσο είναι εκλέξιμη θα διαπιστωθεί στη συνέχεια, ωστόσο υπάρχουν στελέχη τα οποία έχουν αμφισβητήσει το θέμα της εκλεξιμότητάς της. Υπάρχουν στελέχη στο ΔΗΚΟ που αντιλαμβάνονται πως η σύμπλευση με τον Νίκο Χριστοδουλίδη μπορεί να διασφαλίσει τη νίκη αλλά θα προκαλέσει μεγάλα τραύματα στο κόμμα. Πρώτα

θα υπάρξει ένα ζήτημα αξιοπιστίας δεδομένου ότι εκλέγουν τον συνεκιστή του Νίκου Αναστασιάδη (μέχρι προχθές χαρακτηρίζαν την παρούσα κυβέρνηση ως την πιο διεφθαρμένη). Δευτερευόντως κλείνει την πόρτα στον ίδιο τον Νικόλα Παπαδόπουλο να διεκδικήσει το 2028 καθώς δεν είναι παίκτης μιας θητείας. Το κυριότερο για τον ίδιο είναι ότι μπορεί να συνενώσει τον Ενδιάμεσο και να ρημάξει το κόμμα του Κέντρου. Δεν κρύβουν πολλοί την ανησυχία αναβίωσης μιας περίπτωσης Λιλλήκα, όταν μετά τις προεδρικές εκλογές ιδρύσει τη Συμμαχία Πολιτών και προκάλεσε προβλήματα στον Ενδιάμεσο. Η επηρροή πάντως Χριστοδουλίδη εντός του ΔΗΚΟ έχει ενδιαφέρουσα ερμηνεία ούτως ή άλλως. Είτε ότι ο κ. Χριστοδουλίδης έχει τέτοια γοητεία στο κεντρικό ακροατήριο είτε ότι τα στελέχη του κόμματος και η βάση έχουν αναγκάσει και διεκδικούν με κάθε τρόπο την ανάσωσή τους στην εξουσία. Επί του παρόντος, η υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου μπορεί να αποτρέψει τις διαρροές ΔΗΚΟϊκών

προς τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ενώ η Χριστιάνα Ερωτοκρίτου αναμένεται να μετρηθεί στη συνέχεια. Υπάρχουν βεβαίως και ΔΗΚΟϊκοί κύκλοι που εκτιμούν πως για να αποφευχθεί η διάσπαση ΔΗΚΟ μπροστά στην υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη, θα πρέπει να αποδεχτεί το ΑΚΕΛ την υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου. Όπως λένε αυτή η υποψηφιότητα θα συσπειρώσει το ΔΗΚΟ –φαίνεται και στη δημοσκόπηση- θα συγκεντρώσει στήριξη από την ΕΔΕΚ και θα οδηγηθεί στον β' γύρο. Έστω όπως λένε κι αν δεν συσπειρωθεί πλήρως στον α γύρο το ΑΚΕΛ, θα το καταφέρει στον β' γύρο μπροστά από το δίλημμα εκλογής μιας Συναγερμικής υποψηφιότητας Σίγoura το σενάριο σύμπλευσης ΔΗΚΟ με Χριστοδουλίδη επηρεάζει και το ΑΚΕΛ, το οποίο έστω κι αν μιλά για έτοιμο εναλλακτικό σχέδιο, θα βρεθεί σε δύσκολη θέση για αναζήτηση υποψηφίου, καθώς επί του παρόντος δεν υπάρχει κάτι γερό –πέραν της Ειρήνης Χαραλαμπίδου που αποκλείεται από την ηγεσία- να μπορεί να έχει προοπτική νίκης.

Η Χριστιάνη Ερωτοκρίτου έχει δηλώσει επανειλημμένα σε συζητήσεις της με τον Νικόλα Παπαδόπουλο ότι θέλει να είναι υποψήφια, τη στιγμή που στελέχη της πρώτης γραμμής, οι οποίοι έχουν ταχθεί υπέρ του τώως ΥΠΕΕ, αμφισβητούν την εκλεξιμότητά της.

Τεκτονικές αλλαγές φέρνει ο πόλεμος

Αποδυνάμωση Ρωσίας, διπολισμός ΗΠΑ - Κίνας, σκληρά διλήμματα για Ε.Ε.

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Φανταστείτε ότι το βράδυ της 23ης Φεβρουαρίου, μεταξύ τυρού και αχλαδιού, ο συνομιλητής σας υποστήριζε ότι υπάρχει ένας άνθρωπος, ο οποίος, με μία μοναδική του κίνηση, θα κατάφερνε: Να φέρει την καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση του «εγκεφαλικά νεκρού», κατά Μακρόν, ΝΑΤΟ. Να θάψει στην υγρή χωματερή της Βαλτικής τον Nord Stream 2. Να συμφιλώσει τις Βρυξέλλες με τις «μη φιλελεύθερες δημοκρατίες» του Ορμπαν και του Μοραβιέτσκι. Να ξανακάνει την Τουρκία του Ερντογάν αξιοσέβαστη δύναμη της Δύσης. Να στείλει αντιπροσωπεία της αμερικανικής κυβέρνησης στον Νικόλας Μαδούρου της Βενεζουέλας (φίλος ο Γουαϊδό, φίλτατο το πετρέλαιο σε κάτι τέτοιους καιρούς). Να ωθήσει την Ουάσιγκτον σε μια νέα συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν. Και πολλά άλλα.

Το πιθανότερο είναι ότι θα συνιστούσατε στον συνομιλητή σας μεγαλύτερη σύνθεση στην κατανάλωση αλκοόλ. Μέσα σε λίγα εικοσιτετράωρα θα αποδεικνυόταν, ωστόσο, ότι είχε δίκιο. Ο μεγάλος θαυματοποιός όντως υπήρχε και λεγόταν Βλαντιμίρ Πούτιν, και η ταχυδακτυλουργική του κίνηση δεν ήταν άλλη από την εισβολή στην Ουκρανία. Τέσσερις εβδομάδες μετά την έναρξη των επιχειρήσεων, κι ενώ οι διπλωματικές πρωτοβουλίες και οι εκατόμβες των βομβαρδισμών εναλλάσσονται με αμείωτη ένταση, ουδείς μπορεί να προεξοφλήσει πότε και πώς θα τελειώσει αυτός ο εφιάλτης.

Εκείνο που αρχίζει να γίνεται κοινή αίσθηση είναι ότι, σε κάθε περίπτωση, ο πόλεμος στην Ουκρανία θα έχει μακροπρόθεσμες, μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στη διεθνή τάξη πραγμάτων, μεγαλύτερες από την 11η Σεπτεμβρίου,

την εισβολή στο Ιράκ, τους πολέμους στη Γιουγκοσλαβία και κάθε άλλη κρίση μετά την πτώση του Τείκους.

Το διαδεδομένο κλισέ των ημερών κάνει λόγο για ένα δεύτερο Ψυχρό Πόλεμο μεταξύ Δύσης και Ρωσίας. Δεν αποκλείεται να αποδειχθεί ότι πρόκειται όχι για υπερβολή, αλλά για υποτίμηση του κινδύνου. Στον Ψυχρό Πόλεμο (ήγ' αυτό άλλωστε τον λέγαμε Ψυχρό) η Ευρώπη δεν ήταν θέατρο άμεσας αντιπαράθεσης, αφού η Γιάлта είχε χαράξει ξεκάθαρες γραμμές ανάμεσα στα δύο στρα-

Η «στρατηγική αυτονομία της Ευρώπης» μοιάζει ουτοπική – Η Γερμανία, στο πλαίσιο του επανεξοπλισμού της, ζητάει F-35 από την Ουάσιγκτον και όχι Rafale από το Παρίσι.

τόπεδα και οι μεταξύ τους συγκρούσεις, μέσω αντιπροσώπων, περιορίζονταν στον Τρίτο Κόσμο. Αυτή τη φορά έχουμε κανονικό, θερμότατο πόλεμο ανάμεσα στις δύο μεγαλύτερες, εδαφικά, χώρες της ηπείρου μας. Ακόμη κι αν υπάρξει αύριο εκεχειρία, οι κίνδυνοι υποτροπής θα ελλοχεύουν για πολύ, καθώς οι Ουκρανοί θα αισθάνονται ότι αναγκάστηκαν να υποστούν μια Καρχηδόνια ειρήνη.

Παράλληλα, το ενδεχόμενο μετάστασης της κρίσης σε άλλες χώρες, με πρώτη υποψήφια τη Μολδαβία, θα βρίσκεται στην ημερήσια διάταξη. Το ίδιο και ο κίνδυνος γενίκευσης της σύγκρουσης έξω από κάθε έλεγχο. Αυτών τον κίνδυνο μας υπενθύμισε ο βομβαρδισμός από τους Ρώσους, την περασμένη Κυριακή, στρατιωτικής βάσης στο Γιαβορίβ, περί τα 20 χιλιόμετρα από τα σύνορα της Πολωνίας, δηλαδή στο κατώφλι του ΝΑΤΟ – μιας

PHΓΕΣ: Ινστιτούτο Μελετών του Πολέμου, Ukrayinska Pravda, Reuters, Graphic News

Προκλήσεις για Τζο Μπάιντεν

Με τα σημερινά δεδομένα, ο Τζο Μπάιντεν προβάλλει ως ο κατεξοχόν κερδισμένος της ουκρανικής κρίσης. Αυτή η εικόνα, όμως, θα μπορούσε να αλλάξει στον πολύ χρόνο που μένει μέχρι τις κρίσιμες εκλογές του Νοεμβρίου για το Κογκρέσο. Ο Μπάιντεν ελέγχεται γιατί δεν μπόρεσε (ή μήπως δεν θέλησε;) να αποτρέψει την εισβολή που προέβλεπε και για τις φρούδες ελπίδες που έδινε στην Ουκρανία για ένταξη στο ΝΑΤΟ. Ο κυριότερος κίνδυνος είναι να γίνει η ενεργειακή κρίση καταλύτης για ένα καθοδικό σπείραλ της παγκόσμιας οικονομίας προς τον στασιμοληθωρισμό, όπως έγινε τη δεκαετία του '70 με δύο άλλες γεωπολιτικές κρίσεις, εκείνες του Γιομ Κιπούρ και της ιρανικής επανάστασης. Για τους Αμερικανούς ψηφοφόρους, είναι αμφίβολο αν τα γεωπολιτικά βαρύνουν περισσότερο από τις τιμές της бенζίνης και των τροφίμων.

βάσης όπου μέχρι πριν από ένα μήνα βρίσκονταν Αμερικανοί στρατιωτικοί και εκπαιδευαν Ουκρανούς.

Συμφωνώντας με τον Αμερικανό πρόεδρο Τζο Μπάιντεν, αρκετοί πολιτικοί και αναλυτές διακήρυξαν ότι, έναντι αυτών των πολύ επικίνδυνων τάσεων, μπορούμε να παρηγορηθούμε με τη διαπίστωση ότι η ρωσική εισβολή έφερε «μια πιο ενωμένη Ευρώπη, μια πιο ενωμένη Δύση». Ιδιαίτερα η στροφή της Γερμανίας στη θεαματική αύξηση των εξοπλισμών χαιρετίστηκε ως «η αφύπνιση της ωραίας κοιωμένης», ως αρχή μεταμόρφωσης της Ευρώπης ώστε να αποτελεί υπολογισίμη γεωπολιτική και όχι μόνο οικονομική οντότητα. Ο αρθρογράφος των New York Times Τόμας Μινέι, ο οποίος διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Χούμπολντ, στο Βερολίνο, έχει τις ενστάσεις του. «Η ευρωπαϊκή συνοχή φαίνεται να είναι εφι-

κτη μόνο όταν η Ευρώπη δένεται πιο σφιχτά στο κατάρτι των αμερικανικών προτεραιοτήτων. Η ιδέα μιας γεωπολιτικά αυτόνομης Ευρώπης, η οποία θα δρα ανεξάρτητα από τις ΗΠΑ –ένα όραμα που ιστορικά συνδέθηκε με τη Γαλλία– φεύγει γρήγορα από το προσκήνιο».

Στα τέλη του Ψυχρού Πολέμου, ο Φρανσουά Μιτεράν είχε ρίξει την ιδέα για μια Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία, που θα περιελάμβανε την ΕΣΣΔ, αλλά όχι τις ΗΠΑ. Σήμερα, οι ιδέες του Εμανουέλ Μακρόν για «στρατηγική αυτονομία της Ευρώπης» φαίνονται πολύ ουτοπικές, τη στιγμή που η Γερμανία, στο πλαίσιο του επανεξοπλισμού της, ζητάει F-35 από την Ουάσιγκτον και όχι Rafale από το Παρίσι. Θα έλεγε κανείς ότι η σύγκρουση στην Ουκρανία απειλεί να έχει ως αποτέλεσμα την αποτυχία της ιδέας της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας. Τότε, από

τους δύο μεγάλους «ευρωπαϊκούς εμφυλίου» βγήκαν αποδυναμωμένες όλες οι παλιές ευρωπαϊκές αυτοκρατορίες και νικήτριες οι νέες, εξωτερικές υπερδυνάμεις, ΗΠΑ και ΕΣΣΔ. Ο υπό εξέλιξη πόλεμος στην Ευρώπη απειλεί να στριμώξει την Ε.Ε. σε ένα νέο διπολικό σκηνικό, ενισχύοντας τον ηγεμονικό ρόλο των ΗΠΑ στο δυτικό στρατόπεδο και της Κίνας στο ανατολικό.

Η ελπίδα του Πούτιν

Η δεύτερη, σήμερα, και πιθανόν πρώτη, αύριο, οικονομία του κόσμου αποτελεί την ύστατη ελπίδα του Βλαντιμίρ Πούτιν να αντέξει τη θύελλα και να βγει πολιτικά ζωντανός από την ολέθρια ουκρανική εκστρατεία. Πιθανότατα, ο Κινέζος ηγέτης Σι Τζινπίνγκ γνώριζε ότι ο Πούτιν είχε αποφασίσει να επιτεθεί στην Ουκρανία όταν τον υποδεχόταν στο Πεκίνο, παρμονές της Χειμερινής Ολυμπιάδας και συνυπέγραφε μαζί του μια «στρατηγική συμμαχία χωρίς όρια». Η χώρα του είναι η μόνη που μπορεί να εξασφαλίσει στη Ρωσία εναλλακτικές λύσεις για να αντιμετωπίσει, έστω μερικά, τις δρακόντειες κυρώσεις της Δύσης.

Βέβαια οι Αμερικανοί απειλούν με αντίμετρα, θυμίζοντας στην Κίνα ότι το διμερές της εμπόριο με τη Ρωσία, ύψους 147 δισ. δολαρίων τον χρόνο, χωρίς έναντι εκείνου με τις ΗΠΑ (756 δισ.) και με την Ε.Ε. (828 δισ.). Επί της ουσίας, όμως, είναι σαν να απειλούν ότι θα πυροβολήσουν τα πόδια τους. Η διαπλοκή της κινεζικής με την αμερικανική και την ευ-

ρωπαϊκή οικονομία είναι τέτοια ώστε να έχει αποκατασταθεί στο οικονομικό πεδίο κάτι αντίστοιχο με το ψυχροπολεμικό δόγμα MAD (Αμοιβαία Εγγυημένη Καταστροφή) στο πεδίο των πυρηνικών όπλων.

Αλλωστε, το Πεκίνο δεν μπορεί να ξεχάσει ότι βασική προτεραιότητά του Μπάιντεν είναι η περικύκλωση και αποδυνάμωση της Κίνας, όπως αυτό εκφράζεται με το πρόσφατο στρατιωτικό σύμφωνο ΑΥΚΥΣ στον Ινδοειρηνικό και την ένταση για την Ταϊβάν. Όσο κι αν ο Σι προβληματίζεται για την αδυναμία του Πούτιν να πετύχει γρήγορη στρατιωτική νίκη στην Ουκρανία, το πιθανότερο είναι ότι θα του προσφέρει στήριξη μέχρι το τέλος, όπως δείχνει η κάλυψη του πολέμου από τα κινεζικά μέσα ενημέρωσης, που έχουν πολεμικούς γέφυρους ενσωματωμένους στον ρωσικό στρατό.

Κάποια στιγμή, βέβαια, όλοι οι πόλεμοι τελειώνουν ή έστω αναστέλλονται. Όταν έρθει αυτή η ώρα για τον ουκρανικό πόλεμο, είναι πιθανό να δούμε να παρμερίζονται οι μικροί, προσωρινοί διαμεσολαβητές, όπως το Ισραήλ και η Τουρκία, και να αναλαμβάνουν τη τελική μεσολάβηση τα μεγάλα μεγέθη της Κίνας, της Γερμανίας και της Γαλλίας. Κάτι τέτοιο θα διασφάλιζε γέφυρες επικοινωνίας με την απομονωμένη Ρωσία και ανάκτηση κάποιων βαθμών αυτονομίας από τις δύο ισχυρότερες ευρωπαϊκές χώρες. Αλλά ακόμη απέχουμε πολύ από αυτό το σημείο.

Τραγωδία δίχως τέλος: «Παιδιά, παιδιά, είναι παιδιά εδώ, μη χτυπάτε»

Ανθρωπιστική τραγωδία χωρίς τέλος εξακολουθεί να συντελείται στην Ουκρανία μετά την εισβολή των ρωσικών δυνάμεων. Ηδν, όπως ανέφερε ο ΟΗΕ, έχουν εγκαταλείψει τη χώρα 3,2 εκατομμύρια Ουκρανοί αναζητώντας ασφάλεια – αριθμός που εκτιμάται ότι θα αυξηθεί. Στη Μαριούπολη, εξακολουθούσαν την Παρασκευή οι προσπάθειες απεγκλωβισμού αμάχων από τα συντρίμια του θεάτρου που ισοπεδώθηκε μετά τη ρωσική επίθεση. Το θέατρο χρησιμοποιείτο από αμάχους ως καταφύγιο.

Ο Ουκρανός πρόεδρος Βολοδμίρ Ζελένσκι, μάλιστα, αποκάλυψε ότι δορυφορικές φωτογραφίες αποδεικνύουν ότι στον προαύλιο χώρο του κτιρίου είχε γραφεί με μεγάλα γράμματα η λέξη «παιδιά» προκειμένου να αποτραπεί η επίθεση. Ουκρανοί αξιωματούχοι δήλωσαν την Παρασκευή ότι από τα χαλάσματα ανασύρθηκαν ζωντανοί περίπου 130 άνθρωποι. Εκτιμάται, ωστόσο, ότι παρμένον θαμμένοι εκατοντάδες. Ο δήμαρχος της πόλης, Βαντίμ Μποϊτόσένκο, το βράδυ της Παρασκευής ανέφερε ότι πλέον γίνονται μάχες στο κέντρο της πόλης και ότι το 30% των κτιρίων της Μαριούπολης έχει καταστραφεί ολο-

Το Ινστιτούτο για τη Μελέτη του Πολέμου, που εδρεύει στην Ουάσιγκτον, θεωρεί απίθανη μια απόβαση στην Οδησό.

σχερώς. Το ουκρανικό γενικό επιτελείο κατήγγειλε, επίσης, ότι στόχο της Ρωσίας στη Μαριούπολη αποτελούν οι αστικές υποδομές, τα σπίτια και οι περιουσίες των αμάχων.

Στο στόχαστρο των ρωσικών δυνάμεων βρέθηκε την Παρασκευή και η πόλη Λβιβ, στη δυτική Ουκρανία, περίπου 70 χιλιόμετρα από τα σύνορα με την Πολωνία. Πρόκειται για ένα σημείο όπου τις τελευταίες ημέρες συγκεντρώνονταν πρόσφυγες στην προσπάθειά τους να γλιτώσουν από τις επιθέσεις. Ο δήμαρχός της, Αντίγ Σαντόβι, τόνισε πως η πόλη επλήγη από ρωσικούς πυραύλους που είχαν στόχο μονάδα επισκευής αεροσκαφών κοντά στο αεροδρόμιο. Μέχρι αργά το απόγευμα της Παρασκευής δεν υπήρχαν αναφορές για θύματα ή τραυματίες, αλ-

Ανδρας στο ό,τι απέμεινε σπίτι του, σε μια ό,τι απέμεινε πολυκατοικία του Κιέβου. Οι ρωσικές δυνάμεις χτυπούν πλέον συνεχώς με πυροβολικό αλλά και αεροπορία και μέσα στον οικιστικό ιστό πόλεων της Ουκρανίας.

λά μόνο για υλικές ζημιές.

Παρά τις τελευταίες ρωσικές επιχειρήσεις κατά του Λβιβ, στοιχεία που συγκέντρωσαν δυτικές υπηρεσίες πληροφοριών υποδεικνύουν ότι ο ρωσικός στρατός είχε καθλησθεί στις θέσεις του, καταγράφοντας, την περασμένη εβδομάδα, μηδενικά εδαφικά κέρδη, τα οποία αφορούν κυρίως τη νότια και ανατολική Ουκρανία. Ταυτόχρονα, οι ουκρανικές δυνάμεις δυσχε-

ραίνουν τις προσπάθειες των Ρώσων να περικυκλώσουν το Κιέβο. Οι βομβαρδισμοί κατά τις πρωτεύουσες συνεχίστηκαν και πύραυλος έπληξε το προαύλιο οικιστικού συγκροτήματος, με συνέπεια να σκοτωθεί ένα πολίτης.

Στον βορρά και στη βορειοανατολική Ουκρανία παραμένουν περικυκλωμένες οι πόλεις Χάρκοβο, Τσερνίβιχ και Σούμι, ενώ το πρωί της Παρασκευής εκρήξεις ακούστηκαν και στην Οδησ-

σό, χωρίς να γίνει άμεσα γνωστή η έκταση των ζημιών που προκλήθηκαν. Πάντως, σύμφωνα με το Ινστιτούτο για τη Μελέτη του Πολέμου, που εδρεύει στην Ουάσιγκτον, είναι απίθανη μια απόβαση ρωσική απόβαση.

Η συνομιλία Μπάιντεν - Σι

Σε μιαν άλλη εξέλιξη, τηλεφωνική συνομιλία διάρκειας δύο ωρών είχαν αργά την Παρασκευή ο Αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν με τον Κινέζο ομόλογό του Σι Τζινπίνγκ. Στόχος του Αμερικανού προέδρου ήταν να πείσει το Πεκίνο να συστρατευθεί με τη Δύση στην ενίσχυση των πιέσεων προς τη Μόσχα και κυρίως να μην της δώσει στρατιωτικό εξοπλισμό. Αν και έως αργά ο Λευκός Οίκος δεν είχε σχολιάσει τη συνομιλία των δύο ηγετών, το κινεζικό πρακτορείο CCTV μετέδωσε ότι ο Κινέζος πρόεδρος είπε στον Μπάιντεν ότι «ο πόλεμος στην Ουκρανία ήταν κάτι που απευχόμασταν να δούμε. Οφείλουμε να θέσουμε τις σινοαμερικανικές σχέσεις στην ορθή τροχιά, να επωμισθούμε τις διεθνείς ευθύνες μας και να προσπαθήσουμε για έναν κόσμο όπου θα κυριαρχούν η ειρήνη και η γαλήνη».

Σε μιαν άλλη εξέλιξη, το Παγκόσμιο Επιστιμικό Πρόγραμμα του ΟΗΕ ανακοίνωσε την Παρασκευή ότι η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία έχει δημιουργήσει ανυπεράβλητα προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα τροφίμων και ο περιορισμός στις εξαγωγές σιτηρών από τη χώρα θα θέσει σε κίνδυνο την παγκόσμια διατροφική ασφάλεια. Η Μόσχα ανακοίνωσε αργά το βράδυ της Παρασκευής ότι οι διαπραγματεύσεις με το Κιέβο προοδεύουν. Ο Ρώσος διαπραγματευτής Βλαντιμίρ Μεντίνσκι δήλωσε ότι οι δύο πλευρές βρίσκονται στα «μέσα του δρόμου» όσον αφορά το θέμα της αποστρατιωτικοποίησης και ότι οι θέσεις τους συγκλίνουν σε θέματα όπως η ουκρανική ουδετερότητα, αλλά και η μη συμμετοχή της χώρας στο ΝΑΤΟ.

Τέλος, η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, σε επικοινωνία της με τον Ουκρανό πρόεδρο Ζελένσκι, τον διαβεβαίωσε για την πλήρη στήριξη της χώρας του από την Ε.Ε., υπογραμμίζοντας ότι η «ευρωπαϊκή πορεία της Ουκρανίας έχει ήδη ξεκινήσει».

«Προς τα κάτω οι δείκτες» για Κυπριακό-ΜΟΕ

Τα δεδομένα του Ουκρανικού αναβαθμίζουν την Τουρκία

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

«Αναβάθμιση καθεστώτος» στην παγκόσμια πολιτική σκηνή απολαμβάνει η Τουρκία, η οποία όχι μόνο εμφανίζεται ως διαμεσολαβητής-ειρηνοποιός στη μείζονα κρίση του Ουκρανικού, αλλά διεκδικεί και ρόλο εγγυητή μιας ενδεχόμενης συμφωνίας Μόσχας - Κιέβου, προοπτική την οποία φέρεται να στηρίζει η κυβέρνηση της Ουκρανίας, ενώ δεν δείχνει να διαφωνεί το καθεστώς Πούτιν. Τα υπό διαμόρφωση δεδομένα αγγίζουν την Κύπρο και στο κομμάτι των ευρωτουρκικών σχέσεων. Όπως πληροφορείται η «Κ», ο Ερντογάν, ο οποίος δεν ημφιίζεται για το πολιτικό του τακτ, φρόντισε ήδη εν τω μέσω της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία να επαναφέρει τη λίστα ευρωπαϊκών δώρων που αναμένει από τις Βρυξέλλες, έχοντας τη στήριξη κάποιων ευρωπαϊκών κρατών.

Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι ο Ταγίπ Ερντογάν, επανέφερε ήδη στο τραπέζι της Ε.Ε. το αίτημά του για επανενεργοποίηση της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας, για αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, καθώς και για «συμμετοχή» της χώρας του σε προγράμματα της Μόνιμης Διαρθρωμένης Συνεργασίας (PESCO). Όπως είμαστε μάλιστα σε θέση να γνωρίζουμε, ο κ. Ερντογάν ενθαρρύνει από τη στάση της Κομισιόν που δεν δίστασε να «διαφημίσει» τον ρόλο της Τουρκίας στο Ουκρανικό, υπέβαλε και γραπτό αίτημα για συμμετοχή της χώ-

«Δεν είναι του παρόντος» Κυπριακό και ΜΟΕ όπως υποδεικνύουν κοινοτικοί κύκλοι, ωστόσο γίνεται κατανοητό ότι η αναβάθμιση της Τουρκίας και ο ρόλος που επιδιώκει να διαδραματίσει στο Ουκρανικό, θα λειτουργήσουν ενδεχομένως αποτρεπτικά σε οποιαδήποτε σκέψη για άσκηση επιρροής προς τον Ερντογάν.

ρας του στο πρόγραμμα της PESCO, «στρατιωτική κινητικότητα (military mobility)», αποστέλλοντας επιστολή προς την Ολλανδία, στα χέρια της οποίας βρίσκεται η διαχείριση του εν λόγω προγράμματος.

Η Λευκωσία πάντως αναμένεται να απορρίψει το αίτημα της Τουρκίας για συμμετοχή σε πρόγραμμα της PESCO, τόσο για πολιτικούς, όσο και για επιχειρησιακούς λόγους (βλέπε πιο κάτω). Σε κάθε περίπτωση, γίνεται κατανοητό ότι ο Ερντογάν και το υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας, έχουν ήδη εμπλακεί σ' έναν σχεδιασμό κεφαλαιοποίησης του ρόλου της Άγκυρας στο Ουκρανικό. Όχι μόνο στην Ε.Ε. αλλά και σε σχέση με τις ΗΠΑ. Κάτι που διαφάνηκε και στο τηλεφώνημα Ερντογάν - Μπάιντεν, στη διάρκεια του οποίου ο Τούρκος Πρόεδρος ζήτησε τερματισμό των αμερικανικών αμυντικών κυρώσεων σε βάρος της χώ-

Ο Τούρκος Πρόεδρος επανέφερε στο τραπέζι της Ε.Ε. το αίτημά του για επανενεργοποίηση της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας, για αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, καθώς και για «συμμετοχή» της χώρας του σε προγράμματα της Μόνιμης Διαρθρωμένης Συνεργασίας (PESCO).

ρας του και την αγορά 40 μαχητικών αεροσκαφών F-16. Απλώς και μόνον διότι έχει διαμεσολαβήσει στη ρωσο-ουκρανική διένεξη. Κάτι που είναι προφανώς ενδεικτικό των τουρκικών προθέσεων και επιδιώξεων, στην περίπτωση που η Άγκυρα καταφέρει να καταστεί μέρος μιας ενδεχόμενης ρωσο-ουκρανικής συμφωνίας. Και ακόμη περισσότερο, εάν βάλει την υπογραφή της ως «εγγυήτρια» της «ειρήνης». Οπότε τα ανταλλάγματα που θα επιχειρήσει να εξασφαλίσει αναμένεται να επεκταθούν σε όλα τα επίπεδα.

Οι κινήσεις Ερντογάν δεν είναι πάντως άσχετες με τις πλάτες που εξασφάλισε από την Κομισιόν και τις ΗΠΑ, καθώς και από τον ΟΗΕ που επιδοκίμασαν την πολιτική συμπεριφορά της Άγκυρας στο Κυπριακό, ως επίσης και στην προέλευση της Κύπρου και την Ελλάδα, που επέκριναν την τουρκική «ουδετερότητα».

Όλοι πάντως οι «πρωταγωνιστές», ύψωσαν ένα τείχος στήριξης της Άγκυρας και της πολιτικής της, με την Κομισιόν να φρενάρει όσους τόλμησαν να επικρίνουν την Άγκυρα και να διαμνύει ότι η τουρκική πολιτική προσέγγιση εξυπηρετεί την προσπάθεια διαμεσολάβησης. Τον Πρόεδρο των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν να εκφράζει «εκτίμηση» στις προσπάθειες διπλωματικής επίλυσης του Ουκρανικού και στην εμπλοκή της Τουρκίας για την προώθηση της «ειρήνης και της σταθερότητας». Και τον γ.γ. του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες, ο οποίος παπαγαλίζοντας τις αμερικανικές θέσεις, ευχαρίστησε την Τουρκία για την διαμεσολάβησή της.

Όλα αυτά εκτιμάται ότι θα έχουν ενδεχομένως και προεκτάσεις στο Κυπριακό, ως επίσης και στην προσπάθεια της Λευκωσίας να «περάσει» τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης του Προέδρου Ανα-

στασιάδη, ως θέσει της Ε.Ε. Αν και τα δύο θέματα, Κυπριακό και ΜΟΕ, «δεν είναι του παρόντος», όπως υποδεικνύουν κοινοτικοί κύκλοι, γίνεται κατανοητό ότι η αναβάθμιση της Τουρκίας και ο ρόλος που επιδιώκει να διαδραματίσει στο Ουκρανικό, θα λειτουργήσουν ενδεχομένως αποτρεπτικά σε οποιαδήποτε σκέψη για άσκηση επιρροής, πόσω μάλλον για άσκηση πιέσεων προς το καθεστώς Ερντογάν, για να επιδείξει διαλλακτικότερη προσέγγιση.

Άλλωστε, η Ε.Ε., έχει ήδη καταστήσει σαφή την προσέγγισή της για τα ΜΟΕ που επιδιώκει στην Κύπρο, τοποθετώντας στο έγγραφο επιλογών (options paper) της ΕΥΕΔ, ζήτημα διαμοιρασμού των υδρογονανθράκων, όπως ακριβώς απαιτούν η Τουρκία και το ψευδοκράτος. Και ακόμη χειρότερα η Βρετανία, η οποία έχει παρέμβει προς τη Λευκωσία, ζητώντας από τον Πρόεδρο Αναστασιάδη να απο-

στείλει επιστολή προς τον Ερσίν Τατάρ, προκειμένου να τον ενημερώσει για τις ελληνοκυπριακές προτάσεις σε σχέση με τα ΜΟΕ. Οι Βρετανοί αισθάνονται δυστυχώς άνετα να ζητούν και «διάνθιση» των ελληνοκυπριακών ΜΟΕ με αναφορές περί «συνιδιοκτητών» και «συνιδρυτών», που «όλως τυχαίως» ευθυγραμμίζονται με τις τουρκικές επιδιώξεις για δύο κυρίαρχα κρατίδια.

Οι εξελίξεις στο Ουκρανικό εκτιμάται ότι δύνανται να αποτελέσουν μοντέλο για παρόμοιες διενέξεις και συνεπώς θα μπορούσαν να αποκτήσουν σημασία και στην περίπτωση της Κύπρου. Όπως βεβαίως και το ζήτημα της εγγύησης της οποίας ενδεχόμενης ρωσο-ουκρανικής συμφωνίας, για το οποίο η Λευκωσία θα είχε κάθε συμφέρον εάν η Ε.Ε. αναλάμβανε έναν τέτοιο ρόλο (σ.σ. κάτι πάντως που θεωρείται μάλλον απίθανο να δεχθεί η Ρωσία).

Το όχι από τη Λευκωσία και τα περίεργα παιχνίδια της Λετονίας

Η Λευκωσία αναμένεται να απορρίψει το τουρκικό αίτημα για συμμετοχή στο πρόγραμμα «στρατιωτικής κινητικότητας» της Μόνιμης Διαρθρωμένης Συνεργασίας (PESCO), καθώς αυτό προσκρούει σε θεμελιώδεις αρχές που έχουν συμφωνηθεί από τα 25 κράτη-μέλη της PESCO, σε πολιτικό και επιχειρησιακό επίπεδο. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», το τουρκικό αίτημα, το οποίο υποβλήθηκε ήδη επίσημα προς την Ολλανδία, που διαχειρίζεται το εν λόγω πρόγραμμα «στρατιωτικής κινητικότητας», έχει κοινοποιηθεί και προς άλλα κράτη-μέλη, από τα οποία η Άγκυρα ζήτησε στήριξη, κάτι που έχει προκαλέσει την ενόχληση του ΥΠΕΞ Ιωάννη Κασουλίδη.

Συνεπώς, το ΥΠΕΞ αναμένεται να «ανάψει κόκκινο» στο αίτημα της Τουρκίας, καθώς αυτό προσκρούει στις πολιτικές προϋποθέσεις που έχουν τεθεί από τους «25» της PESCO, για σεβασμό του πλαισίου αρχών της Ε.Ε., ως επίσης και της

Η Λετονία είναι μία από τις χώρες της Ε.Ε., οι οποίες έχουν ταχθεί υπέρ της λήψης ιδιαίτερα σκληρών κυρώσεων κατά της Ρωσίας, πέραν αυτών που έχουν ήδη εγκριθεί και ανακοινωθεί.

«καλής γειτονίας» από οποιανδήποτε τρίτη χώρα επιδιώξει να συμμετάσχει στα προγράμματα της Μόνιμης Διαρθρωμένης Συνεργασίας. Επιπλέον, η Τουρκία δεν έχει συμφωνία ασφαλείας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, ούτε και Διοικητικές Διευθετήσεις με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας, κάτι που εκ των πραγμάτων λειτουργεί αρνητικά σε οποιανδήποτε προσδοκία για συμμετοχή σε προγράμματα της PESCO. Η Λετονία είναι ένα από τα

Ο αναπληρωτής πρωθυπουργός και υπουργός Άμυνας της Λετονίας Artis Pabriks συναντήθηκε με τον κατοχικό ηγέτη Ερσίν Τατάρ στο περιθώριο του φόρουμ της Αττάλειας.

κράτη-μέλη της Ε.Ε., το οποίο καταδικάζει ανεπιφύλακτα την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, την

απόσχιση των δύο λεγόμενων «Λαϊκών Δημοκρατιών» του Ντονέσκ και του Λουγκάνσκ, ως επίσης και

την αναγνώρισή τους από το καθεστώς της Μόσχας. Όπως μάλιστα πληροφορούμαστε, η Λετονία είναι

μία από τις χώρες της Ε.Ε., οι οποίες έχουν ταχθεί υπέρ της λήψης ιδιαίτερα σκληρών κυρώσεων κατά της Ρωσίας, πέραν αυτών που έχουν ήδη εγκριθεί και ανακοινωθεί.

Παρόλα αυτά, η στάση που τηρεί η Λετονία στο Ουκρανικό, όχι μόνο δεν εκτείνεται στο ζήτημα της Κύπρου, αλλά αντίθετα, τείνουν χέρι φιλίας στο κατοχικό ψευδοκράτος, το οποίο είναι επίσης προϊόν προσπάθειας απόδοσης της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στο πλαίσιο αυτής της «περιέργης», αν μη τι άλλο, προσέγγισης, ο αναπληρωτής πρωθυπουργός και υπουργός Άμυνας της Λετονίας Artis Pabriks συναντήθηκε με τον κατοχικό ηγέτη Ερσίν Τατάρ στο περιθώριο του φόρουμ της Αττάλειας. Υπενθυμίζεται ότι το ψήφισμα 550 του Σ.Α. ΟΗΕ κάνει λόγο για αποοικιστικές ενέργειες στην Κύπρο, χαρακτηρίζοντας «αποοικιστική οντότητα» το κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου, κάτι που φέρεται να παρακάμπτει η Λετονία, για δικούς της λόγους.

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

46 ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Η κρίση επιταχύνει διπλωματικές εξελίξεις

Πώς ο πόλεμος στην Ουκρανία επηρεάζει την ευρύτερη περιοχή της ανατ. Μεσογείου και φέρνει γεωπολιτικές ανακατατάξεις

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Ο **πόλεμος** στην Ουκρανία μονοπωλεί το ενδιαφέρον της παγκόσμιας κοινής γνώμης που εστιάζει στις εξελίξεις στα μέτωπά του και στην πρωτοφανή αντιπαράθεση Ρωσίας - Δύσης. Ωστόσο, το αποτύπωμα του πολέμου, ενός πολέμου με διεθνείς και περιφερειακές προεκτάσεις και συνέπειες, στο υποσύστημα της ανατολικής Μεσογείου είναι συγκεκριμένο και αφορά όλα τα κράτη της περιοχής, με κάποιες διπλωματικές εξελίξεις στην περιοχή να επιταχύνονται. Κύπρος, Ισραήλ, Τουρκία και Ελλάδα δείχνουν να βρίσκονται σε μια ενδιάφερουσα «ποσιζισιόν» σε σχέση με την έκβαση του Ουκρανικού, από την οποία προκύπτουν πολλά και επιμέρους ποιοτικά χαρακτηριστικά για τις διμερείς και πολυμερείς σχέσεις στην περιοχή καθώς και πιυχές ενεργειακής ασφάλειας.

Η επίσκεψη του Ισραηλινού προέδρου Ισαάκ Χέρτζογκ στην Τουρκία σηματοδοτεί, μακριά από υπερβολές ή υπεραπλουστεύσεις, την πλήρη αποκατάσταση των διμερών σχέσεων Τελ Αβιβ - Άγκυρας στους επόμενους μήνες. Η δυναμική εδώ πρέπει να ιδωθεί από πολλαπλά πλέγματα, ιδίως στη Λευκωσία:

Οικονομικούς κι ενεργειακούς λόγους με τις δύο χώρες να προσαρμόζονται στις προκλήσεις που προκύπτουν από τον πόλεμο της Ουκρανίας στο διεθνές σύστημα αλλά και την ανάγκη του Ερντογάν, ενόψει εκλογών το 2023, να κινηθεί σε μια διαδικασία εξομάλυνσης

Η κρίση Δύσης-Ρωσίας με αφορμή το Ουκρανικό έχει ισχυρό αποτύπωμα προβολής στις διπλωματικές δυναμικές της ανατ. Μεσογείου.

των σχέσεων της Τουρκίας με τα κράτη της περιοχής.

Τη μεγάλη γεωπολιτική εικόνα στην περιοχή σε σχέση με το Ιράν και τις σχέσεις Ρωσίας και χωρών του Κόλπου, post-Ουκρανικού. Οι διαπραγματεύσεις Ιράν - Δύσης πέρασαν απαρατήρητες λόγω του πολέμου στην Ουκρανία κι αποτελούν ένα τεράστιο σημασίας κεφάλαιο, που μετά τις «Συμφωνίες Αβραάμ» και την ολοποίηση του Ισραήλ με σειρά κρατών του αραβομουσουλμανικού κόσμου, που θα ολοκληρώσει τις δυναμικές στην περιοχή για τις επόμενες δεκαετίες. Σε αυτό το πλαίσιο το κεφάλαιο Τουρκίας και Ισραήλ «στην ίδια σελίδα» δείχνει να αποτελεί μια πιτυχή που απασχολεί εξίσου τις ΗΠΑ και το Τελ Αβιβ, για σειρά λόγων

Καθίσταται σαφές πως οι μακροπρόθεσμες συνέπειες, κυρίως για την ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης, από την ουκρανική κρίση θα επαναφέρουν τη συζήτηση για έναν αγωγό που θα συνδέει τα αποθέματα της ανατολικής Μεσογείου (και δη του Ισραήλ) με την Τουρκία, καθιστώντας τη δεύτερη διαμετακομιστικό κέντρο στην περιοχή. Η όλη συζήτηση ωστόσο για τη βόρεια όδευση (όπως ακριβώς συνέβη και με τον αγωγό EastMed) ενός αγωγού δεν πρέπει να ιδωθεί, ιδίως στη Κύπρο, με την «αφέλεια» που η δημό-

σια συζήτηση για τον, εξαιρετικά δύσκολο ως προς την υλοποίησή του, αγωγό EastMed κυριάρχησε στη δημόσια συζήτηση την περίοδο 2018-2021. Το εγχείρημα παραμένει δύσκολο, και για το Ισραήλ αποτελεί κι ένα εργαλείο πολιτικής: Όπως με τον EastMed η κυβέρνηση Νετανιάχου ενεπλάκη πολιτικά με την Ε.Ε. «σκρινάροντας» την Άγκυρα, έτσι και μια συζήτηση για έναν αγωγό που θα συνδέε το «Λεβιάθαν» με το λιμάνι του Τσεϊκάν θα μπορούσε να επιταχύνει π.χ. την επίλυση της διαφοράς Αφροδίτης - Ισάι Επιπλέον, η πρόσφατη απόφαση της Σαουδικής Αραβίας να τιμολογήσει την πώληση πετρελαίου σε κινεζικό γιουάν έναντι του δολαρίου, στη γνωστή νόρμα του «πετροδολαρίου», δείχνει πως η περιοχή ΜΕ-ΝΑ και δη κράτη όπως η Σαουδική Αραβία και τα ΗΑΕ δείχνουν ανθεκτικότητα ως προς τις σχέσεις τους με τη Μόσχα, εξέλιξη που δεν περνά απαρατήρητη σε Άγκυρα, Τελ Αβιβ και Ουάσινγκτον υπό το βάρος και των εξελίξεων, στην περιοχή, με το Ιράν και πώς θα διαμορφωθούν μελλοντικά οι δυναμικές. Συνεπώς μαζί με τον πόλεμο στη Ουκρανία –και τα προηγούμενα που αφήνει– το Ιράν αποκτά σημασία ως «σημείο εστίασης» για τις τουρκοϊσραηλινές σχέσεις. Το πώς Τουρκία και Ισραήλ θα διαδραματίσουν και ρόλο διαμεσολάβησης/εξισορρόπησης στην τεράστια διπλωματία που θα ακολουθήσει μεταξύ Κιέβου και Μόσχας τις επόμενες εβδομάδες είναι επίσης κάτι πολύ σημαντικό, που δεν πρέπει να περάσει απαρατήρητο από τη Λευκωσία. Όπως και η στάση της Αιγύπτου που δείχνει να απειμπολεί την αγορά ρωσικών μαχητικών Sukhoi-35.

Το ρωσικό πολεμικό πλοίο «Dmitriy Rogachev 375» περνάει τα Στενά του Βοσπόρου, στις 20 Φεβρουαρίου 2022.

Κύπρος-Ρωσία-Ελλάδα

Στο πλαίσιο του Κυπριακού και των ελληνοτουρκικών η κρίση στην Ουκρανία θα δοκιμάσει ιδιαίτερα τις σχέσεις στο τρίγωνο Κύπρου - Ρωσίας - Ελλάδας με φόντο την ανατολική Μεσόγειο. Η Αθήνα, σε αντίθεση με την Κύπρο, πήρε ξεκάθαρη θέση στο Ουκρανικό με την αποστολή οπλικών συστημάτων στο Κίεβο και την πλήρη, εντός του ΝΑΤΟ, κινητοποίησή της σε επίπεδο λογιστικής βοήθειας προς τη Συμμαχία, ενώ η fast-track επίσκεψη Μπιστοτάκη στην Τουρκία δίνει τις βάσεις για ένα μορατόριουμ ως προς τις εντάσεις, στο κομμάτι της ανατολικής Μεσογείου, των ελληνοτουρκικών, δυναμική που εκτός απροόπτου θα συνεχιστεί μέχρι τις εκλογές το 2023 (εδώ εδράζεται και η εκτίμηση με τον Ερντογάν να εξαντλεί τη θητεία του και να μην πηγαίνει σε σενάριο πρόρων εκλογών). Στον αντίποδα όταν ο ΥΠΕΞ της Κ.Δ., κ. Κασουλίδης ανέφερε πως στην περίπτωση της Κύπρου «με πόνο ψυχής συμμετείχαμε στις αποφάσεις για τη Ρωσία (ο.σ. για τις κυρώσεις)» το συμπέρασμα που εξάγεται εδώ είναι πως οι σχέσεις στο τρίγωνο Ελλάδας - Ρωσίας - Κύ-

πρου αποκτούν ξεχωριστό ενδιαφέρον το αμέσως επόμενο διάστημα: α. Η Ελλάδα προχωρά με ξεκάθαρο, δυτικό, προσανατολισμό και πλήρη εναρμόνιση στο ενδεχόμενο πλήρους διάρρηξης ή περαιτέρω «βελτίωσης» των σχέσεων Δύσης - Ε.Ε. - Ρωσίας μιας και η ουκρανική κρίση θα διαρκέσει, πέραν του πολέμου, πολλά χρόνια ακόμη β. Το Κυπριακό, πέραν της στάσης αρχών και της διαχρονικής σημασίας για την ελληνική εξωτερική πολιτική, εντάσσεται στη λογική «θεματοποιήσης» εντός της ανατολικής Μεσογείου. Η δήλωση Δένδια από τη Βουλή των Ελλήνων περί εξωτερικής πολιτικής που δεν είναι «αντιτουρκική» είναι ενδεικτική γ. Για την Κύπρο η προσπάθεια για αναμόχλευση του Κυπριακού μέσω ΜΟΕ δεν δείχνει να έχει σοβαρές πιθανότητες επιτυχίας, ενώ η ρωσική εξάρτηση στα του Κυπριακού, κυρίως στο επίπεδο του ΟΗΕ, θ' αποκτήσει ενδιαφέρον αποτύπωμα το επόμενο διάστημα, δείχνοντας και τους περιορισμούς από τη διαχρονική διπλωματική προσέγγιση στο διμερές επίπεδο Λευκωσίας - Μόσχας.

Η κρίση στην Ουκρανία έχει χαρακτηριστικά ανθεκτικότητας που

θα διαρκέσουν για πολύ μεγάλο διάστημα μέρος των οποίων θα διαμορφώσει και τη μεγάλη εικόνα των δυναμικών στην ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή, με την πρώτη μάλιστα να έχει, λόγω και της ρωσικής στρατιωτικής παρουσίας στη Συρία, έντονο στρατιωτικό αποτύπωμα στη θαλάσσια περιοχή πέριξ της Κύπρου. Φυσικά το πώς η στάση της Τουρκίας, πέραν του κλισέ περί «επιτήδειας ουδετερότητας», που αναπαράγεται στην Κύπρο, στο Ουκρανικό θα την οδηγήσει σε μια αναβάθμιση ή βελτίωση της θέσης της σε σχέση με τη Δύση, μετά τα όσα έχουν συμβεί μετά το 2016, είναι μια τάση που αξίζει κανείς να παρακολουθήσει για να σχηματίσει και την εικόνα της προοπτικής στο Κυπριακό, εκτός απροόπτου μετά το 2023.

Και η απάντηση βρίσκεται και στο πώς το ΝΑΤΟ θα προσεγγίζει τη Μαύρη Θάλασσα την επομένη της έκβασης του πολέμου στην Ουκρανία. Η Λευκωσία βρίσκεται σε μια ιδιαίτερα κρίσιμη περίοδο και πρέπει να προσαρμόσει τους στόχους της στην περιοχή και να ετοιμαστεί καταλλήλως για πολλές και ενδιαφέρουσες μετατοπίσεις.

Οι πραγματικότητες που ορίζουν τον νέο ενεργειακό χάρτη της Ε.Ε.

Το μέλλον του πολύκροτου EastMed εξαρτάται από τις πραγματικότητες της αγοράς – Το Φυσικό αέριο στο προσκήνιο

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες, **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Η αναταραχή στην παγκόσμια σκηνή μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία έφερε και αλλαγές στους σχεδιασμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον ενεργειακό χάρτη της πείρου, τους κλιματικούς της στόχους που πλέον καθίστανται και γεωπολιτικοί, μέχρι και στις τσέπες των καταναλωτών και την οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων της Ευρώπης. Αναπόφευκτα, η αναταραχή αυτή έφερε νέα πνοή στη συζήτηση για το μέλλον του EastMed, ο οποίος με βάση τις στην κυριολεξία προπολεμικές συνθήκες, θεωρείτο δύσκολο να καταστεί βιώσιμο έργο.

Όμως το τοπίο παραμένει σύνθετο, και οι επιλογές της Ε.Ε. για διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας μπορεί να περιλαμβάνουν δυνητικά το φυσικό αέριο της Κύπρου και του Ισραήλ, όμως περιλαμβάνουν και πάρα πολλές άλλες επιλογές. Στις Βρυξέλλες, η εικόνα είναι αρκετά πιο μεγάλη καθώς οι εξελίξεις έφεραν την επίσπευση των στόχων και των σχεδιασμών των Κομισιόν για την ενεργειακή ανεξάρτηση της Ευρώπης από τα ορυκτά καύσιμα γενικότερα και το φυσικό αέριο της Ρωσίας ειδικότερα, αλλά και έδωσαν και νέα πνοή στις γεωπολιτικές (και εν μέρει προεκλογικές) στοχευσεις του Γάλλου

Σε επίπεδο Ε.Ε. πάντως ο EastMed δεν είχε ξεγραφτεί εντελώς, καθώς η μελέτη για τη βιωσιμότητά του παραμένει Έργο Κοινού Ενδιαφέροντος και ως εκ τούτου χρηματοδοτείται από την Ε.Ε.

Προέδρου Εμανουέλ Μακρόν καθώς η πρόσπινη ανάπτυξη δεν αφορά πλέον μόνο τον μεταφορικό πόλεμο κατά της κλιματικής αλλαγής, αλλά και την επιστροφή του πολέμου στην κυριολεξία στο έδαφος της Ευρώπης για πρώτη φορά μετά το τέλος των πολέμων στην πρώην Γιουγκοσλαβία.

Γεωπολιτική μέχρι τσέπη

Το επόμενο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 24 και 25 Μαρτίου ήταν αρχικά προγραμματισμένο να επικεντρωθεί στην επίσημη έγκριση της Στρατηγικής Πυξίδας για τον συντονισμό των προσπάθειών και των δυνατοτήτων της Ε.Ε. στον τομέα της άμυνας. Πλέον όμως, η Στρατηγική Πυξίδα επισκιάζεται από τις εξελίξεις, καθώς για πρώτη φορά οι 27 θα συζητήσουν με ποια εργαλεία θα επιτευχθεί ο συντονισμός και η κοινή χρηματοδότηση

των αμυντικών αναγκών της Ευρώπης. Σε αυτό το πολεμικό κλίμα η στρατηγική της Ε.Ε. σε σχέση με την ενέργεια, τόσο όσον αφορά τη σταδιακή ανεξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο όσο την ανάγκη για αντιμετώπιση του σημερινού και υπαρκτού προβλήματος των υψηλών τιμών ενέργειας για νοικοκυριά και επιχειρήσεις, αποκτά τεράστιες προεκτάσεις που ξεκινούν από τη γεωπολιτική και φτάνουν μέχρι την τσέπη του μέσου πολίτη. Όπως εξήγησε στις αρχές της εβδομάδας ο Γάλλος υπουργός Οικονομικών Μπρούνο Λεμέρ, οι 27 προσανατολίζονται στη στήριξη στους καταναλωτές σε εθνικό επίπεδο, στοχευμένη στήριξη στις εταιρείες που επηρεάζονται μέσω νέων τεχνικών εργαλείων που ετοιμάζει η Κομισιόν και θα παρουσιάσει στους ηγέτες κατά τη σύνοδο, και επίσπευση της ενεργειακής αυτονομίας της Ε.Ε.

Από το σημείο αυτό προκύπτουν οι συζητήσεις για το ενεργειακό μέλλον της Ευρώπης, καθώς η Κομισιόν προτείνει και δρομολογεί εδώ και καιρό διαφοροποίηση των πηγών φυσικού αερίου, αυξάνοντας τις προμήθειες υδρογονανθρών φυσικού αερίου (LNG), το οποίο μπορεί να έρθει από διάφορα μέρη του κόσμου, από βόρεια Αφρική και Νορβηγία μέχρι τον Κόλπο, χωρίς αγωγούς, αλλά και επισπεύδοντας τις διαδικασίες αδειοδότησης και προ-

Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας REPowerEU με την οποία η Κομισιόν φιλοδοξεί να δώσει τέλος στην εξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο, μέσω μεταξύ άλλων «με τη συνεργασία διάφορων εταιρών ανά το παγκόσμιο για διαφοροποίηση της προμήθειας αερίου μέσω αγωγών ή μέσω LNG».

ώθησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Οι εξελίξεις, και η ανάγκη προώθησης νέων πηγών προμήθειας φυσικού αερίου, ουσιαστικά φαίνονται να οδηγούν προς επίλυση το ερώτημα για το κατά πόσον το φυσικό αέριο θα πρέπει να θεωρείται - υπό όρους - πρόσπινη επένδυση και ως μεταβατικό καύσιμο στο πλαίσιο της μετάβασης της Ε.Ε. σε μηδενικές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, ανανεώνοντας έτσι ενδεχομένως και τη βιωσιμότητα σχετικών έργων.

Ήδη, υπενθυμίζεται, η Κομισιόν έχει καταθέσει στις αρχές Μαρτίου κατ' εξουσιοδότηση πράξη με την οποία ορίζει ως «πράσινες» ορισμένες επενδύσεις στο φυσικό αέριο και την πυρηνική ενέργεια, την οποία τα κράτη μέλη και το Κοινό βούλιο έχουν μέχρι τις αρχές Ιουλίου να μπλοκάρουν, εφόσον διαφωνούν. Οι εξελίξεις επανέφεραν στο κυπριακό προσκήνιο τη συζήτηση αναφορικά με τον αγωγό EastMed, μετά και τις αναφορές Αμερικανού αξιωματούχου σε συνέδριο στην

Ελλάδα πως το κατά πόσο οι ΗΠΑ θα στηρίξουν το έργο πρέπει να επανεξεταστεί.

Το ενδεχόμενο αυτό θεωρείται θετικό από την κυπριακή κυβέρνηση, όπως δήλωσε πρόσφατα και η υπουργός Ενέργειας Νατάσα Πιληρίδου, η οποία όμως σημείωσε πως πολλά θα εξαρτηθούν από τις ποσότητες φυσικού αερίου. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης πάντως το έργο δεν είχε ξεγραφτεί εντελώς, καθώς η μελέτη για τη βιωσιμότητά του παραμένει Έργο Κοινού Ενδιαφέροντος (PCI) και ως εκ τούτου χρηματοδοτείται από την Ε.Ε. Από την άλλη όμως, το έργο ουδέποτε ήταν ιδιαίτερα στο προσκήνιο. Άλλωστε, υπενθυμίζεται, αυτό που χρηματοδοτείται είναι η μελέτη και όχι το ίδιο το έργο. Κοινοτικές πηγές σημειώναν μιλώντας στην «Κ» στις αρχές του έτους πως «η βιωσιμότητα της προώθησης του έργου του αγωγού EastMed θα εξαρτηθεί από την εμπορική βιωσιμότητά του και τη δυνατότητα του συνεισφέρει στους στόχους της

Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας», καθώς και από τις «μελλοντικές περιφερειακές ανάγκες».

Οι εξελίξεις στην Ουκρανία και οι αυξημένες ανάγκες για διαφοροποίηση της παροχής φυσικού αερίου ενδεχομένως αλλάζουν την εξίσωση και τον EastMed. Προς το παρόν ωστόσο τα πράγματα δεν είναι ξεκάθαρα. Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας REPowerEU με την οποία η Κομισιόν φιλοδοξεί να δώσει τέλος στην εξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο, μέσω μεταξύ άλλων «με τη συνεργασία διάφορων εταιρών ανά το παγκόσμιο για διαφοροποίηση της προμήθειας αερίου μέσω αγωγών ή μέσω LNG» όπως αναφέρεται σε σχετικά επεξηγηματικά κείμενα για τη νέα αυτή πολιτική στην ιστοσελίδα της Κομισιόν. Οι χώρες αυτές περιλαμβάνουν, όπως αναφέρεται, την Νορβηγία, το Κατάρ, το Αζερμπαϊτζάν, την Αλγερία, την Αιγύπτο, τη Νότιο Κορέα, την Ιαπωνία και τη Νιγηρία, καθώς και την Τουρκία και το Ισραήλ.

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΤΟΥ ΑΚΕΛ ΣΤΗΝ «Κ»

Αλλαγή με τρίτη προσωπικότητα

Η νίκη δεν είναι αυτοσκοπός, αλλιώς θα κοιτάζαμε τις δημοσκοπήσεις και θα κατεβάζαμε τον πιο δημοφιλή, λέει ο Στ. Στεφάνου

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Για τη συζήτηση με το ΔΗΚΟ, το ενδεχόμενο κοινού υποψηφίου και το σχέδιο β΄ του ΑΚΕΛ στο ενδεχόμενο ναυαγίου μιλάει στην «Κ» ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου. Κρατά κλειστά τα καρτιά του για την ονοματολογία, ωστόσο, απαντώντας στα περί υποψηφιότητας Χριστιάνας Ερωτοκρίτου σημειώνει ευσχήμως το επιχείρημα πως «μπορεί κάποιος να υποστηρίξει ότι από τη στιγμή που αποφεύγονται οι επικεφαλής πώς μπορεί να δικαιολογηθεί η συζήτηση προσώπων που προέρχονται από την ηγετική πυραμίδα». Δίνει απαντήσεις στα περί δημοτικότητας, σημειώνοντας πως άλλο οι βουλευτικές εκλογές και άλλο οι προεδρικές και απαντά στο κατά πόσο υπάρχει πρόβλημα με την Ειρήνη Χαραλαμπίδου και τις δημόσιες δηλώσεις της. Σχολιάζει το ενδεχόμενο υποψηφιότητάς της και για ποιο λόγο προαπέκλεισε τον εαυτό του από την προεδρολογία.

—Λέγεται πως η συζήτηση μεταξύ ΑΚΕΛ - ΔΗΚΟ για κοινό υποψήφιο θεωρείται καταδικασμένη να αποτύχει δεδομένου ότι υποψήφιος δεν υπάρχει ακόμα, οι διαφορές είναι πολλές και τα τραύματα μεγάλα...

—Είναι γνωστό ότι υπάρχουν διαφορές και τραύματα από το παρελθόν. Αυτό όμως δεν καθιστά την προσπάθεια καταδικασμένη. Κάθε άλλο. Αν όλοι συνεидτοποιούν ότι ο τόπος δεν έχει προοπτική εξαιτίας των πολλών και σοβαρών αδιεξόδων που προκάλεσε η συναγερμική διακυβέρνηση, τότε υπάρχει και η επιλογή για συνεργασία ως παράγοντας - ενίσχυσης της δυνατότητας να πετύχουμε νίκη στις προεδρικές εκλογές και ν' αλλάξουμε τα πράγματα. Ασφαλώς, η επίτευξη συνεργασίας δεν είναι αυτοσκοπός. Αν δεν υπάρξουν συγκλίσεις στους βασικούς πυλώνες πολιτικής, αν δεν τα βρούμε στο πρόσωπο, τότε θα προχωρήσουμε παρακάτω. Βρισκόμαστε σε μία πολύ σημαντική φάση και θα διαφανεί σύντομα αν θα ολοκληρωθεί η προσπάθεια ή αν τελικά δεν τα καταφέρουμε. Όπως και να γίνει, εμείς είμαστε έτοιμοι για όλα τα σενάρια. **—Δεν αργήσατε όμως για τη δημιουργία ενός αρραγούς μετώπου στην αντιπολίτευση; Δεν είναι για παράδειγμα όπως το 2003 η σχέση της αντιπολίτευσης...**

—Η κάθε εποχή έχει τα δικά της χαρακτηριστικά, τις συνθήκες και τα δεδομένα της. Θα ήταν λάθος

“

Μπορεί κάποιος να υποστηρίξει ότι από τη στιγμή που αποφεύγονται οι επικεφαλής [σ.σ. των κομμάτων] πώς μπορεί να δικαιολογηθεί η συζήτηση προσώπων που προέρχονται από την ηγετική πυραμίδα;

να συγκρίνουμε με το παρελθόν με αυτό τον απόλυτο τρόπο. Δεν μπορείς να θεωρείς πως ό, τι έγινε στο παρελθόν θα γίνει και τώρα. Αν με ρωτάτε αν έπρεπε να γίνουν κάποια πράγματα πιο νωρίς σχετικά με τη συνεργασία της αντιπολίτευσης, μπορώ ευθαρσώς να απαντήσω καταφατικά. Δεν έγιναν όμως. Προσπαθούμε να το κάνουμε τώρα. Αν όμως όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης συνεидτοποιούν το μέγεθος της ζημιάς που κάνει η διακυβέρνηση του ΔΗΣΥ, τότε θα λειτουργήσουν όλα προς την κατεύθυνση ενός αρραγούς μετώπου για να αλλάξουμε τα πράγματα στον τόπο.

—Και είδαμε το αποτέλεσμα το 2018.

—Δεν ήταν γιατί καθυστερήσαμε που δεν κερδίσαμε τότε τις εκλογές. Θα μπορούσαμε να τις κερδίσουμε, αν τα κόμματα και οι υποψήφιοι της αντιπολίτευσης έπαιρναν τις σωστές αποφάσεις στον β΄ γύρο. Δεν έχουμε καθυστερήσει με τις αποφάσεις μας. Σε προηγούμενες εκλογές πολύ αργότερα λάβαμε τις αποφάσεις. Το 2018 τις πήραμε τον Σεπτέμβριο. Το 2008 τις πήραμε τον Ιούλιο. Τώρα είμαστε στο πλαίσιο των χρονοδιαγραμμάτων που έχουμε καθορίσει.

—Οι ΔΗΚΟϊκοί επαναλαμβάνουν πάντως πως ο προαποκλεισμός του Νικόλα Παπαδόπουλου ενόχλησε. Ήταν λανθασμένη τελικά αυτή η κίνηση;

—Κατ' αρχάς δεν τον έχουμε προαποκλείσει. Όταν ανέλαβε η νέα ηγεσία του κόμματος, είχαμε πει ότι όλοι όσοι συμφωνούν με τη διαπίστωση που επιβάλλεται να φύγει ο ΔΗΣΥ από την εξουσία και να πετύχουμε αλλαγή, είναι στο τραπέζι. Περιλαμβανομένου και του Νικόλα

Δεν καταλαβαίνω γιατί να εννοχλεί η θέση να μη θέσουμε στο τραπέζι τις υποψηφιότητες των επικεφαλής. Θα μπορούσαμε κι εμείς να θέσουμε το όνομα του γενικού γραμματέα, είμαστε άλλωστε το μεγάλο κόμμα της αντιπολίτευσης, λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Στέφανος Στεφάνου.

Παπαδόπουλου. Δεν καταλαβαίνω όμως γιατί να εννοχλεί η άποψή μας ότι προς διευκόλυνση των προσπαθειών για συνεργασία να μη θέσουμε στο τραπέζι τις υποψηφιότητες των επικεφαλής. Θα μπορούσαμε κι εμείς να θέσουμε το όνομα του γενικού γραμματέα, είμαστε άλλωστε το μεγάλο κόμμα της αντιπολίτευσης, αλλά δεν το κάναμε γιατί ακριβώς θέλουμε να διευκολύνουμε.

—Τον αποκλείσατε μετά την Κεντρική Επιτροπή.

—Γνωρίζοντας τις δυσκολίες που θα είχαμε στην επίτευξη συγκλίσις στο θέμα του υποψηφίου και για να διευκολύνουμε τις συζητήσεις είπαμε να μην θεθούν τα ονόματα των επικεφαλής. Αυτό αποφάσισε η Κεντρική Επιτροπή, όταν συζήτησε το πολιτικό πλαίσιο των εκλογών. Πλέον έχουμε μια ξεκάθαρη εικόνα από το αίσθημα της κοιμματικής βάσης, αφού έχουμε ολοκληρώσει τον πρώτο γύρο συζήτησης μαζί της. Η βάση σχεδόν καθολικά επικροτεί τη συγκεκριμένη

θέση. Επομένως δεν είναι κάτι που έχει τεθεί αυθαίρετα από το ΑΚΕΛ, δεν έχει μπει με τρόπο απαγορευτικό από το ΑΚΕΛ, δεν είπαμε «μη μας πείτε για τον αρχηγό του κόμματός σας». Χρειάζεται όμως το κάθε όνομα να αξιολογηθεί για τη δυνατότητα που έχει να διασφαλίσει τη συσπείρωση και τη συνοχή όλων των κομμάτων που συμμετέχουν στη συνεργασία και όχι μόνο του ενός κόμματος.

—Συνεπώς από τις κομματικές ομάδες βάσης βγαίνει ότι δεν βλέπουν θετικά μια υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου;

—Είναι άποψη της κομματικής βάσης ότι μια τρίτη υποψηφιότητα πολύ πιο εύκολα θα βοηθήσει στη συσπείρωση των δυνάμεων του κόμματος. Είναι λογικό να αναζητείται η καλύτερη λύση που θα συσπειρώνει τους ψηφοφόρους των κομμάτων. Η συσπείρωση των κοιμματικών ψηφοφόρων είναι προϋπόθεση για να υπάρχει προοπτική νίκης. Η πεποίθησή μας είναι ότι για να μπορέσουμε να διασφαλί-

σουμε τη συσπείρωση των κομμάτων πρέπει να βρούμε μία τρίτη προσωπικότητα.

Χριστιάνα και Παμπορίδης —Η «Κ» είχε αποκαλύψει πάντως πως έπεσε στο τραπέζι όνομα της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου. Εμπίπτει σε αυτό που λέτε τρίτη υποψηφιότητα;

—Είναι εντελώς θεμιτό εσείς οι δημοσιογράφοι να ρωτάτε και ο κόσμος να διερωτάται για τους εν δυνάμει υποψηφίους, αλλά εμείς εκτιμούμε ότι αυτή την ώρα όσα λιγότερα λέγονται δημόσια τόσο το καλύτερο. Βρισκόμαστε σε σημαντική φάση στις προσπάθειες για συναψη συνεργασίας και οι δημόσιες συζητήσεις δεν βοηθούν. Δεν θα σχολιάσω λοιπόν το συγκεκριμένο όνομα. Στην απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής υπάρχει αναφορά στους επικεφαλής των κομμάτων. Εξ έλλξεως όμως μπορεί κάποιος να υποστηρίξει ότι από τη στιγμή που αποφεύγονται οι επικεφαλής πώς μπορεί να δικαιολο-

γηθεί η συζήτηση προσώπων που προέρχονται από την ηγετική πυραμίδα. Εν πάση περιπτώσει, αυτά τα ζητήματα θα τα συζητήσουμε πρώτα απ' όλα μεταξύ μας οι εν δυνάμει συνεργάτες και ακολούθως θα τα πούμε δημόσια.

—Αυτό το παράξενο συζήτησης άλλων στελεχών περιλαμβάνει στη δική σας περίπτωση και την Ειρήνη Χαραλαμπίδου; Επειδή η ίδια δεν έχει κρύψει το ότι θέλει.

—Αυτό που είπαμε με το ΔΗΚΟ είναι ότι ο καθένας μπορεί να έχει και να θέσει τον δικό του κατάλογο στις συζητήσεις.

—Εσείς λοιπόν θα θέσετε το όνομα της Ειρήνης Χαραλαμπίδου;

—Το τι προτείνει το ΑΚΕΛ στις συζητήσεις είναι πρωτίστως θέμα των συλλογικών του αποφάσεων κι όχι θέμα συζήτησης στα ΜΜΕ. Άρα στο επίπεδο των ονομάτων ισχύει αυτό που είπα προηγουμένως ότι δεν θα σχολιάσω οτιδήποτε δημόσια.

—Τα περί δημοσίων τοποθετήσεων φαντάζομαι τα λέτε και για τον σάλο που προκλήθηκε με το όνομα του Γιώργου Παμπορίδη; Θεωρείτε πως ήταν λάθος που μπήκε στο τραπέζι.

—Μα δεν μπήκε σε κανένα τραπέζι. Και δεν μπορούσε να μπει αφού τότε που εγέρθηκε το θέμα δεν υπήρχε κανένα τραπέζι, δεν γινόταν καμία συζήτηση και δεν υπήρχε κανένα όνομα. Ήταν μεγάλο λάθος που έγινε αυτή η δημόσια συζήτηση, γιατί προκάλεσε σύγχυση και αναστάτωση. Δεν είναι η ηγεσία του ΑΚΕΛ που την άνοιξε, την ανατροφοδότησε και τη συντήρησε. Αν θυμάστε είχα δηλώσει τότε, όταν ρωτήθηκα από συναδέλφους σας, ότι το ΑΚΕΛ έχει διαδικασίες οι οποίες δεν είχαν ακόμα αρχίσει και μάλιστα χρησιμοποίησα το ρητό «τοis φρονίμοis ολίγα». Κάποιοι όμως δεν έδειξαν την απαραίτητη υπομονή ούτε και περιορίστηκαν στα ολίγα.

—Ήταν σενάρια φαντασίας εμάς των δημοσιογράφων;

—Όπως και τώρα έτσι και τότε ονόματα πηγαίνουν και έρχονταν, για να χρησιμοποιήσω μια φράση του συρμού. Εσείς κάνετε τη δουλειά σας. Και οι πολιτικοί όμως, οι ίδιος τα στελέχη των κομμάτων πρέπει να κάνουν τη δουλειά τους. Βασικό στοιχείο της συμπεριφοράς των στελεχών του ΑΚΕΛ είναι να σέβονται τις διαδικασίες, οι οποίες δίνουν σε όλους και όλες τη δυνατότητα να πουν την άποψή τους. Ο καλύτερος τρόπος να προστατεύσεις τη διαδικασία είναι να μη λες ονόματα δημόσια.

Η Ειρήνη Χαραλαμπίδου και το ενδεχόμενο υποψηφιότητας

—Αυτό τον κώδικα όμως είναι δικό σας στέλεχος που το αθέτησε. Η Ειρήνη Χαραλαμπίδου.

—Γι' αυτό και υπενθυμίσαμε ότι το ΑΚΕΛ έχει διαδικασίες και χρειάζεται απ' όλους να τις σεβαστούν. Μας εννοχλεί όταν παραβιάζονται οι διαδικασίες, γιατί προκαλούνται προβλήματα και δημιουργείται σύγχυση και αχρείαστες συζητήσεις.

—Συνεπώς σας ενόχλησε όλο αυτό;

—Δημιούργησε μια αναστάτωση στο κόμμα χωρίς λόγο και προσέθεσε ακόμα μία δυσκολία στις έτσι κι αλλιώς πολλές δυσκολίες που υπάρχουν σε ένα σύνθετο πολιτικό και κοινωνικό τοπίο. Όταν προκαλούμε περισσότερα προβλήματα στον εαυτό μας, να αυτό εννοχλεί. Είναι το τελευταίο πράγμα που έχουμε ανάγκη.

—Αποτελεί πλέον πρόβλημα για το ΑΚΕΛ η Ειρήνη Χαραλαμπίδου;

—Όχι δεν αποτελεί πρόβλημα. Σ' ένα ζήτημα που πήγε να δημιουργηθεί το χειριστήκαμε με προσοχή, χωρίς να σηκώνουμε τους τόνους και να οξύνουμε τα πνεύματα. Ούτε και δώσαμε συνέχεια. Αυτή είναι η πάγια πρακτική μας. Και στο παρελθόν είχαμε διάφορα

προβλήματα, και δεν εννοώ με την Ειρήνη, αλλά πάντοτε τα χειριζόμαστε με προσοχή. Έχουμε τις διαδικασίες και τα διαχειριζόμαστε. Έχουμε τη δυνατότητα να έχουμε μία σωστή διαχείριση αλλά σε αυτό πρέπει να βοηθούν όλοι. Αν κάποια πράγματα ξεφύγουν, έχουμε καταστατικό, έχουμε διαδικασίες και εκεί θα καταφεύγουμε.

—Θα επιχειρήσετε να φέρετε κοντά και τον Νίκο Κατσουρίδη στη διαδικασία, όπως κάνατε το 2018;

—Δεν μας έχει απασχολήσει ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Η ανάγκη για αλλαγή είναι τόσο αδήριτη που όσοι τη συνεидτοποιούν δεν νομίζω να χρειάζονται ιδιαίτερες προσκλήσεις.

—Απλώς στο παρελθόν θεωρήσατε σημαντικό να στηρίξει δημοσίως τον υποψήφιο σας...

—Όπως το είπατε. Στο παρελθόν. Το θέμα για μας έχει κλείσει και δεν θέλουμε να πηγαίνουμε πίσω. **—Το ζήτημα που προκύπτει είναι πως το ΔΗΚΟ θέτει στο τραπέζι το ενδεχόμενο πλεύσης με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Νιώθετε πως βρίσκεστε υπό εκβίασμό για περαιτέρω υπερβάσεις;**

—Δεν νομίζω να βρισκόμαστε υπό εκβίασμό. Έτσι κι αλλιώς κά-

“

Η δημοτικότητα στις βουλευτικές δεν σημαίνει αυτόματα και εκλεξιμότητα σε προεδρικές εκλογές.

ποιος και να θελήσει να εκβιάσει, το ΑΚΕΛ δεν εκβιάζεται. Τις αποφάσεις του δεν τις λαμβάνει υπό το κράτος εκβιασμού. Τις λαμβάνει πάντοτε με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον, το καλό του τόπου και του λαού.

—Δεν νιώθετε όμως απομονωμένοι;

—Δεν είναι εύκολο να απομονωθείς ένα κόμμα που είναι μεγάλο και το οποίο έχει γερές ρίζες. Εμείς θέλουμε να έχουμε συνεργασίες για να ενισχύσουμε την προοπτική της νίκης, όμως όπως έχω ήδη πει, αυτό δεν είναι αυτοσκοπός. Αλλιώς, θα κοιτάζαμε τις δημοσκοπήσεις να δούμε ποιος είναι ο πιο δημοφιλής και θα τον βγάζαμε υποψήφιο. Βά-

ζουμε προδιαγραφές και κριτήρια για να αποφασίσουμε ποιος θα είναι ο υποψήφιος μας γιατί Πρόεδρο της Δημοκρατίας θα εκλέξουμε και είναι αυτός που θα καθορίζει την πορεία του τόπου. Πρέπει να ξέρουμε ποιον εκλέγουμε. Δεν αρκεί ένα χαμόγελο στον φακό, ούτε να έχει κάποιος μειλίχιο ύφος για να είναι υποψήφιος. Το ΑΚΕΛ κρίνει θέσεις, χειρισμούς, αποφάσεις και ενέργειες.

—Αναφέρεστε στον Νίκο Χριστοδουλίδη;

—Και στον Νίκο Χριστοδουλίδη. Όπως έχουμε πει, εμείς κρίνουμε θέσεις. Διερωτώμαι αν υπάρχει κάτι στο οποίο έχουμε συμφωνήσει με τον Ν. Χριστοδουλίδη, ή αν υπάρχει κάτι που να χειρίστηκε σωστά. Δεν το προσωποποιούμε βεβαίως το θέμα. Δεν λέμε άλλο ο Χριστοδουλίδης, άλλο ο Αβέρωφ και άλλο ο Αναστασιάδης. Όλοι αυτοί μία κυβέρνηση είναι και στα σημαντικά αλλά και στα πιο ασήμαντα ήταν μαζί, σε όλα. Είναι μέρος του προβλήματος. Και από τη στιγμή που τόσο ο κ. Αβέρωφ όσο και ο κ. Χριστοδουλίδης διαγωνίζονται ποιος θα είναι ο συνεχιστής της κυβέρνησης αυτής που εμείς θέλουμε να αλλάξουμε αντιλαμβάνεστε ότι βρισκόμαστε

απέναντι. Άρα για εμάς δεν τίθεται θέμα υποστήριξης του κ. Χριστοδουλίδη ή του κ. Αβέρωφ Νεοφύτου.

—Αν όμως βρεθούν τελικά αυτοί οι δύο στον β΄ γύρο;

—Το ΑΚΕΛ θα είναι στον β΄ γύρο γι' αυτό και δεν πρόκειται να βρεθούν ενώπιον τέτοιου διλήμματος.

—Επειδή προηγουμένως μιλούσαμε για δημοτικότητα και δημοσκοπήσεις, κάποιος θα μπορούσε να θεωρήσει πως αυτό αποτελεί την απάντησή σας σε όσους προτείνουν την Ειρήνη Χαραλαμπίδου λόγω δημοτικότητας...

—Δεν είναι απάντηση για κανένα. Είναι μια γενική διαπίστωση, ένα διαχρονικό συμπέρασμα. Άλλα είναι τα κριτήρια και τα διακυβεύματα των βουλευτικών και άλλα των προεδρικών. Διαφορετικά δεν θα κάναμε προεδρικές εκλογές. Θα εκλέγαμε πρόεδρο αυτόν ή αυτή που είναι πιο δημοφιλής στις βουλευτικές. Ασφαλώς και η εκλεξιμότητα είναι ένα από τα στοιχεία που βάζεις κάτω, αλλά δεν είναι το μόνο. Και πολύ περισσότερο, που η δημοτικότητα στις βουλευτικές εκλογές δεν σημαίνει αυτόματα και εκλεξιμότητα σε προεδρικές εκλογές.

—Προηγουμένως μιλήσατε και για άλλες εναλλακτικές. Το ΔΗΚΟ διαφαίνεται πως έχει. Εσάς όμως ποιο είναι το δεύτερο πλάνο;

—Αν παρ' όλες τις προσπάθειές μας δεν καταφέρουμε να έχουμε συνεργασία με κάποιο ή κάποια κόμμα, θα πορευτούμε με άλλες κοινωνικές δυνάμεις που θέλουν την αλλαγή, μ' έναν υποψήφιο που θα απευθύνεται σε έναν ευρύτερο χώρο.

—Είναι ο Αχιλλέας Δημητριάδης ένα τέτοιο πρόσωπο;

—Και σε αυτή την περίπτωση δεν θα σχολιάσω ονόματα.

—Για ποιο λόγο να προαποκλείσατε τη δική σας υποψηφιότητα;

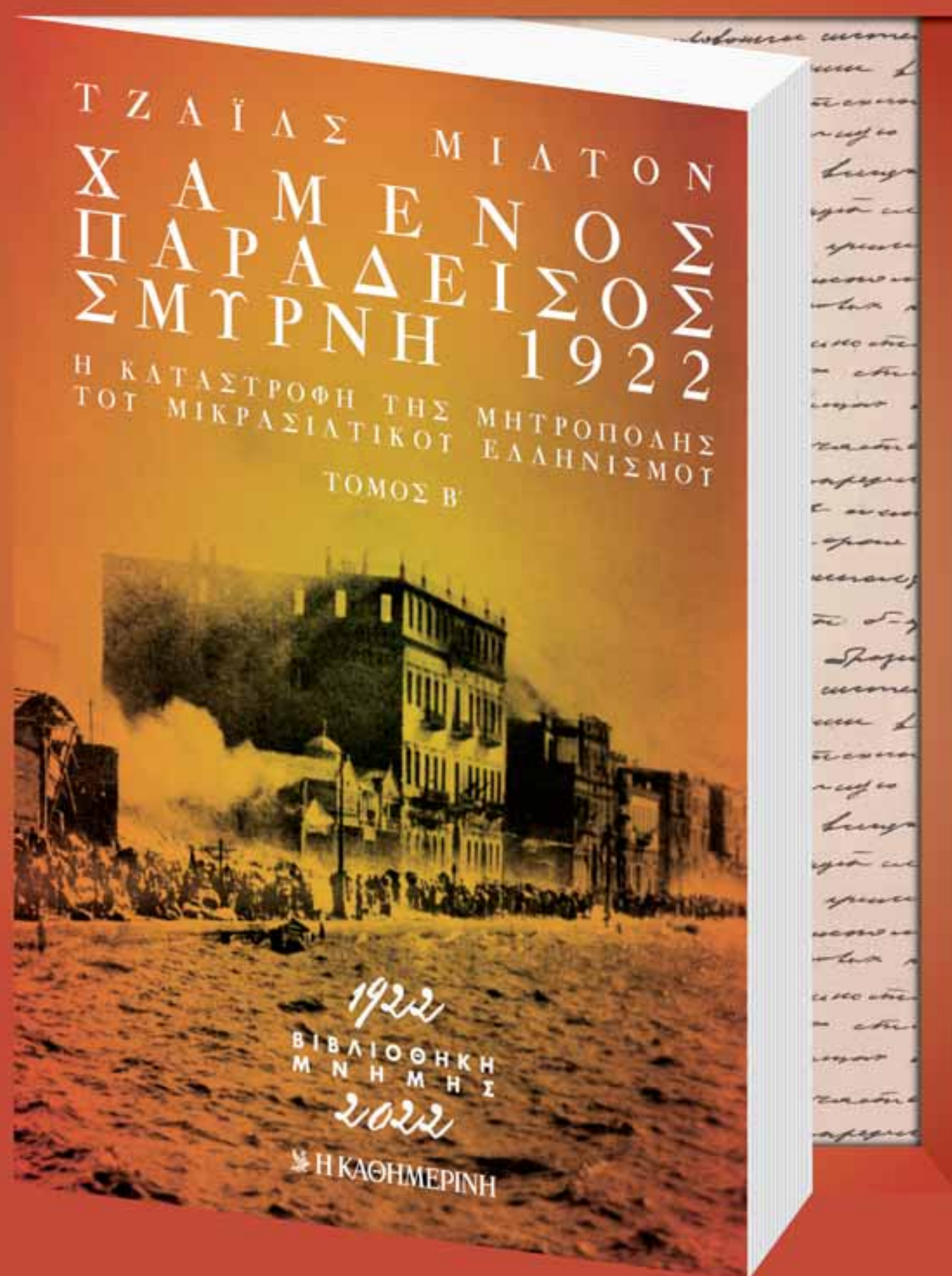
—Δεν την έχουμε προαποκλείσει. Από τη στιγμή όμως που στη φάση που βρισκόμαστε για επιδιώξη συνεργασίας με άλλα κόμματα χωρίς να προτάσουμε τους επικεφαλής, δεν θα κάναμε εξαίρεση για τον επικεφαλής του ΑΚΕΛ. Δεν προαποκλείουμε τον εαυτό μας, πολύ περισσότερο που το ΑΚΕΛ άνοιξε αυτή την προοπτική το 2008. Από την άλλη, είμαστε αρκούντως πραγματιστές για να βλέπουμε και ποια προοπτική εκλεξιμότητας έχει αυτή η υποψηφιότητα.

ΤΖΑΪΛΣ ΜΙΑΤΟΝ

ΧΑΜΕΝΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ

ΤΟΜΟΣ Β΄

Μια συλλεκτική έκδοση από
τη «ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΝΗΜΗΣ 1922 — 2022»
της «Καθημερινής»

ΚΤΡΙΑΚΗ 27/3

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ο κύκλος της πανδημίας κλείνει, ο ιός μένει

Εμβόλια και νοσπλείες ωθούν σε γενναία βήματα άρσης των περιορισμών – Ερχεται κατάργηση μασκών και μείωση rapid test

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Ενώπιον σοβαρών αποφάσεων σχετικών με τη διαχείριση της πανδημίας και των περιοριστικών μέτρων θα βρεθούν υπουργείο Υγείας και επιδημιολόγοι το επόμενο διάστημα. Η ορατή υποχώρηση της επιδημίας από τις πρώτες θέσεις του δημόσιου ενδιαφέροντος σχετίζεται βέβαια με τις εκθροπραξίες που έχουν ξεσπάσει στην Ουκρανία, αλλά δεν είναι ο αυτός ο μοναδικός λόγος. Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο τα κράτη, αλλά περισσότερο και άλλα λιγότερο, φαίνεται πως έχουν γυρίσει σελίδα στη διαχείριση της πανδημίας με κύριο χαρακτηριστικό την πορεία άρσης των περιοριστικών μέτρων. Ήδη σε επιστημονικό επίπεδο το τελευταίο διάστημα γίνεται ανοικτά λόγος για

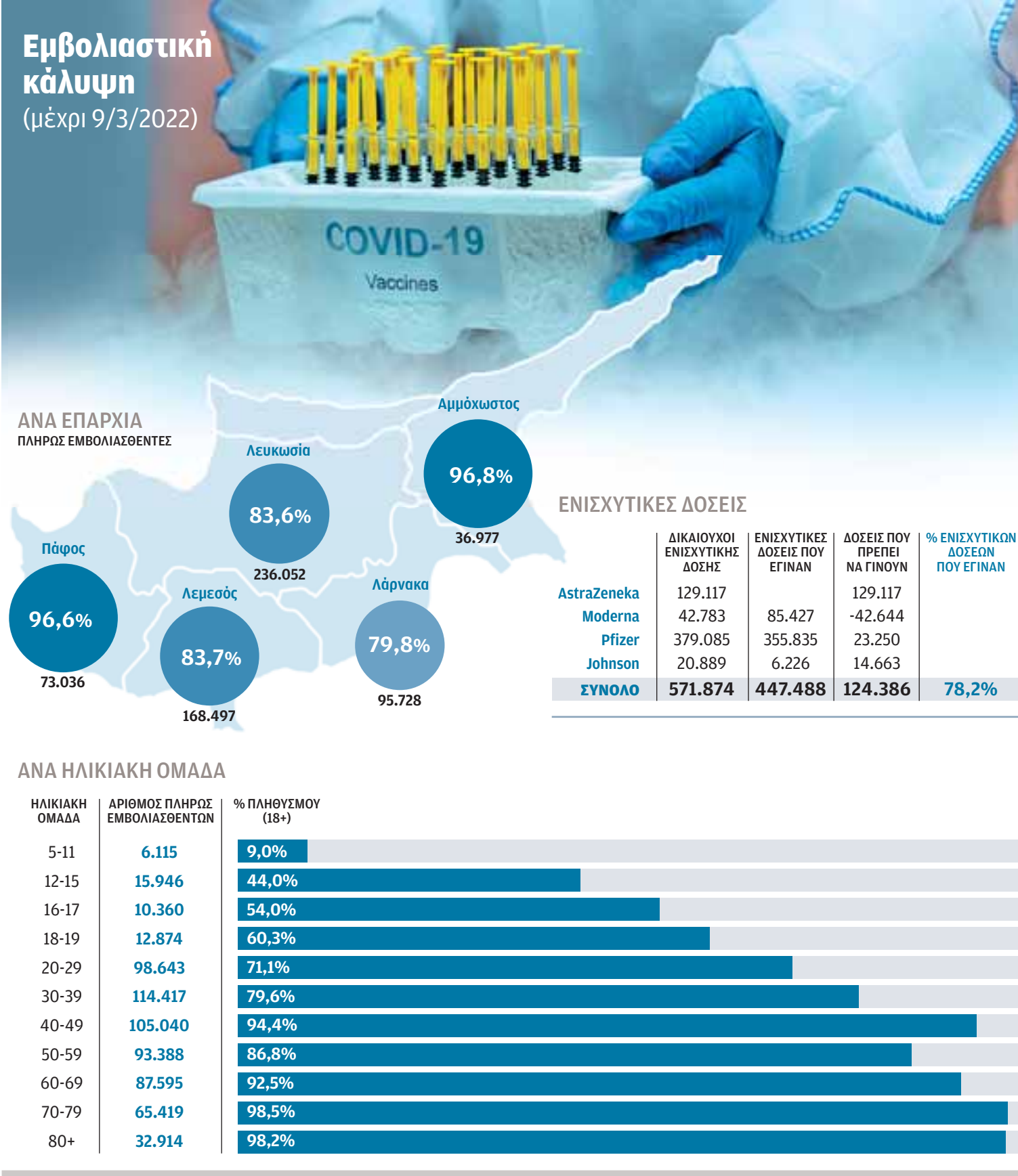
Στο 85,1% ανέρχεται το ποσοστό των πλήρως εμβολιασμένων στην Κύπρο, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, μέχρι τις 9 Μαρτίου 2022. Σε υψηλά επίπεδα κινείται και το ποσοστό όσων έλαβαν την 3η δόση του εμβολίου (78,2%).

μία πορεία αποκλιμάκωσης, η οποία θα επιφέρει τη μερική, σε πρώτη φάση, επιστροφή στην κανονικότητα και την ολική στη συνέχεια. Οι απόψεις που εκφράζονται εν είδει άτυπου οδικού χάρτη, οριοθετούν το ερχόμενο Πάσχα ως την περίοδο κατά την οποία θα έχουν ληφθεί τα πρώτα τολμηρά βήματα. Πλέον διαμορφώνεται μια πραγματικότητα με κύριο χαρακτηριστικό την ενδημικότητα της νόσου στο οποίο οι πληθυσμοί θα αναγκαστούν να προσαρμοστούν. Κάτι που εξάλλου συμβαίνει και με άλλες ιώσεις όπως η γρίπη. Η σταδιακή υποχώρηση του σκληρού δείκτη των νοσπλειών, είναι ίσως ο σοβαρότερος παράγοντας που θα καθορίσει την επόμενη μέρα της υγειονομικής κρίσης. Στην Κύπρο τα δεδομένα των νοσπλειών από την 1η Ιανουαρίου 2022 καθορίζουν τις αποφάσεις που λαμβάνονται και θα ληφθούν. Το νέο έτος ήλθε με 187 νοσπλείες, ο αριθμός των οποίων κορυφώθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2022, φθάνοντας στις 270. Μία ανάσα δηλαδή από την υπέρβαση των δυνατοτήτων του υγειονομικού συστήματος για περίθαλψη σοβαρών περιστατικών COVID-19. Από την ημερομηνία εκείνη ξεκίνησε η σταδιακή αποκλιμάκωση, με τον αριθμό των νοσπλειών να υποχωρεί σταθερά, φθάνοντας την περασμένη Πέμπτη 17 Μαρτίου 2022, στις 113. Ο αριθμός αυτός, σύμφωνα με τους επιδημιολόγους, δεν σημαίνει βέβαια πως η πανδημία έφθασε στο τέλος της, αλλά δημιουργεί βάσιμες ελπίδες πως η COVID-19 κινείται προς ενδημική κατεύθυνση.

Τα εμβόλια και η 3η δόση
Όπως αξιολογείται και από την Ομάδα Διαχείρισης της πανδημίας στην Κύπρο, η υποχώρηση του

αριθμού σοβαρών νοσπλειών κατά κύριο λόγο αποδίδεται στην αύξηση του ποσοστού εμβολιασμού του γενικού πληθυσμού. Με βάση επίσημα στοιχεία που έχει στην διάθεσή της η «Κ», το ποσοστό όσων ολοκλήρωσαν το εμβολιαστικό σχήμα ανέρχεται στο 85,1%. Σε απόλυτους αριθμούς το εμβολιαστικό ποσοστό ισοδυναμεί με 610.290 εμβολιασθέντες. Με βάση τα ίδια στοιχεία, ο αριθμός όσων δεν έλαβαν εμβόλιο ανέρχεται στους 83.680. Το υψηλό όπως εκτιμάται, ποσοστό εμβολιαστικής κάλυψης του πληθυσμού έχει οδηγήσει στην αποτροπή του να μετατραπούν περιστατικά COVID-19 σε σοβαρές νοσπλείες. Αυτό προκύπτει και από τον αριθμό των νέων κρουσμάτων. Οι αριθμοί των νέων περιστατικών μετά την αρχική έξαρση τον περασμένο Ιανουάριο, από τις 4.000 υποχώρησαν κάτω από τις 3.000 και σε κάποιες περιπτώσεις κάτω από τις 2.000. Στη συνέχεια παρατηρήθηκε σταδιακή άνοδος των κρουσμάτων με αποτέλεσμα την περασμένη Πέμπτη 17 Μαρτίου 2022 να βρίσκονται και πάλι μια ανάσα από τις 4.000. Ωστόσο, ο αριθμός των νέων περιστατικών δεν φαίνεται να προβληματίζει ιδιαίτερα τους επιδημιολόγους, μιας και το αποτύπωμά τους, σε σοβαρά περιστατικά είναι μικρό. Η παρούσα εικόνα παρουσιάζεται από τους επιστήμονες ως ένα κομμάτι της νέας πραγματικότητας που θα βιώσουν οι κοινωνίες εφόσον ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας σημάνει και επίσημα τη λήξη του συναγερμού της πανδημίας.

Στα επιμέρους στοιχεία του εμβολιαστικού προγράμματος, το γενικό ποσοστό όσων έλαβαν την ενισχυτική δόση ανέρχεται στο 78,2%. Στην πρώτη θέση με την τρίτη δόση βρίσκεται η Λευκωσία με 177.443 εμβολιασθέντες και ακολουθούν η Λεμεσός με 120.812, η Λάρνακα με 69.213, η Πάφος με 54.866 και η Αμμόχωστος με 25.154. Εδώ αξίζει να αναφέρουμε πως με βάση επίσημα στοιχεία οι δικαιούχοι τρίτης δόσης είναι 571.874. Μέχρι τις 9 Μαρτίου έγιναν 447.488, άρα οι δόσεις που υπολείπονται να γίνουν είναι 124.386. Εν αντιθέσει με την τρίτη δόση όπου η κατάταξη συμβαδίζει με τα πληθυσμιακά δεδομένα της κάθε επαρχίας, στις πόλεις με τους πλήρως εμβολιασμένους την πρωτιά την κατέχουν με μικρή διαφορά η Αμμόχωστος (96,8%) και η Πάφος (96,6%). Ωστόσο και στις υπόλοιπες επαρχίες τα ποσοστά των πλήρως εμβολιασθέντων κινούνται σε υψηλά επίπεδα. Στη Λεμεσό το γενικό ποσοστό είναι στο 83,7%, στη Λευκωσία στο 83,6% και στη Λάρνακα στο 79,8%. Το παγκύπριο ποσοστό έχει διαμορφωθεί στο 85,1% με τους πολίτες που ολοκλήρωσαν το εμβολιαστικό σχήμα να ανέρχονται στους 610.290. Ενδιαφέρον έχουν και τα στοιχεία για τα εμβόλια τα οποία χρησιμοποιήθηκαν. Στην κατηγορία αυτή τα στοιχεία συμπεριλαμβάνουν και τις ηλικιακές ομάδες κάτω των 18 ετών ανεβάζοντας το σύνολο των εμβολιασθέντων στις 642.711. Το εμβόλιο της PFIZER χρησιμοποιήθηκε σε 444.822 πολίτες, το εμβόλιο της ASTRAZENECA, όσο χρησιμοποιείτο, σε 129.049, της MODERNA σε 50.069 και της JOHNSON σε 18.771 πολίτες.

Ο οδικός χάρτης των χαλαρώσεων

Οι επιστήμονες θεωρούν δεδομένο πως ο ιός δεν θα εξαφανιστεί, θα παραμείνει και θα συνεχίζει να μολύνει, πλην όμως η ουρά των μολύνσεων δεν θα επιβαρύνει τα συστήματα υγείας. Κάτι που εξ' άλλου συμβαίνει και σήμερα. Επί του προκειμένου χαρακτηριστική είναι η άποψη που εξέφρασε στην «Κ» μέλος της Συμβουλευτικής Επιστημονικής Επιτροπής. «Βρισκόμαστε σε μια φάση που θα προσαρμοστούμε με τα νέα δεδομένα. Δεν νομίζω ότι κάποιος αναμένει πως θα υπάρχουν μηδενικά κρούσματα. Ο ιός είναι ανάμεσά μας, θα πρέπει να ζούμε μαζί του. Αφού βλέπουμε να μειώνονται οι νοσπλείες φαίνεται και η αποτελεσματικότητα των εμβολίων. Άρα προχωράμε και σιγά-σιγά ανοίγουμε».

Η γενναία αποκλιμάκωση των περιοριστικών μέτρων στην Κύπρο θα γίνει ορατή από την ερχόμενη εβδομάδα έως και το Πάσχα. Στο

Μελετάται η μείωση του αριθμού των rapid tests, που σήμερα αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για μια σειρά καθημερινών δραστηριοτήτων.

διάστημα αυτό και εάν δεν υπάρξει μια νέα μετάλλαξη που ενδεχομένως να διαφοροποιήσει τους προγραμματισμούς, θα ακυρωθούν περιορισμοί που κάνουν αισθητή την πανδημία στην καθημερινότητα.

Όπως έγραψε η «Κ» την περασμένη Τετάρτη, η αρχή θα γίνει με την κατάργηση της μάσκας σε εξωτερικούς χώρους. Παράλληλα με τις μάσκες μελετάται η μείωση του αριθμού των rapid tests, που σή-

μερα αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για μια σειρά καθημερινών δραστηριοτήτων. Υπό κατάργηση βρίσκεται και το CyprusFlightPass για όσους ταξιδεύουν προς Κύπρο. Ήδη άλλες χώρες της Ε.Ε., όπως η Ελλάδα, προχώρησαν σε κατάργηση της αντίστοιχης προϋπόθεσης για ταξιδιώτες. Στο κομμάτι των ταξιδιών θεωρείται βέβαιο πως θα καταργηθούν και άλλα μέτρα, όπως οι υγειονομικοί έλεγχοι στις πύλες εισόδου της Δημοκρατίας με επιστροφή σε πρώτη φάση στην πρακτική των δειγματοληπτικών ελέγχων. Η κατάργηση του CyprusFlightPass ενδεχομένως να είναι στην ατζέντα της επόμενης συνεδρίας της ΣΕΕ. Στο κομμάτι των εμβολιασμών, η τέταρτη δόση απορρίπτεται για τον γενικό πληθυσμό και απλώς συστήνεται για άτομα άνω των 70 ετών, ανοσοκατεσταλμένους, επαγγελματίες υγείας.

ventus S1evo³
Powerful performance and superior handling for luxury vehicles

BE ONE WITH IT
Be one with your tyres, and the road will be one with you.

HAANKOOK
driving emotion

Global Partner

ΚΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καίμακλι,
1037 Λευκωσία - Κύπρος

Μία κακή επικοινωνιακή φιάστα

Ο Νουρής και η κεφαλή

Η είδηση ότι ο Νίκος Αναστασιάδης θα επισκεπτόταν το Κέντρο Πουρνάρα, μετά την κοινωνική κατακραυγή από τις εικόνες εξαθλίωσης που είδαν το φως της δημοσιότητας, έκαναν πολλούς να εκτιμήσουν πως μετά από αυτό θα δείξει την πόρτα εξόδου στον Νίκο Νουρή για τις πολιτικές του. Ή πως τουλάχιστον θα τον αδειάσει. Το γεγονός, ωστόσο, ότι υπεραμύνθηκε των πολιτικών του, υπογραμμίζοντας πως τελεί έργο άριστο κατέδειξε αυτό που όλοι υποψιάζομασταν: ότι ο υπουργός Εσωτερικών αποτελεί απλώς τη βιτρίνα. Οι πολιτικές και κατά συνέπεια οι εντολές προέρχονται από την κεφαλή αυτού του τόπου.

● ● ● ●

Το θράσος και οι προεκτάσεις

Όλο αυτό βεβαίως το άριστο έργο οδήγησε και στην αποθράσυνση του Νίκου Νουρή. Προχώρησε αμέσως στη διάψευση της επιτροπής των Δικαιωμάτων του Παιδιού ότι γνωρίζει για κυκλώματα στην αστυνομία που κρύβονται πίσω από την εκμετάλλευση μεταναστών, της οποίας δεν απαντά ούτε το τηλέφωνο ούτε τις επιστολές και στη συνέχεια συναντήθηκε με το ΕΛΑΜ, στο πλαίσιο του κύκλου επαφών που ξεκίνησε με τα κόμματα. Ο πρόεδρος του ΕΛΑΜ Χρίστος Χρίστου εξέφρασε τη χαρά του «διότι γίνονται ενέργειες προς την ορθή κατεύθυνση, τις οποίες επικροτούμε και στηρίζουμε» όπως είπε. Όμως αν υπάρχει ακόμα κανείς που αμφισβητεί την οργανοποίηση του κράτους μας, αρκεί να αναφέρουμε τον δήμαρχο Παραλιμνίου Θεόδωρο Πιρίλλη, ο οποίος άστραψε και βρόντηξε και προειδοποίησε πως ο Πρωτάρης και η Αγία Νάπα δεν θα γίνουν Πουρνάρα όταν λήφθηκε η απόφαση μεταφοράς 150 ασυνόδευτων παιδιών. Ο πάτος τελικά δεν έχει πάτο.

● ● ● ●

Σιγή ιχθύος

Το ενδιαφέρον είναι ότι κανείς εντός του φιλελεύθερου ΔΗΣΥ δεν αντέδρασε, δεν φρόντισε να διαφοροποιηθεί από τις δηλώσεις Πιρίλλη ή από την πολιτική του υπουργού Εσωτερικών για όσα εκτυλίσσονται στο Πουρνάρα. Όπως μαθαίνει η στήλη, ο Νίκος Νουρής εκτελεί πλέον οδηγίες του προέδρου του ΔΗΣΥ. Σε πρόσφατη συνάντηση του τελευταίο στην επαρχία, άκουσε τα προβλήματα των κατοίκων και πήρε τηλέφωνο μπροστά τους τον υπουργό Εσωτερικών για να του διαμνύσει πως πρέπει να περάσει και να λύσει το θέμα στην εν λόγω επαρχία. Αυτό από μόνο του λέει πολλά.

● ● ● ●

Επικοινωνία ώρα μηδέν

Η αφορία που γεννήθηκε μεταξύ άλλων από την παρουσία του Νίκου Αναστασιάδη στο Κέντρο Πουρνάρα είναι αν έχει επικοινωνιολόγο ή όχι. Αν έχει πάντως, ας τον αλλάξει αμέσως. Γιατί η φωτογραφία του να

Οι επικοινωνιολόγοι του Προέδρου θα έπρεπε να τον ενημερώσουν πως στόχος θα έπρεπε να ήταν να διαφυλαχθεί η εικόνα του κράτους με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όσων ζουν στο Πουρνάρα. Και όχι θλιβερές επικοινωνιακές φιάστες.

χαιρετά χαμογελαστός από απόσταση και με μάσκα (που ποτέ δεν το συνηθίζει) που επιλέχθηκε να φιγουράρει στα μέσα κοινωνικής δικτύωσής του, μόνο ως απόηχο θεωρείται. Αυτή, συμπεριλαμβανομένης και της άλλης που αγκαλιάζει ένα μικρό προσφυγόπουλο. Οι άνθρωποι αποζητούν λύσεις, όχι να αποτελέσουν το όχημα εκμετάλλευσης για την διαφύλαξη της εικόνας του Προέδρου.

● ● ● ●

Μία παρουσίαση προεκλογική

Η είδηση ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα παρευρεθεί στην Αθήνα για να παρουσιάσει το βιβλίο του «Οι γεωπολιτικές πραγματικότητες στα σχέδια λύσης του κυπριακού 1948-1978» προκάλεσε ποικίλες συζητήσεις. Αφενός για τη χρονική συγκυρία, αν λάβει κανείς υπόψη ότι το βιβλίο εκδόθηκε εδώ και αρκετά χρόνια. Αφετέρου για τους ομιλητές. Η παρουσία Δένδια έστω και διαδικτυακά έστειλε το μήνυμα ότι ο υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας στηρίζει όντως τον Νίκο Χριστοδουλίδη σε αυτή τη συνεργμική διεκδικητική. Ζήτημα όμως τίθεται και για την εμφάνιση Άγγελου Συρίγου. Υπενθυμίζεται πως ήταν το πρόσωπο που

προκάλεσε την τεράστια οργή του Νίκου Αναστασιάδη, όταν στο μνημόσυνο του Τάσσου Παπαδόπουλου άφησε ανοικτό το σενάριο άλλων μορφών λύσεων. Τότε ο Αναστασιάδης είχε αναφέρει πως δεν πρέπει να πουλούν πατριωτισμό οι «εξέλλαδος επισκέπτες». Λίγο καιρό πριν πάντως η άποψή του ήταν διαφορετική, καθώς ο Νίκος Αναστασιάδης ζήτησε από τον Γιώργο Λιλλήκα να μεσολαβήσει για να συζητήσουν τις «ενδιαφέρουσες απόψεις του». Την αποκάλυψη έκανε ο Γιώργος Λιλλήκας μέσω twitter το 2016. Όλο αυτό οδήγησε στην ερμηνεία, ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης κάνει άνοιγμα στο πιο σκληρό ακροατήριο. Όπως μαθαίνει πάντως η στήλη, η εξήγηση που δίδεται από το στενό του περιβάλλον είναι ότι η ιδέα για την παρουσίαση έπεσε από τον εκδοτικό οίκο και με δεδομένο ότι ο κ. Συρίγος προλόγισε το βιβλίο, σίγουρα θα μιλούσε και στην παρουσίαση, χωρίς αυτό να έχει την όποια δεύτερη ανάγνωση.

● ● ● ●

Η φιάστα και οι ανησυχίες

Πάντως, ενώ ο Νίκος Χριστοδουλίδης ετοιμάζονταν για την παρουσίαση του βιβλίου του, στην Πινδάρου υπήρχαν έντονες διε-

γασίες και προετοιμασίες για τη μεγάλη φιάστα, όπου το ανώτατο συμβούλιο του ΔΗΣΥ θα επικυρώσει σήμερα την υποψηφιότητα Αβέρωφ Νεοφύτου. Σε ένα αμνηχανο σκηνικό, αν ληφθούν υπόψη και τα αποτελέσματα της δημοσκοπήσης που διενήργησε για λογαριασμό της «Κ» η Symptetron Market Research. Όπως μαθαίνουμε, τελευταίος θα τοποθετηθεί ο Νίκος Αναστασιάδης στην εκδήλωση. Ήδη στελέχη υποστηρίζουν πως στην ομιλία του θα στηρίξει πλήρως τον Αβέρωφ Νεοφύτου, προετοιμάζοντάς τον για την μεγάλη κούρσα. Υπάρχουν κι εκείνοι όμως οι πιο καχύποπτοι που ανησυχούν ότι μπορεί να αφήσει και ένα παράθυρο ανοικτό για το plan b, που τρομάζει τον Αβέρωφ Νεοφύτου.

● ● ● ●

Η μεγαλοθυμία Νικόλα

Όσο όμως και αν στον ΔΗΣΥ ανάβουν και επίσημα το πράσινο φως για την υποψηφιότητα Αβέρωφ, στο ΔΗΚΟ επικρατεί αμνηχανία. Ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ έκανε το γενναιόδωρο και για κάποιους το τολμηρό βήμα να βολιδοσκοπήσει για την υποψηφιότητα της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου. Γενναιόδωρο δεδομένου ότι έτσι δίνει προβά-

ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΣΤΕΛΛΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ

Η Ευρωπαϊκή Επίτροπος Υγείας κατάφερε με την παρουσία της στα σύνορα Πολωνίας - Ουκρανίας δείξει την απαραίτητη ενσυναίσθηση που θα έπρεπε να είχαν πολιτικά πρόσωπα αλλά και να αποφέρει αποτελέσματα. Ήδη ο Πολωνός υπουργός Υγείας έπλεξε το εγκώμιό της, σημειώνοντας πως η Στέλλα Κυριακίδου έφερε αποτελέσματα και πως η Πολωνία δεν στέκεται μόνη στην περιβαλψη ασθενών/τραυματιών από την Ουκρανία.

δισμα και κατ' επέκταση κλείνει τον δικό του τον δρόμο, στη δεύτερη τη τάξει. Τολμηρό καθώς δεν γνωρίζουμε ποια θα είναι η απάντηση του ΑΚΕΛ. Πάντως, στο ΔΗΚΟ αρκετά ήταν τα στελέχη που ανησυχούσαν. Ανησυχούσαν δεδομένου ότι η μισή κοινοβουλευτική ομάδα τάσσεται υπέρ του Νίκου Χριστοδουλίδη, ενώ άλλα στελέχη της ηγετικής ομάδας αλλά και του οργανωτικού έχουν καθημερινή επαφή με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, υποστηρίζοντας την υποψηφιότητά του χαμηλοφώνως. Η υποψηφιότητα Ερωτοκρίτου θα τους φέρει σίγουρα σε δύσκολη θέση, ενώ ήδη έχουν αρχίσει να συζητούν ότι αυτό δεν είναι σίγουρο δεδομένου ότι αν δεχτεί το ΑΚΕΛ θα πρέπει να τρέξουν έρευνες για να δουν τη δημοτικότητα της. Κάπως έτσι αναμένεται να κλείσει συνοπτικά το χαρτί Ερωτοκρίτου.

● ● ● ●

Με το ένα πόδι εκτός

Και μπορεί άλλα στελέχη να δείχνουν την αμνηχανία τους, ωστόσο ο Παύλος Μυλωνάς δεν κρύβεται. Μιλώντας στο κρατικό κανάλι είπε πως το κόμμα θα πρέπει να παραμείνει στις θέσεις αρχών του χωρίς το κρασί νερωμένο ή το γάλα ξινισμένο. Αυτός που φέρεται να ξινισε με τα νέα δεδομένα είναι ο Παύλος Μυλωνάς, ο οποίος, όπως μαθαίνουμε ετοιμάζεται για τη μεγάλη έξοδο και από αυτό το κόμμα, με πρόφαση τη διαφορετική από τον ίδιο θέση του ΔΗΚΟ για το πού πρέπει να εντάσσεται το Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Γράφει ο **ΙΑΝΟΣ**

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Η κούρσα Αβέρωφ, μία πρόκληση και μία εικονική υποψηφιότητα

Επέβαλε το plan A

Μετά την τυπική επιβεβαίωση της υποψηφιότητάς του από το Ανώτατο Συμβούλιο του ΔΗΣΥ, και μετά τη σύντομη περιπέτειά του με τον κορωνοϊό ο Φούλης μπαίνει δυναμικά πια στη μάχη του προεκλογικού. Έχοντας ήδη ξεκαθαρίσει εντός και εκτός ΔΗΣΥ ότι δεν υπάρχει παρά μόνο το plan A που προνοεί τη δική του, νικηφόρα ελπίζει, υποψηφιότητα, συνεχίζει ακάθεκτος την πορεία του στον λαό.

Μια πορεία που άρχισε από την επομένη κιόλας των βουλευτικών εκλογών του περασμένου Μαΐου και συνεχίζεται με μικρά διαλείμματα αλλά με την ένταση και τον... λαϊκισμό που της ταιριάζει. Η απουσία για τον δεύτερο πόλο που θα δημιουργηθεί από την επίσημη (οσοονούπω) εξαγγελία της υποψηφιότητας Χριστοδουλίδη προκαλεί βεβαίως ανησυχία στην Πινδάρου, αλλά όχι στον βαθμό που αρχικά προκαλούσε.

Η Μάνταμ του Φούλη μου έλεγε προχθές ότι ο μεγάλος αρχηγός βλέπει πια τη σύγουρη αναμέτρησή του με τον τέως ΥΠΕΞ ως μια πρώτης τάξεως πολιτική πρόκληση που οφείλει να κερδίσει, όπως έκανε και με άλλες μεγάλες προκλήσεις. «Ας δούμε πρώτα την εξαγγελία και τι θα δείξουν οι δημοσκοπήσεις και θα καθορίσουμε αναλόγως την κατάλληλη στρατηγική» ανέφερε πρόσφατα σε ηγετικά του στελέχη.

Φαίνεται πάντως ικανοποιημένος από τις

δημοσκοπήσεις που έχει δει τελευταία, οι οποίες δείχνουν τα ποσοστά του να ανεβαίνουν, όπως υποστηρίζει η Μάνταμ. Αν και αυτό που επαναλαμβάνει συνεχώς και στην προκειμένη περίπτωση βολεύει τα μάλα, είναι η ρήση του Γλαύκου Κληρίδη «ό,τι δείξει η τενέκκα» και όχι η δημοσκοπήση...

Η εικονική υποψηφιότητα

Προβλήματα αντιμετωπίζει η εικονική υποψηφιότητα της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου που αιφνιδώς τράβηξε ως άσο από το μανίκι του ο πρίγκιπας Νικόλαος ως άλλος... Ντέιβιντ Κόπερφιλντ. Το πρόβλημα δεν είναι μόνο ότι από το ΑΚΕΛ τοποθετούνται αρνητικά στη στήριξη της Χριστιάνας για το 2023 αλλά κυρίως οι αντιδράσεις που συνάντησε η πρόταση εντός του ίδιου του ΔΗΚΟ.

Ήταν μάλιστα τόσο έντονες που δεν περιορίστηκαν στα κλειστά γραφεία και τους διαδρόμους του πριγκιπάτου αλλά βγήκαν και στη δημόσια σφαίρα. Και δημιουργήσαν μπάχαλο στην πιο κρίσιμη στιγμή του προεκλογικού, δίνοντας την εικόνα ασυνεννοησίας και ασυναρτησίας που επικρατεί εντός του ΔΗΚΟ για τις προεδρικές. Όπως μου αποκάλυψε η ΔΗΚΟαναθρεμμένη Φωτούλα, οι αντιδράσεις στελεχών για την πρόταση της Χριστιάνας δεν έχουν να κάνουν τόσο ή μόνο με το άτομο της όσο με τη γενικότερη κουλτούρα στα υψηλά δώματα του πριγκιπάτου. Εκείνο που

Άλλα λέω, άλλα κάνω κι άλλα εννοώ...

ενοχλεί κάποια στελέχη είναι η παραγνωρισή τους από τον ίδιο τον πρίγκιπα και άλλα ηγετικά στελέχη «τα οποία κατά συνθήκην κόβουν και ράβουν και υποψηφιότητες και αξιώματα», όπως εντόνως διαμαρ-

τυρήθηκε άλλο πολύ γνωστό στέλεχος.

Αυτή η τακτική, σύμφωνα με τους διαμαρτυρόμενους είναι μια μόνιμη πληγή του ΔΗΚΟ, η οποία είχε ως αποτέλεσμα το

κόμμα να μοιραστεί πολλές φορές στα δύο ή και στα τρία. «Λίγο πριν από την επιλογή του εκπροσώπου μας για τις προεδρικές με δηλωμένη την επιθυμία μας να κυβερνήσουμε ή να συγκυβερνήσουμε, έχουμε την πολυτέλεια για νέο διχασμό;» φέρεται να διερωτήθηκε ένα από τα στελέχη που διαφωνούν. Πρόκειται για σημαντικό στέλεχος που όλο και πιο πολλοί τον βλέπουν να βρίσκεται στον προθάλαμο της εξόδου από το κόμμα...

Δεν έλαβαν απάντηση

Αληθεύει ότι κάποια στελέχη του ΑΚΕΛ είδαν θετικά την πρόταση για τη Χριστιάνα Ερωτοκρίτου; Η κυρία Γιαννούλα, η οποία ως γνωστόν ακούει όλα όσα ψιθυρίζονται στους διαδρόμους του ΑΚΕΛ και ακόμη περισσότερο, μου είπε πως τα συγκεκριμένα στελέχη ζήτησαν δύο πράγματα από την ηγεσία του κόμματος πριν βιστεί να την απορρίψει: να απευθυνθεί στη βάση του ΑΚΕΛ αλλά και στην εταιρεία που τους κάνει δημοσκοπήσεις για να διευρευνθεί η αποδοχή της Χριστιάνας από την κομματική βάση αλλά και η δημοτικότητα της. Φαίνεται όμως πως δεν πήραν ξεκάθαρη απάντηση στο αίτημά τους.

ΚΟΙΝΙΣ: Αληθεύει ότι πολιτικός τον οποίο προτείνουν άλλοι ως υποψήφιο για την προεδρία, με προοπτική μάλιστα να στηριχθεί πέραν του ενός κόμματος, αιφνιδιάζει προτείνοντας κάποιον άλλον;

Ηθικό πνεύμα αντίστασης

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Ζούμε σε μια εποχή που οι ιδεολογίες έχουν χρεωκοπήσει. Το χρήμα έχει προ πολλού αναχθεί σε ύψιστο «ιδανικό». Παράνοικοί ηγέτες κυβερνούν τον πλανήτη, πλάσaronτας την ψυχοπαθητική τους μεγαλομανία σε πολιτικό «όραμα». Και η πίστη στον Θεό έχει υποβιβαστεί σε ένα ψεκασμένο παραλήρημα των απανταχού θεοφοβούμενων. Σ’ αυτή την εποχή ξεσπά ο φρικτός πόλεμος κατά της Ουκρανίας. Και εμείς γινόμαστε μάρτυρες ενός πραγματικού εγκλήματος κατά της ανθρωπότητας, το οποίο παρακολουθούμε νυχθημερόν ζωντανά στις οθόνες μας με το βλέμμα μας ωστόσο αλλοιωμένο ήδη από τις προαναφερθείσες νοσηρές παθολογίες της εποχής μας.

Περιφέρουμε τις «αναλύσεις» μας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, έχοντας την ψευδαίσθηση ότι είμαστε σε θέση να κρίνουμε τα γεγονότα και να αισθανθούμε την ψυχοσύνθεση και του τελευταίου Ουκρανού που αυτή την ώρα αντιπληρώνει την κοντόφθαλμη μας θεώρηση, η οποία αποτελεί και το κυριότερο εμπόδιο αναγωγής μας σε ένα άλλο επίπεδο αντίληψης και νοηματόδοτσης.

Διάβαζα προχθές τη συνέντευξη ενός Ουκρανού φιλόσοφου. Κωσταντίν Σιγκόφ το όνομά του και είναι καθηγητής φιλοσοφίας και θρησκευτικών σπουδών στο Κίεβο. «Δεν υπερασπιζόμαστε μόνο το “τομάρι” μας» είπε, «υπερασπιζόμαστε μια συγκεκριμένη ιδέα της αξιοπρέπειας και της ελευθερίας. Αν δεν το κάνουμε, η ύπαρξή μας δεν έχει νόημα». Αν δεν το κάνουμε η ύπαρξή μας δεν έχει νόημα. Επαναλαμβάνω τη φράση και την υπογραμμίζω. Γιατί μέσα σ’ αυτήν συμπυκνώνεται μια βαθιά ουσία, η οποία για να εννοηθεί στην καθαρότητά της θα πρέπει να προηγηθεί από τον καθένα μας ένας επαναπροσδιορισμός για το ίδιο το νόημα της ύπαρξής μας. Κάτι το οποίο απαιτεί ενδοσκόπηση, παραδοχές, αποδοχές, μεταποτίσεις και φιλοσοφικό προβληματισμό και όχι επιδερμικές και στο πόδι ψευτοαναλύσεις στο διαδίκτυο στο ενδιαμέσο των γευμάτων μας. Απαιτεί να φέρουμε τους εαυτούς μας ενώπιον πανανθρώπινων ερωτημάτων, ενώπιον της ατομικής ευθύνης, κάτι το οποίο αποφεύγουμε βολικά προκειμένου να περιορίσουμε την σκέψη μας στα μέτρα ενός υπέρποντα τομαρισμού. Ο Ουκρανός διανοούμενος λέει πως εκείνο το οποίο είναι ισχυρότερο από τις όποιες δραματικές σκηνές των προσφύγων στα σύνορα, με τις οποίες συγκλονιζόμαστε και μετατρέπουμε αυτό το συγκλονισμό ως άλλοθι της προσκόλλησης στα προφανή, είναι η αξιοπρεπής προσδοκία που διαβάζει κανείς σε όλα τα πρόσωπα, τα προσώπων των παιδιών, των νέων και των ηλικιωμένων. Είναι η μεγάλη προσδοκία ζωής, λέει. Μήπως είναι καιρός να διερωτηθούμε αν πραγματικά κατανοούμε τι εννοεί; Και αν είμαστε σε θέση να βρεθούμε σ’ αυτό το ύψος του ανθρώπινου αναστήματος; Μήπως είναι καιρός να διερωτηθούμε κατά πόσο αυτός ο πλανήτης που οδεύει όλο και περισσότερο στην καταστροφή του, εκείνο το οποίο μας υπαγορεύει να πράξουμε είναι να επαναδιεκδικήσουμε κάτι πολύ μεγαλύτερο από αυτό το οποίο θεωρούμε ότι διεκδικούμε και υπερασπιζόμαστε στην καθημερινότητά μας; Μια ηθική διάσταση, η οποία δεν εξαντλείται στα συνθήματα ή στις όποιες αναλύσεις του πληκτρολογίου αλλά εμπεριέχει την ουσία της αξιοπρέπειας του ανθρώπου; «Στα τέλη του 2013 και στις αρχές του 2014, η Επανάσταση της Αξιοπρέπειας του Κίεβο σηματοδότησε μια καμπή στην ιστορική στροφή από τον homo sovieticus στον homo dignus. Το πνεύμα της αντίστασης μας ήταν ηθικό και εξακολουθεί να είναι και σήμερα πλούσιο από αυτήν την κληρονομιά» λέει ο Ουκρανός φιλόσοφος. Μήπως άραγε θα ήταν απειρώς πιο χρήσιμο να σταματήσουμε να ηθικολογούμε πληκτρολογώντας και εξ αποστάσεως και να μπουέ επιτέλους σε μια διαδικασία βαθιάς περιουλόγης για το τι σημαίνει ηθικό πνεύμα αντίστασης; Όστε να αντιληφθούμε τι συμβαίνει γύρω μας αλλά και τι θα έπρεπε να συμβαίνει μέσα μας;

elenixenou11@gmail.com

MARY R. CRISTINO

Ένα παιδί παίζει με το χιόνι στο Πεκίνο. Σύμφωνα με το Εθνικό Μετεωρολογικό Κέντρο, ισχυρή χιονόπτωση αναμένεται στις βόρειες περιοχές της Κίνας, ενώ τα νότια και τα ανατολικά τμήματα της χώρας θα πρέπει να προετοιμαστούν για καταιγίδες, καθώς και οι θερμοκρασίες πέφτουν κατά μήκος του ποταμού Yangtze μεταξύ Κυριακής και Δευτέρας.

Αναζήτηση υποψήφιου ή αναζήτηση νέας κομματικής ταυτότητας

Του **ΛΕΥΤΕΡΗ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗ**

Σε όλες τις δημοκρατικές κοινωνίες το να είσαι μια πολιτική δύναμη της αντιπολίτευσης που να επιδιώκει να κερδίσει την εξουσία στις επερχόμενες προεδρικές εκλογές είναι κάτι απολύτως θεμιτό και φυσιολογικό. Σε αυτή την προεκλογική κούρσα όμως υπάρχει το εξής παράδοξο. Το μεγαλύτερο κόμμα της αντιπολίτευσης είτε θεωρεί ότι δεν υπάρχει καμία επιλογή ατόμου στους κόλπους του, που να έχει τις ικανότητες αλλά και τη δυναμική να ηγηθεί αυτού του κράτους, είτε, αν υπάρχει αυτό το άτομο στους κόλπους του κόμματος, ή στην ευρύτερη Αριστερά, δεν υπάρχει πλάνο για το πώς αυτό το άτομο μπορεί να κερδίσει την εμπιστοσύνη και την ψήφο της κοινωνίας ή πιο συγκεκριμένα των ψηφοφόρων της Αριστεράς και της Κεντροαριστεράς.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να συζητιούνται «εναλλακτικοί» υποψήφιοι, οι οποίοι θα κουβαλήσουν μαζί τους, λόγω εκτοπίσματος και δημοτικότητας, ψηφους δεξιών και κεντροδεξιών ψηφοφόρων. Αυτές οι ψήφοι μαζί με την όποια συσπείρωση της Αριστεράς και του Κέντρου, εκτιμάται ότι είναι αρκετές για να αποτρέψουν την εκλογή κάποιου υποψηφίου που προέρχεται από το κυβερνών κόμμα, είτε αυτός λέγεται Αβέρωφ Νεοφύτου είτε αυτός λέγεται Νίκος Χριστοδουλίδης. Το εύλογο ερώτημα που δημιουργείται είναι τα ακόλουθο: Πόσοι ψηφοφόροι και ιδιαίτερα της Αριστεράς θα υποστηρίξουν έναν υποψήφιο ο οποίος δεν πληροί όλα τα κριτήριά τους, το σωστό προφίλ και ούτε έχει το βιογραφικό για να γίνει ο επόμενος πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας σαν λύση ανάγκης; Πόσοι ψηφοφόροι, για να μη συνεχίσει η Δεξιά τη διακυβέρνηση για τρίτη συνεχόμενη πενταετία, θα παραβλέψουν όλα τα προαναφερθέντα; Είναι αυτό το επείγον από μόνο του αρκετό για να τους προσελκύσει στις κάλπες και στον συγκεκριμένο υποψήφιο;

Η Τουρκία έχει κλείσει μόνη της την «ατζέντα» του Κυπριακού, έχει κάνει βήματα επαναπροσέγγισης προς το Ισραήλ, επιδίδεται σε ένα δι-

πλωματικό ντεμαράζ σύμφιξης σχέσεων με παραδοσιακούς συμμάχους του αραβικού κόσμου, αλλά και δηλώνει δημόσια τις επεκτατικές της βλέψεις. Ο βαθμός δυσκολίας για να πείσουμε εταίρους και συμμάχους για την αναγκαιότητα λύσης του Κυπριακού άμεσα οδεύει προς το ακατόρθωτο και πολύ πιθανόν ο επόμενος πρόεδρος της Δημοκρατίας να παραλάβει «καμένη γη» ως προς το θέμα του Κυπριακού. Σε μια περίοδο με τεράστιες γεωπολιτικές εξελίξεις λόγω Ουκρανικού, οι πολιτικές ευαισθησίες που δημιουργούνται αλλά και οι πολιτικές συμμαχίες

που διαταράσσονται ενδεχομένως να αλλάξουν άρδην τα δεδομένα για το Κυπριακό αλλά και γενικότερα την στάση και τις προτεραιότητες της Τουρκίας στην περιοχή.

Η κοινωνία έχει κουραστεί από τον παλαιοκομματισμό και αυτό φαίνεται από την αυξανόμενη αποχή στις κάλπες. Υπό τις σημερινές συνθήκες, οποιοδήποτε πολιτικό κόμμα πρέπει ανά πάσα στιγμή να είναι έτοιμο να κυβερνήσει ή να συγκυβερνήσει τον τόπο με έτοιμο από καιρό πλάνο, πρόγραμμα βασισμένο στις τρέχουσες ανάγκες του τόπου και τελευταίο και πιο σημαντικό, με ηγέτη, ο οποίος μπορεί να σηκώσει το βάρος των τρεχουσών και επερχόμενων εξελίξεων στο Κυπριακό, στην οικονομία και στα εσωτερικά και εξωτερικά δρώμενα του κράτους.

Κάποιοι μπορούν να επικαλεστούν ότι ο προεκλογικός αγώνας ξεκίνησε πολύ νωρίς και η αναζήτηση υποψηφίου συνεχίζεται, όμως η προεδρολογία και η παράδοση ονομάτων αγίζει τους ψηφοφόρους της αντιπολίτευσης και δημιουργεί ένα αρνητικό κλίμα ως προς τις προοπτικές επιτυχίας στις επερχόμενες προεδρικές εκλογές.

Η ιστορία θα κρίνει εκ του αποτελέσματος, όμως αξίζει ένα κόμμα να οδηγηθεί σε αλλαγή κομματικής ταυτότητας για χάρη της εξουσίας; Μπορεί αυτή η αλλαγή να πείσει την κοινωνία; Πώς θα είναι η επόμενη μέρα γι’ αυτό το κόμμα είτε κερδίσει, είτε χάσει τις εκλογές;

Πολιτική πόνου ψυχής

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Αναλογιστήκατε ποτέ πόσες πολιτικές καριέρες κτίστηκαν επάνω στα αποκαΐδια του Κυπριακού; Πολλές, είναι η απάντηση. Και θα το αφήσουμε έτσι, επίτηδες να αιωρείται, καθώς σημασία δεν έχει ο αριθμός αλλά το αφήγημα. Από τον πρώτο κιόλας χρόνο μετά την εισβολή, οι πολιτικοί μας ξιφουλκούσαν στους καταυλισμούς για την κατάφωρη παραβίαση του διεθνούς δικαίου και τη βιαιότητα του εισβολέα. Τα ίδια έλεγαν κι όταν τα αντίσκηνα μαζεύτηκαν και οι πρόσφυγες στέγασαν τις λεηλατημένες ζωές στους συνοικισμούς. Όταν αργότερα ήρθε η ευμάρεια, για τη βαρβαρότητα του πολέμου πάλι μιλάγαν και για τη δίκαιη λύση κόπτονταν οι επαγγελματίες της πολιτικής. Με μόνιμη επωδό την απογοήτευση που ένιωθε ο κάθε Κύπριος πατριώτης, όταν διαπίστωνε πως διαφεντεύονται τα συμφέροντα κι εμείς δεν είμαστε παρά ένα ασημαντό πόνι στην παγκόσμια σκακιέρα. Αυτά λέγαμε. Και αυτά συνεχίζουμε να λέμε, επί 47 συναπτά έτη, καλώντας τις ξένες δυνάμεις να αρθούν στο ύψος των περιστάσεων.

Με αυτή την προϊστορία, αναρωτιέμαι πώς πρέπει να χαρακτηριστεί ο υπουργός Εξωτερικών της ημικατεχόμενης Κύπρου, ο οποίος εντελώς ανερευθίαστα δήλωσε πως «με πόνο ψυχής συμμετείχαμε στις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης» κατά της Ρωσίας. Ο υπουργός ενός κράτους που υπήρξε θύμα εισβολής, αισθάνεται πόνο ψυχής για την πίεση που δέχεται ο εισβολέας Πούτιν! Αναρωτιέμαι αλήθεια, δεν αισθάνεται άβολα ο Κασουλίδης; Με τη μούτρα αυτός, ως επικεφαλής της κυπριακής διπλωματίας, θα μιλήσει ξανά για παραβίαση του διεθνούς δικαίου από την Τουρκία; Και πόσο άδικο θα έχουν οι άσπονδοι φίλοι μας αν του απαντήσουν ότι τον κατανούν, πλην όμως με πόνο ψυχής κι αυτοί θα πρέπει ν’ ακούσουν τη φωνή της realtà πολιτική.

Θα το ξαναγράψουμε γιατί όπως συχνά λέμε από αυτή τη στήλη οφείλουμε διά της επανηλήψεως να εμπεδώσουμε τα αυτονόητα: Ο πόλεμος στην Ουκρανία είναι αποτέλεσμα εισβολής. Από έναν αυταρχικό ηγέτη με επεκτατικές βλέψεις, ο οποίος δεν αναγνωρίζει το δικαίωμα ενός ανεξάρτητου κράτους να αποφασίζει για το παρόν και το μέλλον του.

Αν θέλει ο Κασουλίδης να θυμηθεί ποιος είναι ο Πούτιν, για τον οποίο αισθάνεται «πόνον ψυχής», να τι δήλωσε ο Ρώσος ηγέτης στο τελευταίο του ξέσπασμα: «Είμαι πεπεισμένος ότι αυτή η φυσική και αναγκαία αυτοκάθαρση της κοινωνίας μόνο θα ενισχύσει τη χώρα μας, την αλληλεγγύη, τη συνοχή και την ετοιμότητά μας να αντιμετωπίσουμε κάθε πρόκληση. Ο ρωσικός λαός είναι σε θέση να διακρίνει τους αληθινούς πατριώτες από τους μπάσταρδους και τους προδότες και θα τους φτύσει σαν σκνίπα που κατά λάθος πέταξε στο στόμα τους». Ιδού και η δεύτερη ανάγνωση του παραληρήματος από έναν έγκυρο πολιτικό αναλυτή και συγγραφέα, τον Αντρέι Κολίσνικοφ: «Ο Πούτιν με οργουελικό τρόπο έχει χωρίσει τους πολίτες της Ρωσίας σε καθαρούς και ακάθαρτους» έγραψε. Και ο νούν νοείτω.

Στο διά ταύτα: Μπροστά στα ερείπια και την καταστροφή της Ουκρανίας οι Κύπριοι πολιτικοί θα πρέπει αν μη τι άλλο να σωπαίνουν. Από σεβασμό πρωτίστως, αλλά και γιατί με κάθε «πόνον ψυχής» που ξεστομίζουν είναι σαν να φτύνουν στα μούτρα μας. Ζούμε σε μια χώρα που ακόμα σκαλίζουμε ομαδικούς τάφους για να επιουλώσουμε τις πληγές του 1974. Τι στο καλό μπορεί να μην καταλαβαίνουν όσοι ψελλίζουν διαιολογίες για το αποτρόπαιο έγκλημα ενάντια σε ένα λαό που αιμορραγεί; Σχεδόν τρία εκατομμύρια πρόσφυγες, πόλεις κατεστραμμένες, νεκροί άμαχοι. Για αυτά θα έπρεπε να αισθάνεται πόνο ψυχής ο Κασουλίδης. Και για εκείνη την έγκυο που βγήκε αιμόφυρτη από το βομβαρδισμένο μαιευτήριο στη Μαριούπολη, η οποία τελικά πέθανε. Και αυτή και το νεογέννητο μωρό της. Αυτοί είναι λόγοι για να πονάει η ψυχή κι αν δεν το καταλαβαίνει ο υπουργός ή αν οι κραδασμοί στις σχέσεις μας με τους Ρώσους τον ανησυχούν, καλύτερη είναι η σιωπή. Εδώ που φτάσαμε, ο μόνος τρόπος για να μην καταλήξει το πολιτικό μας αφήγημα περί εισβολής και κατοχής στα σκουπίδια, είναι να το βουλώσουμε επιτέλους. Ή μάλλον να το βουλώσουν όσοι δεν έχουν το πολιτικό αναστήμα για ν’ αρθρώσουν το νόμιμο και το δίκαιο.

stavros.christodoulou@gmail.com

«Θέσεις αρχής» στο Ουκρανικό, εκπτώσεις στο Κυπριακό made in the UK

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Η Βρετανία στο Ουκρανικό τηρεί «θέσεις αρχής» και τάσσεται εναντίον της απόσχισης των λεγόμενων «Λαϊκών Δημοκρατιών» του Ντονέτσκ και του Λουγκάνσκ και κατά της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία. Αντίθετα, στο Κυπριακό, η Βρετανία ξεχνά την τουρκική βιομηχανία και κινείται προς μια κατεύθυνση νομιμοποίησης των τετελεσμένων του 1974, στηρίζοντας τις θέσεις της αποσχιστικής οντότητας των κατεχομένων, κατά παράβαση του ψηφίσματος 550 του Σ.Α. ΟΗΕ. Στο πλαίσιο αυτό, η Βρετανία δεν δίστασε να μεταφέρει στον ίδιο τον Πρόεδρο Αναστασιάδη «ιδέες», προκειμένου να «διανθίσει» τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης με αναφορές περί «συνιδρυτών» και «συνιδιοκτητών» του κυπριακού κράτους, τις οποίες μάλιστα καλείται ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας να περιλάβει σε επιστολή και να την αποστείλει στον ηγέτη της αποσχιστικής ον-

τότητας, Ερσίν Τατάρ. Για να γίνει αντιληπτό το εύρος των δύο μέτρων και δύο σταθμών που εφαρμόζει η Βρετανία μεταξύ Ουκρανικού και Κυπριακού και οι υποτιθέμενες «θέσεις αρχής» του Foreign Office, ας δούμε πώς θα φαινόταν εάν το Λονδίνο υιοθετούσε και στην Ουκρανία, την ίδια πολιτική προσέγγιση που εφαρμόζει στην Κύπρο:

• **Πρώτο**, θα ξεκνούσε τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία.

• **Δεύτερο**, δεν θα επέβαλλε κυρώσεις κατά του καθεστώτος Πούτιν και της Ρωσίας.

• **Τρίτο**, όλες οι ενέργειες της Βρετανίας θα επικεντρώνονταν στη νομιμοποίηση του στάτους κβο που δημιουργεί η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία.

• **Τέταρτο**, το Λονδίνο θα αναλάμβανε ρόλο διαμεσολαβητή για λύση μεταξύ «συνιδρυτών» και «συνιδιοκτητών» του Ουκρανικού κράτους. Δηλαδή από τη μία του νόμιμου και αναγνωρισμένου κράτους της κυβέρνησης του Κιέβου και από την άλλη, της παράνομης αποσχιστικής οντότητας

των λεγόμενων «Λαϊκών Δημοκρατιών» του Ντονέτσκ του Λουγκάνσκ που με όρους διεθνούς δικαίου δεν διαφέρουν από την επίσης ούτω καλούμενη «Τουρκική Δημοκρατία Βορείου Κύπρου».

• **Πέμπτο**, το Foreign Office θα έστελνε έναν διπλωμάτη, με ανάλογο καθεστώς με αυτό που διαθέτει ο κ. Ajay Sharma, προσδοκώντας ότι θα γινόταν δεκτός από τον Πρόεδρο της Ουκρανίας Βολοντιμίρ Ζελένσκι και από τον ΥΠΕΞ Ντμίτρο Κουλέμπα (όπως έγινε δεκτός από τον Πρόεδρο Αναστασιάδη και από τον ΥΠΕΞ Γιαννάκη Κασουλίδη).

• **Έκτο**, ο Βρετανός διπλωμάτης, ανάλογο καθεστώτος με αυτό που διαθέτει ο κ. Sharma, θα είχε το θάρρος να υποδείξει στον Πρόεδρο και τον ΥΠΕΞ της Ουκρανίας πώς να διαμορφώσουν τις θέσεις τους για λύση του Ουκρανικού. Ως επίσης και το θράσος να τους υποδείξει να περιλάβουν σε μια ενδεχόμενη λύση, αναφορές περί «συνιδρυτών» και «συνιδιοκτητών» του Κιέβου με τις λεγόμενες «Λαϊκές Δημοκρατίες» του Ντονέτσκ

και του Λουγκάνσκ. Και θα ήταν προφανώς βέβαιος ο εν λόγω Βρετανός διπλωμάτης ότι δεν θα τον πετούσαν έξω από τα γραφεία τους ο Ζελένσκι και ο Κουλέμπα, όπως δεν του έδειξαν την πόρτα της εξόδου, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης και ο ΥΠΕΞ Γιαννάκης Κασουλίδης.

• **Έβδομο**, ο Βρετανός διπλωμάτης θα είχε την άνεση να πει στους Ζελένσκι και Κουλέμπα, ότι θα πρέπει πρώτα να δεχθούν τους όρους της Ρωσίας για αναγνώριση της προσάρτησης της Κριμαίας, για αποδοχή των τετελεσμένων με την παράνομη απόσχιση και ανεξαρτητοποίηση των «Λαϊκών Δημοκρατιών» του Ντονέτσκ και του Λουγκάνσκ, όπως και τους όρους για τις εγγυήσεις, ως επίσης και τις θέσεις της Μόσχας σε σχέση με το ΝΑΤΟ και την Ε.Ε. Θα έλεγε επίσης ο Βρετανός διπλωμάτης στον κ. Ζελένσκι ότι μόνο αφού δεχθεί τους ρωσικούς όρους, θα πρέπει να προσπαθήσει να εγείρει στο τραπέζι την ικανοποίηση των δικών του όρων. Κατά το πρότυπο των «ιδεών»

που δεν δίστασε να μεταφέρει ο κ. Sharma στη Λευκωσία, ζητώντας από την ελληνοκυπριακή πλευρά να αποδεχθεί τη λειτουργία του παράνομου αεροδρομίου Τύμπου και μετά, σε δεύτερο χρόνο, να επιδιώξει να εξασφαλίσει την επιστροφή των Βαρωσίων στα Ηνωμένα Έθνη.

Άλλο βεβαίως η Ουκρανία και άλλο η Κύπρος για τη Βρετανία, η οποία προβάλλει «θέσεις αρχής» μόνον σε ό,τι αφορά στη Ρωσία. Αντίθετα, για το ζήτημα της Τουρκίας και το Κυπριακό έχει ειδικές «εκπαιδευτικές τιμές», στα μέτρα του καθεστώτος Ερντογάν, αδιαφορώντας για εισβολές, κατοχές, πρόσφυγες και παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σημ.: Το Λονδίνο εισηγείται όπως η επιστολή Αναστασιάδη προς Τατάρ για τα ΜΟΕ κοινοποιηθεί και προς τις «εγγυήτριες δυνάμεις», με προφανή στόχο να αποκτήσει και τυπικά ρόλο στην διαδικασία...

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ακρίβεια, ο ελέφαντας στο δωμάτιο

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Συζητάμε συνεχώς το τι συμβαίνει στην Ουκρανία. Δικαιολογημένα, γιατί σηματοδοτεί τεκτονικές γεωπολιτικές αλλαγές και δεν μπορεί –επίσης– να αφήσει κανέναν μας αδιάφορο.

Άλλος, όμως, είναι ο «ελέφαντας στο δωμάτιο». Το ζήτημα που συζητάνε άπαντες, από τα... σαλόνια έως τα καφενεία. Η ακρίβεια και το γεγονός πως οι πολίτες νιώθουν ότι απλά «δεν βγαίνουν». Αυτό είναι το θέμα που κυριαρχεί σε κάθε κουβέντα και απασχολεί πια ανθρώπους που θεωρούσαν ότι δεν θα βρίσκονταν ποτέ ξανά αντιμέτωποι με το φάσμα της επιβίωσης. Επιβίωσαν από την οικονομική κρίση, πέρασαν και την πανδημία, δεν περίμεναν ότι θα τους έσκαγε κάτι ακόμη.

Οποίος υποτιμάει τις συνέπειες της ακρίβειας κάνει μοιραίο λάθος. Γιατί εδώ δεν μιλάμε για το κιλό την ντομάτα που ανέβηκε πέντε λεπτά, όπως γκρινιάζαν κάποτε τα τηλεοπτικά πρωινάδικα. Η απελπισία και το σοκ είναι τα συναισθήματα που μοιράζονται οι άνθρωποι γύρω μας, καθώς πέρα από την ενέργεια εκδηλώνεται το αποτέλεσμα της αύξησης των πρώτων υλών. Κανένας ειδικός δεν μπορεί να προβλέψει αν η ακρίβεια θα συνεχιστεί, αν οι τιμές θα πέσουν και πότε, αν έχουν βασικά άμεση σχέση με τον πόλεμο.

Το πρόβλημα δεν είναι ελληνικό. Προφανώς. Ούτε οφείλεται μόνο στον πόλεμο ή σε έναν παράγοντα. Αυτά αφορούν όμως το Bloomberg και όσους έχουν την υπομονή και την όρεξη να καταλάβουν τι συμβαίνει.

Η ελληνική κυβέρνηση κάνει ό,τι μπορεί για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα. Τα δημοσιονομικά δεδομένα είναι όμως σφιχτά, καθώς η ακρίβεια έρχεται μετά την παν-

δημία που επέβαλε επιδοματική πολιτική για μακρύ διάστημα.

Οι πολιτικές παρενέργειες θα εκδηλωθούν νομοτελειακά σε όλο τον πλανήτη. Τόσο υψηλός πληθωρισμός και βέβαια το φάντασμα του στασιμοληθωρισμού, είναι ιστορικά συνδεδεμένα με ακραία πολιτικά φαινόμενα. Είναι καυσόξυλο στο καμίνι του αντισυστημικού λαϊκισμού.

Εύκολες λύσεις δεν υπάρχουν. Ο Έλληνας πρωθυπουργός προσπαθεί να τις βρει, όπως και οι άλλοι ηγέτες του Νότου.

Επειδή ζούμε σε οριακούς καιρούς, έχω την αίσθηση ότι και οι απαντήσεις θα είναι εκτός ορίων, «έξω από το κουτί». Η πανδημία «σκότωσε» την αχαλίνωτη παγκοσμιοποίηση και ταυτόχρονα την ιδέα ότι οι μεγάλες κρίσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν χωρίς το κράτος και με βάση τις δυνατότητες του ιδιωτικού τομέα. Θα δούμε από εδώ και πέρα προτάσεις και λύσεις που θα σοκάρουν, όπως πιαφόν σε κέρδη και κρατικοποιήσεις ζωτικών κλάδων. Κανείς δεν εγγυάται πως θα λύσουν το πρόβλημα, αλλά η πίεση θα είναι αφόρητη και δικαιολογημένη.

Η ακρίβεια και η λαϊκή δυσφορία είναι ίσως τα κρυφά όπλα του Πούτιν, ο οποίος υπολογίζει ότι όσο κι αν κλιμακώσει τις ενέργειές του στην Ουκρανία, οι Ευρωπαίοι δεν θα τον ακολουθήσουν. Γιατί έχουν δύο δρόμους. Ο ένας είναι να κόψουν το ρωσικό φυσικό αέριο άμεσα, βυθίζοντας τις χώρες τους σε βαθιά ύφεση και κοινωνική κρίση για έναν τουλάχιστον χρόνο. Ο άλλος να απαντήσουν στρατιωτικά ή να μην κάνουν απολύτως τίποτα.

Δεν είναι εύκολο για κανέναν δυτικό ηγέτη να επιλέξει ανάμεσα στην πείνα και τον πόλεμο. Και μου φαίνεται αδιανόητο ότι συζητάμε κάτι τέτοιο στην Ευρώπη το 2022.

Μια πολύπλοκη κρίση

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Ο **Αμερικανός** πρόεδρος Τζο Μπάιντεν δεν είναι ασφαλώς ο μόνος που υιοθέτησε και προωθεί ό,τι ορισμένοι Αμερικανοί αναλυτές είχαν ονομάσει ως «ηγεμονική πολιτική» των ΗΠΑ και η οποία άρχισε σταδιακά να διαμορφώνεται μετά την κατάρρευση της σοβιετικής αυτοκρατορίας.

Η ανάλαση του παγκοσμίου περιβάλλοντος στη βάση των αρχών «δημοκρατίας» και «ελευθερίας» άρχισε με τον πόλεμο εναντίον της Σερβίας επί της προεδρίας του Μπιλ Κλίντον. Ο τότε Βρετανός πρωθυπουργός Τόνι Μπλερ είχε την έμπνευση να τον αποκαλέσει «ανθρωπιστικό». Πρωτίστως βέβαια επρόκειτο για στρατιωτική επέμβαση δίχως να έχει προηγηθεί απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Η υποργός επί των Εξωτερικών των ΗΠΑ –την εποχή εκείνη– Μαντλιν Ολμπράιτ δικαιολόγησε την παράκληση του Σ.Α. του ΟΗΕ με το επιχείρημα πως «εάν πρέπει να κάνουμε χρήση της βίας είναι επειδή είμαστε Αμερικανοί. Είμαστε ένα έθνος απαραίτητο. Στεκόμαστε υψηλά και βλέπουμε μακρύτερα στο μέλλον από τις άλλες χώρες».

Στο πλαίσιο αυτής της αντιλήψεως κινήθηκε και ο πρόεδρος Μπαράκ Ομπάμα, που υιοθετώντας το αίτημα «εκδημοκρατισμού» και «ελευθερίας» της Αραβικής Άνοιξης εξαπέλυσε ατελέσφορους πολέμους εναντίον της Λιβύης, της Συρίας, του Ιράκ, δημιουργώντας νέες καίνουσες πληγές. «Προκαλούν την ερήμωση και την αποκαλούν ειρήνη», έλεγε αναφερόμενος στη Ρωμική αυτοκρατορία ένας πολέμιός της, ο Καληδόνιος οπλάρχης Κολθακάκος, που πρόσφατα τον θυμήθηκε πεπαιδευμένος Αμερικανός Ρεπουμπλικανός αναλυτής.

Η διαφορά με τον σημερινό

πρόεδρο των ΗΠΑ είναι ότι ο κ. Τζο Μπάιντεν, ευθύς μετά την εκλογή του στο προεδρικό αξίωμα, ήρθε σε σύγκρουση μετωπική με τον πρόεδρο της Ρωσίας Βλαντιμίρ Πούτιν, τον οποίο στην πρώτη του τηλεοπτική συνέντευξη χαρακτήρισε ευθέως «δολοφόνο» και την Τετάρτη του απέδωσε και νέο τίτλο, του «εγκληματία πολέμου».

Θα ήταν όμως άδικο να επιρρίψει κανείς ευθύνες αποκλειστικά στον κ. Μπάιντεν. Μια δυσπιστία προς τη Μόσχα διατρέχει την αμερικανική πολιτική. Ο Μπόρις Γέλτιν προτεινε το 1991 την ένταξη της Ρωσίας στο ΝΑΤΟ και το 2000 ο κ. Πούτιν επανέλαβε το ίδιο αίτημα. Η απάντηση που έλαβε ήταν ότι η χώρα του «θα έπρεπε να υποβάλει αίτηση».

Η αντίδραση του Πούτιν ήταν η αναμενόμενη κατά τον χαρακτήρα του. «Δεν πρόκειται να στηθούμε στη σειρά με πολλές άλλες χώρες που δεν έχουν σημασία», έγραφε πρόσφατα ο Βρετανός αναλυτής Ροντ Λίντελ.

Ο κ. Μπάιντεν και η διοίκησή του στοχεύουν σε ολική ανατροπή του υφιστάμενου ρωσικού καθεστώτος. Την Τετάρτη ο υπουργός Εξωτερικών Αντονι Μπλίνκεν σε συνέντευξή του στο κρατικό ραδιόφωνο των ΗΠΑ δήλωσε: «Θα θέλαμε να διασφαλίσουμε πως ό,τι γίνει δεν θα είναι αναστρέψιμο... και ότι η Ρωσία δεν θα κάνει τα ίδια πάλι σε ένα, δύο ή τρία χρόνια».

Κατά μία άποψη ο κ. Πούτιν θα παρατείνει τον πόλεμο έως ότου οι αρνητικές επιπτώσεις των κυρώσεων πλήξουν την Ευρώπη και τις ΗΠΑ. Κάποιοι στη Δύση προεξοφλούν κατάρρευση των ρωσικών στρατιωτικών δυνάμεων. Και ίσως αυτό σημάνει την έναρξη πυρηνικού πολέμου. Κάποιοι το αποκλείουν και οι πάντες εύχονται να έχουν δίκιο. Το φρικτό τίμημα του αιματος συνεχίζουν να πληρώνουν οι Ουκρανοί, στο σύνολό τους.

Ένας αυτοκράτορας στη φυλακή της εξουσίας του

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

«**Η** μεγάλη πλειονότητα του έθνους σκέφτεται σήμερα την πιθανότητα ενός πυρηνικού πολέμου με την Αμερική και το 40% των νεαρότερων πιστεύει ότι η Ρωσία μπορεί να κερδίσει σαν να ήταν ένα ηλεκτρονικό παιχνίδι όπου οι άνθρωποι έχουν διαθέσιμες ζωές». Αυτό το έγραψε ο Αρκάντι Οστρόφκι το 2015, ένα χρόνο μετά την κατάκτηση της Κριμαίας. Στα ελληνικά το βιβλίο κυκλοφορεί με τον τίτλο «Η επιπόνηση της σύγχρονης Ρωσίας» από τις εκδόσεις Επίκεντρο. Ομολογώ ότι αγνοούσα την ύπαρξή του ώσπου μου το συνέστησε ο μεταφραστής του, Δημήτρης Β. Τριανταφυλλίδης. Το τέλειωσα σήμερα, λίγες ώρες πριν αρχίσω να γράφω.

Η γεγεναλογία της πουντινικής Ρωσίας. Από την αποτυχία της περσεστρόικας με το απελευθερωτικό αλλά ξεπερασμένο όραμα του «σοσιαλισμού με ανθρώπινο πρόσωπο» και τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης. Από τη δημιουργία του υβριδικού καπιταλισμού από ανθρώπους που είχαν διδαχθεί από τη σοβιετική παιδεία πως ο καπιταλισμός είναι η ζούγκλα του ανθρώπινου συμπαντος, όπου κυριαρχεί ο ισχυρότερος. Από τον άναρχο φιλελευθερισμό του Γέλτσιν και τη χρεοκοπία. Εως την αυτοκρατορία του Πούτιν.

Η Ρωσία μοιάζει, μετά το όνειρο του εκδυτικισμού της, να ξαναβρίσκει τον εαυτό της. Ένα έθνος προορισμένο να σώσει τον ανήθικο κόσμο που το περιβάλλει. Το είχε γράψει ο Ντοστογιέφσκι, το πιστεύει η Ρωσία του 21ου αιώνα.

Όπως λέει ο συγγραφέας, ο Γέλτσιν προέτασε την ιδέα του Εθνους στο όραμά του. Όταν αυτή κατέρρευσε, η Ρωσία έπρεπε να επινοήσει μια καινούργια μεγάλη ιδέα που θα της επέτρεπε να ξεχάσει την ταπείνωση της πτώσης της αυτοκρατορίας για να βρει τον δικό της δρόμο. Στο κάτω κάτω είναι πολύ μεγάλη για να ακολουθεί τον δρόμο που θα της υποδεικνύουν άλλοι. Το καθήκον το ανέλαβε ο Πούτιν. Όταν ο Γέλτσιν τον έχρισε διάδοχό του, ο Πούτιν ήταν ένας «άνθρωπος χωρίς ιδιότητες». Πρώην μέτριος υπάλληλος της KGB, με ανέκφραστη φωνή και ανέκφραστο πρόσωπο, «ήταν αχαρτογράφος και είχε μιμητικές ικανότητες». Προβάλλοντας τον ανδρισμό του ως αντίδοτο στο μικρό του ανάστημα, πιλότος, ιππίας, παλαιστής τζούντο, κολυμβητής και δεν ξέρω τι άλλο, χάραξε τον δρόμο της νέας Ρωσίας. Ας έμενε καπιταλιστική, όμως όφειλε να σβήσει από τη μνήμη της την ταπεινωτική δεκαετία του ενενήντα και να ξαναβρεί τα παλιά μεγέθη

της. Εκεί που ο Γέλτσιν μιλούσε για το Έθνος, ο Πούτιν μιλούσε για το Κράτος. Με άλλα λόγια, την αυτοκρατορία. Έτσι κατασκεύασε ένα νέο όραμα: η αναβίωση της σοβιετικής ισχύος με την αφομοίωση του τσαρικού παρελθόντος. Ο Στάλιν με τον ναό του Σωτήρος Χριστού στη Μόσχα. Τελικός στόχος, η αποκατάσταση της αυτοκρατορίας. Ιδεολογικός μοχλός, ο αντιαμερικανισμός, κληροδότημα της ΕΣΣΔ. «Δεν είμαστε Ευρώπη, και δόξα τω Θεώ γι' αυτό», έγραψε δημοσιογράφος προσκεimenos στο Κρεμλίνο. Τσετσενία, Γεωργία, Κριμαία, όλ' αυτά τα χρόνια ο Πούτιν έστελνε τα μηνύματά του στη Δύση.

Μια από τις πιο ενδιαφέρουσες πιτυχές του βιβλίου είναι η ανάδειξη της ισχύος των μέσων μαζικής πληροφόρησης». Ο πόλεμος για την εξουσία ήταν πόλεμος για τον έλεγχο τους. Ο Πούτιν σήμερα είναι απομονωμένος από τον δυτικό κόσμο. Εχει όμως τα όπλα της ενημέρωσης ώστε να συμπαρασύρει και τον λαό του.

Πώς αποκρυπτογραφούσε τα μηνύματα του Πούτιν η Δύση; Με τη δέουσα αυταρέσκεια του νικητή που κοιμάται τον ύπνο του δικαίου. Η κ. Μέρκελ τον αντιμετώπιζε σαν όμοιο της. Ηγέτης μιας δημοκρατίας με τις ιδιομορφίες της, όμως δημο-

κρατίας. Για την Ευρώπη τα Έθνη μετρούσαν με τα ελλείμματά τους. Πίστευε ότι η Ιστορία είχε αφήσει στο παρελθόν της το αίμα και τη λάσπη και θυμόταν τις συγκρούσεις μόνον όταν έπαιζαν οι εθνικές ομάδες ποδοσφαίρου. Εξάλλου και η Δύση ήταν διχασμένη. Μην ξεχνάμε ότι στον δεύτερο πόλεμο του Κόλπου οι νεοσυντηρητικοί του Μπους αποκαλούσαν την Αμερική «Αρν» και την Ευρώπη «Αφροδίτη», μια ωραία θεά που σκέφτεται μόνον την απόλαυση της πλόνης. Ο δεσμός της εξουσίας του Πούτιν όταν εισέβαλε στην Ουκρανία προφανώς αυτό είχε στο μυαλό του.

Με μία μόνον κίνηση στη σκακιέρα, κατάφερε τρία χτυπήματα. Διαφήμιζε τη στρατιωτική του ισχύ ως τη Ρολς Ρόις των στρατών. Αποδείχθηκε μεταχειρισμένο μέτριο ποιότητας. Κατάφερε να συνειδητοποιήσουν η Αμερική και η Ευρώπη ότι βρίσκονται στην ίδια πλευρά της Ιστορίας. Και τέλος, όπως είχε πει ο πρόεδρος Μακρόν, έκανε ένα ηλεκτροσόκ στο ΝΑΤΟ, που μέχρι πριν από μερικούς μήνες ήταν εγκεφαλικά νεκρό. Την πλήρωσαν βέβαια οι Ουκρανοί. Ο πολιτισμός μας χρωστάει σεβασμό σ' αυτόν τον υπερήφανο λαό. Είθε η προσφυγιά του να τονώσει και τη δική μας ράτσα.

Αυτοκαταστροφικό σύνδρομο

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

«**Τ**ις δεν γνωρίζει τα σχέδια και τις συμβουλές του Ανακτοβουλίου της Αγγίας, τις δοθείσες εις την Πύλην (σουλτάνον), της φρεγάτας, τους αξιωματικούς και τις παντοειδείς βοηθείας της χορηγηθείσας εις τον Μεχμεταλάν υπό του Ανακτοβουλίου της Γαλλίας, τους φανερούς διωγμούς του Ανακτοβουλίου της Αυστρίας κατά του αγώνος των Ελλήνων... Είναι αληθές ότι οι στόλοι της Τριπλής Συμμαχίας κατέστρεψαν τους εκθροικούς στόλους εν Πύλω και ότι η Αγγλία συνέβαλε εις τούτο λυσitteλέστατα: είναι αληθές ότι ο γαλλικός στρατός εβίασε τον στρατόν του Ιβράιμ να κενώσων την Πελοπόννησον. Αλλ' εάν λάβωμεν υπ' όψιν τον πόλεμον του αυτοκράτορος Νικολάου κατά του Σουλτάνου, συνεπεία του οποίου εφοβούντο μη ο οθωμανικός στόλος πέσει εις τις χείρας των Ρώσων και η Ευρωπαϊκή Τουρκία καταστήται επαρική του κράτους του ρωσικού εάν εξετάσωμεν τον λόγον του δουκός του Βρολχ, τον απαγγελλέντα την 18η Μαΐου 1833 εν τη γαλλική Βουλή εν ω διαφωτίζεται η πολιτική των δύο ανακτοβουλίων απέναντι της Ρωσίας εν σχέσει προς τα πράγματα της Ανατολής... Εάν αναλογισθώμεν την διαγωγὴν της Αγγλίας απ' αρχάς της επαναστάσεως μέχρι της σήμερον ακόμη, οπότε η Ελλάς, κρυχθεῖσα αυτόνομον βασιλείον, κυβερνᾶται υπό βασιλέως, απέναντι της δυστυχούς ταύτης χώρας, δεν

φθάνομεν ἀρα εις το συμπέρασμα ότι η καταστροφή των εκθροικών στόλων και η εκστρατεία των Γάλλων εις τον Μορέαν, κατ' ουσίαν δεν συνέβησαν ειμή προς το συμφέρον των δύο εκείνων Δυνάμεων».

Το κείμενο είναι του Νικόλαου Σπυλιάνη, γραμματέως Επικρατείας (πρωθυπουργού) στην κυβέρνηση του Ιωάννη Καποδίστρια, κείμενο που καταγράφει, με χαρακτηριστική οξυδέρκεια, κάποιες από τις δραματικές ζυμώσεις και διεργασίες που συνόδευαν τον σχηματισμό ελεύθερου εθνικού κράτους των Ελλήνων, ενώ ακόμα διαρκούσε ο ένοπλος αγώνας ανεξαρτησίας τους. Ποιες προσλαμβάνουσες, θεωρητικά σχήματα ή εμπειρικά δεδομένα είχαν οι Έλληνες, όταν εξεγέρθηκαν και άρχισαν να πολεμούν για να απελευθερωθούν από τους Τούρκους; Τα πρότυπα ήσαν δύο: Ή το πολυεθνικό-πολυφυλετικό παράδειγμα του κράτους του ρωσικού νοσηματοδότηση της συνυπαρξης (αυτοκρατορία) ή το νεωτερικό σχήμα, συμφωνημένων (με όρους νόμους) σύμβασης δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των ατόμων (το εθνικό κράτος).

Με εμπειρίες αυτοκρατορίας, έστω θρησκευτικού ολοκληρωτισμού (ισλαμικού) και σπάνιες τις εξαιρέσεις κάποιων φιλελεύθερων σουλτάνων, οι Έλληνες επαναστάτησαν στον 19ο αιώνα. Το όραμά τους ήταν «να πάρουμε την Πόλη

και την Αγία-Σοφιά», να αναστήσουν την αυτοκρατορία των Χριστιανών Ρωμαίων. Οι λέξεις είχαν νοηματικό φορτίο ριζικά διαφοροποιημένο από την αρχική και μακρόβια χρήση τους. «Έλληνες», για πολλούς αιώνες, σήμαινε «ειδωλόλατρης», ενώ «Ρωμιοίς» σήμαινε τον εκχριστιανισμένο Έλληνα, πολίτη της ριζικά εξελληνισμένης, οπωσδήποτε ελληνόφωνης κωνσταντινουπολίτικης αυτοκρατορίας.

Τα νεόφυτα στην ευρωπαϊκή Δύση φύλα-γένη-έθνη, «βαρβαρικά» όλα (που θα πει: ανελλήνιστα, άγιστα ελληνικής παιδείας και νοοτροπίας) φρόντισαν, πολύ έγκαιρα, να υποκαταστήσουν τη «σημαντική» (γλώσσα και Τέχνη) της αυτοκρατορίας των Ρωμιών-Ελλήνων, με μια τυπικά θρησκευτική δογματική «πίστη» και «πθικά» προστή στα απαιδευτα πλήθη των «βαρβάρων». Η βαρβαρική απαίδευσία έχει ανάγκη από τρεις, τουλάχιστον, εγωτικές θωρακίσεις: Να ταυτίζει τη γνώση με την ατομική καταπόνηση – τη σκέψη (cogito) με τη βέβαιη γνώση, τη βεβαιότητα με τη νομική της επικύρωση (auctoritas-αυθεντία). Η γνώση-κατανόηση κατορθώνεται με μόνη τη «σμπωπωση» (adaequatio) έννοιας και νοούμενου (rei et intellectus).

Όπως ο πολιτισμός των Ελλήνων και της ελληνορωμαϊκής σύνθεσης (Βυζάντιο) συνοψίζεται στη ρήση του Ηράκλειτου: «καθότι αν κοι-

νωνήσωμεν, αληθεύομεν», έτσι και ο πολιτισμός (τρόπος του βίου) της μεταρωμαϊκής Ευρώπης συνοψίζεται στον αφορισμό του Descartes: «σκέπτομαι, άρα υπάρχω». Και στις δυο περιπτώσεις, Νεοελλήνων και Ευρωπαίων, η καταγωγική λογική δομών και λειτουργίας του συλλογικού βίου (πρακλείτεια ή καρτεσιανή) δεν είναι οπωσδήποτε συνεπιδητή στις μάζες, υπάρχουν και στις δυο περιπτώσεις οι ελάχιστοι «διαμορφωτές κοινής γνώμης» (opinion leaders), που με την ποιότητα της εκφραστικότητας οδηγούν-διαμορφώνουν-επιβάλλουν τους όρους και τα μέσα της εκφραστικής λειτουργίας.

Στο νεότερο ελληνικό εθνικό κράτος, η διαμόρφωση της γλώσσας καθορίζεται και επιβάλλεται από την κρατική εξουσία – οι κομματικές κυβερνήσεις έχουν δική τους η κάθε μια προτίμηση για τη γλωσσική εκφραστική και επιβάλλουν την προτίμηση τους αλλάζοντας με νόμο και εξωφρενική ασυδοσία τα σχολικά προγράμματα διδασκαλίας της γλώσσας. Είναι αυτό ένα από τα συμπτώματα καταστροφικής ασυδοσίας, που καταδικάζει τον κρατικό πια Ελληνισμό σε μόνη και σταθερή υπανάπτυξη.

Αντίστοιχο σύμπτωμα σταθερού εκφυλισμού και παρακμιακής αποσάθρωσης της νεοελληνικής κοινωνίας είναι η μεθοδική διάλυση των θεσμών τοπικής αυτοδιοίκησης (κοινοτήτων).

Τι μας διδάσκει η Ουκρανία

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Ο πόλεμος στην Ουκρανία είναι ένα τυπικό παράδειγμα συμβατικής πολεμικής σύγκρουσης μεγάλης έκτασης με την συμμετοχή των δύο μεγαλύτερων στρατών (αριθμητικά) στην Ευρώπη. Εκτείνεται σε πολλαπλά μέτωπα με στρατιωτικές επιχειρήσεις, Μέσα, και συμμετοχή σε ολόκληρο το φάσμα των διαχρονικών όπλων ενός σύγχρονου στρατού: αεροπορία, πεζικό, ναυτικό, πυροβολικό, τεθωρακισμένα. Ταυτόχρονα είναι κι ένας πόλεμος, που για τους Ουκρανούς, μας θυμίζει τις πολεμικές περιπέτειες της Ελλάδας και της Κύπρου στον 20ό αιώνα. Αγώνας εθνικής επιβίωσης δηλαδή απέναντι σε μια μεγαλύτερη χώρα που εισβάλλει στρατιωτικά. Όπως η Ιταλία του Μουσολίνι εισέβαλε στην Ελλάδα το 1940 ή όπως η Τουρκία, το 1974, εισέβαλε στη Κύπρο. Άμυνα, που πέραν του τι μπορεί να προσάψει κανείς στο πολιτικό συγκείμενο της Ουκρανίας μετά το 2013, έχει ενώσει ένα λαό απέναντι στην εξωτερική απειλή ανεξαρτήτως πολιτικής τοποθέτησης, κοινωνικής προέλευσης ή ιδεολογίας και θρησκειώματος. Χριστιανοί (Ορθόδοξοι, Ουνίτες Καθολικοί, κ.ά.), Μουσουλμάνοι, Εβραίοι και μη θρησκοεχόμενοι Ουκρανοί πολεμούν στις τάξεις των Territorial Defence Forces. Σοσιαλιστές, δεξιοί, αριστεροί, απολιτίκ και σκληροί Ουκρανοί εθνικιστές—ακόμη και μέλη νεοναζιστικών οργανώσεων.

Το πώς θα προσεγγίσει ένας εξωτερικός παρατηρητής—και δη στην Κύπρο—το πώς η κοινωνιολογία του πολέμου γεφυρώνει το χάσμα της διαφορετικής προέλευσης ενός λαού που μάχεται δεν αποτελεί μόνο αντικείμενο επιστημονικής προσέγγισης κι ανάλυσης αλλά—για τους Κύπριους και τους Ελληνίδες—και ένα πεδίο βιωματικών εμπειριών—πέραν της ιδεολογίας. Η σύγχρονη Ιστορία της Κύπρου και της Ελλάδας είναι εξάλλου γεμάτη ταραχώδη γεγονότα. Τι να πρωτοθυμηθεί κανείς; Την Ελλάδα του Μεσοπολέμου ή τις εξελίξεις στο Κυπριακό μετά τις αρχές της δεκαετίας του '50; Αυτό ωστόσο δεν αναίρει πως τόσο στα βουνά της Πίνδου τον Δεκέμβριο του 1940 όπως και στον Πενταδάκτυλο, τον Ιούλη του 1974 σκοτώθηκαν διπλά-διπλά ως σύντροφοι στη μάχη άνθρωποι που λίγο καιρό πριν (και πολλά χρόνια μετά) διαφωνούσαν καθημερινά για το μοντέλο πολιτικής και οικονομικής οργάνωσης μιας κοινωνίας, που ψηφίζαν διαφορετικά κόμματα ή που υποστήριζαν διαφορετικές ποδοσφαιρικές ομάδες. Και; Αναίρει αυτό την ηρωική τους θυσία; Το πνεύμα και την ουσία της αντίστασής τους ή το υπέρτατο καθήκον του να δώσουν ότι πολυτιμότερο είχαν, τη ζωή τους; Ο πόλεμος στην Ουκρανία μάς διδάξε πως πολλοί, κάτι απίθανοι τύποι, από αυτούς που η κυπριακή δημόσια σφαίρα χωνεύει και αναπαράγει για δεκαετίες ως «ειδικούς»

για το Κυπριακό, τα ελληνοτουρκικά, τη Μέση Ανατολή και—εν γένει τις διεθνείς σχέσεις—αποδεικνύονται τελικά όχι μόνο τραγικά λίγοι ως προς την ανάλυση και πρόσληψη των εξελίξεων αλλά πως απέναντι σε ένα μεγάλο σύγχρονο πόλεμο, όπως αυτόν στην Ουκρανία, βρίσκονται σε αμχανία: Οι μεν, αυτοί που κατηγορούν κάθε αντίθετη άποψη ως «μειοδοτική» και «φιλοτουρκική», γιατί δεν μπορούν να ξεπεράσουν έναν στείο εθνικισμό έναντι μιας υγιούς πατριωτικής και—επί της αρχής—στάση και οι δε, που βλέπουν σε κάθε κριτική άποψη, σκληρό εθνικισμό κι αυτοδικαίωση, ξεχνώντας πως δουλεύει το διεθνές σύστημα και πώς απέναντι στην εξωτερική απειλή, ένας λαός που μέχρι πριν πόσταρε στο Instagram και έπινε «ποτάρες» σε μπαρ, ενωμένος, πήρε τα όπλα και βγήκε στον δρόμο να υπερασπιστεί κάθε σπιθαμή γης της πατρίδας του. Μαζί με το Κυπριακό, που πέθανε, ο πόλεμος στην Ουκρανία επιταχύνει την απογύμνωση και των δύο αυτών κατηγοριών. Ακριβώς γιατί αλλάζει ολόκληρο το διεθνές σύστημα. Και γιατί δείχνει, ξεκάθαρα πλέον, όχι μόνο την υποκρισία τους, αλλά και το πως τα ίδια τα γεγονότα τους ξεπερνούν.

Τι μπορεί να διδάξει ο πόλεμος στην Ουκρανία τους Κύπριους; Τα πάντα. Από τακτικά και επιχειρησιακά διδάγματα μέχρι υψηλή στρατηγική, διεθνείς σχέσεις, πολιτική επικοινωνία, ιστορία και οικονομικά. Σπουδαία μαθήματα που σε μια χώρα υπό κατοχή, με τεράστιες προκλήσεις ασφάλειας σε ένα μεταβαλλόμενο διεθνές σύστημα και ένα περιφερειακό υποσύστημα όπως της Ανατολικής Μεσογείου γεμάτο επικείμενο επιστημονικής προσέγγισης κι ανάλυσης αλλά—για τους Κύπριους και τους Ελληνίδες—και ένα πεδίο βιωματικών εμπειριών—πέραν της ιδεολογίας. Η σύγχρονη Ιστορία της Κύπρου και της Ελλάδας είναι εξάλλου γεμάτη ταραχώδη γεγονότα. Τι να πρωτοθυμηθεί κανείς; Την Ελλάδα του Μεσοπολέμου ή τις εξελίξεις στο Κυπριακό μετά τις αρχές της δεκαετίας του '50; Αυτό ωστόσο δεν αναίρει πως τόσο στα βουνά της Πίνδου τον Δεκέμβριο του 1940 όπως και στον Πενταδάκτυλο, τον Ιούλη του 1974 σκοτώθηκαν διπλά-διπλά ως σύντροφοι στη μάχη άνθρωποι που λίγο καιρό πριν (και πολλά χρόνια μετά) διαφωνούσαν καθημερινά για το μοντέλο πολιτικής και οικονομικής οργάνωσης μιας κοινωνίας, που ψηφίζαν διαφορετικά κόμματα ή που υποστήριζαν διαφορετικές ποδοσφαιρικές ομάδες. Και; Αναίρει αυτό την ηρωική τους θυσία; Το πνεύμα και την ουσία της αντίστασής τους ή το υπέρτατο καθήκον του να δώσουν ότι πολυτιμότερο είχαν, τη ζωή τους; Ο πόλεμος στην Ουκρανία μάς διδάξε πως πολλοί, κάτι απίθανοι τύποι, από αυτούς που η κυπριακή δημόσια σφαίρα χωνεύει και αναπαράγει για δεκαετίες ως «ειδικούς»

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Υεμνίτες περιμένουν λεωφορεία σε έναν δρόμο στη Σανσά της Υεμένης. Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη μια διάσκεψη δωρητών, που συνδιοργανώθηκε από τη Σουηδία και την Ελβετία στις 16 Μαρτίου 2022, υποσχέθηκε σχεδόν 1,3 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ για την αποτροπή μιας ανθρωπιστικής καταστροφής στη σπαρσασμένη από τον πόλεμο Υεμένη για το 2022.

Ενεργειακό σκάκι. Μόνο για παίκτες

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Παράξενο πράγμα η ιστορία. Άλλοτε προβλέψιμη, άλλοτε απρόβλεπτη. Άλλοτε την κάτω βόλτα, άλλοτε την άνω. Μερικές φορές εκεί που όλα φαίνονται στάσιμα, μπορεί να αλλάξει ο ρους των πραγμάτων. Ενίοτε το απρόβλεπτο, το τυχαίο γράφει ιστορία.

Κυπριακό: Εδώ και πέντε χρόνια στα αζήτητα. Το Ουκρανικό φέρνει τα πάνω κάτω. Νέα δεδομένα, νέες προτεραιότητες. Όλοι σχεδιάζουν εκ νέου τις χθεσινές πολιτικές τους. Οι ενεργειακές πολιτικές έρχονται στην επιφάνεια, πολλοί αναζητούν νέες λύσεις σε παλαιά προβλήματα. Στο τραπέζι η ενεργειακή αυτονομία της Ε.Ε. Φυσικό αέριο, αγωγοί, συμμαχίες. Δύσκολα θέματα, άλλο οι επιθυμίες, άλλο οι δυσκολίες. Αυτή η εξέλιξη φέρνει στις ευρύτερες συζητήσεις και τη δυνατότητα η Κύπρος να παίξει ένα ρόλο σε μια ευρύτερη σκακιέρα. Δεν εννοώ τις παιδαριώδεις ανακοινώσεις της υπουργού Εμπορίου ή το δίκτυο της παραμυθολογίας ότι «ο EastMed ξανάρχεται».

Στα σχέδια που κυοφορούνται για τους ενεργειακούς πόρους στην Ανατολική Μεσόγειο και τη μεταφορά τους στην Ευρώπη συζητούν Ερντογάν - Χέρτζογκ, Μητσοτάκης - Σίσι. Ο προηγούμενος υπουργός Ενέργειας του Ισραήλ εκτίμησε πως ο αγωγός Ισραήλ - Τουρκία θα κόστιζε δύο δισ.- EastMed πάνω από 7 δισ.

Η Κύπρος με την τυφλή πολιτική διδύμου Αναστασιάδη - Χριστοδουλίδη έθεσε τον εαυτό της στην εξέδρα. Δεν έκλεισε οριστικά το θέμα, η Κύπρος έχει δυνατότητες αν παίξει με τους όρους του παιχνιδιού για να έχει ρόλο. Οι άλλοι παίκτες δείχνουν την κατεύθυνση:

- Ισραήλ, Τουρκία από Λεβιάθαν σε Τζεϊχάν
- Αίγυπτος, Λιβύη, Κρήτη

Η παράκαμψη της Κύπρου οφείλεται στο άλλοτο Κυπριακό και τις περιπλοκές των σχέσεων Κύπρου Τουρκίας εξαιτίας του (μη αναγνώριση Κ.Δ. από Τουρκία, μη οριοθετημένες θαλάσσιες ζώνες). Ο Τ/κ ηγέτης Ε. Τατάρ ζήτησε στις 17/3 όπως ο αγωγός από Ισραήλ σε Τουρκία, να περνάει από την Καρπασία. Και ως κανονικός

ντενκτασκός συμπλήρωσε: «έτσι θα μεγαλώσει η σημασία της ΤΔΒΚ!»

Τα παράξενα της ιστορίας: το Ουκρανικό γεννά ανατροπές. Τι ακριβώς κάνει η κυβέρνηση; Κρατά τηλεσκόπιο και σχολιάζει. Έπαθε κόπωση καταγγέλλοντας την τουρκική αδιαλλαξία, για να κρύψει από κάτω της το μέγα σκάνδαλο με τα «χρυσά διαβατήρια». Να όμως που οι δυνατότητες έρχονται αλλά ο υπεύθυνος λείπει συχνά σε ταξίδια για δουλειές. Έτσι όλα εξελίσσονται με τον πιο σκληρό τρόπο για την Κύπρο:

- Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ψήφισε στις 8/3 «τέλος στα χρυσά διαβατήρια».
- Ψήφισε επίσης να εισαχθούν γενικοί κανόνες για τις «χρυσές βίζες».
- Στη Μόσχα σε σύσκεψη υπό τον Πούτιν 24/2 για αξιολόγηση των επιπτώσεων από τις κυρώσεις ήταν παρών «τουλάχιστον ένας Κύπριος πολίτης», που τώρα είναι στη λίστα της Ε.Ε. για «στοχευμένα μέτρα». (Πηγή, «Καθημερινή», 12/3).

Τι προτείνει αυτό το διάστημα ο Ν. Αναστασιάδης; Τίποτε. Εξελίχθηκε σε κανονικό παρία μέσα στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι:

- Με 7.000 «χρυσά διαβατήρια». Αρμόδιες πηγές της Ε.Ε. λένε στην εφημερίδα «Καθημερινή» ότι «το διαβατήριο ή η βίζα δεν προστατεύει από κυρώσεις». Επίσης «ότι η διαδικασία επί παραβάσει κατά της Κύπρου παραμένει ανοικτή», 12/3.
- Με «χρυσό» ρουσφέτι στον Σ. Λαβρόφ μέσα σε μία νύχτα, 10/ 2017 (πηγή: «Πολίτης» 28/8/2019).

Ο Ν. Αναστασιάδης, γνωρίζοντας τι ακριβώς έκανε, αρνήθηκε να πάει στο πρώτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για το Ουκρανικό. Θα εκφωνούσε ομιλία στο Ντουμπάι! Ενημέρωσε Μισέλ και έκλεισε Μητσοτάκη να τον εκπροσωπήσει. Ύστερα αποφάσισε να πάει, αλλά όλοι γνωρίζουν! Στο Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών ο τέως κύριος ΥΠΕΕ Ν. Χριστοδουλίδης κατάρφερε να χάσει όλες τις κυπριακές συμμαχίες/μόνος σύμμαχός του η Αυστρία και η Ελλάδα από Ισραήλ σε Τουρκία, να περνάει από την ευρωπαϊκή ατζέντα, να

του γυρίσουν την πλάτη σχεδόν όλοι οι υπουργοί Εξωτερικών γιατί δεν ήξερε, αλλά (κυρίως) ούτε ήθελε να μάθει πώς παίζεται το ευρωπαϊκό παιχνίδι. Μόνη του έγνοια ήταν η μονοπωλίηση των ειδήσεων και η προώθηση «χρυσόσκονης» (κυρώσεις, Τριμερείς, «ασπίδα απροστασίας») για να γίνει υποψήφιος πρόεδρος!

Οι αντιφάσεις της ε/κ ηγεσίας:

- Από τη μία δεν θέλει λύση. Από την άλλη θέλει κυρώσεις κατά της Τουρκίας.
- Από τη μία καλεί σε αλληλεγγύη για την Κύπρο όπως αυτή με την Ουκρανία. Αλλά όταν η λύση ήταν εκεί (2004), η τότε ηγεσία παρεμπόδισε την .ΕΕ. να πει τη γνώμη της (αποκλεισμός Φερχόιγκεν από ΡΙΚ).

• Από τη μία ρωτά «πού είναι η Ε.Ε.» αλλά όταν ο Γιούνκερ (Γενεύη, 2017) ανακοίνωσε 3,2 δισ. βοήθεια για τη λύση, η μόνη αγωνία τους ήταν να μην το μάθουν οι ιθαγενείς.

- Από τη μία γκρινιάζει γιατί ο Λαβρόφ και ο Σολτς πήγαν στην Τουρκία για το Ουκρανικό. Από την άλλη δεν διερωτάται γιατί όλοι οι εξαιρέτοι φίλοι μας (Π. Γκριν, Μ. Ρόττε, Χ. Μοραβίτιος, Γ. Φερχόιγκεν, ύστερα Γιούνκερ, Φ. Μογκερίνι, Έ. Αϊντε κ.ά.) που εργάστηκαν για την ενωμένη Κύπρο, εξαφανίστηκαν από τον χάρτη.
- Έστειλε ο τέως ο πρόεδρος της Επιτροπής Ζαν Κλοντ Γιούνκερ ως αντιπρόσωπό του στις συνομιλίες στη Λευκωσία, τον Πίτερ Βαν Νούφελ. Έλαβε την ερώτηση: «Θα ξαναπηγαίνατε για την ίδια αποστολή; «Οχι».

«Αν ήταν εντολή;», «Τότε θα προτιμούσα να πάρω σύνταξη!».

Από τη μία σκεφτόμαστε «γιατί δεν μας βοηθούν», από την άλλη δεν διερωτόμαστε τι καταλαβαίνουν οι άλλοι για εμάς, ή αν γνωρίζει κανένας (εντός και εκτός Κύπρου) τι ακριβώς θέλει η ε/κ ηγεσία για να βοηθήσουν. Για να λάβεις υποστήριξη χρειάζεται καθαρή πολιτική για να επιλύσεις ένα ευρωπαϊκό πρόβλημα. Χρειάζεται αξιοποίηση του κοινοτικού τρόπου σκέψης (όχι αυτού του κινήματος των αδεσμευτών). Χρειάζεται αξιοπιστία και σοβαρότητα.

www.larkoslarkou.org.cy

Πρόσφυγες και πρόσφυγες

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Την Πέμπτη το υπουργείο Εσωτερικών ανακοίνωσε με ανάρτηση στο Twitter, φωτογραφίες all star ομάδας υπουργών, πως ο Νίκος Νουρής συντόνισε «ευρεία υπηρεσιακή σύσκεψη» για «τη διαχείριση των αφίξεων Ουκρανών προσφύγων». Η ατζέντα, «στέγαση, κοινωνική προστασία, πρόσβαση στην αγορά εργασίας, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και εκπαίδευση», ήταν πανομοιότυπη με την ευρωπαϊκή ατζέντα όπως διατυπώνεται στις Βρυξέλλες. Και η διυπουργική σύσκεψη κλείδωσε, όπως έγραψε η «Κ» την Πέμπτη, την απόφαση παραχώρησης προσωρινού καθεστώτος προστασίας στους Ουκρανούς πρόσφυγες, στη βάση όσων είχαν συμφωνηθεί σε επίπεδο Ε.Ε.

Η ταχύτητα με την οποία ορθά η κυβέρνηση φαίνεται να κινείται

φέρνει συγκρίσεις με τη χρόνια απουσία μιας συντεταγμένης διαχείρισης του μεταναστευτικού. Και θυμίζει κατηγορίες που μεταδίδονται στα ευρωπαϊκά και διεθνή ΜΜΕ που θέλουν τις πολωνικές αρχές να είχαν αρχικά μεταχειριστεί αλλιώς τους Ουκρανούς πρόσφυγες, και αλλιώς τους μη Ουκρανούς πρόσφυγες από τη χώρα. Σαφώς και πρέπει να υπάρχουν έλεγχοι στα σύνορα για την ταυτότητα και το ιστορικό όσων φτάνουν στην Ε.Ε. Όμως δεν μπορούν Κύπριοι και μη αξιωματούχοι να θεωρούν πως «πέρασαν και κάποιοι που δεν έπρεπε», λες και όσοι Αφγανοί ή Αφρικανοί δεν είχαν τα κατάλληλα χαρτιά έπρεπε να μείνουν στην Ουκρανία να πέφτουν πύραυλοι στο κεφάλι τους. Η διάθεση και η προσέγγιση αυτή δεν είναι απαραίτητα ρατσιστική. Είναι όμως κεκτημένη ταχύτητα που προκύπτει από μια φιλοσοφία που

θέλει τους πρόσφυγες που δεν μοιάζουν με εμάς να αποτελούν αυτόματα πρόβλημα.

Οι χώρες της Ευρώπης είχαν αναγάγει σε τεράστια κρίση το 2015 το ερώτημα αν οι πρόσφυγες από τον συριακό εμφύλιο δικαιούνται άσυλο και προστασία στην Ε.Ε. Σήμερα στην Ε.Ε. ζουν περίπου ένα εκατ. Σύριοι πρόσφυγες. Τον τελευταίο μήνα η Ε.Ε. έχει δεχθεί σχεδόν 3 εκατ. Ουκρανούς πρόσφυγες.

Λίγες ώρες πριν από την ευρεία σύσκεψη για τη διαχείριση των προσφύγων από την Ουκρανία, ο υπουργός Εσωτερικών μοιραζόταν με τα ΜΜΕ στοιχεία για την αύξηση των μεταναστών και αιτητών ασύλου που φτάνουν στο κατεχόμενο έδαφος της χώρας και επιχειρούν να περάσουν στις ελεύθερες περιοχές μέσω της Πράσινης Γραμμής. Για πρώτη φορά το υπουργείο Εσωτερικών αναφέρθηκε σε στοι-

χεία που ενδεχομένως στοιχειοθετούν την κατηγορία για εργαιεποίηση μεταναστών από την Τουρκία. Μια κατηγορία που με μεγάλη ευκολία προωθούν για μήνες η κυβέρνηση, όταν ο όρος ήταν «της μόδας» λόγω της κατάστασης στα σύνορα με τη Λευκορωσία.

Απομένει να δούμε κατά πόσο αυτές οι κατηγορίες μπορούν να εξακριβωθούν από την Κομισιόν ώστε να ασκηθούν οι πιέσεις στην Τουρκία να περιορίσει τη δράση των διακινητών ή να σταματήσει να την διευκολύνει εμμέσως. Ταυτόχρονα, όμως, η ρητορική της κυβέρνησης κινήθηκε στα γνωστά φωνικά μονοπάτια, με τον υπουργό να υποδεικνύει πως σημαντικός αριθμός από όσους φτάνουν στην Κύπρο είναι «μονήρεις άνδρες μέχρι 40 ετών». Όπως καλά γνωρίζει η κυβέρνηση, η εργαιεποίηση δεν αναίρει τις διεθνείς, καθώς

δράσεις που ξέσπασαν με αφορμή τους ασυνόδευτους ανήλικους, είναι μια καλή αρχή, και ως πήρε χαρακτηριστή photo op για τον Πρόεδρο Αναστασιάδη.

Ναι, χρειάζονται αυστηροί έλεγχοι, αλλά χρειάζεται και γρήγορη διεκπεραίωση των αιτήσεων. Ναι, οι αριθμοί είναι μεγάλοι και τα πράγματα είναι δύσκολα, αλλά μέχρι να αντιμετωπιστεί μέσω της Ε.Ε. η δράση των διακινητών από την Τουρκία, η ανθρωπινή μεταχείριση είναι μονόδρομος, ακόμα και αν κοστίζει, ακόμα και αν περιέχει οργανωτικές δυσκολίες. Όπως δείχνουμε επιτέλους κάποια ανθρωπιά σε στοιχειώδη οργάνωση για τους πρόσφυγες από την Ουκρανία, καιρός είναι να τη δείξουμε και για όσους άλλους φτάνουν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, νόμιμα ή παράτυπα, στις ακτές μας.

ykakouris@gmail.com

Το Ουκρανικό καθορίζει τον νέο Πρόεδρο της Κύπρου

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

«**Τα μακρά** κοντά ήρθαν», όπως θα έλεγαν και οι παππούδες μας και είτε το θέλουμε είτε όχι, μπήκαμε στον αστερισμό της ακρίβειας και συνεπακόλουθα της φτώχειας. Το «παιγνίδι» με το Ουκρανικό είναι πλέον παγκόσμιο και το νησί μας ξεκίνησε ήδη να στροβιλίζεται με τις τιμές των καυσίμων, των σιτηρών, των οικοδομικών υλικών και όλων των προϊόντων, τα οποία ως διά μαγείας εκτοξεύτηκαν στα ύψη. Επιβεβαιώνεται για μια ακόμη φορά η ρήση: «πράσσε για μετάπρασσε ή που την Κύπρο, φεύκα...». Με άλλα λόγια, για να επιβιώσεις στο νησί πρέπει να εμπορεύσαι και όχι πάντα με τον σταυρό στο χέρι. Κάποτε ήταν οι ντόπιοι μαυραγορίτες και οι τοκογλύφοι. Σήμερα είναι τα διεθνή «κοράκια», τα οποία γράφουν στα ταμπλό των χρηματιστηρίων ό,τι σκεφτούν και ό,τι φανταστούν και καλούνται τα «ανθρωπάκια» σε όλο τον κόσμο, να πληρώσουν το τίμημα.

Το κριτήριο για κάθε εκλογική αναμέτρηση είναι πάντα το «καλάθι της νοικοκυράς». Ο κοσμάκης ψηφίζει, είτε αυτόν που του έδωσε δουλειά και προαγωγή, είτε αυτόν που πετυχει ότι μπορεί να τον εξασφαλίσει μια καλύτερη και πλουσιότερη ζωή. Σε ένα περίπου χρόνο έχουμε προεδρικές εκλογές και φαίνεται ότι αλλάζουν τα πάντα. Αν πιστέψει κανείς τους οικονομολόγους, ή απλώς αν ομοιστεί το λαϊκό αίσθημα, όπως καταγράφεται στους καφενέδες, σύντομα θα έλθουν πολύ δύσκολες μέρες. Οι ίδιες εκτιμήσεις ακούγονται εδώ και χρόνια από τον προφητολόγο, μπτροπολίτη Μόρφου Νεόφυτο και πολλούς άλλους αγίους, οι οποίοι μίλησαν για τα μελλούμενα, για να σιτηρίσουν πολλούς απελπισμένους ανθρώπους. Από τον πανιερώτατο, έγιναν και εκκλησίες εδώ και πάρα πολλούς μήνες, για αποθήκευση τροφίμων, κάτι το οποίο βλέπουμε να συμβαίνει σήμερα, λόγω του φόβου, όχι μόνο στην Κύπρο, αλλά και σε όλη την Ευρώπη. Οι εξαγγελίες για διεκδίκηση του ύπατου αξιώματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, σιτηρίζονται στα δεδομένα της διακυβέρνησης Νίκου Αναστασιάδη. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου και ο Νίκος Χριστοδουλίδης, θέλουν να συνεχίσουν και να βελτιώσουν την επιτυχημένη πορεία του απερχόμενου Προέδρου, δεδομένου ότι ήταν μέρος της εξουσίας. Από την άλλη η αντιπολίτευση και οι ανεξάρτητοι υποψήφιοι προτείνουν αλλαγή, καταγγέλλοντας τη διακυβέρνηση Αναστασιάδη. Σήμερα όμως το «τσουνάμι» του πολέμου στην Ουκρανία, άλλαξε όλα τα δεδομένα. Ξεχάστηκε

σε μια νύκτα ο κορωνοϊός και μπήκαν στην άκρη τα σκάνδαλα. Γεννήθηκε ο φόβος του πολέμου και της οικονομικής δυσπραγίας. Στους παλαιότερους, αλλά και στους πολύ ευαίσθητους γεννήθηκε και το άγχος της φτωχοποίησης και της πείνας, καταστάσεις τις οποίες είτε βίωσαν το 1974, είτε έμαθαν από τους πατεράδες τους.

Η σύγκρουση Ανατολής και Δύσης, η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, οι κυρώσεις κατά της Μόσχας, οι απειλές του Κρεμλίνου για κλείσιμο των αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου προς την Ευρώπη, ακόμη και ο ανελέητος πόλεμος της προπαγάνδας, ανατρέπουν την καθεσττηκία τάξη, ακόμη και στην Κύπρο. Το ερώτημα το οποίο γεννιέται σήμερα και αναμένεται να φουντώσει μέχρι και τις εκλογές είναι ποιος θα είναι ικανός να διαχειριστεί τη νέα τάξη πραγμάτων και σίγουρα να προστατεύσει τους πολίτες αυτού του τόπου. Αν τελειώσει γρήγορα ο πόλεμος και αν υπάρξουν συμβιβασμοί, ενδεχομένως να μειωθούν οι επιπτώσεις παγκοσμίως. Αντιθέτως, αν το «πείσμα» των ισχυρών συνεχιστεί, αν η φωτιά η οποία άναψε στην Ουκρανία, επεκταθεί στην ευρύτερη περιοχή μας, σίγουρα θα μας αγγίξει η «βράστη» είτε με τον ένα, είτε με τον άλλο τρόπο.

Όσα φέρνει η κακιά ώρα, δεν τα φέρνει ο χρόνος και δεν πρέπει να αποκλείονται εκπλήξεις και στις επικείμενες εκλογές, έστω και αν είναι σε ένα περίπου χρόνο. Η προεκλογική ατζέντα ήδη αλλάζει και οι επιδοχοί υποψήφιοι θα πρέπει πλέον να αποδείξουν πως μπορούν να φέρουν επενδύσεις και χρήματα στην Κύπρο, ή στο χειρότερο σε-νάριο, πως θα χορτάσουν τους ψηφοφόρους, τους ανθρώπους. Από την άλλη η κρίση μπορεί να αποτελέσει και την καλύτερη ευκαιρία για να αναδειχθεί ένας νέος καθαρός, τίμιος και ικανός ηγέτης, ο οποίος μπορεί να κάνει πραγματικότητα την διαλαλούμενη από όλους ανάγκη για αλλαγή στην Κύπρο. Ο νέος Ηρακλής, ο οποίος θα καθαρίσει τους στάβλους της διαφθοράς και των σκανδάλων, θα γεννηθεί μόνο όταν ξεχειλίσουν οι στάβλοι και σήμερα με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, οι στάβλοι της Κύπρου, είναι γεμάτοι προβλήματα, σκάνδαλα, αλλά κυρίως μεγάλους φόβους. Το μόνο σίγουρο είναι ότι το Ουκρανικό, η νέα τάξη πραγμάτων και η αλλαγή του κόσμου, θα καθορίσουν και τις επιλογές των κομμάτων και της κοινωνίας, για τον νέο Πρόεδρο της Κύπρου.

kaparispan@yahoo.gr

Προκαταλήψεις στο εργασιακό περιβάλλον

Της **ΑΝΝΑΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ**

Λίγο ως πολύ, ασυνειδήτα ή συνειδήτα όλοι έχουμε κάποιου είδους προκατάληψη που επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τον κόσμο. Τέτοιες προκαταλήψεις μπορούν, ενδεχομένως, να μας αναγκάσουν να λάβουμε αποφάσεις που δεν είναι ούτε σοφές, ούτε δίκαιες. Αυτό σίγουρα δεν μας κατατάσσει στην κατηγορία κακών ανθρώπων. Σημαίνει απλώς πως είμαστε πλάσματα, επηρεασμένα από τις εμπειρίες της ζωής μας και τους γύρω μας. Ο τρόπος που σκεφτόμαστε και κατ'επέκταση λειτουργούμε, επιρράζεται από τα άτομα του επαγγελματικού περιγύρου μας, από οικολογία και φίλους, από βιβλία και άρθρα, από ταινίες και τηλεοπτικά προγράμματα, καθώς βεβαίως και από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τις κοινωνικές συγκεντρώσεις στις οποίες συμμετέχουμε. Αναπτύσσουμε δηλαδή διαφορετικές αντιλήψεις με βάση τη φυλή, το φύλο, την εθνικότητα, τη θρησκεία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, την εθνικότητα, τη γεωγραφική μας θέση και μια ολόκληρη σειρά άλλων παραγόντων. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει πως είμαστε έρμαιο των προκαταλήψεων μας. Κάθε άλλο. Μπορούμε να τις αντιμετωπίσουμε, απαιτείται όμως πρωτίστως να τις εντοπίσουμε. Όταν οι τυχόν προκαταλήψεις γίνουν αντιληπτές, τότε μόνο κάποιος αποκτά τη δύναμη να τις αντιμετωπίσει, αλλάζοντας ή καλύτερα «εκπαιδεύοντας» τον τρόπο σκέψης του.

Ένας τρόπος να καταπολεμήσουμε τις προκαταλήψεις μας εναντίον μια ομάδας ανθρώπων, είναι

αρχικά, να μάθουμε περισσότερα γι' αυτήν. Μπορούμε να κάνουμε μια προσπάθεια να αλληλοεπιδράσουμε με μέλη αυτής της ομάδας, να περάσουμε χρόνο μαζί τους και να τους γνωρίσουμε αληθινά. Πρέπει όμως να βιώσουμε αυτούς τους ανθρώπους ως άτομα και όχι ως εκπροσώπους μιας ομάδας. Αυτό μας βοηθά να συνειδητοποιήσουμε ότι οι προηγούμενες πιθανές υποθέσεις μας σχετικά με τα άτομα αυτής της ομάδας είναι αβάσιμες ή δεν ισχύουν για κάθε μέλος αυτού του πληθυσμού. Μια άλλη χρήσιμη τεχνική για να ξεπεράσουμε τις προκαταλήψεις είναι η εξάσκηση της ενσυνειδητότητας (mindfulness): Αρχίστε να αναγνωρίζετε μια προκατειλημμένη σκέψη, όταν συμβαίνει. Δώστε προσοχή σε αυτό που σκέφτεστε. Κάντε ένα βήμα παραπέρα, ρωτώντας τον εαυτό σας γιατί σκέφτεστε με αυτό τον τρόπο για το συγκεκριμένο άτομο. Η επίγνωση της σκέψης μπορεί να σας βοηθήσει να εξαλείψετε την αρνητική σκέψη και να την αντικαταστήσετε με μια θετική.

Οι προκατειλημμένες στάσεις δεν επηρεάζουν μόνο την προσωπική αλλά και την επαγγελματική μας ζωή. Μπορούν να επηρεάσουν ενέργειες και αποφάσεις όπως ποιον προσλαμβάνουμε ή ποιον προωθούμε, πώς αλληλοεπιδρούμε με άτομα μιας συγκεκριμένης ομάδας, ποιες συμβουλές λαμβάνουμε υπόψη και πώς διενεργούμε αξιολογήσεις σχετικά με μια υποεκπρωσπούμενη ομάδα, γεγονός που μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την υποβολή καταγγελιών για διάκριση κατά του

οργανισμού μας. Και εάν η αρμόδια αρχή κρίνει ότι το παράπονο είναι βάσιμο, ο οργανισμός θα μπορούσε να αναγκαστεί να πληρώσει έναν οικονομικό διακανονισμό, αλλά οι συνέπειες δεν σταματούν εκεί. Μια τέτοια κατάσταση θα μπορούσε τελικά να οδηγήσει σε μειωμένα κέρδη, μειωμένο πηθικό των εργαζομένων, απώλεια παραγωγικότητας, συχνή εναλλαγή εργαζομένων και να πλήξει τη φήμη του οργανισμού μας. Και πάλι, η επίγνωση των προκαταλήψεων μπορεί να μας βοηθήσει στη λήψη δικαιων επιχειρηματικών αποφάσεων.

Είναι απαραίτητο για όλους τους οργανισμούς, πανεπιστήμια, δημόσιες και ιδιωτικές εταιρείες και κυβερνητικές οντότητες, να κοινοποιήσουν τη σημασία της αντιμετώπισης όλων των εργαζομένων, των υποψηφίων εργαζομένων, των πελατών και των σπουδαστών με σεβασμό και δικαιοσύνη, από την κορυφή προς τα κάτω. Έρευνες αναφέρουν πως οι πιο συχνές καταγγελίες για παρενόχληση ή διακρίσεις διαπράττονται από άτομα σε ανώτατες διευθυντικές θέσεις. Όταν οι ηγετικές προσωπικότητες αντιμετωπίζουν τους ανθρώπους με ασεβεία ή συμπεριφέρονται διαφορετικά στους ανθρώπους λόγω του φύλου, ηλικίας, χρώματος του δέρματός τους, στέλνουν ένα μήνυμα που αντηχεί σε όλο τον οργανισμό ότι η μεροληπτική συμπεριφορά είναι αποδεκτή. Από την άλλη, εάν τα άτομα της διευθυντικής σας ομάδα θέτουν ως προτεραιότητα την αποδοχή της διαφορετικότητας και τη συμπεριληψη, λειτουργώντας ως πρότυπα όχι μόνο στο γραφείο, αλλά και έξω από αυτό, τα υπόλοιπα μέλη του

οργανισμού είναι πιθανό να ακολουθήσουν το παράδειγμά τους, να είναι συμπεριληπτικοί και να αντιμετωπίζουν τους ανθρώπους με δικαιοσύνη και σεβασμό.

Δημιουργήστε έναν πιο υγιή χώρο εργασίας, θεσπίζοντας σταθερές πολιτικές κατά της προκατάληψης, παρενόχλησης και κατά των διακρίσεων που καθορίζουν με σαφήνεια τις συνέπειες για τις παραβιάσεις. Η συχνή εκπαίδευση των εργαζομένων για την ενίσχυση των κατανόησις και της δέσμευσης σε αυτές τις πολιτικές θα μειώσει την πιθανότητα προσωπικών μεροληπιών και προκαταλήψεων που επηρεάζουν αρνητικά τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι άνθρωποι στον χώρο εργασίας. Έχοντας επίγνωση των προκαταλήψεων σας, ασκώντας προσεκτική σκέψη και αντιμετωπίζοντας κάθε άτομο με σεβασμό, μπορείτε να εξελιχθείτε, να αφήσετε πίσω σας προκαταλήψεις και στερεότυπα και να εμπλακείτε με όλους τους ανθρώπους με θετικό τρόπο και ισότιμη προσέγγιση. Επενδύοντας σε μια εταιρική κουλτούρα ενσωμάτωσης της διαφορετικότητας, της ισονομίας και της συμπεριληψης ενισχύεται η δέσμευση και η παραγωγικότητα των εργαζομένων. Παράλληλα βελτιώνονται οι δυνατότητες προσέλκυσης και διατήρησης ταλέντων και δημιουργούνται οι συνθήκες που ευνοούν την καινοτομία και τη δημιουργικότητα, με δεδομένη την επιτυχία και την πρόοδο.

PR, Communications & DEI Consultant
Σύμβουλος ΔΣ, Επικοινωνίας & ΔΙΣ
(Διαφορετικότητας, Ισονομίας, Συμπεριληψης)

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Γιατί μας αφορά η Ουκρανία; (I)

Στο «ζώντες και τεθνεώτες», ο Κωστής Παπαγιώργης μάς θυμίζει ότι ένας θάνατος μάς συγκινεί όταν μας είναι κοντινός. Όταν είναι μακριά μας αποτελεί απλώς μια είδηση, η οποία δεν μεταφράζεται σε συναίσθημα. Το ίδιο ισχύει και με τους πολέμους. Όταν ο πόλεμος είναι μακριά, όσο και αν με τη λογική μας αντιλαμβανόμαστε τη φρίκη του, παρόλα αυτά δεν μας συγκλονίζει. Δεν νιώθουμε ότι η «πατρίδα» μας κινδυνεύει. Δεν αισθανόμαστε την απειλή του βίαιου θανάτου από το χέρι του άλλου, όπως θα έλεγε και ο Thomas Hobbes.

Ο τρόπος αντίδρασης των ευρωπαϊκών, αλλά και των δυτικών κοινωνιών γενικότερα, δείχνει ότι η απρόκλητη και, όπως εξελίσσεται καθημερινά, εγκληματική επίθεση της Ρωσίας σε μια ειρηνική και δημοκρατική ευρωπαϊκή κοινωνία, δείχνει ότι Δύση και Ευρώπη αισθάνονται βαρύ το «χάλκεον χέρι» να απειλεί ό,τι πολυτιμότερο έχουν: την πολιτική τους ελευθερία. Είναι άραγε υπαρκτός ο φόβος για μια

εισβολή της Ρωσίας στην Πολωνία ή στη Γερμανία;

Η Πολωνία έχει δει δύο φορές το κράτος της να αφανίζεται, πρώτα στα 1792 με 1795, από Γερμανούς, Αυστριακούς και Ρώσους. Ενώ είχε ανακτήσει την ανεξαρτησία της μετά το τέλος του πρώτου παγκοσμίου πολέμου, με τη συνθήκη των Βερσαλλιών το 1919, την επόμενη χρονιά δέχθηκε επίθεση από τον Κόκκινο Στρατό της Σοβιετικής Ένωσης του Λένιν, τον οποίο και κατατρόπωσε στη μάχη της Βαρσοβίας. Εξανεμίστηκαν έτσι τα όνειρα του Λένιν να καταλάβει τη Γερμανία, να διεθνοποιήσει την επανάσταση των Μπολσεβίκων και να μετατρέψει τα ευρωπαϊκά έθνη κράτη σε σοβιετικές επαρχίες της Ρωσίας. Το 1939, σύμφωνα με τις μυστικές συμφωνίες του γερμανοσοβιετικού συμφώνου που υπογράφηκε στις 23 Αυγούστου 1939, μία εβδομάδα πριν από την έναρξη της γερμανικής εισβολής στην 1η Σεπτεμβρίου, η ΕΣΣΔ εισέβαλε στην Πολωνία στις 17 Σεπτεμβρίου. Το σταλινικό μίσος και ο ρεβανσισμός οδήγησαν σε ανελέητη βία κατά του πολωνικού

λαού. Από τις δύο πλευρές, οι Waffen-SS και η NKVD προχώρησαν στην εξόντωση της πολωνικής ελίτ: στην ανατολική πλευρά, διανοούμενοι, αξιωματικοί, δημόσιοι υπάλληλοι, κληρικοί και γαιοκτήμονες απελάθηκαν στην ΕΣΣΔ ή ακόμη και δολοφονήθηκαν μαζί, όπως στο Κατίν. Όπως και με την Ουκρανία, ιστορικά οι Ρώσοι δεν θάβωσαν ποτέ ότι η Πολωνία είναι έθνος με δικαίωμα σε ανεξάρτητο κράτος. Και παρόλες τις διαβεβαιώσεις του Στάλιν στον Ρούσβελτ στη Γιάλτα, οι Ρώσοι δεν σεβάστηκαν την ανεξαρτησία της Πολωνίας. Οι μνήμες από τη βάνωση σοβιετική κατοχή είναι ακόμη νωπή όχι μόνο στην Πολωνία, αλλά και σε όλες τις πρώην χώρες του σιδηρού παραπετάσματος.

Στον ιστορικό θεμελιωμένο αυτόν φόβο, προστίθεται και η υπαρκτή απειλή χρήσης πυρηνικών όπλων από έναν δικτάτορα, που έχει δείξει ότι δεν ορρωδεί μπροστά σε τίποτε. Η εισβολή στην Ουκρανία είναι ο πρώτος συμμετρικός πόλεμος μετά το 1945. Και αν στους ασύμμετρους πολέμους οι υπέρτερες δυνάμεις που «επεμβαίνουν»

είναι σε θέση να ελέγξουν και να σταματήσουν τη διαδικασία της κλιμάκωσης του πολέμου, οι συμμετρικοί πόλεμοι μπορούν να γνωρίσουν σημαντική κλιμάκωση μέχρι τον ολοκληρωτικό πόλεμο. Στον πόλεμο της Ουκρανίας, η κλιμάκωση είναι διπλή. Πρώτα, παρατηρείται στην αυξανόμενη οργάνωση της παλλαϊκής άμυνας, χάρη στην οποία, σύμφωνα με τον Clausewitz, αποτρέπεται η ολοκληρωτική κατάκτηση ενός έθνους. Μπορεί βέβαια ο Ρώσος δικτάτορας να μη σκόπευε να κατακτήσει την Ουκρανία, αλλά μέσα από μια γρήγορη επέλαση ενδεχομένως να ήθελε να επιβάλει τους όρους για μια συνοπτική ειρηνευτική διαδικασία. Ωστόσο, το ηθικό σθένος και η συγκρότηση των Ουκρανών άλλαξαν τα σχέδια των εισβολέων. Με δεδομένη την παλλαϊκή άμυνα του ουκρανικού έθνους και την αδυναμία κατάκτησης ενός έθνους κράτους με συμβατικά όπλα, η χρήση περιορισμένων ισχυρών ρωσικών στρατηγικών όπλων φαντάζει ως πολύ πιθανό σενάριο.

Κλιμάκωση επίσης παρατηρεί-

ται και στην αντίδραση της Δύσης. Ήδη η συμπαράσταση προς τον ουκρανικό λαό αναπτρώνει τις ελπίδες του για κάποιες μορφές παρέμβασης, αρκεί να αντέξει ακόμη μία εβδομάδα. Όσο διαρκούν ο πόλεμος, οι ακρότητες και η ηρωική αντίσταση, οδηγούμαστε σε μια κλιμακούμενη πίεση της κοινής γνώμης στη Δύση, που θα μεταφράζεται σε ολοένα και μεγαλύτερη ανάμειξη στον πόλεμο, μέχρι την εμπόλεμη κατάσταση. Όπως έλεγε το 1958 ο Wohlstetter, η ισορροπία του τρόμου είναι μια ασταθής ισορροπία, η οποία υποθέτει και άλλες, πολιτικές, ισορροπίες για να μετατραπεί σε σταθερή. Δυστυχώς, η απρόκλητη επίθεση του Πούτιν σε ένα κυρίαρχο κράτος της Ευρώπης διέλυσε διαμιάς πολιτικές ισορροπίες που οικοδομούνταν επί δεκαετίες. Το ισχύον πολυκεντρικό σύστημα μέχρι πρότινος στηριζόταν στην ισορροπία ανάμεσα σε έλλογες υπερδυνάμεις. Όταν μια από αυτές έπαψε να είναι έλλογη, το σύστημα κατέρρευσε. Υπάρχουν βέβαια και αυτοί που ισχυρίζονται ότι η εισβολή στην Ουκρανία είναι μια

έλλογη κίνηση, επικαλούμενοι τη θεωρία παιγνίων και τη λελογισμένη επιλογή και χρήση παράλογων μέσων από ορθολογικούς παίκτες. Όταν λείψει ο φόβος, ισχυρίζονται, οι αδύναμοι παίκτες σε ένα απόλυτα εξορθολογισμένο και σίγουρο για αυτούς περιβάλλον αποθρασύνονται.

Σε αυτή την περίπτωση, οι ορθολογικοί παίκτες μπορούν να αντιδράσουν παράλογα, αναγκάζοντας όσους επαφίονται στους ορθολογικούς όρους του παιχνιδιού να γίνουν συνεργάσιμοι. Το μόνο πρόβλημα στην προκειμένη περίπτωση είναι ότι ο δικτάτορας έχει καταφύγει σε τέτοια βία, που δύσκολα μπορεί κανείς να πει ότι υποκρίνεται τον παράλογο, ενώ στην ουσία είναι ορθολογικός. Ωστόσο, αυτό που είναι βέβαιο είναι ότι πληθαίνουν οι φωνές που ζητούν κάποιος να σταματήσει τον παραλογισμό του.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Η Δύση έχει την ευθύνη για την κρίση στην Ουκρανία

Ενα προφητικό άρθρο γραμμένο το 2014

Το κείμενο του John J. Mearsheimer, εκτενή αποσπάσματα του οποίου αναδημοσιεύει σήμερα η «Κ», φιλοξενήθηκε πρώτη φορά στο περιοδικό Foreign Affairs, στο τεύχος Σεπτεμβρίου/Οκτωβρίου 2014, μερικούς μήνες μετά την εισβολή στην Κριμαία από τον ρωσικό στρατό τον Φεβρουάριο του 2014. Αντίθετα από την επικρατούσα άποψη στη Δύση, σύμφωνα με την οποία ο πρόεδρος Πούτιν είναι ένας παράλογος και ριψοκίνδυνος φιλοπόλεμος ηγέτης που θέλει να δημιουργήσει ξανά τη Μεγάλη Ρωσία, ο γνωστός Αμερικανός καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο του Σικάγου είχε εξαρχώς υποστηρίξει ότι την κύρια ευθύνη για την κρίση την έχουν οι ΗΠΑ και η Ευρώπη, και ότι η ρίζα του προβλήματος είναι η διεύρυνση του ΝΑΤΟ προς ανατολάς. Τα επιχειρήματα που αναπτύσσει βοηθούν να κατανοήσουμε καλύτερα την κατάσταση που έχει διαμορφωθεί στην περιοχή.

Του **JOHN J. MEARSHEIMER**

Σύμφωνα με την επικρατούσα άποψη στη Δύση, η κρίση στην Ουκρανία οφείλεται σχεδόν εξ ολοκλήρου στη ρωσική επιθετικότητα. Ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν, σύμφωνα με το επιχείρημα, προσάρτησε την Κριμαία λόγω μιας μακροχρόνιας επιθυμίας να αναστήσει τη σοβιετική αυτοκρατορία, και ίσως στοχεύει στην υπόλοιπη Ουκρανία, καθώς και σε άλλες χώρες της ανατολικής Ευρώπης. Με αυτή την οπτική, η απομάκρυνση του Ουκρανίου προέδρου Βίκτορ Γιανουκόβιτς τον Φεβρουάριο του 2014 αποτέλεσε απλώς την αφορμή για

την απόφαση του Πούτιν να διατάξει τις ρωσικές δυνάμεις να καταλάβουν μέρος της Ουκρανίας. Όμως αυτή η θεώρηση είναι λανθασμένη: οι Ηνωμένες Πολιτείες και οι Ευρωπαίοι σύμμαχοί τους μοιράζονται το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης για την κρίση. Η ρίζα του προβλήματος είναι η διεύρυνση του ΝΑΤΟ, το κεντρικό στοιχείο μιας ευρύτερης στρατηγικής για την απομάκρυνση της Ουκρανίας από την τροχιά της Ρωσίας και την ενσωμάτωσή της στη Δύση. Ταυτόχρονα, η επέκταση της Ε.Ε. προς ανατολάς και η υποστήριξη της Δύσης προς το φιλοδημοκρατικό κίνημα στην Ουκρανία –αρχής γενομένης από την Πορτοκαλί Επανάσταση το 2004– ήταν επίσης κρίσιμα στοιχεία. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, οι Ρώσοι ηγέτες αντιτάχθηκαν σθεναρά στη διεύρυνση του ΝΑΤΟ και τα τελευταία χρόνια κατέστησαν σαφές ότι δεν θα παρέμεναν αδιάφοροι όσο ο στρατηγικής σημασίας γείτονας τους μετατρέπονταν σε δυτικό προπύργιο. Για τον Πούτιν, η παράνομη ανατροπή του δημοκρατικά εκλεγμένου και φιλορώσου προέδρου της Ουκρανίας –την οποία δικαίως χαρακτήρισε «πραγματοποίηση»– ήταν η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι. Ανάπτυξε με την προσάρτηση της Κριμαίας, μιας χερσονήσου που φοβόταν ότι θα φιλοξενούσε μια ναυτική βάση του ΝΑΤΟ, και προσπάθησε να αποσταθεροποιήσει την Ουκρανία μέχρι να εγκαταλείψει τις προοπτικές της να ενταχθεί στη Δύση.

Η αντίδραση του Πούτιν δεν θα έπρεπε να αποτελεί έκπληξη. Εξάλλου, η Δύση είχε εισέλθει στην πίσω αυλή της Ρωσίας και απειλούσε τα βασικά στρατηγικά της συμφέροντα, κάτι που ο Πούτιν τόνιζε με έμφαση και επανειλημμένα. Οι ελίτ στις Ηνωμένες Πολιτείες και στην Ευρώπη αιφνιδιάστηκαν από τα γεγονότα μόνο και μόνο επειδή

Ρώσοι στρατιώτες, χωρίς διακριτικά στη στολή, φρουρούν το προάστιο Μπαλακλάβα της Σεβαστούπολης. Λίγα 24ωρα μετά την εκδίωξη του φιλορώσου προέδρου της Ουκρανίας Βίκτορ Γιανουκόβιτς, οι δυνάμεις που βρίσκονταν στις ρωσικές βάσεις της Κριμαίας κατέλαβαν ολόκληρη τη χερσόνησο.

Οι ηγέτες των ΗΠΑ και της Ευρώπης υπέπεσαν σε σφάλματα στην προσπάθειά τους να μετατρέψουν την Ουκρανία σε δυτικό προπύργιο στα σύνορα της Ρωσίας.

συμμερίζονται μια λανθασμένη αντίληψη της διεθνούς πολιτικής. Έχουν την τάση να πιστεύουν ότι η λογική του ρεαλισμού έχει μικρή σημασία στον 21ο αιώνα και ότι η Ευρώπη μπορεί να διατηρηθεί ενιαία και ελεύθερη στη βάση φιλελεύθερων αρχών, όπως το κράτος δικαίου, η οικονομική αλληλεξάρτηση και η δημοκρατία.

Οι ηγέτες των ΗΠΑ και της Ευρώπης υπέπεσαν σε σφάλματα στην προσπάθειά τους να μετατρέψουν την Ουκρανία σε ένα δυτικό προπύργιο στα σύνορα της Ρωσίας.

Μεταψυχροπολεμική ύβρις

Καθώς ο Ψυχρός Πόλεμος πλησίαζε στο τέλος του, οι Σοβιετικοί ηγέτες προτίμησαν να παραμείνουν οι δυνάμεις των ΗΠΑ στην Ευρώπη και το ΝΑΤΟ να διατηρηθεί ανέπαφο. Μια συμφωνία που πίστευαν ότι θα κρατούσε την επανενωμένη Γερμανία ει-

ρηνική. Αλλά αυτοί και οι Ρώσοι που τους διαδέχτηκαν δεν ήθελαν να μεγαλώσει περισσότερο το ΝΑΤΟ και υπέθεσαν ότι οι Δυτικοί διπλωμάτες κατανοούσαν τις ανησυχίες τους. Η κυβέρνηση Κλίντον προφανώς είχε διαφορετική άποψη και στα μέσα της δεκαετίας του 1990 άρχισε να πιέζει για επέκταση του ΝΑΤΟ.

Ο πρώτος γύρος διεύρυνσης πραγματοποιήθηκε το 1999 και συμπεριέλαβε την Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία και την Πολωνία. Ο δεύτερος γύρος πραγματοποιήθηκε το 2004. Περιελάμβανε τη Βουλγαρία, την Εσθονία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία και τη Σλοβενία. Η Μόσχα διαμαρτυρήθηκε έντονα από την αρχή. Στη διάρκεια των βομβαρδισμών του ΝΑΤΟ κατά των Σέρβων της Βοσνίας το 1995, για παράδειγμα, ο Ρώσος πρόεδρος Μπόρις Γιέλτσιν δήλωσε: «Αυτό είναι το πρώτο σημάδι του τι θα μπορούσε να συμβεί όταν το ΝΑΤΟ φτάσει μέχρι τα σύνορα της Ρωσικής Ομοσπονδίας. ...Ο πόλεμος θα μπορούσε να ξεσπάσει σε ολόκληρη την Ευρώπη». Αλλά οι Ρώσοι ήταν πολύ αδύναμοι εκείνη την εποχή για να ανακόψουν την κίνηση του ΝΑΤΟ προς τα ανατολικά – η οποία, εν πάση περιπτώσει, δεν φαινόταν τόσο απειλητική, αφού κανένα από τα νέα μέλη δεν μοιραζόταν σύνορα με τη Ρωσία, εκτός από τις μικρές χώρες της Βαλτικής.

Τότε, το ΝΑΤΟ άρχισε να κοιτάζει πιο ανατολικά. Στη σύνοδο κορυφής του Απριλίου το 2008 στο Βουκουρέστι, η συμμαχία εξέτασε την αποδοχή της Γεωργίας και της Ουκρανίας. Η κυβέρνηση του Τζορτζ Μπους το υποστήριξε, αλλά η Γαλλία και η Γερμανία αντιτάχθηκαν στην κίνηση φοβούμενοι ότι θα εναντιωνόταν η Ρωσία. Στο τέλος, τα μέλη του ΝΑΤΟ κατέληξαν σε έναν συμβιβασμό: Η Συμμαχία δεν ξεκίνησε την επίσημη διαδικασία που οδηγεί στην ένταξη, αλλά εξέδωσε μια δήλωση υποστηρίζοντας τις φιλοδοξίες της Γεωργίας και της Ουκρανίας και δηλώνοντας ευθαρώς: «Αυτές οι χώρες θα γίνουν μέλη του ΝΑΤΟ».

Η Μόσχα, ωστόσο, δεν είδε το αποτέλεσμα ως συμβιβαστική λύση. Ο Αλεξάντερ Γκρούσκο, τότε υφυπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας, είπε: «Η ένταξη της Γεωργίας και της Ουκρανίας στη συμμαχία είναι ένα τεράστιο στρατηγικό λάθος που θα είχε σοβαρότατες συνέπειες για την πανευρωπαϊκή ασφάλεια». Ο Πούτιν υποστήριξε ότι η αποδοχή αυτών των δύο χωρών στο ΝΑΤΟ θα αντιπροσώπευε μια «άμεση απειλή» για τη Ρωσία. Μια ρωσική εφημερίδα ανέφερε ότι ο Πούτιν, ενώ συνομιλούσε με τον Μπους, «άφησε να εννοηθεί σαφώς ότι εάν η Ουκρανία γινόταν αποδεκτή στο ΝΑΤΟ, θα έπαυε να υπάρχει».

Η εισβολή της Ρωσίας στη Γεωργία τον Αύγουστο του 2008 θα έπρεπε να είχε διαλύσει κάθε αμφιβολία σχετικά με την αποφασιστικότητα του Πούτιν να εμποδίσει τη Γεωργία και την Ουκρανία να ενταχθούν στο ΝΑΤΟ. Η Μόσχα είχε περάσει το μήνυμά της. Ωστόσο, παρά τη σαφή αυτή προειδοποίηση, το ΝΑΤΟ δεν εγκατέλειψε ποτέ δημόσια τον στόχο του να φέρει τη Γεωργία και την Ουκρανία στη συμμαχία. Και η επέκταση του ΝΑΤΟ συνέχισε με την Αλβανία και την Κροατία να γίνονται μέλη το 2009.

Η Ε.Ε., επίσης, πορευόταν προς τα ανατολικά. Τον Μάιο του 2008, παρουσίασε την πρωτοβουλία της Ανατολικής Συνεργασίας, ένα πρόγραμμα για την προώθηση της ευμερείας σε χώρες όπως η Ουκρανία και την ενσωμάτωσή τους στην οικονομία της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Όπως είναι φυσικό, οι Ρώσοι ηγέτες θεώρησαν το σχέδιο εχθρικό προς τα συμφέροντα της χώρας τους. Τον περασμένο Φεβρουάριο, πριν ο Γιανουκόβιτς αναγκαστεί να εγκαταλείψει τη θέση του, ο Ρώσος υπουργός Εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ κατηγόρησε την Ε.Ε. ότι προσπαθεί να δημιουργήσει μια «σφαίρα επιρροής» στην Ανατολική Ευρώπη. Στα μάτια των Ρώσων ηγετών, η διεύρυνση της Ε.Ε. είναι ένας δούρειος ίππος για την επέκταση του ΝΑΤΟ.

Η πτώση του προέδρου Γιανουκόβιτς και η κατάληψη της Κριμαίας

Το τριπλό πακέτο πολιτικών της Δύσης –η διεύρυνση του ΝΑΤΟ, η επέκταση της Ε.Ε. και η προώθηση της δημοκρατίας– έριξε λάδι σε μια φωτιά που περιμενε να ανάψει. Η σπίθα ήρθε τον Νοέμβριο του 2013, όταν ο Γιανουκόβιτς απέρριψε μια σημαντική οικονομική συμφωνία την οποία είχε διαπραγματευθεί με την Ε.Ε. και αποφάσισε να αποδεχτεί αντ' αυτής μια ρωσική αντιπροσφορά 15 δισ. δολαρίων. Η απόφαση αυτή προκάλεσε αντικυβερνητικές διαδηλώσεις, που κλιμακώθηκαν τους επόμενους τρεις μήνες, και που μέχρι τα μέσα Φεβρουαρίου του 2014 είχαν οδηγήσει στον θάνατο περίπου εκατό διαδηλωτές. Δυτικοί απεσταλμένοι πέταξαν εσπευσμένα στο Κίεβο για να επιλύσουν την κρίση. Στις 21 Φεβρουαρίου, η κυβέρνηση και η αντιπολίτευση κατέληξαν σε συμφωνία που επέτρεπε στον Γιανουκόβιτς να παραμείνει στην εξουσία έως ότου διεξαχθούν νέες εκλογές. Ωστόσο, η συμφωνία κατέρρευσε αμέσως και ο Γιανουκόβιτς κατέφυγε στη Ρωσία την επόμενη ημέρα. Η νέα κυβέρνηση στο Κίεβο ήταν φιλοδυτική και ανθρωπιστική ως το κόκαλο, και περιελάμβανε τέσσερα υψηλόβαθμα στελέχη που θα μπορούσαν δικαιολογν-

Φανταστείτε την αμερικανική οργή αν η Κίνα δημιουργούσε μια εντυπωσιακή στρατιωτική συμμαχία και προσπαθούσε να συμπεριλάβει τον Καναδά και το Μεξικό.

μένα να χαρακτηριστούν νεοφασίστες.

Αν και η πλήρης έκταση της εμπλοκής των ΗΠΑ δεν έχει ακόμη αποκαλυφθεί, είναι σαφές ότι η Ουάσινγκτον υποστήριξε το πραξικόπημα. Για τον Πούτιν, είχε φτάσει η ώρα να δράσει εναντίον της Ουκρανίας και της Δύσης. Λίγο μετά τις 22 Φεβρουαρίου διέταξε τις ρωσικές δυνάμεις να πάρουν την Κριμαία από την Ουκρανία, και αμέσως μετά, την προσάρτησε στη Ρωσία. Η επιχείρηση αποδείχθηκε σχετικά εύκολη, χάρη στις χιλιάδες των Ρώσων στρατιωτών που ήδη στάθμευαν στη ναυτική βάση της Κριμαίας στο λιμάνι της Σεβαστούπολης. Η Κριμαία συνιστούσε επίσης εύκολο στόχο, καθώς οι Ρώσοι αποτελούν περίπου το 60% του

πληθυσμού της. Οι περισσότεροι από αυτούς ήθελαν να φύγουν από την Ουκρανία.

Η διάγνωση

Οι ενέργειες του Πούτιν θα έπρεπε να είναι εύκολα κατανοητές. Η Ουκρανία, μια τεράστια έκταση επίπεδης γης την οποία διέσχισαν η ναπολεόντειος Γαλλία, η αυτοκρατορική Γερμανία και η ναζιστική Γερμανία για να χτυπήσουν την ίδια τη Ρωσία, χρησιμεύει ως ρυθμιστικό κράτος τεράστιας στρατηγικής σημασίας για τη Ρωσία. Κανένας Ρώσος ηγέτης δεν θα ανεχόταν μια στρατιωτική συμμαχία που μέχρι πρόσφατα ήταν θανάσιμος εχθρός της Μόσχας, να κινείται μέσα στην Ουκρανία. Επίσης, κανένας Ρώσος ηγέτης δεν θα παρέμενε άπραγος ενώ η Δύση βοηθούσε να εγκατασταθεί μια κυβέρνηση εκεί, η οποία ήταν αποφασισμένη να ενσωματώσει την Ουκρανία στη Δύση.

Μπορεί η θέση της Μόσχας να μην αρέσει στην Ουάσινγκτον, αλλά θα έπρεπε να κατανοήσει τη λογική πίσω από αυτήν. Βασικοί κανόνες γεωπολιτικής: Οι μεγάλες δυνάμεις είναι πάντα ευαίσθητες σε πιθανές απειλές κοντά στα έδαφός τους. Εξάλλου, οι Ηνωμένες

Πολιτείες δεν ανέχονται μακρινές μεγάλες δυνάμεις να αναπτύσσουν στρατιωτικές δυνάμεις οπουδήποτε στο δυτικό ημισφαίριο, πολύ περισσότερο στα σύνορά τους. Φανταστείτε την αμερικανική οργή αν η Κίνα δημιουργούσε μια εντυπωσιακή στρατιωτική συμμαχία και προσπαθούσε να συμπεριλάβει τον Καναδά και το Μεξικό.

Για να καταλάβει κανείς γιατί η Δύση, ειδικά οι Ηνωμένες Πολιτείες, δεν μπόρεσε να καταλάβει ότι η πολιτική της στην Ουκρανία έθετε τις βάσεις για μια μεγάλη σύγκρουση με τη Ρωσία, πρέπει να πάει πίσω στα μέσα της δεκαετίας του 1990, όταν η κυβέρνηση Κλίντον άρχισε να υποστηρίζει την επέκταση του ΝΑΤΟ. Οι περισσότεροι Ανατολικοευρωπαίοι μετανάστες στις Ηνωμένες Πολιτείες και οι συγγενείς τους, για παράδειγμα, υποστήριζαν σθεναρά τη διεύρυνση, επειδή ήθελαν το ΝΑΤΟ να προστατεύει χώρες όπως η Ουγγαρία και η Πολωνία. Λίγοι ρεαλιστές ευνόησαν επίσης αυτή την πολιτική, επειδή πίστευαν ότι η Ρωσία έπρεπε ακόμη να περιοριστεί.

Η άποψη του Κέναν

Αλλά οι περισσότεροι ρεαλιστές αντετίθεντο στην επέ-

Κανένας Ρώσος ηγέτης δεν θα ανεχόταν μια στρατιωτική συμμαχία που μέχρι πρόσφατα ήταν θανάσιμος εχθρός της Μόσχας να κινείται μέσα στην Ουκρανία.

κταση, με την πεποίθηση πως μια φθίνουσα μεγάλη δύναμη με γηράσκοντα πληθυσμό και μονοδιάστατη οικονομία δεν χρειαζόταν στην πραγματικότητα να περιοριστεί. Και φοβόνταν ότι η διεύρυνση θα έδινε στη Μόσχα μόνο κίνητρο να προκαλέσει προβλήματα στην Ανατολική Ευρώπη.

Ο Αμερικανός διπλωμάτης Τζορτζ Κέναν διατύπωσε αυτή την άποψη σε μια συνέντευξή του το 1998, λίγο αφότου η Γερουσία των ΗΠΑ ενέκρινε τον πρώτο γύρο επέκτασης του ΝΑΤΟ.

«Νομίζω ότι οι Ρώσοι θα αντιδράσουν σταδιακά αρκετά αρνητικά και αυτό θα επηρεάσει τις πολιτικές τους», είπε. «Πιστεύω ότι πρόκειται για ένα τραγικό λάθος. Δεν υπήρ-

χε κανένας απολύτως λόγος γι' αυτό. Κανείς δεν απειλούσε κανέναν».

Οι περισσότεροι φιλελεύθεροι, από την άλλη πλευρά, τάχθηκαν υπέρ της διεύρυνσης, συμπεριλαμβανομένων πολλών βασικών μελών της διακυβέρνησης Κλίντον.

Και έτσι οι Ηνωμένες Πολιτείες και οι σύμμαχοί τους επιδίωξαν να προωθήσουν τη δημοκρατία στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, αυξάνοντας την οικονομική αλληλεξάρτηση μεταξύ τους και ενσωματώνοντας τις σε διεθνείς θεσμούς. Έχοντας κερδίσει τη συζήτηση στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι φιλελεύθεροι δεν δυσκολεύτηκαν να πείσουν τους Ευρωπαίους συμμάχους τους να υποστηρίξουν τη διεύρυνση του ΝΑΤΟ.

Στην ουσία, οι δύο πλευρές λειτουργούσαν με διαφορετικά εγχειρίδια: Ο Πούτιν και οι συμπατριώτες του σκέπτονταν και ενεργούσαν σύμφωνα με τις επιταγές του ρεαλισμού, ενώ οι δυτικοί ομόλογοί τους ακολουθούσαν τις φιλελεύθερες ιδέες σχετικά με τη διεθνή πολιτική. Το αποτέλεσμα είναι ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες και οι σύμμαχοί τους προκάλεσαν εν αγνοία τους μια μεγάλη κρίση στην Ουκρανία.

Το παιχνίδι της επίρριψης ευθυνών στον Πούτιν

Συνέχεια από τη σελίδα 12

Στην ίδια συνέντευξη, το 1998, ο Αμερικανός διπλωμάτης Τζορτζ Κέναν προέβλεψε ότι η επέκταση του ΝΑΤΟ θα προκαλούσε μια κρίση, μετά την οποία οι υποστηρικτές της επέκτασης «θα έλεγαν ότι “πάντα σας λέγαμε ότι έτσι είναι οι Ρώσοι!”». Ο ένας μετά τον άλλο, οι περισσότεροι Δυτικοί αξιωματούχοι παρουσίασαν τον Πούτιν ως τον πραγματικό ένοχο των δεινών της Ουκρανίας. Τον Μάρτιο, σύμφωνα με τους New York Times, η Γερμανίδα καγκελάρια Άγκελα Μέρκελ άφησε να εννοηθεί ότι ο Πούτιν ήταν παράλογος, λέγοντας στον Ομπάμα ότι ήταν «σε άλλο κόσμο». Αν και ο Πούτιν έχει αναμφίβολα αυταρχικές τάσεις, κανένα στοιχείο δεν σπινρίζει την κατηγορία ότι είναι διανοητικά ανισόρροπος. Αντιθέτως: είναι ένας πρώτης τάξεως στρατηγιστής, τον οποίο θα πρέπει να φοβάται και να σέβεται οποιοσδήποτε τον αμφισβητεί στην εξωτερική πολιτική.

Άλλοι αναλυτές ισχυρίζονται, πιο εύλογα, ότι ο Πούτιν λυπάται για την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και είναι αποφασισμένος να την αντιστρέψει με την επέκταση των συνόρων της Ρωσίας. Σύμφωνα με αυτή την ερμηνεία, ο Πούτιν, αφού κατέλαβε την Κριμαία, δοκιμάζει τώρα το έδαφος για να δει αν είναι η κατάλληλη στιγμή για να κατακτήσει την Ουκρανία ή τουλάχιστον το ανατολικό τμήμα της και τελικά θα συμπεριφερθεί επιθετικά απέναντι σε άλλες χώρες στην περιοχή της Ρωσίας. Για κάποιους σε αυτό το στρατόπεδο, ο Πούτιν αντιπροσωπεύει έναν σύγχρονο Αδόλφο Χίτλερ και η σήναιψη οποιασδήποτε συμφωνίας μαζί του θα επαναλάμβανε το λάθος του Μονάχου. Έτσι, το ΝΑΤΟ πρέπει να δεχθεί τη Γεωργία και την Ουκρανία για να περιορίσει τη Ρωσία προτού κυριαρχήσει στους γείτονές της και απειλήσει τη Δυτική Ευρώπη.

Αυτό το επιχείρημα καταρρέει με μια προσεκτική εξέταση. Αν ο Πούτιν ήταν αποφασισμένος να δημιουργήσει μια μεγαλύτερη Ρωσία, τα σημάδια των προθέσεών

του σχεδόν σίγουρα θα είχαν προκύψει πριν από τις 22 Φεβρουαρίου. Όμως, πριν από την ημερομηνία αυτή δεν υπάρχει σχεδόν καμία απόδειξη ότι έκλινε προς την κατάληψη της Κριμαίας, πόσο μάλλον για κάποιο άλλο έδαφος στην Ουκρανία. Ακόμα και Δυτικοί ηγέτες που υποστήριζαν την επέκταση του ΝΑΤΟ δεν το έκαναν, από φόβο ότι η Ρωσία ήταν έτοιμη να χρησιμοποιήσει στρατιωτική βία. Οι ενέργειες του Πούτιν στην Κριμαία τους αιφνίδιασαν πλήρως και φαίνεται ότι είχαν μια αυθόρμητη αντίδραση για την απομάκρυνση του Γιάουκόβιτς. Αμέσως μετά, ακόμα και ο Πούτιν είπε ότι ήταν αντίθετος με την απόσχιση της Κριμαίας, πριν αλλάξει γρήγορα γνώμη.

Αλλωστε, ακόμη και αν ήθελε, η Ρωσία δεν έχει τη δυνατότητα να κατακτήσει και να προσαρτήσει εύκολα την ανατολική Ουκρανία, πολύ λιγότερο δε το σύνολο της χώρας. Περίπου 15 εκατομμύρια άνθρωποι –το ένα τρίτο του πληθυσμού της Ουκρανίας– ζουν ανάμεσα στον ποταμό Δνείπερο, ο οποίος διασχίζει τη χώρα, και τα ρωσικά σύνορα. Η συντριπτική πλειονότητα αυτών των ανθρώπων θέλει να παραμείνει μέρος της Ουκρανίας και σίγουρα θα αντισταθεί σε μια ρωσική κατοχή. Επιπλέον, ο μέτριος στρατός της Ρωσίας, ο οποίος δείχνει κάποια σημάδια ότι μετατρέπεται σε μια σύγχρονη Βέρμαχτ, θα είχε ελάχιστες πιθανότητες να ειρηνεύσει ολόκληρη την Ουκρανία. Η Μόσχα δεν είναι επίσης σε θέση να πληρώσει για μια δαπανηρή κατοχή. Η αδύναμη οικονομία της θα υποφέρει ακόμη περισσότερο απέναντι στις κυρώσεις που θα προέκυπταν.

Βαρύ το τίμημα

Αλλά, ακόμη και αν η Ρωσία διέθετε μια ισχυρή στρατιωτική μηχανή και μια εντυπωσιακή οικονομία, θα ήταν πιθανότατα ανίκανη να καταλάβει με επιτυχία την Ουκρανία. Αρκεί να δει κανείς τις σοβιετικές και αμερικανικές εμπειρίες στο Αφγανιστάν, τις εμπειρίες των ΗΠΑ στο Βιετνάμ και το Ιράκ, και τη ρωσική εμπειρία στην Τσετσενία, για να

Κίεβο, 29 Νοεμβρίου 2004. Η Πορτοκαλί Επανάσταση σε πλήρη εξέλιξη. Η υποστήριξη της Δύσης προς το φιλοδημοκρατικό κίνημα στην Ουκρανία και η επέκταση της Ε.Ε. προς ανατολάς προκάλεσαν την έντονη αντίδραση της Μόσχας.

θυμηθεί ότι οι στρατιωτικές κατοχές συνήθως τελειώνουν άσχημα. Ο Πούτιν σίγουρα καταλαβαίνει ότι το να προσπαθήσει να υποτάξει την Ουκρανία θα είναι σαν να καταπίνει έναν σκαντζόχοιρο. Η απάντησή του στα γεγονότα εκεί υπήρξε αμυντική, όχι επιθετική.

Δεδομένου ότι οι περισσότεροι Δυτικοί ηγέτες εξακολουθούν να αρνούνται ότι η συμπεριφορά του Πούτιν μπορεί να υποκινείται από δικαιολογημένες ανησυχίες για την ασφάλεια, δεν αποτελεί έκπληξη ότι έχουν προσπαθήσει να την αλλάξουν με τον διπλάσιο-σμό των υφιστάμενων πολιτικών τους και έχουν τιμωρήσει τη Ρωσία για να την αποτρέψουν από περαιτέρω επιθετικότητα. Η Δύση στηρίζεται στις οικονομικές κυρώσεις για να εξαναγκάσει τη Ρωσία να τερματίσει τη στήριξη στην εξέγερση στην ανατολική Ουκρανία.

Τα μέτρα αυτά θα έχουν ελάχιστα αποτελέσματα. Οι σκληρές

κυρώσεις είναι πιθανότατα εκτός συζητήσεως, ούτως ή άλλως. Οι δυτικοευρωπαϊκές χώρες, κυρίως η Γερμανία, έχουν αντισταθεί στην επιβολή τους, φοβούμενες ότι η Ρωσία θα μπορούσε να ανταποδώσει και να προκαλέσει σοβαρή οικονομική ζημία εντός της Ε.Ε. Αλλά ακόμα κι αν οι Ηνωμένες Πολιτείες μπορούσαν να πείσουν τους συμμάχους τους να θεσπίσουν σκληρά μέτρα, ο Πούτιν δεν θα άλλαζε τις αποφάσεις του. Η Ιστορία δείχνει ότι οι χώρες είναι έτοιμες να δεχθούν τεράστιες τιμωρίες προκειμένου να προστατεύσουν τα βασικά στρατηγικά τους συμφέροντα. Δεν υπάρχει κανένας λόγος να πιστεύουμε ότι η Ρωσία αποτελεί εξαίρεση σε αυτόν τον κανόνα.

Οι Δυτικοί ηγέτες θα πρέπει να αναγνωρίσουν ότι η Ουκρανία έχει τόσο μεγάλη σημασία για τον Πούτιν που δεν μπορούν να υποστηρίξουν ένα αντιρωσικό καθέστωτς εκεί. Αυτό δεν σημαίνει ότι

μια μελλοντική κυβέρνηση της Ουκρανίας θα πρέπει να είναι φιλορωσική ή αντινατοϊκή. Αντιθέτως, ο στόχος θα πρέπει να είναι μια κυρίαρχη Ουκρανία που δεν θα ανήκει ούτε στο ρωσικό ούτε στο δυτικό στρατόπεδο.

Για να επιτευχθεί αυτό, οι Ηνωμένες Πολιτείες και οι σύμμαχοί τους θα πρέπει να αποκλείσουν δημοσίως την επέκταση του ΝΑΤΟ στη Γεωργία και την Ουκρανία. Η Δύση πρέπει να συμβάλει στη διαμόρφωση ενός οικονομικού σχεδίου διάσωσης για την Ουκρανία, που θα χρηματοδοτείται από κοινού από την Ε.Ε., το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τη Ρωσία και τις Ηνωμένες Πολιτείες – μια πρόταση που η Μόσχα θα πρέπει να επικροτήσει, δεδομένου του συμφέρόντός της να έχει μια ευημερούσα και σταθερή Ουκρανία στη δυτική της πλευρά. Και η Δύση θα πρέπει να περιορίσει σημαντικά τις προσπάθειες κοινωνικών μηχανικών στο εσωτερικό της

Ουκρανίας. Είναι καιρός να μπει ένα τέλος στη δυτική υποστήριξη για μια νέα Πορτοκαλί Επανάσταση. Παρ' όλα αυτά, οι ηγέτες των ΗΠΑ και της Ευρώπης θα πρέπει να ενθαρρύνουν την Ουκρανία να σεβαστεί τα δικαιώματα των μειονοτήτων, ιδιαίτερα τα γλωσσικά δικαιώματα των ρωσόφωνων.

Χωρίς νόημα η αυτοδιάθεση

Ακούγεται επίσης ο ισχυρισμός ότι η Ουκρανία έχει το δικαίωμα να καθορίσει με ποιους θέλει να συμμαχήσει και ότι οι Ρώσοι δεν έχουν κανένα δικαίωμα να εμποδίσουν το Κίεβο από το να ενταχθεί στη Δύση. Αυτός είναι ένας επικίνδυνος τρόπος να σκέπτεται η Ουκρανία τις επιλογές της εξωτερικής πολιτικής της. Η θλιβερή αλήθεια είναι ότι θα μπορούσε να είναι συχνά σωστό, όταν η πολιτική των μεγάλων δυνάμεων παίζεται. Αφηρημένα δικαιώματα, όπως η αυτοδιάθεση, είναι σε μεγάλο βαθμό χωρίς νόημα όταν ισχυρά κράτη μπαίνουν σε καυγάδες με πιο αδύναμα κράτη. Μήπως η Κούβα είχε το δικαίωμα να σχηματίσει μια στρατιωτική συμμαχία με τη Σοβιετική Ένωση κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου; Οι Ηνωμένες Πολιτείες σίγουρα δεν το πίστευαν και οι Ρώσοι σκέφτονται με τον ίδιο τρόπο για μια Ουκρανία που ενώνεται με τη Δύση. Είναι προς το συμφέρον της Ουκρανίας να κατανοήσει αυτά τα δεδομένα της ζωής και να προχωρήσει προσεκτικά, όταν συναλλάσσεται με τον πιο ισχυρό γείτονά της.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες και οι Ευρωπαίοι σύμμαχοί τους αντιμετωπίζουν τώρα μια επιλογή για την Ουκρανία. Μπορούν να συνεχίσουν την τρέχουσα πολιτική τους, η οποία θα επιδεινώσει τις εκθροιστικές με τη Ρωσία και θα αφανίσει την Ουκρανία στο πλαίσιο της διαδικασίας – ένα σενάριο στο οποίο όλοι θα βγουν χαμένοι. Ή μπορούν να αλλάξουν και να εργαστούν για τη δημιουργία μιας ευημερούσας αλλά ουδέτερης Ουκρανίας, μιας Ουκρανίας που δεν θα απειλεί τη Ρωσία και θα επιτρέπει στη Δύση να αποκαταστήσει τις σχέσεις της με τη Μόσχα. Με την προσέγγιση αυτή, όλες οι πλευρές θα έβγαιναν κερδισμένες.

“ Τα Σπιτικό και υγιεινό φαγητό είναι ευθύνη και όχι Επιλογή ”

Εύκολα & Υγιεινά

ΜΕ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΛΟΪΖΙΔΟΥ

ΝΕΕΣ ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΚΑΘΕ Σ/Κ

ΜΟΝΟ ΣΤΟ ATHENARECIPES.COM

& [YOUTUBE](https://www.youtube.com/watch?v=Q31G0uUe308)

Ολιγάρχης, μόνος, ψάχνει σανίδα σωτηρίας

Οι κυρώσεις και οι Ρώσοι μεγιστάνες

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Πριν από λίγες ημέρες εντοπίστηκε να βηματίζει νευρικά στο αεροδρόμιο «Μπεν Γκουριόν» του Τελ Αβίβ ο Ρώσος ολιγάρχης Ρομάν Αμπράμοβιτς. Φορώντας μάσκα, με το πρόσωπό του καλά κρυμμένο, θα πρέπει και ο ίδιος να αναρωτήθηκε πώς βρέθηκαν τα ίχνη του. Σύμφωνα με τον ισραηλινό Τύπο, ένας αυτοματοποιημένος λογαριασμός στο Twitter, ο Russian Oligarch Jets με 424.000 ακολούθους, παρακολουθεί τις κινήσεις των ιδιωτικών αεροσκαφών Ρώσων ολιγαρχών, ενώ αντίστοιχη εφαρμογή έχει δημιουργηθεί και για τις πολυτελείς θαλαμηγούς τους. Είναι δημιουργία ενός Αμερικανού φοιτητή, του 19χρονου Τζακ Σουίνι, πρωτοετούς στο Πανεπιστήμιο της Κεντρικής Φλόριδας. Ο λογαριασμός βασίζεται σε έναν αλγόριθμο τον οποίο ανέπτυξε εκμεταλλευόμενος τα διαθέσιμα αρχεία για το ιδιοκτησιακό καθεστώς και τα στοιχεία για την κηνηλάτηση των πτησώνων 30 ιδιωτικών αεροσκαφών που ανήκουν σε Ρώσους ολιγάρχες.

Σε αντίθεση με το προηγούμενο καθεστώς κυρώσεων, αυτή τη φορά οι μεγιστάνες νιώθουν τον κλοιό να σφίγγει γύρω τους. Ενδεικτική είναι η συνέντευξη που έδωσε στο πρακτορείο Bloomberg αυτή την εβδομάδα ο 57χρονος Μιχαήλ Φρίντμαν, ο οποίος, σημειωτέον, γεννήθηκε στο Λβιβ, στη σημερινή δυτική Ουκρανία. Ολιγάρχης του πρώτου μετασοβιετικού κύματος στον τραπεζικό τομέα και στην ενέργεια, ο Φρίντμαν είδε την περιουσία του να πολλαπλασιάζεται προτού ανέβει

στην εξουσία ο Βλαντιμίρ Πούτιν. Ωστόσο, μέσα σε λίγες μέρες είδε την καθαρή αξία της περιουσίας του να υποχωρεί από τα 14 δισ. –προπολεμικά– στα 10 δισ. δολάρια.

Ο ίδιος δηλώνει πως βρίσκεται σε κατάσταση σοκ. «Αν όλοι είναι επικεφαλής της Ε.Ε. θεωρούν ότι λόγω των κυρώσεων θα προσεγγίσω τον Πούτιν και θα του πω να σταματήσει τον πόλεμο και πως αυτό θα έχει αποτέλεσμα, τότε φοβάμαι πως όλοι έχουμε μεγάλο πρόβλημα. Διότι αυτό σημαίνει πως όσοι παίρνουν αποφάσεις δεν έχουν ιδέα πώς λειτουργεί η Ρωσία». Αν και προσπαθεί να κρατήσει αποστάσεις από τον Ρώσο

«Όσοι θεωρούν ότι θα προσεγγίσω τον Πούτιν, θα του πω να σταματήσει τον πόλεμο και αυτό θα έχει αποτέλεσμα, δεν έχουν ιδέα πώς λειτουργεί η Ρωσία», είπε ο δι-σεκατομμυριούχος Μιχαήλ Φρίντμαν.

πρόεδρο, αναλυτές σημειώνουν πως είναι δύσκολο να αγνοήσει κανείς πως η τράπεζά του, η Alfa, είναι συγκοινωνούν δοχείο με τους διαδρόμους του Κρεμλίνου και ανώτατους αξιωματούχους του Πούτιν.

Ισως ο εγγύτερος ολιγάρχης στον Πούτιν είναι και ο φτωχότερος: ο Ιγκόρ Σετσίν. Λέγεται ότι είναι ένας από τους στενότερους συμβούλους του από τη δεκαετία του '90, όταν ο Ρώσος πρόεδρος ήταν αντιδήμαρχος στην Αγία Πετρούπολη. Το παρτσούκι του

Ρώσοι κροίσοι και το «κομπόδεμά» τους

Ξένες κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο κατάσχουν τα περιουσιακά στοιχεία Ρώσων ολιγαρχών ως αντίδραση στη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία.

■ Η καθαρή αξία της περιουσίας τους

Αλεξέι Μορντάσοφ **29,1** δισ. δολάρια

Μεγιστάνας του χάλυβα που συμπεριλαμβάνεται στον κατάλογο κυρώσεων της Ε.Ε. Το κότερο «Lady M», αξίας 72 εκατ. δολαρίων, κατασχέθηκε από τις ιταλικές αρχές.

Βλαντιμίρ Ποτάνιν **22** δισ. δολάρια

Διευθύνων σύμβουλος της Norilsk Nickel, επιχείρησης μετάλλων και εξόρυξης. Το σούπερ γιοτ του, «Nirvana», αξίας 300 εκατ. δολαρίων, έχει καταφύγει στις Μαλδίβες.

Αλίσερ Ουσμάνοφ **16,2** δισ. δολάρια

Μεγιστάνας των μετάλλων και τηλεπικοινωνιών. Κατασχέθηκε η βίλα του, αξίας 19 εκατ. δολ., στη Σαρδηνία, ενώ το γιοτ του αξίας 600 εκατ. δολ. δεν επιτρέπεται να φύγει από το Αμπντούργκο.

Γενάντι Τιμτσένκο **15,2** δισ. δολάρια

Επικεφαλής της ρωσικής ομάδας χόκεϊ που βρίσκεται στον κατάλογο κυρώσεων ΗΠΑ και Ε.Ε. Το κότερό του, «Lena», αξίας 55 εκατ. δολαρίων, κατασχέθηκε στην Ιταλία.

Ρομάν Αμπράμοβιτς **12,3** δισ. δολάρια

Στη λίστα κυρώσεων της Βρετανίας, «Πάγωσε» η πώληση της ομάδας του, Τσέλσι. Αγόρασε διαμέρισμα στο Λονδίνο, αξίας 119 εκατ. δολαρίων, το 2011.

Ολεγκ Ντερίπάσκα **2,5** δισ. δολάρια

Ιδρυτής του κολλοσσού αλουμινίου Rusal, συγκαταλέγεται στον κατάλογο κυρώσεων ΗΠΑ και Βρετανίας. Κατέχει ακίνητα σε Νέα Υόρκη και Λονδίνο.

Εβγέν Σβίντλερ **1,7** δισ. δολάρια

Συνεταίρος του Ρομάν Αμπράμοβιτς. Η Βρετανία απαλλοτρίωσε ιδιωτικό αεροσκάφος που αποδίδεται στον Σβίντλερ στο αεροδρόμιο Φαρμπορού.

Ιγκόρ Σετσίν **169** εκατ. δολάρια

Διευθύνων σύμβουλος της Rosneft, που βρίσκεται σε όλες τις λίστες κυρώσεων. Το σκάφος του, «Amore Vero», αξίας 120 εκατ. δολαρίων, κατασχέθηκε στη Γαλλία.

ΠΗΓΕΣ: Reuters, Forbes, Graphic News / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Getty Images, Twitter

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Πέννιες...

Ο Ολιβερ Μπάλοου, πρώην ανταποκριτής βρετανικής εφημερίδας στη Ρωσία, πραγματοποιεί «ξεναγήσεις κλεπτοκρατίας» στο Λονδίνο, εξηγώντας πώς το μαύρο χρήμα από το εξωτερικό μεταμόρφωσε τη βρετανική πρωτεύουσα. Εμφανίζεται με λεωφορεία γεμάτα «τουρίστες» μπροστά από κομψές επαύλεις και πύργους στο Νάιτςμπριτζ και στην Μπελγκράβια και δείχνει με το δάχτυλο τις πανάκριβες κατοικίες των αμφιλεγόμενων ενοίκων που βρίσκουν καταφύγιο εκεί. Ενα από αυτά είναι του Μιχαήλ Φρίντμαν. Το αγόρασε σε κακή κατάσταση έναντι 65 εκατ. στερλινών, το ανακαίνισε για να μοιάζει με το παλάτι των Βερσαλλιών και ζει εκεί έκτοτε. Στις 15 Μαρτίου το Ηνωμένο Βασίλειο «πάγωσε» και την τελευταία τραπεζική κάρτα του και τώρα πρέπει να κάνει αίτηση κάθε φορά που θέλει να δανηθεί χρήματα προκειμένου η βρετανική κυβέρνηση να αποφασίσει αν το σχετικό αίτημα είναι θεμιτό. Ετσι, πρέπει να ζει με 2.500 λίρες τον μήνα, ένα ποσό μάλλον ανεπαρκές για να γεμίσει την κλειστή πιόνα και να κρατήσει σε λειτουργία το προσωπικό του αστεροσκοπείο στη λονδρέζικη έπαυλη. Την ίδια στιγμή, ο Ρομάν Αμπράμοβιτς δηλώνει λόγω κυρώσεων αδυναμία να καταβάλει στη βασιλίσσα το υπέρογκο ενοίκιο (ύψους δεκάδων χιλιάδων στερλινών τον χρόνο) για τη βίλα των 15 δωματίων στους κήπους του παλατιού Κένσιγκτον, στο ίδιο τετράγωνο με το σπίτι του πρίγκιπα Ουίλιαμ και της Κέιτ Μίντλετον.

Φθηνή βενζίνη, άνθη που εξαφανίζονται και Πούτιν 70%

Του απεσταλμένου μας στη ΜΟΣΧΑ **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

«Πότε θα τελειώσει ο πόλεμος; Όταν θα λιώσουν οι πάγοι στα πάρκα». Με δεδομένο πως η θερμοκρασία στη Μόσχα κινείται κοντά στους μηδέν βαθμούς Κελσίου και ο Απρίλιος πλησιάζει, ένας αισιόδοξος Ρώσος κατά την 20ή ημέρα του πολέμου κάνει τη δική του ευχή. Τρώγοντας μια κατκόκκινη μπους στο εστιατόριο ξενοδοχείου, δεν έχει πολλή όρεξη για κουβέντα. Παραμένει σκεπτικός. «Η ειρήνη και η αρμονία είναι μεγάλος θησαυρός», λένε στη Ρωσία και ο πλίκινομένος λιγομίλπος Μοσκοβίτης ανήκει σε αυτούς που πίστευαν πως ο πόλεμος δεν θα ξαναγυρίσει στην Ευρώπη. Στην Μόσχα είχα ξαναβρεθεί το 2015 και το 2018. Επτά ημέρες είναι αρκετές για να καταλάβει κανείς πως οι ρυθμοί της ζωής είναι διαφορετικοί. Όσο και αν η καθημερινότητα δεν έχει αλλάξει και ο κόσμος συνεχίζει να κατακλύζει τους δρόμους και το μετρό. Πανάκριβα αυτοκίνητα εξακολουθούν να συνωστίζονται στα πάρκινγκ και στους δρόμους του κέντρου. Οι οδηγοί ευγενικοί, δίνουν προτεραιότητα στους πεζούς. Τα καφέ-φούρνοι έχουν μίνι ουρές στο ξεκίνημα της ημέρας και οι millennials δεν έχουν σταματήσει να γλεντάνε τα βράδια στη Rozhdestvenka και σε άλλα μπαράκια της πόλης. Αλλωστε, αυτά τα παιδιά έχουν γνωρίσει την πατρίδα τους μόνο

Η καθημερινότητα στη ρωσική πρωτεύουσα από τη μέρα της «ειδικής στρατιωτικής επιχείρησης στην Ουκρανία».

μέσα από τα μάτια του Πούτιν. Ο πρώτος πανικός από τις κυρώσεις στην κεντρική τράπεζα και στα συναλλαγματικά της διαθέσιμα, που έφερε τον κόσμο μπροστά από τα ΑΤΜ, έχει ξεπεραστεί.

Στο GUM, το διασημότερο εμπορικό κέντρο της πόλης, οι ακριβές βιτρίνες εξακολουθούν να λάμπουν. Louis Vuitton, Burberry, Chanel, Prada, Moncler, Dior κ.ά. μαγνητίζουν το βλέμμα. Illussion στην Κόκκινη Πλατεία. Χρειάζεται τριήτη και τέταρτη ματιά για να καταλάβεις ότι από τα luxury brands που κοιτούν τους τοίκους του Κρεμλίνου έχει μείνει μόνο το περιτύλιγμα. Πελάτες μέσα δεν υπάρχουν, ούτε καν υπάλληλοι. Μετά μια ώρα το αίνιγμα λύθηκε. Ο πόλεμος ή μάλλον η «ειδική στρατιωτική επιχείρηση στην Ουκρανία» τους οδήγησε στο κλείσιμο. Μέχρι τότε, συμφώνησαν με τη διοίκηση του GUM η εικόνα τους να μην αλλοιωθεί, τα μαγαζιά να μοιάζουν ανοικτά, ενώ στις υπο-

στη Ρωσία είναι Darth Vader, η εμβληματική ενσάρκωση του κακού στον «Πόλεμο των Αστρων». Ο Σετσίν είναι αυτός που μετέτρεψε τη Rosneft στον σημερινό κολλοσσό, αφομοιώνοντας τους ανταγωνιστές της. Σήμερα η επιχείρηση είναι το συννυμο ολόκληρης της Ρωσίας.

Εξίσου στενός φίλος του Πούτιν είναι ο Γενάντι Τιμτσένκο, το όνομα του οποίου ήταν άγνωστο μέχρι πριν από μία δεκαετία. Η φιλία τους χρονολογείται από τις εποχές της Αγίας Πετρούπολης,

όταν έκαναν μαζί τζούντο στο γυμναστήριο που ίδρυσε ο ίδιος. Εντυπωσιακή λεπτομέρεια στο βιογραφικό του είναι η παροιμιώδης τεκνοφοβία του: δεν χρησιμοποιεί ούτε κινητό ούτε ηλεκτρονικό υπολογιστή. Η σχέση του με τον επίσης ολιγάρχη Αλίσερ Ουσμάνοφ οφείλεται στην Εβραία σύζυγό του τα τελευταία 30 χρόνια Ιρίνα Ουίνερ, θρυλική προπονήτρια της ρωσικής ομάδας γυμναστικής, στην οποία περιλαμβάνεται και η εξωσυζυγική σύντροφος του Πούτιν, Αλίνα Καμπάεβα.

η Ρωσία και αυτά είναι η μεγάλη δύναμή της και το χαρτί που έχει στα χέρια του ο Βλαντιμίρ Πούτιν – μαζί με το φυσικό αέριο. Το ρεζερβουάρ γεμίζει με 30 ευρώ και η μετακίνηση εξακολουθεί να είναι φθηνή. Από το κέντρο στο αεροδρόμιο Sheremetyevo με οικονομικό –όχι business– ταξί πληρώνεις περίπου 900 ρούβλια (για απόδειξη ούτε κουβέντα). Το ξενοδοχείο με δικό του όχημα για τον ίδιο προορισμό κοστίζει 4.000 ρούβλια. Ο οδηγός που με πήγε στην πόλη από το Νβουκνο, ζήτησε εξαρχής αμοιβή μέχρι το κέντρο 2.500 ρούβλια. Δεν μιλάμε για τον ορισμό της ελεύθερης αγοράς στη μετασοβιετική Ρωσία, αλλά για την επιτομή της ασοδοσίας. Αυτά βέβαια συνέβαιναν πάντα, απλώς η σημερινή αβεβαιότητα επιβάλλει την αναζήτηση του εύκολου κέρδους. Το Ιντερνετ παραμένει φθηνό και με περίπου 20 ευρώ είναι απεριόριστο στο συμβόλαιο. Το τεράστιο απόθεμα στην κεντρική τράπεζα, παρά το «πάγωμα», εξακολουθεί να είναι σημαντικό. Για την αποτελεσματικότητα της διοίκησης, Ελβίρα Ναμπουλίνα, μιλούν πολλοί στη Μόσχα. Η αύξηση των επιτοκίων στο 20% θεωρήθηκε αναγκαία προκειμένου να σταπριχθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Η εικόνα της Κόκκινης Πλατείας την Κυριακή είναι πολύ διαφορετική σε σχέση με τις καθημερινές. Στις 13 του μήνα, καμιά 30αριά άτομα –προφανώς διαδη-

δύσκολα μπορεί κανείς να φανταστεί τους ολιγάρχες, ειδικά όσους βρίσκονται στον στενό του κύκλο, να αμφισβητούν τον Πούτιν, ακόμη και αν οι κυρώσεις πλήξουν τον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεών τους και την περιουσία τους. Κάπως έτσι μπορεί να ερμηνευτεί η μέχρι τούδε σιωπή τους.

Περιουσία 100 δισ.

Ο ίδιος ο πρόεδρος της Ρωσίας φέρεται ότι διαθέτει μόνο ένα διαμέρισμα στη Μόσχα και

ένα σκύλο. Παρ' όλα αυτά θεωρείται ένας από τους πλουσιότερους ανθρώπους στον κόσμο με περιουσία 100 δισ. δολαρίων. Κι όπως είπε και ο ιστορικός του Γέιλ, Τίμοθι Σνάιντερ, σε πρόσφατο podcast με τον δημοσιογράφο Εζρά Κλάιν, όταν έχει κανείς τόσα χρήματα, η πρόσληψη της πραγματικότητας είναι πολύ διαφορετική: «Όταν έχεις προσωπική περιουσία 100 δισ. δολαρίων, τότε το ερώτημα “πώς πάει η οικονομία” σου γίνεται λίγο αφηρημένο ή δευτερεύον».

λωτές– παρέμειναν ακινητοποιημένοι και απομονωμένοι. Αστυνομικοί έλεγχαν τον χώρο. Το κέντρο έμοιαζε απλήσιαστο και σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης. Η ασφάλεια, πέρα από την αστυνομία, έχει περάσει στα χέρια και της εθνοφρουράς. Με μπλε-γκρι στολές παραλλαγής φέρουν εξαιρετικά βαρύ οπλισμό. Κάποιοι με κουκούλα στο πρόσωπο. Οι διαδηλώσεις στη Ρωσία από ακτιβιστές της αντιπολίτευσης συνεχίζονται και όσοι συμμετέχουν είναι οι «τολμηροί» της χώρας, όπως χαρακτηρίζονται. Τις πρώτες ημέρες του πολέμου έξω από την ουκρανική πρεσβεία ήταν αρκετοί όσοι πήγαιναν για να αφήσουν λίγα λουλούδια. «Τα άνθη εξαφανίζονταν μετά από λίγο», μου έλεγαν. Όλοι στη Ρωσία ξέρουν πως οι δεσμοί των δύο χωρών είναι πολύ ισχυροί. Χιλιάδες ζευγάρια από τους δυο λαούς δεν πιστεύουν αυτό που συμβαίνει και προσπαθούν να συμβιβαστούν με την πραγματικότητα. Αποφεύγουν να μιλούν για τον πόλεμο, όσο και αν μέσα τους βασανίζουν.

Το βιοτικό επίπεδο των Ρώσων έχει ανέβει, αν και οι ίδιοι είναι ολιγαρχείς. Δάνεια δίνονται εύκολα και καινούργια σπίτια κτίζονται συνεχώς. Καλά γνωρίζοντας τα πολιτικά πράγματα στη χώρα υποστηρίζουν πως η δημοτικότητα του Πούτιν μετά την 24η Φεβρουαρίου ανέβηκε στα επίπεδα του 70% αυξάνοντας τη δυναμική του κατά σχεδόν 20 μονάδες. Η πλειοψηφία του λαού είναι μαζί

του καταδικάζοντας την ύπαρξη ουκρανικών εθνικιστικών ταγμάτων, που εδώ και οκτώ χρόνια φέρεται να διαπράττουν ακρότητες στο Ντονμπάς. Τα ρωσικά μέσα μεταδίδουν τις εξελίξεις από το μέτωπο του πολέμου.

Ο Σεργκέι Λαβρόφ

Διαφωνώντας με βαθιά πολιτική σκέψη περίμεναν, όπως μου εκμυστηρεύονταν, από τον Σεργκέι Λαβρόφ, έναν κορυφαίο διπλωμάτη, να παραιτηθεί αρνούμενος να συμμετάσχει. Πιστεύουν άλλωστε πως δεν ήταν στον στενό κύκλο του Πούτιν, που πήρε τη θα συμβεί. Η προσάρτηση της Κριμαίας το 2014 αποκατέστησε ένα μέρος της «τιμής της Ρωσίας». Με την εισβολή στην Ουκρανία δείχνει πως δεν φοβάται ούτε την απομόνωση και ψάχνει τον ηγεμονικό ρόλο που έχασε το 1991. Η ελληνική ομογένεια στη Ρωσία, πάντως, δεν απογοητεύεται και δεν συζητά το ενδεχόμενο να φύγει από τη χώρα.

Τους τελευταίους μήνες τα πράγματα είχαν πάρει τον δρόμο τους. Ακόμη και το δικό του Ιντερνετ, που μπαίνει σιγά σιγά σε λειτουργία στη χώρα, μαρτυρεί πως το πλάνο προϋπήρχε. Στη Γιάλτα, οι «big three» το 1945 χώρισαν τον κόσμο. Αν ο Πούτιν επιθυμεί να πετύχει κάτι ανάλογο με τον Μπάιντεν και τον Σι Τζίν-πινγκ, ώστε η «Ρωσική Ενωση» να γίνει πραγματικότητα, είναι κάτι που κανείς δεν το ξέρει. Είναι εξάλλου κλειστό βιβλίο.

Κομβική η Ελλάδα για το ενεργειακό της Ε.Ε.

Ο Αμερικανός γερουσιαστής Μπομπ Μενέντεζ μιλάει για τις προκλήσεις της Δύσης μετά την εισβολή στην Ουκρανία

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΕΛΛΙΣ**

Τη στιγμή που ο πόλεμος στην Ουκρανία αναδεικνύει τους κινδύνους από την υπερβολική ενεργειακή εξάρτηση από τη Ρωσία, η μεταφορά αερίου από τα κοιτάσματα της Αν. Μεσογείου μέσω Ελλάδας προς την Ευρώπη αποτελεί μια σοβαρή προοπτική, πολύ καλύτερη της εξάρτησης από χώρες όπως η Βενεζουέλα και το Ιράν, εκτιμά ο πρόεδρος της επιτροπής εξωτερικών σχέσεων της αμερικανικής Γερουσίας, Μπομπ Μενέντεζ, ο οποίος τονίζει ότι ο Βλαντιμίρ Πούτιν πάντα ήθελε να αναβιώσει τη Σοβιετική Ένωση και αυτό κάνει με τον πόλεμο στην Ουκρανία.

Παράλληλα, στη συνέντευξη που έγινε στο πλαίσιο του συνεδρίου του οποίο συνδιοργάνωσαν στην Ουάσιγκτον το Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών και το Συμβούλιο Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας με τη στήριξη της «Κ», διαμνύει ότι όσο η Τουρκία δεν σέβεται το διεθνές δίκαιο, παραβιάζει τα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας στα χωρικά της ύδατα και στον εναέριο χώρο της και συνεχίζει την κατοχή στο βόρειο τμήμα της Κύπρου και δεν σέβεται τις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες των γειτόνων της, δεν μπορεί να αγοράσει νέα F-16 και να αναβαθμίσει αυτά που ήδη διαθέτει.

– Σε ποιο σημείο βρίσκεται η κατάσταση στον πόλεμο στην Ουκρανία;

– Όταν ήμουν στην Ελλάδα, νομίζω περίπου πριν από δύο χρόνια, μου ζητήθηκε να εκφωνήσω μια ομιλία στην Αθήνα και αφιέρωσα αρκετό χρόνο μιλώντας για τη Ρωσία. Οι άνθρωποι απορούσαν γιατί αυτό. Φυσικά μιλούσα και για τη σχέση μας, το 3+1 και όλες τις νομοθετικές πρωτοβουλίες, αλλά ως κάποιος που πέρασε 30 χρόνια στην εξωτερική πολιτική και μελετάει τον Πούτιν εδώ και 30 χρόνια, ήξερα ότι μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης η μεγαλύτερη επιθυμία του ήταν να την αναγεννήσει όσο το δυνατόν περισσότερο.

Στο πλαίσιο αυτής της επιδίωξης εισέβαλε στην Κριμαία. Και δυστυχώς εμείς, οι ΗΠΑ και

Το ενεργειακό πρότυπο που οραματίστηκε όταν ψήφισα τον νόμο EastMed εξακολουθεί να είναι ζωντανό. Θα προτιμούσα να μην προσβλέπω στη Βενεζουέλα ή στο Ιράν, όταν έχουμε συμμάχους όπως η Ελλάδα στην περιοχή, όπως το Ισραήλ και άλλες χώρες.

η Δύση, δεν αντιδράσαμε όπως έπρεπε. Του τραβήξαμε λίγο το αυτί και το αποτέλεσμα ήταν να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι θα μπορούσε να συνεχίσει ό,τι έκανε. Και έτσι, σήμερα, νομίζω ότι έκανε το πιο στρατηγικό λάθος της ζωής του. Γιατί το λέω αυτό; Οι Ευρωπαίοι διαφοροποιούν τον ενεργειακό τους εφοδιασμό για να απομακρυνθούν από τη Ρωσία ως σταθμό καυσίμων. Αυτή είναι η μεγαλύτερη μεμονωμένη πηγή εσόδων για την οικονομία της Ρωσίας.

Η διατλαντική συμμαχία είναι ισχυρότερη από ποτέ. Το ΝΑΤΟ είναι ισχυρότερο από ποτέ. Συνεπώς, υπάρχει μια νέα δυναμική που λαμβάνει χώρα. Ο Πούτιν δεν θέλει το ΝΑΤΟ και τα αμερικανικά στρατεύματα στα δυτικά του σύνορα. Αυτό γίνεται πλέον περισσότερο από ποτέ, εξαιτίας των ενεργειών του. Και έχασε τον Nord Stream 2 και πολλά άλλα. Οπότε, αν σκεφτείτε αυτά και τις κυρώσεις που επιβλήθηκαν εναντίον του...

– Υπάρχει πιθανότητα αποκλιμάκωσης σύντομα ή τα πράγματα θα χειροτερέψουν;

– Πιστεύω ότι τα φρικτά εγκλήματα πολέμου στην Ουκρανία θα συνεχιστούν για λίγο καιρό και γι' αυτό πρέπει να κάνουμε ό,τι μπορούμε για να βοηθήσουμε τους Ουκρανούς να αγωνιστούν για την ελευθερία τους, να κερδίσουν αυτή τη μάχη. Πρέπει να συνεχίσουμε να σφίγγουμε τον κλοιό γύρω από τον Πούτιν και πρέπει να βοηθάμε τους Ουκρανούς με το είδος της αεράμυνας που χρειάζονται για να κερδίσουν τελικά αυτή τη μάχη.

– Υποθέτω ότι δεν θα υπάρξει άμεση δυτική εμπλοκή.

«Δεν θα υπάρξει επίθεση σε καμία ευρωπαϊκή χώρα που είναι μέλος του ΝΑΤΟ, η οποία δεν θα απαντηθεί και από εμάς. Και δεσμευόμαστε σε αυτό, όχι μόνο από τις συμβατικές μας υποχρεώσεις, αλλά και από ηθική επιταγή», λέει ο πρόεδρος της επιτροπής εξωτερικών σχέσεων της αμερικανικής Γερουσίας, Μπομπ Μενέντεζ.

– Η δυτική εμπλοκή στην εμπόλεμη ζώνη είναι περισσότερο μια έμμεση αντιπαράθεση. Εύχομαι όμως να μην κάνει το τεράστιο λάθος να χρησιμοποιήσει χημικά όπλα ή βρώμικες βόμβες. Αυτό θα άλλαζε την όλη δυναμική.

– Το επίπεδο της δυτικής –και ιδιαίτερα της ευρωπαϊκής– ενόπλισης πρέπει να αποτελέσει έκπληξη για τον Πούτιν, ο οποίος πιθανώς υπολόγιζε στη διαίρεση μεταξύ των δυτικών συμμάχων. Πώς βλέπουν οι ΗΠΑ μια ισχυρή ευρωπαϊκή αμυντική πολιτική;

– Νομίζω ότι είναι σαφές πως η πιο σημαντική αρχιτεκτονική ασφαλείας που έχει δημιουργηθεί και έφερε ειρήνη και ευημερία στον κόσμο επί 75 χρόνια, το ΝΑΤΟ, μπορεί να ενισχυθεί και πρέπει να λειτουργήσει βάσει της πραγματικότητας του 21ου αιώνα.

Χαιρετίζω την ευρωπαϊκή δέσμευση για την κάλυψη των αναγκών ασφαλείας της. Χαιρετίζω τη γερμανική απόφαση να δαπανήσει τώρα το 2% του ΑΕΠ στην άμυνα. Επικροτώ και

άλλες χώρες που κινούνται προς αυτή την κατεύθυνση, αλλά θα ήθελα απλώς να πω ότι ο καλύτερος τρόπος για να επιτύχουμε αυτόν τον στόχο της ευρωπαϊκής άμυνας είναι αυτό που έχει επιτύχει εδώ και 75 χρόνια: η ενίσχυση του ΝΑΤΟ και η εκπλήρωση αυτής της υποχρέωσης. Δεν θα υπάρξει επίθεση σε καμία ευρωπαϊκή χώρα που είναι μέλος του ΝΑΤΟ, η οποία δεν θα απαντηθεί και από εμάς. Και δεσμευόμαστε σε αυτό, όχι μόνο από τις συμβατικές μας υποχρεώσεις, αλλά και από ηθική επιταγή.

– Ενώ οι δυτικές χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, εντείνουν τις προσπάθειές τους, άλλες εκμεταλλεύονται την κατάσταση, από τη Βενεζουέλα μέχρι τη Σαουδική Αραβία και το Ιράν. Η Τουρκία ζητσε να αγοράσει νέα και να αναβαθμίσει τα F-16 που διαθέτει, αν και βρίσκεται σε καθεστώς κυρώσεων.

– Υπάρχει μόνο μία επιτροπή που έχει δικαιοδοσία για τις πωλσεις όπλων, το Κογκρέσο. Δεν πιστεύω ότι θα πωληθούν F-16

στην Τουρκία, εκτός αν υπάρξει δραματική ανατροπή με τους S-400 και δημιουργούνταν η αίσθηση ότι το σύστημα θα σταλεί εκτός της χώρας. Και θα έπρεπε να συμβεί και μια σειρά άλλων πραγμάτων. Έτσι, η επίθεση γοητείας που επιχειρεί η Τουρκία δεν θα λειτουργήσει σε πολλούς από εμάς, αν και καταλαβαίνω τι προσπαθεί να κάνει αυτή τη στιγμή.

Θεωρώ, όμως, ότι αυτό που είναι πιο σημαντικό είναι οι πράξεις. Αν η Τουρκία θέλει να ενεργήσει σαν ένας πραγματικός εταίρος του ΝΑΤΟ, αν η Τουρκία θέλει να ενεργήσει κατά τρόπο που να σέβεται το διεθνές δίκαιο, που να μην παραβιάζει τα κυριαρχικά δικαιώματα της γειτονικής της Ελλάδας στα χωρικά της ύδατα και στον εναέριο χώρο της, που να μην συνεχίζει την κατοχή στο βόρειο τμήμα της Κύπρου και που να σέβεται τις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες των γειτόνων της, τότε υπάρχει μια άλλη βάση.

Αλλά αυτή δεν είναι η Τουρκία που βλέπω εγώ. Αυτό που δεν μπορούμε να κάνουμε, ωστόσο, είτε πρόκειται για την Τουρκία

Δεν πιστεύω ότι θα πωληθούν F-16 στην Τουρκία, εκτός αν υπάρξει δραματική ανατροπή με τους S-400. Η επίθεση γοητείας που επιχειρεί η Τουρκία δεν θα λειτουργήσει.

είτε για τη Βενεζουέλα είτε για οποιαδήποτε από αυτές τις χώρες, είναι να δεχθούμε την πρόκληση της στιγμής γυρνώντας την πλάτη στις αρχές μας.

– Πρόσφατα υπήρξε ένα non paper από το Στέιτ Ντιπάρτμεντ για τον αγωγό EastMed. Την περασμένη εβδομάδα ο διευθύνων σύμβουλος της Chevron πρότεινε ο αγωγός EastMed να ξαναμπει στο παιχνίδι. Θα μπορούσε η κυβέρνηση, λόγω της ρωσικής κρίσης, να αλλάξει την πολιτική της για τα έργα που βασίζονται στα ορυκτά καύσιμα και να υποστηρίξει τον EastMed;

– Κανονικά ένα non paper δεν θα ήταν καν θέμα. Η πραγματικότητα είναι ότι είμαι βαθύτατα απογοητευμένος από τον τρόπο με τον οποίο το Στέιτ Ντιπάρτμεντ αντιμετωπίζει τους συμμάχους μας στην περιοχή σχετικά με τη βιωσιμότητα του αγωγού EastMed – και το έκανα αυτό πολύ σαφές.

Φυσικά, σε τελευταία ανάλυση, πρόκειται για ένα ζήτημα εμπορικής βιωσιμότητας. Αλλά υπάρχουν τόσο πολλά είτε πρόκειται για τον EastMed είτε για όλες τις εργασίες διασύνδεσης που έχουν γίνει. Νομίζω ότι το ενεργειακό πρότυπο που οραματίστηκε όταν ψήφισα τον νόμο EastMed εξακολουθεί να είναι ζωντανό σε μεγάλο βαθμό. Νομίζω ότι σε μια στιγμή όπως αυτή, από τη δική μου οπτική γωνία, ενώ είμαι υπέρ των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ταυτόχρονα λόγω της έκτακτης ανάγκης της στιγμής θα προτιμούσα να μην προσβλέπω στη Βενεζουέλα ή στο Ιράν. Θα προτιμούσα να μην κοιτάζω όλες αυτές τις χώρες όταν έχουμε συμμάχους όπως η Ελλάδα στην περιοχή, όπως το Ισραήλ και άλλες, που μπορούν ίσως να αποτελέσουν την πηγή αυτής της ενέργειας.

Ο ρόλος της Αθήνας και οι εκτιμήσεις των ΗΠΑ για την Τουρκία

Του **ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΛΛΙΣ**

Η κυβέρνηση Μπάιντεν αποτιμά θετικά τον ρόλο της Τουρκίας στην κρίση της Ουκρανίας, επιλέγοντας να αναδεικνύει τη στρατιωτική βοήθεια που είχε δώσει η Αγκυρα στο Κίεβο κατά το παρελθόν (drones), όπως και τις τουρκικές διπλωματικές πρωτοβουλίες για τη διευκλίνηση των διαβουλεύσεων μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας. Στο πλαίσιο αυτό αποφεύγει να ασκεί κριτική για την επιλογή της Αγκυρας, μιας χώρας-μέλους του ΝΑΤΟ, να διατηρεί ανοικτούς διαύλους και με τη Μόσχα.

Αντίθετα, στο Κογκρέσο καταγράφεται μια έντονη ενόχληση έναντι της Τουρκίας, και είναι πολλές οι επικριτικές φωνές για τη διαφορετική, σε σχέση με τα υπόλοιπα μέλη της Συμμαχίας, στάση που τηρεί στον πόλεμο της Ουκρανίας. Υπό αυτό το πρίσμα, δεν διαφαίνεται πρόθεση των αρμόδιων νομοθετικών οργάνων στη Γερουσία και στη Βουλή να συνανέσουν στην πώληση νέων και στην αναβάθμιση παλαιότερων μαχητικών F-16 στην Τουρκία.

Αυτό είναι το ένα από τα δύο μείζονα συμπεράσματα που εξήχθησαν κατά το 3ο συνέδριο για

Τι συζητήθηκε στο συνέδριο που συνδιοργάνωσαν στην Ουάσιγκτον το Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών και το Συμβούλιο Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας, με τη στήριξη της «Κ».

τη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Αν. Μεσόγειο, που συνδιοργάνωσαν στην Ουάσιγκτον το Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών και το Συμβούλιο Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας (HALC), με τη στήριξη της «Κ».

Το δεύτερο αφορά την εκτίμηση ότι οι εξελίξεις στην Ουκρανία, οι οποίες ανέδειξαν τους κινδύνους που ελλοχεύουν από την υπερβολική ενεργειακή εξάρτηση από τη Ρωσία, επαναφέρουν στο προσκήνιο σκέψεις για την αξιοποίηση των μεγάλων κοιτασμάτων αερίου της Αιγύπτου, του Ισραήλ και της Κύπρου.

Παράλληλα, πολλές συνεντεύξεις, συζητήσεις και ενημερώσεις επικεντρώθηκαν στις επιπτώσεις στις χώρες της περιοχής και γενικότερα στην Ευρώπη, και στον

Από αριστερά, Εντι Ζεμνίδης, εκτελεστικός διευθυντής του Συμβουλίου Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας, Βίλμα Πετκόφσκα, επικεφαλής της διπλωματικής ανπροσωπείας της Βόρειας Μακεδονίας στις ΗΠΑ και Μάρκο Ντζούριτς, πρέσβης της Σερβίας στις ΗΠΑ, κατά τις εργασίες του συνεδρίου.

αναβαθμισμένο σταθεροποιητικό ρόλο της Ελλάδας στην Αν. Μεσόγειο αλλά και στα Βαλκάνια, καθώς αναπτύσσεται ένας προβληματισμός για τη σταθερότητα των χωρών της περιοχής.

Αξιωματικοί της κυβέρνησης Μπάιντεν διεμήνυσαν στη διάρκεια του συνεδρίου τη σθεναρή υποστήριξη της Ουάσιγκτον στην ταχεία προώθηση της διαδικασίας ένταξης στην Ε.Ε. χωρών όπως η Βόρεια Μακεδονία και η Αλβανία, και αναγνώρισαν τη

θετική και υποβοηθητική στάση της Αθήνας.

Αλληλοενημέρωση

Εξαιρετικά χρήσιμη αποδείχθηκε η πρώτη ημέρα του διήμερου συνεδρίου, η οποία περιελάμβανε επισκέψεις σε κέντρα επεξεργασίας πολιτικών της Ουάσιγκτον – Αμερικανοεβραϊκή Επιτροπή, German Marshall Fund, Κέντρο Στρατηγικών και Διεθνών Μελετών (CSIS), Ιδρυμα για την υπεράσπιση των Δημοκρατιών

(FDD), Κέντρο Ανάλυσης Ευρωπαϊκής Πολιτικής (CEPA) – όπου ουσιαστικά υπήρξε μια εκατέρωθεν αλληλοενημέρωση.

Από τη μια, η ανάλυση των εξελίξεων από Αμερικανούς ειδικούς που ασχολούνται με την περιοχή, και από την άλλη η προβολή από Έλληνες αναλυτές και πολιτικούς της οπτικής, των στόχων και των ανησυχιών της Αθήνας.

Συζητήθηκε η πρόκληση για τις ΗΠΑ αλλά και τη Δύση γενικότερα να ακολουθούν μια πολιτική που έχει ως πυξίδα τις αξίες της ελευθερίας και της δημοκρατίας, όταν ταυτόχρονα εξαρτώνται για την κάλυψη των ενεργειακών τους αναγκών από αυταρχικά καθεστώτα.

Ωστόσο το θέμα που για προφανείς λόγους βρέθηκε πολύ ψηλά στην ατζέντα, ήταν η αξιοποίηση του αερίου της Ανατολικής Μεσογείου. Στο πλαίσιο αυτό υπήρξε σχεδόν καθολική συμφωνία ότι η συγκυρία επιβάλλει την προώθηση των διαδικασιών που θα επιτρέψουν τη μεταφορά του στις ευρωπαϊκές αγορές.

Αξιωματικοί της κυβέρνησης Μπάιντεν που έχει θέσει ως προτεραιότητα τη μεταπήδηση σε φιλικές προς το περιβάλλον πηγές ενέργειας (υπό αυτό το πρίσμα

αντιτάχθηκε στην κατασκευή του αγωγού EastMed), αλλά και δημοκρατικοί νομοθέτες υποστηρικτές της πράσινης ανάπτυξης, αναγνώρισαν τη στρατηγική σημασία αυτής της εξέλιξης σε βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο ορίζοντα.

Επισημάνθηκε η αξία του EastMed Gas Forum, ενώ τονίσθηκε πως όποιοι αγωγοί τελικά κατασκευαστούν, θα πρέπει να είναι σε θέση να μεταφέρουν και υδρογόνο. Παράλληλα, αναδείχθηκε η αξία της ηλεκτρικής διασύνδεσης της Ε.Ε. με την Ασία (μέσω Ισραήλ, Κύπρου και Ελλάδας) όπως και με την Αφρική (μέσω Αιγύπτου, Κύπρου και Ελλάδας).

Σε κάθε περίπτωση, κατέστη σαφές ότι η ταχεία, πλήρης ανεξάρτηση από το ρωσικό πετρέλαιο και αέριο είναι αδύνατη. Και αυτή η πραγματικότητα αναπόφευκτα καθίσταται μέρος της σύνθετης εξίσωσης και της χάραξης εξωτερικής και ενεργειακής πολιτικής για την «επόμενη ημέρα».

Ήταν ένα συνέδριο που συνέβαλε σε μια αποδοτική αλληλοενημέρωση, η οποία λόγω και της επικαιρότητας αποδείχθηκε χρήσιμη τόσο στην αμερικανική όσο και στην ελληνική πλευρά.

Ασκήσεις ισορροπίας από την Αθήνα

Η προσήλωση σε NATO και Ε.Ε. και ο αναθεωρητισμός της Αγκυρας

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Οι παραπεταμένες επιπτώσεις της ουκρανικής κρίσης στις γεωπολιτικές ισορροπίες επηρεάζουν αναπόφευκτα τον συνολικότερο σχεδιασμό της Αθήνας. Πρακτικά, η Αθήνα καλείται να επιτύχει μια μάλλον δύσκολη ισορροπία, καθώς πρέπει να ισορροπήσει ανάμεσα στην επιβεβλημένη προσήλωση στην κεντρική γραμμή του NATO και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δίχως την ίδια στιγμή να σταματήσει να υπενθυμίζει στους συμμάχους ότι οι ελληνοτουρκικές διαφορέςεδράζονται πάνω σε πολύ συγκεκριμένες βάσεις και δη στον επί της αρχής αναθεωρητισμό της Αγκυρας.

Η πρόσφατη συνάντηση του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη με τον πρόεδρο της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν πραγματοποιήθηκε, ωστόσο, πάνω στο έδαφος της ανάγκης να διασφαλιστεί η συνοχή της νοτιοανατολικής πτέρυγας του NATO, καθώς τόσο η Αθήνα όσο και η Αγκυρα καλούνται να διαχειριστούν την πιθανότητα δημιουργίας ενός νέου μετώπου με καθαρές διαχωριστικές γραμμές. Ήδη, ενόψει της συνόδου του NATO στην Μαδρίτη τον ερχόμενο Ιούνιο, οι σύμμαχοι βρίσκονται μπροστά στην ανάγκη ανασύνθεσης όλων εκείνων των σχεδίων που μέχρι τις 24 Φεβρουαρίου, όταν η Ρωσία εισέβαλε στην Ουκρανία, θεωρούνταν βάση για το μέλλον του NATO το 2030 (NATO Strategic Concept).

Η σημασία της Τουρκίας είναι γεωγραφικά εμφανής, κα-

θώς αποτελεί τη χώρα-μέλος του NATO με τη μεγαλύτερη ακτογραμμή στη Μαύρη Θάλασσα, ενώ στη βάση του Ιντσirlίκ παραμένουν αποθηκευμένες αμερικανικές πυρηνικές κεφαλές. Η Αγκυρα, ωστόσο, συντηρεί και μια συμβιωτική σχέση με τη Μόσχα στη Συρία, όπου φιλοξενούνται δύο σημαντικές ρωσικές βάσεις, με το καθεστώς Ασαντ να έχει επιβιώσει λόγω της ρωσικής στήριξης. Πώς θα ξεπεραστούν τα προβλήματα Αγκυρας - Ουάσιγκτον, ελέω S-400, παραμένει ένας γρίφος και η στάση ουδετερότητας που επιχειρεί να τηρήσει η Τουρκία γίνεται προς το παρόν ανεκτή, ωστόσο θα εί-

Στις Βρυξέλλες υφίσταται ανησυχία ότι μια τροφοδοτούμενη από τη Μόσχα κρίση στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη θα μπορούσε να αποτελέσει αντιπερισπασμό, που θα δημιουργούσε προβλήματα στα Δυτικά Βαλκάνια.

και δύσκολο να τη διατηρήσει σε βάθος χρόνου.

Αυτή η νατοϊκή σύγκλιση οδηγεί τις ελληνοτουρκικές εκκρεμότητες προς το παρόν στο «ψυγείο», ενώ αναγκάζει την Αθήνα να αναπροσαρμόσει την προσοχή της στα Δυτικά Βαλκάνια. Στις Βρυξέλλες (NATO και Ε.Ε.) υφίσταται ανησυχία ότι μια

συνεχιστεί αυτή η πορεία και τότε πως «τώρα πια οι περιφερειακές συνεργασίες αποκτούν μεγαλύτερη σημασία». Κατά την άποψη του καγκελάριου της Γερμανίας η ενεργειακή συνεργασία δεν είναι σημαντική μόνο για την Τουρκία και τη Γερμανία, αλλά όπως δήλωσε «είναι πολύ σημαντική η συνεργασία Τουρκίας - Ε.Ε. στον τομέα της ενέργειας».

Ο πολιτικός αναλυτής της εφημερίδας Hürriyet, Σεντάτ Εργκίν, σε άρθρο του αναφέρει πως «η Ε.Ε. και η Γερμανία που θέλουν να απεξαρτηθούν από το φυσικό αέριο της Ρωσίας, στρί-

Αναλυτές στη γειτονική χώρα υποστηρίζουν πως λόγω του πολέμου υπάρχουν εξελίξεις που κατατείνουν προς την αύξηση της πιθανότητας συνεργασίας στην Ανατ. Μεσόγειο.

βουν το βλέμμα τους και στις πηγές της Ανατολικής Μεσογείου. Εμφανίζεται ως λογική εναλλακτική πορεία, το φυσικό αέριο που βρίσκεται στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη του Ισραήλ να μεταφερθεί στην Ευρώπη με αγωγή με μια πορεία προς την Τουρκία και την Ελλάδα».

Τις τελευταίες ημέρες στις συζητήσεις μας με πολιτικούς αναλυτές και δημοσιογράφους της γειτονικής χώρας διαπιστώνουμε πως δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο της μεταφοράς του

Το γαλλικό αεροπλανοφόρο «Σαρλ ντε Γκωλ», το αμερικανικό «Χάρι Σ. Τρούμαν» και το ιταλικό «Καβούρ» πραγματοποίησαν το προηγούμενο χρονικό διάστημα συνεκπαιδεύσεις στην ευρύτερη περιοχή Αδριατικής - Ιονίου. Το γαλλικό και το αμερικανικό θα δέσουν στον Πειραιά και τη Σούδα αντίστοιχα, αφενός για ανεφοδιασμό, αφετέρου για την απόδοση τιμών με αφορμή την εθνική επέτειο της 25ης Μαρτίου.

Δώσαμε ήδη όσα όπλα μπορούσαμε

Η συνέχιση του πολέμου στην Ουκρανία σημαίνει, όπως φάνηκε και από την απόφαση των ΗΠΑ να συνεχίσουν να παραχωρούν οπλικά συστήματα στους αμυνόμενους, αύξηση των αναγκών εξοπλισμού των δυνάμεων του Κιέβου. Από την Αθήνα έχει γίνει σαφές ότι οι ανάγκες άμυνας των συνόρων της Ελλάδας δεν επιτρέπουν περαιτέρω παραχώρηση συστημάτων προς το Κίεβο. Οι βασικές ανάγκες της Ουκρανίας αφορούν την αεράμυνα (μικρού και μεγάλου βεληνεκούς). Η Αθήνα ήδη έχει αρνηθεί να παραχωρήσει είτε S-300 είτε μικρότερου βεληνεκούς συστήματα. Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει ότι οι πιέσεις δεν θα ενταθούν. Πάντως οι επαφές ανάμεσα σε Αθήνα και Κίεβο είναι πολύ καλές και, κυρίως, άμεσες. Το βράδυ της Παρασκευής ο υπουργός Εθνικής Άμυνας Νίκος Παναγιωτόπουλος συνομίλησε τηλεφωνικά με τον Ουκρανό ομόλογό του Ολεξί Ρεζνίκοφ, στον οποίο και διευκρίνισε ότι η Ελλάδα υποστηρίζει την κυριαρχία της Ουκρανίας, ενώ αναφέρθηκε και στη βοήθεια που ήδη παρείχε η Αθήνα στο Κίεβο.

τροφοδοτούμενη από τη Μόσχα κρίση στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη θα μπορούσε να αποτελέσει αντιπερισπασμό που θα δημιουργούσε προβλήματα στη Δύση. Δεν είναι διόλου τυχαίο ότι η κρίση στην Ουκρανία έφερε στην επιφάνεια ξανά δύο ζητήματα που τα τελευταία χρόνια ταλαντεύονταν μεταξύ φθοράς και αφαθαρσίας:

πρώτον, την ευρωπαϊκή προοπτική της Αλβανίας και της Βόρειας Μακεδονίας και, δεύτερον, την υπερκέραιση των εμποδίων για την ένταξη του Κοσόβου στο NATO. Προφανώς πρόκειται για ζητήματα που δεν επιλύονται εν θερμώ, η ανακίνησή τους υπογραμμίζει, ωστόσο, την καθοριστική επίδραση του πολέμου

στην Ουκρανία σε όλα τα μέτωπα. Σε ένα δεύτερο επίπεδο η Ελλάδα μετατρέπεται σε ναυτικό κόμβο για το NATO. Αυτές τις ημέρες μέσα από το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης μεταφέρονται διαρκώς ενισχύσεις που οδεύουν προς Βουλγαρία και Ρουμανία. Ενώ επιταχύνονται οι διαδικασίες και για τη μετατροπή της Αλεξανδρούπολης αλλά και της ευρύτερης περιοχής σε κόμβο για την ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας της Βουλγαρίας (μέσω του IGB και σε στρατιωτικό επίπεδο με την επέκταση του νατοϊκού αγωγού από τη Καβάλα προς βορρά).

Τις επόμενες ημέρες τα δύο αεροπλανοφόρα που πλέουν τους τελευταίους μήνες σε ελληνικές θάλασσες (το γαλλικό «Σαρλ ντε Γκωλ» και το αμερικανικό «Χάρι Σ. Τρούμαν») θα δέσουν στον Πειραιά και τη Σούδα, αφετέρου για την απόδοση τιμών με αφορμή την εθνική επέτειο (25η Μαρτίου). Οπως έδειξε και η ανάπτυξη των δύο αεροπλανο-

φόρων στην περιοχή Αδριατικής - Ιονίου το προηγούμενο χρονικό διάστημα, με συνεκπαιδεύσεις μεταξύ τους αλλά και με το ιταλικό «Καβούρ», το οποίο μεταφέρει ελικόπτερα και καθέτου απονώσεως αεροσκάφη «Χάριερ» (που θα αντικατασταθούν από F-35B), το NATO αντιμετωπίζει την Ανατολική Μεσόγειο ως πεδίο αντιπαράθεσης με το ρωσικό ναυτικό, το οποίο επιχειρεί με βάση την Ταρτούς της Συρίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η αεροναυτική εγρήγορση του NATO έχει δώσει στους επιτελείς της Συμμαχίας και την ευκαιρία να διαπιστώσουν εκ νέου τις τεράστιες τεχνολογικές διαφορές που έχουν οι ένοπλες δυνάμεις των παλαιών κρατών-μελών του Βορειοατλαντικού Συμφώνου και εκείνες του πάλαι ποτέ «ανατολικού μπλοκ». Στην περίπτωση των ανατολικών χωρών, οι εξοπλισμοί πολλές φορές προέρχονται από τη σοβιετική εποχή και διαθέτουν ελάχιστη δυνατότητα συνεργασίας με τα υπέριονα τεχνολογικά δυτικά συστήματα.

Τουρκικά σενάρια συνεργασίας με Ελλάδα - Ισραήλ για το αέριο

Του **ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

Στην Τουρκία εκτιμήθηκαν ως ιδιαίτερα σημαντικές οι συναντήσεις του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν με τον πρόεδρο του Ισραήλ Ισαάκ Χέρτσογκ, πριν από 10 ημέρες στην Αγκυρα, με τον Κυριάκο Μητσοτάκη την περασμένη Κυριακή στην Κωνσταντινούπολη και με τον καγκελάριο της Γερμανίας Όλαφ Σολτς την περασμένη Δευτέρα, πάλι στην τουρκική πρωτεύουσα.

Αναλυτές στη γειτονική χώρα υποστηρίζουν πως το Βερολίνο στοχεύει στην απεξάρτησή του από το ρωσικό αέριο και τονίζουν πως λόγω του πολέμου στην Ουκρανία υπάρχουν τέτοιες σημαντικές εξελίξεις που κατατείνουν προς την αύξηση της πιθανότητας συνεργασίας Τουρκίας - Ισραήλ και Ελλάδας στην Ανατολική Μεσόγειο.

Ο καγκελάριος της Γερμανίας, στην κοινή συνέντευξη Τύπου με τον πρόεδρο της Τουρκίας δήλωσε πως «η ενέργεια πρέπει να προέρχεται από διαφορετικές πηγές. Για να μην υπάρχει η εξάρτηση από τη Ρωσία και θα πρέπει να προέρχεται από διαφορετικές χώρες».

Ο κ. Σολτς μίλησε για θερμάτικούς σταθμούς μεταξύ Αφρικής και Ευρώπης και με έμφαση τόνισε πως πρέπει όλοι να κινηθούν γρήγορα. Στα πλαίσια αυτά, ο κ. Σολτς, αφού μίλησε για την επιθυμία της Γερμανίας για μακροχρόνιες σχέσεις με άλλες χώρες δήλωσε ότι είναι ικανοποιημένος από τη βελτίωση των σχέσεων της Τουρκίας με το Ισραήλ και την Ελλάδα, ζήτησε να

συνεχιστεί αυτή η πορεία και τόνισε πως «τώρα πια οι περιφερειακές συνεργασίες αποκτούν μεγαλύτερη σημασία». Κατά την άποψη του καγκελάριου της Γερμανίας η ενεργειακή συνεργασία δεν είναι σημαντική μόνο για την Τουρκία και τη Γερμανία, αλλά όπως δήλωσε «είναι πολύ σημαντική η συνεργασία Τουρκίας - Ε.Ε. στον τομέα της ενέργειας».

Ο πολιτικός αναλυτής της εφημερίδας Hürriyet, Σεντάτ Εργκίν, σε άρθρο του αναφέρει πως «η Ε.Ε. και η Γερμανία που θέλουν να απεξαρτηθούν από το φυσικό αέριο της Ρωσίας, στρί-

Αναλυτές στη γειτονική χώρα υποστηρίζουν πως λόγω του πολέμου υπάρχουν εξελίξεις που κατατείνουν προς την αύξηση της πιθανότητας συνεργασίας στην Ανατ. Μεσόγειο.

βουν το βλέμμα τους και στις πηγές της Ανατολικής Μεσογείου. Εμφανίζεται ως λογική εναλλακτική πορεία, το φυσικό αέριο που βρίσκεται στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη του Ισραήλ να μεταφερθεί στην Ευρώπη με αγωγή με μια πορεία προς την Τουρκία και την Ελλάδα».

Τις τελευταίες ημέρες στις συζητήσεις μας με πολιτικούς αναλυτές και δημοσιογράφους της γειτονικής χώρας διαπιστώνουμε πως δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο της μεταφοράς του

Στην κοινή συνέντευξη Τύπου με τον Τούρκο πρόεδρο Ταγίπ Ερντογάν, ο καγκελάριος της Γερμανίας Όλαφ Σολτς δήλωσε ικανοποιημένος από τη βελτίωση των σχέσεων της Τουρκίας με το Ισραήλ και την Ελλάδα.

αερίου της Ανατολικής Μεσογείου με αγωγούς στην Τουρκία και από εκεί στην Ελλάδα με κατεύθυνση προς την Ευρώπη. Παράλληλα στη γειτονική χώρα παρατηρούν, δίχως καμία αρνητική διάθεση, την κατασκευή σταθμών αποθήκευσης LNG στην Ελλάδα.

Στην Αγκυρα είχε προκληθεί ικανοποίηση από την πιθανότητα ακύρωσης του αγωγού EastMed, καθώς υποστήριζαν πως θα περνάει από την «τουρκική υφαλοκρηπίδα». Πάντως

στο σημερινό περιβάλλον δεν δείχνουν αρνητική στάση στην πιθανότητα συνεργασίας όλων των χωρών της περιοχής, καθώς και η Αίγυπτος με τα κοιτάσματά της παίζει σημαντικό ρόλο στη συνεργασία αυτή. Ο τρόπος συνεργασίας, όπως τονίζουν, δεν είναι μόνο οι αγωγοί, αλλά και η μεταφορά του αερίου της περιοχής με πλοία LNG προς τους τερματικούς σταθμούς της περιοχής. Οι Έλληνες εφοπλιστές ελέγχουν σήμερα το 22,35% της παγκόσμιας χωρητικότητας των

LNG carriers. Βέβαια υπάρχουν και ερωτήματα στην πιθανή συνεργασία με το Ισραήλ, καθώς ο αγωγός που θα μεταφέρει το αέριο θα πρέπει να περάσει από την ΑΟΖ της Συρίας και του Λιβάνου, γεγονός που θεωρείται σχεδόν απίθανο, αλλά οι περισσότεροι αναλυτές εκτιμούν πως θα μπορούσε να περάσει από την ΑΟΖ της Κύπρου, αν φυσικά υπάρχει συναίνεση από τη Λευκωσία!

Ο υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Μεβλούτ Τσαβούσογλου, σε τηλεοπτική του συνέντευξη το 2021 είχε υποστηρίξει πως σε περίπτωση επίλυσης του Κυπριακού θα μπορεί να επιλυθεί και μεγάλο μέρος των διαφορών στην Ανατολική Μεσόγειο. Τους τελευταίους μήνες η Τουρκία μίλούσε μόνο για επίλυση στη βάση των δύο κρατών, ωστόσο αναλυτές τονίζουν ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία μπορεί να μετατοπίσει τις θέσεις όλων των ενδιαφερομένων.

Η Τουρκία, για τα έσοδα που θα προκύψουν από το αέριο της Κύπρου έχει προτείνει την ίδρυση ενός Ταμείου, που θα διανέμει τα έσοδα στους Ελληνοκύπριους και στους Τουρκοκύπριους, όμως η Κυπριακή Δημοκρατία μέχρι σήμερα έχει απορρίψει αυτή τη φόρμουλα και υποστηρίζει πως τα έσοδα των Τουρκοκυπρίων θα διανεμηθούν αφού λυθεί το κυπριακό ζήτημα.

«Η επίσκεψη του Σολτς στην Αγκυρα δείχνει πως για την Ευρώπη η Ανατολική Μεσόγειος εμφανίζεται ως εναλλακτική λύση στο ζήτημα της ενεργειακής προσφοράς και ενεργειακής ασφάλειας απέναντι στην Ρωσία»,

αναφέρει ο κ. Εργκίν. Πριν από όλες αυτές τις συναντήσεις και τις συνομιλίες, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν είχε τηλεφωνική συνομιλία με τον κ. Ερντογάν και τα τουρκικά μέσα ενημέρωσης δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στη σημασία αυτής της επικοινωνίας.

Οι υπουργοί Άμυνας

Η συνάντηση του Κυριάκου Μητσοτάκη με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν αλλά και η σύνομη συνομιλία του υπουργού Άμυνας Νίκου Παναγιωτόπουλου με τον Τούρκο ομόλογό του Χουλούσι Ακάρ, όπως και η επικείμενη επίσκεψη της ελληνικής αποστολής του υπουργείου Άμυνας στην Αγκυρα για τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης, θεωρούνται πως έχουν στόχο τη μείωση της έντασης στην περιοχή του Αιγαίου, αλλά κυρίως της Ανατολικής Μεσογείου.

Οι Τούρκοι μιλούν για πιθανότητες συνεργασίας, όπως έκανε ο κ. Ακάρ, ο οποίος αναφερόμενος στη συνομιλία που είχε με τον Έλληνα ομόλογό του στις Βρυξέλλες μίλησε για «θετικό κλίμα με στόχο οι λαοί των δύο χωρών να ευημερούν. Για να μοιραστούν τα πλούτη και τις ομορφιές του Αιγαίου. Υπάρχει ο τουρισμός, η αλιεία και διάφοροι άλλοι πόροι. Είμαστε υπέρ της κοινής χρήσης». Ο κ. Παναγιωτόπουλος ξεκαθάρισε πως δεν υπήρξε τέτοια συζήτηση με τον κ. Ακάρ.

Η αλλαγή του κλίματος με την Ελλάδα αποδεικνύεται σημαντική για την Τουρκία, καθώς η Αθήνα πολλές φορές θεωρείται «το βαρόμετρο» για τις σχέσεις της Αγκυρας με τις Βρυξέλλες.

Η διάρκεια του πολέμου και οι φόβοι της Αθήνας

Τα τρία σενάρια, οι αποφάσεις της Ε.Ε. και οι σχεδιασμοί του Μεγάρου Μαξίμου

Του Κ. Π. ΠΑΠΑΔΟΧΟΥ

Με τρεις διαφορετικές υποθέσεις εργασίας για τη χρονική διάρκεια του πολέμου στην Ουκρανία και τις συνακόλουθες δυσμενείς επιπτώσεις του στην ελληνική οικονομία κινείται η κυβέρνηση, που καταστρώνει τον σχεδιασμό της με δεδομένο ότι η έκρηξη των τιμών που προκάλεσε η ρωσική εισβολή δεν θα υποχωρήσει εύκολα, ενώ είναι σαφές πως σοβαρές παρενέργειες θα υπάρξουν και στο μέτωπο της ανάπτυξης.

Συγκεκριμένα, τα σενάρια στα οποία εστιάζει το Μέγαρο Μαξίμου είναι:

— Ο πόλεμος και η μεγάλη αναταραχή στις διεθνείς αγορές, που πλήττει και την Ελλάδα, να διαρκέσουν μέχρι το τέλος του μήνα. — Η κρίση να παραταθεί μέχρι το Πάσχα.

— Στη χειρότερη εναλλακτική, που πάντως πολλοί δεν αποκλείουν, η βαριά σκιά του Ουκρανικού στο μέτωπο των στρατιωτικών επιχειρήσεων ή των παρενεργειών στην παγκόσμια οικονομία να παραμείνει μέχρι τον Ιούνιο ή και πέραν αυτοί.

Όπως προαναφέρθηκε, για το Μέγαρο Μαξίμου και το οικονομικό επιτελείο το καλύτερο σενάριο προβλέπει ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία θα τερματιστεί μέσα στις επόμενες δύο εβδομάδες και ότι το ίδιο διάστημα θα αρχίσει να καταγράφεται σταδιακή ομαλοποίηση στις διεθνείς αγορές. Σε αυτή την περίπτωση εκτιμάται πως ο οικονομικός προγραμματισμός για το 2022 δεν θα επηρεαστεί δραματικά: είναι ενδεικτικό ότι μεγάλο μέρος των έκτακτων μέτρων στήριξης, ύψους 1,1 δισ. ευρώ, που ανακοίνωσε την περασμένη Τετάρτη ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, επί της ουσίας καλύπτεται από την υπέρβαση στο μέτωπο των εσόδων που σημειώθηκε τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο. Επίσης, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις κυβερνητικών παραγόντων, εάν ο πόλεμος τερματιστεί τις δύο επόμενες εβδομάδες, η θετική ψυχολογία στην αγορά θα επανέλθει άμεσα, οι επιδόσεις

Μεγάλο μέρος των έκτακτων μέτρων στήριξης, ύψους 1,1 δισ. ευρώ, που ανακοίνωσε ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, επί της ουσίας καλύπτεται από την υπέρβαση στο μέτωπο των εσόδων που σημειώθηκε τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο.

Παράταση της κρίσης μέχρι τον Ιούνιο ή και αργότερα μπορεί να έχει παρενέργειες στο έλλειμμα, αλλά και στην υλοποίηση κυβερνητικών δεσμεύσεων, όπως για την εισφορά αλληλεγγύης.

του τουρισμού θα είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικές, ενώ η ανάγκη για μέτρα στήριξης των πλέον ευάλωτων —με εξαίρεση την ενέργεια— θα περιοριστεί.

Το δεύτερο σενάριο, της παράτασης της διεθνούς αναταραχής μέχρι το τέλος Απριλίου, είναι σαφώς δυσμενέστερο, αλλά εκτιμάται επίσης ως διαχειρίσιμο και εντός των ορίων αντοχής της ελληνικής οικονομίας, καθώς θα υπάρχει πέραν των ανωτέρω και το ισχυρό αντίβαρο του Ταμείου Ανάκαμψης.

Αντιθέτως, πηγή έντονου προβληματισμού αποτελεί για την κυ-

βέρνηση το ενδεχόμενο η κρίση να εκταθεί μέχρι τον Ιούνιο ή και αργότερα. Σημειώνεται πως με βάση την ενημέρωση που λαμβάνει συστηματικά η Αθήνα από τις ΗΠΑ —στον βαθμό, βεβαίως, που η Ουάσινγκτον έχει ακριβή εικόνα για τις εξελίξεις επί του πεδίου στην Ουκρανία και τους σχεδιασμούς του Πούτιν— δεν αποκλείεται οι εκθροιστικές να συνεχίζονται μέχρι τότε. Σε μια τέτοια περίπτωση είναι προφανές πως η κυβέρνηση θα υποχρεωθεί να προχωρήσει σε νέα πακέτα στήριξης με το ανάλογο δημοσιονομικό κόστος, ενώ οι παρενέργειες στην οικονομία στα μέτωπα του πληθωρισμού, των εσόδων και της ανάπτυξης θα είναι σαφώς μεγαλύτερες. Ειδικότερα, ως μεγάλα «αγκάθια» καταγράφονται:

— Η χώρα να οδηγηθεί σε μεγάλο έλλειμμα για τρίτη συνεχή χρονιά, καθώς είχε προηγηθεί η διετία της πανδημίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι σαφές ότι θα επιδείξει ευελιξία στο πεδίο του ελλείμματος και το 2022, αλλά αυτό για την Ελλάδα μικρή σημασία έχει, καθώς η προσοχή, μετά και το κόστος στήριξης νοικοκυριών και

επιχειρήσεων λόγω κορωνοϊού, είναι στραμμένη στο ύψος του δημόσιου χρέους.

— Συνακόλουθα, θα καταστούν απομακρυσμένοι κρίσιμοι στόχοι που έχουν τηθεί, όπως η διατήρηση του κόστους δανεισμού σε χαμηλά επίπεδα και η απόκτηση επενδυτικής βαθμίδας.

— Τέλος, θα βρεθούν στον «αέρα» σημαντικές κυβερνητικές δεσμεύσεις, όπως για παράδειγμα η κατάργηση της εισφοράς αλληλεγγύης για τους δημόσιους υπαλλήλους και τους συνταξιούχους από τον Ιανουάριο του 2023.

Πολιτικές επιπτώσεις

Είναι προφανές ότι ο εγκλωβισμός της χώρας στη δίνη των δυσμενών επιπτώσεων της ουκρανικής κρίσης θα έχει και πολιτικές επιπτώσεις. Τυχόν παράταση της διεθνούς αστάθειας «καίει» τα σενάρια των πρόωγων εκλογών πριν από το καλοκαίρι. Πάντως, συνεργάτες του κ. Μητσοτάκη αναφέρουν πως η προσφυγή στις κάλπες δεν βρίσκεται, ούτως ή άλλως, στο οπτικό πεδίο του πρωθυπουργού, υπό την έννοια ότι μετά τη δεκαετή οικονομική κρίση, την πανδημία και τώρα τον πόλεμο σε ευρωπαϊκό έδαφος, οι πολίτες επιθυμούν σταθερότητα και όχι μια πολιτική - εκλογική περιπέτεια.

Τέλος, κρίσιμη παράμετρο των εξελίξεων αποτελεί πως στον ορίζοντα δεν διαφαίνονται κινήσεις από πλευράς Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα μπορούσαν να συμβάλουν ουσιαστικά στην «απορρόφηση» του κόστους της κρίσης. Όπως λέγεται, η Ε.Ε. με δεδομένη τη «σκληρή» στάση της Γερμανίας και των δορυφόρων της δεν πρόκειται να εξετάσει λύσεις τύπου ευρωσομλόγου, ή επιδοτήσεων στα κράτη-μέλη, όσο οι ευρωπαϊκές οικονομίες δεν έχουν περάσει σε ύφεση. Επίσης, οι ίδιες πηγές δεν αποκλείουν κάποια στιγμή να υιοθετηθεί η πρόταση που στηρίζει η Ελλάδα, οι αμυντικές —ή ενεργειακές— δαπάνες να μη μετρούν στο έλλειμμα. Όμως, όπως προαναφέρθηκε, στην τρέχουσα φάση για την Αθήνα μεγαλύτερη σημασία έχει το χρέος και όχι το έλλειμμα.

ΑΠΟΨΗ

Η άλλη σύγκρουση

Του ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΤΡΙΝΗ*

Στις πόλεις και τα εδάφη της Ουκρανίας, σε μια πολεμική σύγκρουση εντός ευρωπαϊκού εδάφους, εκτός των γεωπολιτικών αλλαγών και της αναζητησις νέων ισορροπιών στο παγκόσμιο σύστημα ασφαλείας και άμυνας, συγκρούονται και δύο από τα πολιτικά συστήματα διακυβέρνησης του μέλλοντος όλων μας.

Από τη μια πλευρά προσωποπαγή, μιμηταρχικά ή «μοναρχικά» συστήματα, όπως αυτά που χτίζονται όχι μόνο στη Ρωσία, στην Κίνα, στην Τουρκία και αρκετές πρώην σοβιετικές δημοκρατίες, αλλά και στην καρδιά του θεωρούμενου δυτικού κόσμου, όπως την Ουγγαρία και την Πολωνία. Συστήματα εξουσίας που αποτελούν στόχο μεγάλων —προς το παρόν— μειοψηφιών στη Γαλλία, στην Ιταλία ή έχουν δοκιμαστεί πειραματικά μέσα από αυταρχικούς ηγέτες, όπως στις ΗΠΑ και παλαιότερα στην Αυστρία. Συστήματα διακυβέρνησης που διαφημίζουν ότι μπορούν να παίρνουν γρήγορα δύσκολες και σαφείς αποφάσεις, χωρίς «θεσμική γραφειοκρατία» και με μικρό πολιτικό «κόστος». Συστήματα που διαφημίζουν προς τους πολίτες τους ότι υπερασπίζονται πολύ πιο αποτελεσματικά το εθνικό τους συμφέρον και μπορούν —εν

Μετά τον πόλεμο και τις νέες ισορροπίες που θα διαμορφωθούν, η μεγάλη μάχη που θα δοθεί θα αφορά τα θέματα δημοκρατίας και αναζωογόνησής της.

τέλει— να εγγυώνται, μέσω της ισχύος του ηγέτη τους, τη σταθερότητα της χώρας σε καιρούς αβέβαιους και δύσκολους.

Από την άλλη, έχουμε την αντιπροσωπευτική δημοκρατία όπως τη γνωρίζουμε στη Δύση. Το σύστημα διακυβέρνησης που προέκυψε μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο από ηγέτες και λαούς που πίστεψαν στην αναζωογόνηση της δημοκρατίας, στην ενδυνάμωση των θεσμών, στην ανάπτυξη των χωρών και την ευημερία των λαών. Μέσα από οικονομικά και κοινωνική ισότητα που πιστεύει στις συναινέσεις και την πρόοδο με λαϊκή κυριαρχία και απόλυτη προστασία των κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων των πολιτών. Μια αντιπροσωπευτική δημοκρατία που πίστεψε στη λειτουργία μιας αγοράς που ρυθμίζεται προς το συμφέρον των πολλών και δεν αφήνεται ανεξέλεγκτη να καθορίζει τις τύχες πολιτών και εθνών,

χωρίς βασικούς όρους και κανόνες. Γιατί η πείρα λέει ότι αργά ή γρήγορα αυτές οι εσωτερικές και εξωτερικές συγκρούσεις οδηγούν σε μεγάλες εντάσεις και πολλές φορές σε πόλεμο.

Από το 1989 και μετά, με το «τέλος της Ιστορίας», ο καπιταλισμός που αναδείχθηκε έγινε πιο άγριος και επιθετικός από ποτέ. Οι ανισότητες διευρύνθηκαν και εκτοξεύθηκαν σε πρωτοφανή ιστορικά μεγέθη, παρά την ανάπτυξη που σημειώθηκε, τη μείωση των αποστάσεων και μέσω της ευρείας χρήσης νέων τεχνολογιών, αλλά και τη βελτίωση βασικών παραμέτρων της καθημερινότητας. Από τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 έως σήμερα, ζούμε συνεχώς σε κύκλους μεγάλων ή μικρών κρίσεων. Κρίσεις που στη χώρα μας αφήνουν βαθύ αποτύπωμα, αρκετά βαθύτερο από αυτό που αντέχει η ελληνική κοινωνία. Εως και πριν από έναν μήνα θεωρούσαμε ως μεγάλο επίτευγμα της νέας εποχής το ότι αυτές οι κρίσεις δεν συνοδεύτηκαν από πολεμικές συγκρούσεις ή διατάραξη του παγκόσμιου συστήματος ασφαλείας, όπως το γνωρίζουμε εδώ και δεκαετίες. Σήμερα, παρατηρούμε πια και αυτού του είδους την τεράστια πολεμική διακινδύνευση, με ορατό τον κίνδυνο ακόμα και πυρηνικής εμπλοκής με ασύμμετρες επιπτώσεις και απρόβλεπτες συνέπειες.

Μετά τον πόλεμο και τις νέες ισορροπίες που θα διαμορφωθούν, η μεγάλη μάχη που θα δοθεί θα αφορά τα θέματα δημοκρατίας και αναζωογόνησής της. Μια Ελλάδα και Ευρώπη βαθιά δημοκρατικές, με συστήματα βασισμένα στις αρχές της ελευθερίας, της ισότητας, της αλληλεγγύης, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της βιώσιμης ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος οφείλουν να πρωτοστατήσουν σε αυτή την προσπάθεια. Στη χώρα μας, έπειτα από 12 χρόνια αλλεπάλληλων και διαφορετικών κρίσεων, αλλά και από τη μεγάλη μας πολιτική ιστορική εμπειρία, η δημοκρατική παράταξη γνωρίζει πολύ καλά τι ακριβώς σημαίνει ο αγώνας για τη δημοκρατία και την εθνική αξιοπρέπεια. Από τον δυτικό κόσμο, από την Ευρώπη, ακόμα και από την Ελλάδα, η μάχη μεταξύ προοδευτικών και βαθιά συντηρητικών δυνάμεων θα κρίνει το σύστημα διακυβέρνησης στο οποίο θέλουμε να ζούμε. Για ένα καινούργιο πρότυπο, απαιτείται όσο ποτέ, το οποίο πρέπει να δομηθεί με νέους τρόπους προσέγγισης των πολιτών και χτίσιμο νέων δεσμών εμπιστοσύνης. Και αυτή η μάχη θα κερδηθεί, γιατί αφορά τους πολλούς.

Ο κ. Μιχάλης Κατρίνης είναι επικεφαλής της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΚΙΝΑΛ.

Χαμηλοί τόνοι και το βλέμμα στις δημοσκοπήσεις

Συνεννόηση ζητεί ο πρωθυπουργός

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Είναι σαφές ότι το τελευταίο διάστημα, μετά και την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, οι τόνοι στο εσωτερικό πολιτικό σκηνικό έχουν πέσει. Αυτό είναι αποτέλεσμα, βεβαίως, της ίδιας της διεθνούς κατάστασης, καθώς εν μέσω βομβαρδισμών δεν θα ήταν δυνατόν οι πολιτικοί τόνοι να είναι υψηλότεροι. Είναι όμως και αποτέλεσμα της βούλησης του πρωθυπουργού, που φαίνεται να επιδιώκει, παρά τις σαφείς διαφορές με τα κόμματα της αντιπολίτευσης, να υπάρξει το μίνιμουμ της συνεννόησης και του πιο ήπιου πολιτικού κλίματος. Ενδεικτικό είναι πως στην ενημέρωση του πρωθυπουργού στην εθνική αντιπροσωπεία για τον πόλεμο και τη στάση της Ελλάδας στην ουκρανική κρίση, παρά τους τόνους που ανέβηκαν σε κάποια σημεία, στο φινάλε εκπέμφθηκε ένα μήνυμα πως τα βασικά κόμματα —Ν.Δ., ΣΥΡΙΖΑ, ΚΙΝΑΛ— είναι στην ίδια όχθη. Και παρά το γεγονός πως το αποτέλεσμα αυτό το πιστώνεται και ο ΣΥΡΙΖΑ με το ΚΙΝΑΛ, η κυβέρνηση φρόντισε να το αναδείξει δεόντως, μιλώντας για ικανοποιητική εικόνα του πολιτικού συστήματος που «στάθηκε στο ύψος των περιστάσεων». Το μομέντουμ των πιο χαμηλών τόνων ευνοήθηκε και από το τετ α τετ εν συνεχεία του κ. Μητσοτάκη με τον κ. Έρντογάν, που του έδωσε τη δυνατότητα να επικοινωνήσει με τους πολιτικούς αρχηγούς και να τους ενημερώσει για το τι συζητήθηκε στην Κωνσταντινούπολη. Την ίδια ώρα είναι σαφές πως το Μέγαρο Μαξίμου έχει χαμηλώσει την κριτική του και έναντι του ΚΙΝΑΛ, έπειτα από μία περίοδο όπου ο κ. Ανδρουλάκης είχε βρεθεί στο στόχαστρο της κυβέρνησης και αποδομούνταν συστηματικά.

Μετρήσεις

Τα παραπάνω δεν είναι μόνο αποτέλεσμα, όπως προειπώθηκε, της συγκυρίας, καθώς η πολεμική σύγκρουση αναπόφευκτα ρίχνει τους εσωτερικούς πολιτικούς τόνους, αλλά και αποτέλεσμα των μετρήσεων που φτάνουν στο Μαξίμου. Με δεδομένο πως για τον Κυριάκο Μητσοτάκη το κεντρώο κοινό αποτελεί πάντα βασικό στόχο, έχει αξία τι δείχνουν οι μετρήσεις. Οι κεντρογενείς ψηφοφόροι σε ποσοστό άνω του 60% αποστρέφονται τις κομματικές διενέξεις και θεωρούν πως το σημαντικότερο πρόβλημα είναι το οικονομικό και το πως θα είναι η επόμενη μέρα της ζωής τους. Με δεδομένο μάλιστα πως αυτό που ονομάζου-

με κεντρώο κοινό έχει αλλάξει σε σχέση με το παρελθόν, καθώς ο κεντρώος δεν είναι αυτός που επιλέγει κόμματα του κέντρου αλλά εκείνος που δεν έχει κομματικές ταυτίσεις και τον ενδιαφέρει κυρίως το πώς είναι η προσωπική του ζωή, είναι σαφές πως ο πρωθυπουργός θέλει να αποφύγει, στον βαθμό που είναι εφικτό, τον κομματικό ανταγωνισμό και να αφοσιωθεί στη λύση των προβλημάτων, όπως κάνει όλο το τελευταίο διάστημα ανακοινώνοντας διαρκώς μέτρα ενίσχυσης των πιο ευάλωτων.

Αντίπαλος

Κυβερνητικό στέλεχος που γνωρίζει τη στρατηγική που χαράσσει το Μέγαρο Μαξίμου, έλεγε στην «Κ» πως και σε αυτή τη συγκυρία αυτό που προκύπτει από όλες τις μετρήσεις είναι πως «αντίπαλος της κυ-

Οι κεντρογενείς ψηφοφόροι, που αποστρέφονται τις διενέξεις και εστιάζουν στη λύση των προβλημάτων, κεντρίζουν το ενδιαφέρον του.

βέρνησης δεν είναι ο ΣΥΡΙΖΑ, αλλά ο εαυτός της». Οι κυλιόμενες δημοσκοπήσεις αποτυπώνουν μία παγίωση του ΣΥΡΙΖΑ εδώ και τουλάχιστον 1,5 χρόνο στα ίδια ποσοστά, που σημαίνει πως η αξιωματική αντιπολίτευση δεν απειλεί πραγματικά τον κ. Μητσοτάκη. Με αυτό ως δεδομένο υπάρχει καμία πρόθεση από πλευράς κυβέρνησης να ανεβάσει τους τόνους και να δώσει πνοή στην αξιωματική αντιπολίτευση. Κάτι αντίστοιχο σε μικρότερη κλίμακα ισχύει και για το ΚΙΝΑΛ. Η αρχική εκτόξευση των ποσοστών του Νίκου Ανδρουλάκη δεν είχε συνέχεια και φαίνεται στην παρούσα φάση να έχει πιάσει ταβάνι πέριξ του 14%. Στόχος της κυβέρνησης είναι μέσω της πολιτικής της να επαναφέρει ένα κοινό στη Ν.Δ., που φάνηκε να κοιτάει προς το ΚΙΝΑΛ.

Πολύ σημαντικές για τη χάραξη πολιτικής είναι οι μετρήσεις που αφορούν την οικονομία και αγγίζουν οριζόντιους όλους τους πολίτες. Η οικονομική δυσπραγία και η αβεβαιότητα στον τομέα αυτό είναι το νούμερο ένα πρόβλημα για την κυβέρνηση. Τέλος, όσον αφορά τις εκλογές, μόλις το 20% επιθυμεί κάλπες, κάτι που δείχνει πως στην κοινωνία αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει αίτημα για πολιτική αλλαγή, αλλά για λύσεις στα πολύ σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει.

Σύμφωνα με μετρήσεις, μόλις το 20% των πολιτών επιθυμεί κάλπες, κάτι που δείχνει πως στην κοινωνία αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει αίτημα για πολιτική αλλαγή.

Περισσότερο κράτος, αυτάρκη Γαλλία υπόσχεται ο Μακρόν

Προεκλογική περίοδος χωρίς ντιμπέιτ και περιοδείες λόγω του Ουκρανικού

Της ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΞΗ

Μια προεκλογική εκστρατεία χωρίς προεκλογική εκστρατεία διεξάγει ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν, λιγότερο από ένα μήνα πριν από τον πρώτο γύρο των προεδρικών εκλογών, στις 10 Απριλίου. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία ευνοεί την προβολή του ως διαχειριστή μιας εξαιρετικά σοβαρής και πολύπλοκης διεθνούς κρίσης, ο οποίος δεν έχει χρόνο για ντιμπέιτ, προεκλογικές συγκεντρώσεις και περιοδείες. Η απουσία εκστρατείας είναι από μόνη της εκστρατεία, ιδίως όταν συνοδεύεται από εξαιρετικά προσεγμένες φωτογραφίες του Μακρόν ανήσυχου, με τζιν, μαύρο φούτερ που φέρει τα διακριτικά επίλεκτης ομάδας των ειδικών δυνάμεων και αζύριστο λουκ, καθώς ξημεροβραδιάζεται στο Ελιζέ. Με βάση τις δημοσκοπήσεις, η επανεκλογή του είναι τελειωμένη υπόθεση, καθώς συγκεντρώνει 30% των προτιμήσεων, έναντι 18% της Μαρίν Λεπέν, ενώ στην τρίτη θέση έχει ανέβει ο υποψήφιος της Αριστεράς Ζαν-Λικ Μελανσόν με 12%, αφήνοντας πίσω του τον ακροδεξιό Ερίκ Ζεμούρ και τη συντηρητική Βαλερί Πεκρές. Οι μετρήσεις καταγράφουν επίσης βαθιά αδιαφορία και τά-

Με βάση τις δημοσκοπήσεις, η επανεκλογή του είναι τελειωμένη υπόθεση, καθώς συγκεντρώνει 30% των προτιμήσεων, έναντι 18% της Μαρίν Λεπέν.

ση για αποχή, κάτι που δεν ευνοεί τον Μακρόν, έναν πολιτικό που δεν προξενεί ακριβώς ενθουσιασμό στα πλήθη. Μένει να φανεί πόσο καταλυτικός θα είναι ο ρόλος του πολέμου και των πολλών κρίσεων που συνδέονται με αυτόν στην απόφαση των Γάλλων να προσέλθουν ή όχι στις κάλπες. Συνήθως, οι εκλογές στη σκιά του πολέμου συσπειρώνουν τους ψηφοφόρους απέναντι σε έναν κοινό φόβο και γύρω από τους ηγέτες, υπό την προϋπόθεση ότι αυτοί έχουν κριθεί από τους λαούς ως στοιχειωδώς επαρκείς. Οι πόλεμοι επίσης τείνουν να τινάζουν στον αέρα κάθε δυνατότητα κοστολόγησης προεκλογικών προγραμμάτων – έργο δύσκολο και στις πλέον ομαλές συνθήκες. Ανακοινώνοντας το πρόγραμμά του, την Πέμπτη, ο Εμανουέλ Μακρόν ήταν εξαιρετικά ασαφής ως προς τις οικονομικές παραμέτρους όσον υποσχέθηκε. Σε στιγμές τόσο μεγάλης αβεβαιότητας, όταν δεν είναι γνωστό πόσο θα

Η απουσία προεκλογικής εκστρατείας είναι από μόνη της εκστρατεία, ιδίως όταν συνοδεύεται από εξαιρετικά προσεγμένες φωτογραφίες του Εμανουέλ Μακρόν.

Μακρύ τραπέζι και μικρό καλάθι

Ο Γάλλος πρόεδρος είναι ο Ευρωπαίος ηγέτης που έχει διατηρήσει τον πιο ενεργό διάλογο επικοινωνίας με τον Βλαντιμίρ Πούτιν, έχοντας συνομιλήσει με τον Ρώσο πρόεδρο πάνω από 15 φορές τους τελευταίους μήνες. Οι παρεμβάσεις του δεν απέτρεψαν την εκδήλωση του πολέμου, ούτε έχουν κάποια επίδραση στην απόφαση του Πούτιν να συνεχίσει να σφυροκοπά την Ουκρανία, δείχνουν όμως μια στοιχειώδη απόπειρα διατήρησης ισορροπιών. Στον οικονομικό τομέα, η Γαλλία δεν έχει σπεύσει να διαρρήξει όλους τους δεσμούς με τη Ρωσία, όπως φαίνεται από την παραμονή της γαλλικής πετρελαικής TotalEnergies στη Ρωσία, την ώρα που πολλές άλλες δυτικές εταιρείες αποχωρούν. Από την άλλη πλευρά, ο Μακρόν έχει στοιχθεί πίσω από το ΝΑΤΟ, αφήνοντας κατά μέρος παλαιότερες εκτιμήσεις του περί «εγκεφαλικά νεκρής» Συμμαχίας και ανακοινώνοντας αύξηση των αμυντικών δαπανών, ώστε να είναι έτοιμη η Γαλλία στο ενδεχόμενο ευρύτερου πολέμου.

εκτιναχθεί ο πληθωρισμός και τι θα γίνει με τα δημόσια έσοδα, τα νούμερα είναι ούτως ή άλλως αυθαίρετα. Το μήνυμα που κυρίως επιδίωξε να περάσει ο Μακρόν είναι ότι θα ενισχύσει τον ρόλο του κράτους στην οικονομία, ώστε να επισπεύσει τις αλλαγές στα ενεργειακά και στη συνολική δομή της οικονομίας, που απαιτούν οι νέες συνθήκες. «Η πεποίθησή μου ότι η Γαλλία πρέπει να κατακτήσει μεγαλύτερο βαθμό ανεξαρτησίας μεγάλωσε στη διάρκεια της πανδημίας, που αποκάλυψε τις εξαρτήσεις μας. Ο πόλεμος μας το υπενθυμίζει αυτό στους τομείς της ενέργειας και των πρώτων υλών. Δεν θα αποκοπούμε από τους άλλους, όμως υπάρχουν κάποια πράγματα που δεν μπορούμε να αναθέσουμε αλλού», είπε, βάζοντας στόχο η Γαλλία να είναι πλήρως αυτάρκης στην παραγωγή μπαταριών για ηλεκτρικά οχήματα και φωτοβολταϊκών πάνελ, να κατασκευάσει σειρά νέων πυρηνικών εργοστα-

σίων και να αυξήσει τον βαθμό αυτάρκειας στον αγροτικό τομέα. Η έμφαση στα ενεργειακά είναι εύλογη, σε περίοδο ενεργειακής κρίσης και δικαιολογεί την υιοθέτηση από τον Μακρόν πολιτικών όπως η πλήρης κρατικοποίηση της EDF, την οποία πιθανώς υπαινισσόταν όταν σημείωσε ότι «χρειάζεται να αναλάβουμε τον κεφαλαιακό έλεγχο κάποιων βιομηχανικών παικτών». Ο Γάλλος πρόεδρος έχει ταχθεί εναντίον της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην τιμολόγηση της ενέργειας, ζητώντας να καταργηθεί το σύστημα που ευνόησε την εκτόξευση των τιμών σε όλη την Ευρώπη. Σε αυτό μπορεί να σημειώσει κάποια επιτυχία, αλλά η πολύ σημαντικότερη και συνολικότερη προσπάθειά του για κοινά χρηματοδοτικά εργαλεία και αύξηση του κοινού δανεισμού φαίνεται ότι έχει αποτύχει.

Μετά την ανακοίνωση του προγράμματός του, η υποψήφια των Ρεπουμπλικανών Βαλε-

ρί Πεκρές τον κατηγόρησε ως «αντιγραφέα», για την υιοθέτηση πολιτικών όπως η αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης από τα 62 στα 65 χρόνια και η ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων. Υπάρχει ωστόσο ένας τομέας στον οποίο ο Μακρόν ξέφυγε από αυτό που θα μπορούσαν να αποδεχθούν οι ψηφοφόροι της κλασικής δεξιάς και αυτός είναι η Κορσική. Το νησί εισέβαλε απρόκλητο στην πολιτική συζήτηση προ δεκαπενθμέρου, όταν ο Ιβάν Κολονά, που θεωρείται ήρωας των Κορσικανών αυτονομιστών, δέχθηκε επίθεση από την οποία παράλιγο να χάσει τη ζωή του μέσα στη φυλακή, όπου εκτίει ισόβια για συμμετοχή στη δολοφονία του εκπροσώπου του γαλλικού κράτους στο νησί, Κλοντ Ερινιάκ, το 1998. Ακολούθησαν εκτεταμένες και πολυήμερες ταραχές με εκατοντάδες τραυματίες, μέχρι τη στιγμή που ο υπουργός Εσωτερικών, Ζεράλντ Νταρμανέν, δήλωσε ότι το Παρίσι είναι διατεθειμένο να συζητήσει για την παραχώρηση καθεστώτος αυτονομίας στην Κορσική ενώ η Δικαιοσύνη ανέστειλε την εκτέλεση του υπολοίπου της ποινής του Κολονά. Με την κίνηση αυτή, ο Εμανουέλ Μακρόν εξασφάλισε τις ψήφους των Κορσικανών, τουλάχιστον στον δεύτερο γύρο, ενώ οι απώλειές του από το εθνικιστικό στρατόπεδο δεν είναι μεγάλες. Σύμφωνα με πρόσφατη δημοσκόπηση, τέσσερις στους δέκα Γάλλους θα ήταν διατεθειμένοι να δουν την Κορσική ακόμη και να ανεξαρτητοποιείται, αν το επιθυμεί, ενώ το ποσοστό αυτών που διαφωνούν είναι 57%.

Το μυστήριο των 400 εξαφανισμένων από τους ναζί Εβραίων

Τους απήγαγαν από την Ολλανδία

Της ΝΙΝΑ ΣΙΕΓΑΛ
THE NEW YORK TIMES

Τον Φεβρουάριο του 1941, εννέα μήνες μετά τη ναζιστική εισβολή στην Ολλανδία, οι ναζί ανάρτησαν σε καταστήματα πινακίδες που έγραφαν «Εβραίοι ανεπιθύμητοι» και ξεκίνησαν τα πρώτα πογκρόμ. Στο Αμστερνταμ, νεαροί Εβραίοι αντιστάθηκαν, με αποτέλεσμα πολυήμερες μάχες στις οποίες υπήρξαν αρκετές απώλειες, μεταξύ άλλων αυτή του Ολλανδού ναζιστή Χέντρικ Κόουτ. Ως αντίποινα, η ναζιστική αστυνομία άρπαξε περίπου 400 Εβραίους σε μια επιχείρηση-σκούπα διάρκειας δύο ημερών (22 και 23 Φεβρουαρίου 1941) και τους εξαφάνισε.

Κανείς δεν ήξερε τι τους συνέβη ούτε καν πόσο ήταν, έως το 2017, όταν η Ολλανδή ιστορικός Βάλι ντε Λανγκ έβαλε στόχο να το ανακαλύψει. Οι 400 ήταν οι πρώτοι από τους 102.000 Εβραίους της Ολλανδίας –το 75% του προπολεμικού εβραϊκού πληθυσμού της χώρας– που χάθηκαν στο Ολοκαύτωμα. Λίγες ημέρες μετά την εξαφάνισή τους, πραγματοποιήθηκε στην Ολλανδία η «απεργία του Φεβρουαρίου», μια διαμαρτυρία εκατοντάδων χιλιάδων εργαζομένων εναντίον των διώξεων των Εβραίων. Η απεργία αυτή αναγνωρίζεται ως η μεγαλύτερη δημόσια επίδειξη αλληλεγγύης στους Εβραίους στην Ευρώπη στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ενώ κάθε χρόνο μνημονεύεται με τελετή που γίνεται σε μία από τις πλατείες του Αμστερνταμ, από την οποία είχαν απαχθεί κάποιοι από τους 400.

Όπως διαπίστωσε η Ντε Λανγκ, οι άνδρες, όλοι νέοι κάτω των 40 και κυρίως μέλη της εργατικής τάξης, άφησαν πίσω 24 εγκύους. Πρώτα μεταφέρθηκαν στο παραθαλάσσιο στρατόπεδο Σχορλ, όπου 13 αφέθηκαν ελεύθεροι

διότι οι ναζί υποψιάζονταν ότι έπασχαν από φυματίωση. Οι υπόλοιποι μεταφέρθηκαν στη Γερμανία, στο στρατόπεδο Μπούκενβαλντ, όπου 47 πέθαναν μέσα στο επόμενο δίμηνο. Οι υπόλοιποι 341 μεταφέρθηκαν στο Μαουτκάουζεν της Αυστρίας, για καταναγκαστική εργασία σε λατομείο. Εξαντλημένοι, άρρωστοι και ανίκανοι για εργασία, πολλοί μεταφέρθηκαν σύντομα στο αυστριακό κάστρο Σλος Χαρτκάιμ, όπου οι ναζί πειραματίζονταν με τη χρήση μονοξειδίου του άνθρακα για την εξόντωση ανθράκων με αναπνρία ή ψυικά νοσήματα. Τον Σεπτέμβριο του 1941 εκτελέστηκαν με τη

Πολλοί οδηγήθηκαν στο αυστριακό κάστρο Σλος Χαρτκάιμ, όπου οι ναζί πειραματίζονταν με τη χρήση μονοξειδίου του άνθρακα για την εξόντωση ανθράκων με αναπνρία ή ψυικά νοσήματα.

μέθοδο αυτή 151 Ολλανδοί Εβραίοι. Τους καλούσαν για εκτέλεση με αλφαβητική σειρά. Ήταν η εποχή που οι ναζί περνούσαν από την εξόντωση κάποιων Εβραίων στα σχέδια για εξόντωση όλων των Εβραίων. Το κάστρο αυτό ήταν ένα από τα «κέντρα ευθανασίας» στα οποία έκαναν τα πειράματά τους γιατροί και διοικητικό προσωπικό της ναζιστικής πολεμικής μηχανής. Συνολικά, η Ντε Λανγκ παρακολούθησε τις διαδρομές 390 ανθράκων, των οποίων η ιστορία εκτίθεται στα ιστορικά αρχεία της πόλης του Αμστερνταμ. Από αυτούς, επιβίωσαν μετά τον πόλεμο μόλις δύο.

Φωτογραφία - ντοκουμέντο που απεικονίζει κάποιους από τους 400 Εβραίους τους οποίους απήγαγαν από το Αμστερνταμ τον Φεβρουάριο του 1941 οι ναζί. Μόλις δύο (!) επιβίωσαν από τον πόλεμο.

Οι δασικές φωτιές βλάπτουν το όζον

ΚΑΜΠΕΡΑ. Ο καπνός από τις μεγάλες δασικές πυρκαγιές καταστρέφει το στρώμα του όζοντος στην ατμόσφαιρα, σύμφωνα με μια νέα канаδική επιστημονική μελέτη. Οι επιστήμονες προειδοποιούν ότι αν οι μεγάλες πυρκαγιές γίνουν συχνότερες στο μέλλον λόγω της κλιματικής αλλαγής, τότε η ζημιά στο όζον θα είναι σοβαρότερη και έτσι περισσότερη επιβλαβής υπεριώδους ηλιακή ακτινοβολία θα φθάνει στην επιφάνεια της Γης, με ό,τι συνέπειες μπορεί αυτό να έχει. Οι ατμοσφαιρικοί χημικοί του Πανεπιστημίου του Γουότερλου, με επικεφαλής τον καθηγητή του Τμήματος Χημείας Πίτερ

Μπέρναθ, οι οποίοι έκαναν τη σχετική δημοσίευση στο περιοδικό «Science», ανέλυσαν δεδομένα από τον δορυφόρο ACE της Καναδικής Διαστημικής Υπηρεσίας, προκειμένου να μετρήσουν τις επιπτώσεις των σωματιδίων του καπνού των πυρκαγιών στο στρώμα του όζοντος στη στρατόσφαιρα, το οποίο απορροφά τις ακτίνες UV του Ηλίου. Διαπιστώθηκε ότι οι μεγάλες πυρκαγιές στην Αυστραλία το 2019 και το 2020 κατέστρεψαν, επί μήνες μετά, ένα σημαντικό μέρος του ατμοσφαιρικού όζοντος στο νότιο ημισφαίριο, μειώνοντας τα επίπεδά του κατά τουλάχιστον 13%.

Η κυβέρνηση της Ουκρανίας είναι «ανοικτά ναζιστική» και «φιλοναζιστική», έχει πει ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν, που χθες προχώρησε σε ομιλία για την 8η επέτειο προσάρτησης της Κριμαίας.

Γιατί ο Πούτιν μιλάει για ουκρανικό ναζισμό

Του ΑΝΤΩΝ ΤΡΟΪΑΝΟΦΕΚΙ

Η κυβέρνηση της Ουκρανίας είναι «ανοικτά ναζιστική» και «φιλοναζιστική», ενώ ελέγχεται «από μικρούς ναζί», έχει πει ο Ρώσος πρόεδρος Πούτιν. Αμερικανοί αξιωματούχοι, υπό την καθοδήγηση του προέδρου Τζο Μπάιντεν, είναι υπεύθυνοι για τη «ναζιστοποίηση» της Ουκρανίας, σύμφωνα με προβεβλημένο μέλος της Δούμας, ενώ συνάδελφός του έχει συστήσει τη θεσμοθέτηση «σύγχρονης εκδοχής» της δικής της Νυρεμβέργης για την «αποναζιστικοποίηση» της Ουκρανίας. Σε περίπτωση που το μήνυμα δεν ήταν αρκετά σαφές, ειδοσεογραφική εκπομπή στη ρωσική τηλεόραση πρόβαλε εικόνες από τον δημόσιο

Προσπαθεί με τον όρο αυτό να εκμεταλλευθεί τις θυσίες της Ρωσίας στον Παγκόσμιο Πόλεμο για να δικαιολογήσει την εισβολή.

απαγχονισμό Γερμανών ναζί στο μεταπολεμικό Κίεβο.

Η ρητορική της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία κυριαρχείται από το σκιάχτρο του ναζισμού. Ο Πούτιν προσπαθεί με τον όρο αυτό να εκμεταλλευτεί τις θυσίες της Ρωσίας στον Παγκόσμιο Πόλεμο για να δικαιολογήσει την εισβολή. Το Κρεμ-

Το σιωπηρό #MeToo της Σουηδίας

Η δρακόντεια νομοθεσία περί συκοφαντικής δυσφήμισης φιμώνει τις γυναίκες και «θάβει» καταγγελίες και κακοποιήσεις

Της **JENNY NORDBERG**
THE NEW YORK TIMES

Η **Σίσι Βάλιν**, δημοσιογράφος και συγγραφέας, επέστρεψε το 2017 από το Σικάγο στη Στοκχόλμη. Το μόνο που σκεπτόταν ήταν οι εξελίξεις στις ΗΠΑ: η διαπίστευση του Χάρβεϊ Ουάινσταϊν μετά την αποκάλυψη των πράξεών του. Ενιωθε ότι το #MeToo είχε αποκτήσει δυναμική και ότι προσεχώς οι γυναίκες σε όλο τον κόσμο θα κατήγγελλαν εκείνους που τις κακοποιούσαν.

Μία εβδομάδα αργότερα ανάρτησε στο Instagram μία φωτογραφία της, με την οποία ενημέρωνε τις δεκάδες χιλιάδες ακολούθων της ότι «ο Φρέντρικ Βιρτάνεν, ισχυρός άνδρας των ΜΜΕ, με νάρκωσε και με βίασε το 2006». Παρά την πάροδο μιας τετραετίας, δεν έχουν ασκηθεί διώξεις εναντίον του Βιρτάνεν για το συμβάν, που ο ίδιος αρνείται, ενώ η Βάλιν κινδυνεύει με φυλάκιση.

Μετά την ανάρτησή της ο Βιρτάνεν κατήγγειλε τη Βάλιν στην αστυνομία, με αποτέλεσμα να καταδικαστεί για συκοφαντική δυσφήμιση. Την ίδια πρακτική ακολούθησαν και πολλοί άλλοι Σουηδοί, με αποτέλεσμα την καταδίκη τουλάχιστον 12 γυναικών που δημοσιοποίησαν τις προσωπικές εμπειρίες στο πλαίσιο του #MeToo. Η Βάλιν σήμερα αντιμετωπίζει νέες διώξεις εξαιτίας της κυκλοφορίας ενός βιβλίου στο οποίο περιγράφει τις εμπειρίες της, χωρίς να κατονομάζει τον βιαστή της. Αν καταδικαστεί, η κυβέρνηση θα κατάρχει τα απούλπτα αντίτυπά του.

Η Σουηδία θεωρείται δικαιωματικά η παγκόσμια φεμινιστική πρωτεύουσα. Χορηγεί γονική άδεια 480 ημερών, τα πάρκα της είναι γεμάτα με μπαμπάδες που σπρώχνουν τα καροτσάκια των μωρών τους, θεωρητικά οι ερωτικές συνευρέσεις είναι μόνο συναινετικές και η κυβέρνηση αυτοπροσδιορίζεται ως «φεμινιστική». Τα στοιχεία που είδαν το φως στο σουηδικό #MeToo σκιαγραφούν μια διαφορετική εικόνα. Περισσότερες από 60.000 γυναί-

Η **Σίσι Βάλιν** σήμερα αντιμετωπίζει νέες διώξεις εξαιτίας της κυκλοφορίας ενός βιβλίου, στο οποίο περιγράφει τις εμπειρίες της, χωρίς να κατονομάζει τον βιαστή της. Αν καταδικαστεί, η κυβέρνηση θα κατάρχει τα απούλπτα αντίτυπά του.

Η χαρακτηριστική περίπτωση της δημοσιογράφου και συγγραφέως Σίσι Βάλιν, η οποία κατήγγειλε τον ισχυρό άνδρα των ΜΜΕ Φρέντρικ Βιρτάνεν για βιασμό και το «πληρώνει» ακριβά.

κες δημοσιοποίησαν τις προσωπικές τους ιστορίες σεξουαλικής παρενόχλησης ή κακοποιήσεων. Η ιδιαιτερότητα, όμως, του σουηδικού #MeToo έγκειται στο ότι όλες οι καταγγελίες έγιναν ανωνύμως. Λίγες γυναίκες θέλησαν να αναγνωριστούν ως θύματα και ελάχιστοι από τους καταγγελλόμενους άνδρες κατονομάστηκαν.

Η νθοποιός Σοφία Ελιν υπήρξε η επικεφαλής του #MeToo των Σουηδών νθοποιών. Δημιούργησε μια κλειστή ομάδα στο Facebook, όπου καταγράφθηκαν οι εμπειρίες των συναδέλφων τους με «ονοματεπώνυμο». Παρότι και η Ελιν είχε τη δική της οδυνηρή εμπειρία, θεώρησε ότι ήταν εφικτή η συστημική αλλαγή, χωρίς την ασχήμια του αμερικανικού #MeToo. «Δεν μπορούμε να δικάζουμε διαπομπεύοντας. Έχουμε εμπιστοσύνη ότι το σουηδικό σύστημα θα επιλύσει το πρόβλημα», έλεγε. Μετά τη δημοσίευση κάποιων μαρτυριών στις εφημερίδες, η ομάδα της οργάνωσε τη θεατρική ανάγνωση άλλων καταγγελιών παρενόχλησης και κακοποιήσεων. Σε αυτήν παρέστησαν η βασίλισσα της Σουηδίας και η διάδοχος του θρόνου, ενώ και

ο πρωθυπουργός εξέφρασε την υποστήριξή του στο κίνημα. Τα πράγματα για τη Βάλιν εξελίχθηκαν διαφορετικά. Το δικαστήριο, στην πρώτη της δίκη το 2019, ήταν γεμάτο νεαρές γυναίκες που είχαν έρθει από όλη τη Σουηδία για να τη στηρίξουν. Οι δικαστές, όμως, κώφευσαν επιδεικτικά σε όλες τις μαρτυρίες, ακόμη και γυναικών που είχαν βιώσει παρόμοιες εμπειρίες από τον Βιρτάνεν.

Η υπόμνηση της έδρας

Η κατάθεση της Βάλιν έγινε με τη διαρκή υπόμνηση της έδρας να μην αναφέρει λεπτομέρειες που θα μπορούσαν να εκληφθούν ως συκοφαντικές για τον Βιρτάνεν. Μετά την πρωτόδικη καταδίκη της, η επαγγελματική σταδιοδρομία της Βάλιν κατέρρευσε. Έχασε την επιφυλλι-

δα της σε εφημερίδα και δέχθηκε μαζί με τον άνδρα της επίσκεψη κοινωνικής λειτουργού ύστερα από ανώνυμη καταγγελία ότι ήταν «ακατάλληλοι γονείς». Για την καθεστεινική τάξη της φεμινιστικής Σουηδίας η Βάλιν μετατράπηκε σε παρία. Η συμπεριφορά της στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έγινε ακραία, με αναρτήσεις - διατριβές για κάθε «καυτό» θέμα, από την ταυτότητα φύλου μέχρι την κουλτούρα της ακύρωσης, που κατέληγαν σε ομπρικούς καβγάδες. Κατηγορήθηκε ότι προσπαθούσε να προσελκύσει την προσοχή, ανάθεμα για τη σουηδική κοινωνία. Η Σουηδία δεν είναι Αμερική. Είναι μια διαφορετική κοινωνία που έχει οικοδομηθεί πάνω στη συλλογικότητα και στη συναινεση, όπου οι δάσκαλοι ενισχύουν στα παιδιά την ενσυναίσθη-

ση και την ανάγκη κατανόησης της κατάστασης των άλλων. Το να είσαι παρίας σε μία τέτοια κοινωνία είναι διαφορετικό από ό,τι στις Ηνωμένες Πολιτείες και έχει πολύ βαρύτερες συνέπειες. Η αυστηρή νομοθεσία για τη συκοφαντική δυσφήμιση αντικατοπτρίζει την εξέχουσα σημασία που έχει η προστασία των δικαιωμάτων που επιτρέπουν στο άτομο να παραμείνει μέρος της συλλογικότητας.

Το βιβλίο της Βάλιν

Η Βάλιν αναγκάστηκε να πληρώσει με δικούς της πόρους την έκδοση του βιβλίου της, γιατί ο εκδότης της δεν ήθελε να περιέχει οτιδήποτε που θα μπορούσε να θεωρηθεί δυσφημιστικό. Αμέσως μετά την κυκλοφορία του ο Βιρτάνεν, παρότι δεν τον κατονόμαζε, κατέθεσε μήνυση για συκοφαντική δυσφήμιση. Αν η Βάλιν χάσει τη νέα δίκη, τα απούλπτα αντίτυπα του βιβλίου θα κατασχεθούν. Η ίδια κινδυνεύει με διετή φυλάκιση για δυσφήμιση και με ακόμη δύο έτη, από το εφετείο, για τις αναρτήσεις στο Instagram. Ο δικηγόρος της, που ειδικεύεται στις υποθέσεις ανθρώπινων δικαιωμάτων, θεωρεί ότι η δίκη αφορά την ελευθερία του λόγου και πιθανώς να φθάσει ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.

Περιμένοντας την έναρξη της πρώτης ακροαματικής διαδικασίας, η Βάλιν παραμένει μόνη. Σήμερα, ωστόσο, εκατομμύρια Σουηδοί παρακολουθούν τι θα συμβεί σε αυτήν τη δύσκολη, επίμονη, ίσως και επικίνδυνη, σύμφωνα με κάποιους, γυναίκα. Η εξιστόρηση της οδυνηρής εμπειρίας, όσα προβλήματα και αν της προκάλεσε, της γάλανψε τη σκέψη. Η Ελιν ομολογεί ότι και η ίδια θα ήθελε να νιώθει αυτή τη γαλήνη. «Ίσως πρέπει να καταγγείλουμε όσα φρικτά βιώσαμε μεγαλοφώνως», τονίζει. «Πόσες χιλιάδες μπορούν να κλείσουν στη φυλακή;». Ίσως να έχει φτάσει η στιγμή η φεμινιστική Σουηδία να βιώσει το δικό της πραγματικό #MeToo.

Βαριά, ξανά, η σκιά της πανδημίας πάνω από την Ευρώπη

«Βλέπουμε την κορυφή του παγόβουνου»

Της **ΔΙΟΝΥΣΙΑΣ ΒΟΡΙΑΗ**

Σε νέα πανδημική φάση εισέρχεται η Ευρώπη παρά την αρχική αισιοδοξία ότι η ταχύτατη επέλαση της «Ομικρον», το προηγούμενο διάστημα, θα σηματοδοτούσε το τέλος της υγειονομικής κρίσης. Τα νέα κρούσματα παγκοσμίως, που τον Μάρτιο είχαν περιοριστεί σημαντικά, αυξάνονται σε Ευρώπη και Ασία, όπως φαίνεται από τα στοιχεία που συγκεντρώνει το Πανεπιστήμιο Τζονς Χόπκινς. Τα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) κατέγραψαν, επίσης, την περασμένη εβδομάδα αύξηση 2% των κρουσμάτων στην Ευρώπη. Ο αριθμός των θανάτων, επί του παρόντος, παραμένει σταθερός. Οι «κατά κεφαλήν» λοιμώξεις στη Γηραιά Ηπειρο παρέμειναν υψηλότερες από ό,τι στον υπόλοιπο πλανήτη, και αυτό πριν ακόμα παρουσιάσουν την πρόσφατη αύξηση. Σε δραματική κατάσταση έχει περιέλθει και η Ασία, με το Χονγκ Κονγκ και τη Νότια Κορέα να σημειώνουν ρεκόρ λοιμώξεων και ημερήσιων θανάτων.

Στην Ευρώπη, έξαρση των νέων λοιμώξεων εμφανίζουν η Γαλλία, η Βρετανία, όπου μάλιστα συνοδεύεται με αύξηση των νοσηλείων, και η Ιταλία. Στη Γερ-

μανία, επίσης, τα νέα κρούσματα καταγράφουν ρεκόρ. Τα αίτια της επιβαρυνμένης επιδημιολογικής εικόνας στην Ευρώπη είναι πολλάπλά. Ο δρ Ερικ Τοπόλ, ιδρυτής του Ερευνητικού Ινστιτούτου Scripps, εκτιμά ότι η νέα πανδημική έξαρση στην Ευρώπη οφείλεται στην πιθανώς υπέρμετρη χαλάρωση των μέτρων. Άλλοι παράγοντες που ίσως συνέβαλαν είναι η σημαντική μείωση της ανοσίας που προσφέρουν τα εμβόλια, η οποία περιορίζεται σταδιακά με το πέρασμα του χρόνου, ακόμα και μετά την αναμνηστική δόση. Επίσης, όπως επισημαίνει ο δρ Τοπόλ, τη σημερινή έξαρση στην Ευρώπη πυροδοτεί κυρίως μία νέα υπομετάλλαξη της Ομικρον, η ΒΑ.2, γνωστή ως Ομικρον 2, η οποία σύμφωνα με τους ειδικούς είναι κατά 30% έως 50% πιο μεταδοτική από τη «συμβατική» Ομικρον. Ο ΠΟΥ εκτιμά ότι η Ομικρον 2 είναι η πιο μεταδοτική μετάλλαξη που είδαμε έως σήμερα.

Αννοسخία

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας εκφράζει έντονη ανησυχία γι' αυτό το πωγύρισμα στην εξέλιξη της υγειονομικής κρίσης. Ο επικεφαλής του διεθνούς οργανισμού, δρ Τέντρος Αντανόμ

Στο Χονγκ Κονγκ κατασκευάζονται διαρκώς οικίσκοι για την απομόνωση ασθενών κορωνοϊού με μέτρια συμπτώματα. Στη χώρα, όπως και στη Νότια Κορέα, σημειώνεται ρεκόρ λοιμώξεων και ημερήσιων θανάτων.

Κάποιοι ειδικοί εκτιμούν ότι η νέα πανδημική έξαρση στη Γηραιά Ηπειρο οφείλεται στην πιθανώς υπέρμετρη χαλάρωση των μέτρων.

Γκεμπρεγέσους, απύθυνη έκκληση στους αρμόδιους κρατικούς φορείς να βρίσκονται σε διαρκή επαγρύπνηση. Μάλιστα, τόνισε ότι η αύξηση των νέων λοιμώξεων διαπιστώνεται παρά τη μείωση των διαγνωστικών εξετάσεων που πραγματοποιούνται, γεγονός που σημαίνει ότι βλέπουμε μόνο την «κορυφή του παγόβουνου».

Η καθηγήτρια επιδημιολογίας του Πανεπιστημίου της Πάντοβα, Αντονέλα Βιόλα, συμφωνεί με

την άρση των περιορισμών στην οποία προχώρησαν τα κράτη της Ε.Ε. διότι, όπως επισημαίνει, δύο χρόνια μετά την έναρξη της υγειονομικής κρίσης, η COVID-19 δεν συνιστά πλέον «κατάσταση εκτάκτου ανάγκης». «Όμως δεν πρέπει να πιστέψουμε ότι μαζί με τους περιορισμούς εξαλείφθηκε ο κορωνοϊός. Είναι, λοιπόν, επιτακτικό να συνεχίσουμε την πρακτική της διαρκούς επαγρύπνησης, της στενής παρακολούθησης της εξέλιξης της πανδημίας και φυσικά να συνεχίσουμε τα διαγνωστικά τεστ. Πιστεύω ότι με τα διαθέσιμα στοιχεία, η χρήση μάσκας σε κλειστούς δημόσιους χώρους ή όπου υπάρχει μεγάλος συνωστισμός παραμένει αναγκαία», λέει. Τέλος, μία ακόμα νέα μετάλλαξη εντοπίστηκε στο Ισραήλ πριν από λίγες ημέρες, κατά την πραγματοποίηση μοριακών τεστ στο δι-

εθνές αεροδρόμιο Μπεν Γκουριόν. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ισραηλινού υπουργείου Υγείας, η νέα μετάλλαξη διαθέτει συνδυασμό των γενετικών χαρακτηριστικών των μεταλλάξεων Ομικρον και Ομικρον 2, χωρίς ωστόσο να είναι τίποτα άλλο γνωστό για τη συμπεριφορά της.

Τι μας επιφυλάσσει το μέλλον παραμένει άγνωστο. Άρθρο που δημοσιεύθηκε στο Nature, καταδεικνύει την αβεβαιότητα, επισημαίνοντας ότι «η πιότερη φύση της λοίμωξης από Ομικρον και η αυξανόμενη ανοσία του πληθυσμού δημιούργησαν ελπίδες για το τέλος της πανδημίας. Όμως αυτό ίσως να ήταν τυχαίο και η ταχεία εξέλιξη του κορωνοϊού ενδέχεται να δημιουργήσει νέες μεταλλάξεις, περισσότερο νοσογόνες και ανθεκτικές στα ημερινα εμβόλια».

Οι ευπαθείς

Η **τέταρτη** δόση εμβολίου κατά της COVID-19 δεν προσφέρει περαιτέρω προστασία έναντι του κορωνοϊού. Στο παράδοξο συμπέρασμα κατέληξε ισραηλινή μελέτη που εκπονήθηκε από το Ιατρικό Κέντρο Σαββ. Η έρευνα, που δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση The New England Journal of Medicine, εξέτασε την αποτελεσματικότητα της τέταρτης δόσης με Pfizer/BioNtech και Moderna. Τα ενδιάμεσα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι ο τέταρτος εμβολιασμός παρέχει μικρή ή καμία προστασία έναντι της λοίμωξης από κορωνοϊό συγκριτικά με αυτή που απολαμβάνουν νέα και υγιή άτομα που έκαναν μόνο τρεις δόσεις. Φαίνεται, όμως, ότι μπορεί να προστατεύσει τα νέα και υγιή άτομα από τη συμπτωματική λοίμωξη περισσότερο από ό,τι οι τρεις προηγούμενες δόσεις. Η καθηγήτρια Τζίλι Ρεγκέβ-Γιοτσαί, επικεφαλής της Μονάδας Πρόληψης και Ελέγχου Λοιμώξεων του Ιατρικού Κέντρου Σαββ, που υπογράφει τη μελέτη, υπογραμμίζει ότι η τέταρτη δόση είναι αναγκαία στους πιο ευπαθείς καθώς μπορεί να αποτρέψει την εμφάνιση σοβαρής συμπτωματολογίας, την ανάγκη νοσηλείας και τον κίνδυνο θανάτου.

Πρώτος «τελικός» για τον τίτλο

ΑΠΟΕΛ-Απόλλων: Τα αγωνιστικά δεδομένα, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα

Των **ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΤΙΧΗ** και **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Τεράστιο ενδιαφέρον προκαλεί στους ποδοσφαιρόφιλους το σπ-μερινό (20/3, 16:00), ντέρμπι ΑΠΟΕΛ - Απόλλωνα στο ΓΣΠ για την 3η αγωνιστική της τελικής φάσης του πρωταθλήματος. Η επικράτηση των «γαλαζοκιτρίνων» στην αναμέτρυσή τους με την ΑΕΚ στην «Αρένα» σε συνδυασμό με τις απώλειες των «κυανόλευκων» κόντρα στην Ανόρθωση, έφερε τη διαφορά

Μεγάλο ντέρμπι στο ΓΣΠ ανάμεσα στον πρωτοπόρο Απόλλωνα και τον ΑΠΟΕΛ που απέκτιψε πολύ μεγάλη δυναμική.

στους 5 βαθμούς. Ο Απόλλωνας έχει 48 βαθμούς και ο ΑΠΟΕΛ πήγε στους 43. Ακολουθεί η ΑΕΚ με 42. Αν ο ΑΠΟΕΛ κερδίσει σήμερα, η κούρσα για τον τίτλο θα «πάρει φωτιά», ενώ αν βγει νικητής ο Απόλλωνας, οι πιθανότητές του για να κόψει πρώτος το νήμα του τερματισμού θα απογειωθούν.

Απόλλων: Με νίκη αγκαλιάζει το πρωτάθλημα

Με μοναδικό στόχο τη νίκη που θα τον πάρει στο συν οκτώ από τον σπμερινό τον αντιπαλο, θα ταξιδέψει στη Λευκωσία ο Απόλλωνας. Η ομάδα της Λεμεσού, μπορεί να μην αποδίδει το ίδιο σε σχέση με τον πρώτο γύρο, αλλά έχοντας ως προβάδισμα τη βαθμολογική της διαφορά, ευελπιστεί ότι θα μεταφέρει την πίεση στον αντιπαλο, κερδίζοντας το ντέρμπι. Κάτι που αν καταφέρει θα τον φέρει αγκαλιά με τον τίτλο.

● **Προπονητής:** Το δικό του αποτύπωμα έχει περάσει ο προπονητής του Απόλλωνα, Αλεξάντερ Τσόρνικερ, ο οποίος κατάφερε σε σχετικά σύντομο διάστημα, να λάβει την αγάπη των οπαδών του λεμεσιανού σωματείου. Μεταξύ άλλων, πιστώνεται ότι μπόρεσε να βγάλει τον καλύτερο εαυτό από παίκτες που πριν από την έλευσή του αγωνίζονταν από λίγο έως καθόλου, ενώ απέδειξε πως είναι πάρα πολύ ικανός στη διαχείριση του ρόστερ. Σχετικά με τη φιλοσοφία του, το τόνισε και πρόσφατα πως ζητάει από τους ποδοσφαιριστές του να πιέζουν συνεχώς τον αντιπαλο, όπως και να είναι πολύ γρήγοροι στις μεταβάσεις τους.

Το πλάνο του Σωφρόν

Εκτιμούμε ότι ο προπονητής του ΑΠΟΕΛ θα επιλέξει τετράδα στην άμυνα. Ο Νεόφυτος Μικαήλ θα παραμείνει στο τέρμα. Ο Πέδρο θα είναι στο δεξιό άκρο και ο Σαμπάλα στο αριστερό. Κεντρικό αμυντικό δίδυμο θα είναι οι Σάβιτς, Καρώ. Ενισχυμένη θα είναι η μεσαία γραμμή. Ο Σζούζα θα έχει ανασταλτικό ρόλο και ο Σαρφό θα ξεκινά και θα οργανώνει τις επιθετικές προσπάθειες. Ο Οκριασβίλι πιθανότατα θα πάρει θέση στον άξονα. Σε τέτοια περίπτωση στα άκρα θα είναι οι Ντογκαλά (ή Θεοδώρου), Νατέλ. Επιθετική αιχμή θα είναι ο Κβιλίτσια. Υπάρχει περίπτωση επιλογής του 4-4-2 με τα ίδια πρόσωπα αλλά με τον Οκριασβίλι στα άκρα μαζί με τον Ντογκαλά και επιθετικό δίδυμο τους Κβιλίτσια, Νατέλ.

Ο Απόλλωνας είναι πρώτος στη βαθμολογία με 48 βαθμούς και ο ΑΠΟΕΛ ακολουθεί με 43.

● **Παίκτες «κλειδιά»:** Αναμφίβολα ο παίκτης που ξεχωρίζει τον τελευταίο καιρό από πλευράς Απόλλωνα είναι ο Αλεξάντερ Γιοβάνοβιτς, με τον Σέρβο κίπερ να κάνει ορισμένες εξαιρετικές επεμβάσεις και να δίνει πολύτιμους βαθμούς. Σταθερός από την αρχή της χρονιάς είναι κι ο Βαλεντίν Ρομπέρζ, που αποτελεί τον ηγέτη της «κυανόλευκης» άμυνας. Ποδοσφαιριστής βαρόμετρο για την ομάδα του είναι ο Ίσαρ Κολ, που αν και τις τελευταίες εβδομάδες έβγαλε κόπωση, στο ματς με την Ανόρθωση έδειξε να ανεβάζει στροφές. Όσον αφορά στην επίθεση, ηγετική μορφή αποτελεί ο Νικολά Ντιγκνί, ενώ σίγουρα οι Μπάσελ Ζράντι, Ιωάννης Πίττας και Μπακαλί Νταμπό, όταν περθούν στην καλή τους μέρα μπορούν να γίνουν πολύ επικίνδυνοι.

● **Τι να προσέξει:** Όλες οι ομάδες έχουν τις αδυναμίες και σίγουρα ο Απόλλωνας δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Μπορεί λοιπόν οι «κυανόλευκοι» να έχουν καταφέρει να παρουσιάσουν ένα συμπαγές σύνολο με ιδιαίτερη υπνεία στις νίκες, αλλά τα αποτελέσματα των αμέσως προηγούμενων εβδομάδων έχουν φέρει ορι-

σμένες ανησυχίες. Έχουμε δει να γίνονται λάθη τόσο στην άμυνα, όσο και στην επίθεση, τα οποία δεν συννηθίσαμε από την ομάδα της Λεμεσού στους πρώτους μήνες του πρωταθλήματος. Αυτό σημαίνει ότι ο κάθε ποδοσφαιριστής θα πρέπει να προσέξει ν' αποφύγει τα ατομικά λάθη, αφού αυτά έχουν στην κόπωση των τελευταίων αγώνων να κάνει την εμφάνισή της, διότι σε παιχνίδια όπως το ερχόμενο... μια κακή στιγμή είναι ικανή να κρίνει το αποτέλεσμα.

● **Ψυχολογία:** Είναι γεγονός ότι το συγκρότημα του Γερμανού προπονητή δεν βρίσκεται στα καλύτερά του, μετρώντας μεταξύ άλλων τέσσερις συνεχόμενες ισοπαλίες, αλλά αυτό δεν φαίνεται να πτοεί τους ιθύνοντες της ομάδας. Αντιθέτως, εκφράζουν την αισιοδοξία και την πίστη τους ότι απέναντι στο ΑΠΟΕΛ θα πάρουν την πολυπόθητη νίκη, η οποία θα αντιστρέψει την ψυχολογία και θα τους δώσει σημαντική ώθηση για την κατάκτηση του πρωταθλήματος.

Το πλάνο του Τσόρνικερ

Ερωτηματικό αποτελεί ο σχηματισμός που θα επιλέξει ο Γερμανός, αφού στα περισσότερα παιχνίδια παρατάσσει τους «κυανόλευκους» με το αγαπημένο του 4-4-2, ωστόσο άρχισε να χρησιμοποιεί και το 3-5-2. Μάλιστα, η πρώτη φορά που έκανε κάτι τέτοιο ήταν στο ΓΣΠ με αντίπαλο τον ΑΠΟΕΛ. Παρόλα αυτά, το πιθανότερο σενάριο τον θέλει να διατηρεί την τετράδα στην άμυνα, χωρίς να αλλάζει ιδιαίτερα το πλάνο του. Περιμένουμε ότι η λεμεσιανή ομάδα θα πιέσει ψηλά, βάζοντας αρκετή ταχύτητα στο παιχνίδι της. Αναμένεται πως οι ποδοσφαιριστές του Τσόρνικερ θα έχουν οδηγία για να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί στις αντεπιθέσεις του ΑΠΟΕΛ. Εκτιμούμε επίσης ότι ο Απόλλωνας θα προσπαθήσει να απειλήσει τόσο με πλαγιοκοπήσεις, όσο και με βαθιές μπαλιές που θα έχουν στόχο να αποσυντονίσουν την άμυνα των «γαλαζοκιτρίνων».

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

για όλα στην κοινωνία μας... αναρωτιέμαι όμως, δεν υπάρχει κανείς από τα προβεβλημένα μέλη της Ομοσπονδίας, προβληματισμένος για την κατά γενική ομολογία «εγκληματική» απόφαση τους ν' αυξήσουν τις ομάδες σε 14; Δεν υπάρχει ούτε και μία συζήτηση, μία ανταλλαγή απόψεων, μία κουβέντα έστω και να ειπωθεί ή γιατί όχι και μια αυτοκριτική γύρω από το θέμα; Βιώνοντας το πιο ανταγωνιστικό, απρόβλεπτο πρωτάθλημα των τελευταίων χρόνων, με τις 12 ομάδες να διεκδικούν η καθεμία ξεχωριστά τον στόχο της, με τις εκπλήξεις να μην αποτελούν την εξαίρεση τον κανόνα αλλά μέρος της πραγματικότητας... το όποιο δόθεν επιχειρήμα των «σφρών» ότι τάχατες το πρωτάθλημα με τις 14 δεν θα φθείρει την ποιότητα, πάει στον κάδο των ακρήστον. Η ευκαιρία να κτιζόταν πάνω στη φετινή χρονιά, ένα πιο εξελιγμένο πλαίσιο διεξαγωγής πρωταθλήματος, με βάθος τα τρία επόμενα χρόνια και με στόχο έπειτα την πλήρη επαγγελματικοποίηση της πρώτης κατηγορίας και την αναδιאμόρφωση της Β΄, χάθηκε. Οι ομάδες και κυρίως η ηγεσία της Ομοσπονδίας επέλεξαν το πισωγύρισμα και την οπισθοδρόμηση για να βολευτούν οι κάθε λογής παρατρεχάμενοι που εδώ και χρόνια ασελγούν στο ποδόσφαιρο, υιοθετώντας το μοντέλο των 14 ομάδων. Όπως δηλαδή συνέβαινε για δεκαετίες όταν το

ποδόσφαιρο βρισκόταν σε άλλα επίπεδα πολύ πιο ερασιτεχνικά και σίγουρα χωρίς τους αγώνες να βρίσκονται στο στοίχιμα.

Λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα ως έχουν, το φετινό πρωτάθλημα με τις 12 ομάδες, δίνει σε τέσσερις απ' αυτές την ευκαιρία να βγουν Ευρώπη και σε άλλη μία, αν ο κυπελλούχος πλασαριστεί από την πρώτη έως την τέταρτη θέση. Αν συνυπολογίσει κανείς και τις δύο ομάδες που πέφτουν κατηγορία, τότε η πιθανότητες

Οι ομάδες και κυρίως η ηγεσία της Ομοσπονδίας επέλεξαν το πισωγύρισμα και την οπισθοδρόμηση για να βολευτούν οι κάθε λογής παρατρεχάμενοι που εδώ και χρόνια ασελγούν στο ποδόσφαιρο.

διεξαγωγής αδιάφορων ματς μειώνονται κατά πολύ. Αυξάνονται και μάλιστα δραματικά από του χρόνου, αν υπολογίσει κανείς ότι οι ομάδες θα είναι 14, οι θέσεις που οδηγούν στην Ευρώπη είναι μόνο τρεις και άλλες τρεις θα πέφτουν σ' ένα γκρουπ οκτώ ομάδων. Η αδιαφορία επανέρχεται φαίνεται δριμυτέρη, τα χωρίς κίνητρο παιχνίδια θ' αυξηθούν και οι ευκαιρίες για διάφορες τρελίτσες μεταξύ τους θα είναι παρά πολλές και μάλιστα και στα δύο γκρουπ. Επί της απόφασης δεν μιλάει κανείς. Δεν υπάρχει κάποιος που να διαφωνεί, κάποιος να προβληματίζεται, κάποιος ν' αντιδράσει. Κάποιος αν ρωτήσει, ρε παιδί μου... «Και με τις 14, τι κάνουμε;»

Περί κάρτας φιλάθλου

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ**

μαντικού χρονικού διαστήματος εφαρμογής του συγκεκριμένου μέτρου και έχει διαπιστωθεί πως υπάρχει περιθώριο για αλλαγές; Είναι απλώς μία ακόμη προσπάθεια αλλαγής κάποιων δεδομένων, όπως κατά καιρούς επιχειρήθηκε, χωρίς ουσιαστικά επιχειρήματα, ν' αυτό και δεν έφερε οποιοδήποτε αποτέλεσμα;

Τόσο οι υποστηρικτές του συγκεκριμένου μέτρου, όσο και οι επικριτές του, έχουν δυνατά επιχειρήματα. Η απουσία σοβαρών επισημοδίων, εντός γηπέδων, τα τελευταία χρόνια είναι αδιαμφισβήτητη. Από την άλλη, μια σημαντική μείωση προσέλευσης κόσμου στα γήπεδα αλλά και σοβαρά κενά σε άλλες πρόνοιες της νομοθεσίας, άμεσα συνυφασμένες με την κάρτα φιλάθλου, κυρίως σε ότι αφορά στις συνθήκες διεξαγωγής ενός αγώνα (καθίσματα, κυκλώματα ασφαλείας κ.λπ.). Ιδανικό λοιπόν θα ήταν, αν από την όποια συζήτηση στην Επιτροπή Νομικών της Βουλής και γενικότερα από όποια ενδεχόμενη τροποποίηση της νομοθεσίας, να προκύψει μια απόφαση η οποία δεν θα λειτουργήσει απόλυτα σε βάρος της μιας ή της άλλης θέσης.

Πιο σημαντικό, σαφώς, το θέμα ασφάλειας των φιλάθλων στα γήπεδα ή πιο απλά το θέμα εξάλειψης της βίας. Κακά τα ψέματα, με τα όποια αρνητικά της, η κάρτα φιλάθλου έχει συμβάλει αποφασισ-

στικά στην εξάλειψη γεγονότων βίας εντός αγωνιστικού χώρου. Και λανθασμένα κάποιοι συνδέουν γεγονότα σ' ένα χώρο στάθμευσης, σε γειτονιές γύρω από ένα γήπεδο ή σ' ένα σημείο ενός αυτοκινητόδρομου με την κάρτα φιλάθλου και την αποτελεσματικότητα του μέτρου. Αν λοιπόν κάτι θα αλλάξει, ακόμη και αν στη συζήτηση επιστρέψει θέμα κατάργησης ή αναστολής του συγκεκριμένου μέτρου, θα πρέπει την ίδια ώρα να

Μακάρι, όσοι βουλευτές ενδεχομένως θα σπκώσουν το χέρι τους σε μια ψηφοφορία για αλλαγή ή γενικότερα τροποποίηση, να έχουν και σωστά μελετήσει το όλο θέμα και εναλλακτικές λύσεις να προτείνουν.

ακούσουμε τις προτάσεις και τις εισηγήσεις, για το τι θα διασφαλίξει, ότι εντός των γηπέδων δεν θα ξαναζήσουμε όλα όσα μας ανάγκασαν, πριν από χρόνια, να απαιτήσουμε τη λήψη μέτρων. Αν στα μέτρα αυτά δεν θα πρέπει να είναι η κάρτα φιλάθλου, θα πρέπει να είναι κάτι άλλο.

Μακάρι, όσοι βουλευτές ενδεχομένως θα σπκώσουν το χέρι τους, σε μια ψηφοφορία για αλλαγή ή γενικότερα τροποποίηση, να έχουν και σωστά μελετήσει το όλο θέμα και εναλλακτικές λύσεις να προτείνουν. Διαφορετικά, εκτεθειμένοι θα είναι, σε περίπτωση που μια διαφοροποίηση των δεδομένων, θα επαναφέρει σταδιακά σοβαρά προβλήματα, στην ομαλή διεξαγωγή ενός αγώνα.

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Ε. ΜΑΚΡΟΝ	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 2,76%						 Εισηγείται κρατικοποίηση ενεργειακών βιομηχανιών Σελ. 11		
		4,82%	7,36%	6,62%	5,58%	3,21%		-4,23%	1,49%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΑΝΑΜΕΝΕΤΑΙ ΑΥΞΗΣΗ

Μόνο το 5,3 % κατοικιών διαθέτουν φωτοβολταϊκά

Μόλις ένας στους 20 καταναλωτές αξιοποιεί την ηλιακή ενέργεια στο σπίτι του. Ωστόσο το τελευταίο διάστημα υπάρχει αυξητική τάση. Μέσα σε δύο μήνες προστέθηκαν 600 νέοι καταναλωτές. Σχέδια πέραν των 90 εκατ. ευρώ αναμένεται να προκηρύξει σύντομα το υπουργείο Εμπορίου. Σελ. 5

ΕΛΛΑΔΑ

Στήριξη 1,1 δισ. ευρώ σε νοικοκυριά - επιχειρήσεις

Σε ευάλωτα νοικοκυριά και επιχειρήσεις κατευθύνεται το νέο πρόγραμμα στήριξης ύψους 1,1 δισ. για αντιμετώπιση των συνεπειών του κύματος ακρίβειας στην Ελλάδα. Τα μέτρα κινούνται σε τρεις άξονες: επιδότηση ρεύματος, ενίσχυση νοικοκυριών και επιδότηση κατανάλωσης καυσίμων. Σελ. 8

ΑΓΟΡΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

Φρενίτιδα για υποδομές Logistics στην Ελλάδα

Σε «πρωταθλητή» της αγοράς ακινήτων εξελίχθηκε το 2021 ο τομέας των logistics, συγκεντρώνοντας έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον. Πηγές της αγοράς τοποθετούν τα έργα ανάπτυξης νέων υποδομών logistics σε 180.000 τ.μ. έως τα μέσα του 2023 και 250.000 τ.μ. έως το τέλος του 2024. Σελ. 12

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	1,90%	0,36%
Γερμανία	0,39%	0,14%
Γαλλία	0,82%	0,08%
Ιταλία	1,90%	0,04%
Ισπανία	1,33%	0,06%
Ιρλανδία	0,95%	-0,06%
Ελλάδα	2,62%	0,06%
Ην. Βασίλειο	1,56%	0,07%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba1	NP
S&P	BBB-	A-3

Χαλάρωση κανόνων για στήριξη ευάλωτων

Προς νέα δημοσιονομική πολιτική το 2023 οδηγούν η ακρίβεια και η αβεβαιότητα λόγω ουκρανικού

Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία τείνει να παρατείνει για ακόμη μία χρονιά τις δημοσιονομικές πολιτικές των κρατών και θα προσαρμόζονται αναλόγως των συνθηκών και της διάρκειας της κρίσης, δίνοντας έτσι

και την ευχέρεια στην Κύπρο να προχωρήσει και αυτή σε νέες οικονομικές στήριξεις.

Οι χαλαροί δημοσιονομικοί κανόνες θα «λύσουν τα χέρια» της Κύπρου να στήριξει επιχειρήσεις και καταναλωτές σε σχέ-

ση με το κύμα ακρίβειας και πληθωρισμού που άφησε η πανδημία και συνεχίζει ο πόλεμος στην Ουκρανία. Η ακρίβεια τροφίμων είναι κάτι που δεν μπορεί να αγνοηθεί, καθότι επηρεάζει νοικοκυριά, αλλά και επαγγελματι-

κές ομάδες. Ένα πακέτο στήριξης έτσι δεν μπορεί να μείνει εκτός συζήτησης, όταν ειδικά μιλάμε για το χαμηλότερο επίπεδο ακρίβειας.

Πλέον δεν γίνεται λόγος για πληθωρισμό στη βάση πολυτε-

λών προϊόντων, αλλά στη βάση της επιβίωσης.

Τον Μάιο θα οριστικοποιηθεί η δημοσιονομική πολιτική για το 2023 βάσει των αποφάσεων του Eurogroup της περασμένης Δευτέρας. Σελ. 3

Οι Ευρωπαίοι αδειάζουν τα ράφια των σούπερ μάρκετ

Ο τρόμος του πολέμου και το εφιαλτικό ενδεχόμενο μιας επέκτασής του πέραν των συνόρων της Ρωσίας και της Ουκρανίας έχει οδηγήσει τους Ευρωπαίους σε ένα είδος μαζικής καταναλωτικής φρενίτιδας. Οι Ευρωπαίοι από τη Σουηδία και την Ολλανδία μέχρι τη Γερμανία και την Πολωνία αγοράζουν, μαζικά, τρόφιμα μακράς διάρκειας και είδη επιβίωσης όπως υπνόσακοι, συσκευές μαγειρικής σε κάμπινγκ και ειδικές κουβέρτες. Κύριος στόχος τους η επιβίωση σε περίπτωση που πληγεί η χώρα τους, ωστόσο, όλα δείχνουν ότι μέρος των προμηθειών τους προορίζεται για τη στήριξη των προσφύγων. Σελ. 10

ΑΝΑΛΥΣΗ / Της GINA CHON / REUTERS BREAKINGVIEWS

Χρειάζεται χρόνος για να καλυφθεί το κενό της Ρωσίας στο διεθνές εμπόριο

Η αιφνίδια εξαφάνιση της Ρωσίας από το σκηνικό του παγκόσμιου εμπορίου αφήνει ένα μεγάλο κενό. Αφότου απομονώθηκε για το μεγαλύτερο διάστημα του Ψυχρού Πολέμου, η χώρα κατέστη μία μεγάλη εξαγωγική δύναμη στα εμπορεύματα. Κι αυτός είναι ο λόγος που η απώλεια μιας οικονομίας μικρότερης από εκείνη της πολιτείας του Τέξας ωθεί ανοδικά την τιμή της ενέργειας, των μετάλλων και του σίτου διεθνώς. Η Σοβιετική Ενωση δεν διαδραμάτιζε μείζονα ρόλο στο διεθνές εμπόριο. Το 1985, μάλιστα, έχοντας συναλλαγές κυρίως με την Ανατολική Ευρώπη, το παγκόσμιο εμπόριο αντιπροσώπωνε μόλις στο 4% του ΑΕΠ της

έναντι του 17% στις ΗΠΑ. Μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ενωσης το 1991, η Ρωσία αναδείχθηκε σε μία από τις 25 κορυφαίες εξαγωγικές χώρες, ισοδυναμώντας με το 1% των παγκοσμίων εξαγωγών, σύμφωνα με τον ΟΗΕ, ενώ το μερίδιό ανήλθε στο 3% και υποχώρησε με την προσάρτηση της Κριμαίας το 2014. Αρχικά οι μεγαλύτερες αγορές, όπου κατευθύνονταν οι ρωσικές εξαγωγές, ήταν η Γερμανία, οι ΗΠΑ και η Ιταλία, που κυρίως αγόραζαν πετρέλαιο και αέριο. Από το 2002 και μετά η χώρα έγινε σημανίσουσα προμηθευτρια σιτηρών για τις ξένες αγορές, προσφέροντας το 6% των συνολικών εξαγωγών. Το 2020 το υπερπόντιο

Το 2020 το υπερπόντιο εμπόριο συνεισέφερε το 46% του ΑΕΠ της Ρωσίας, με το ήμισυ και πλέον των εξαγωγών της να αφορά την ενέργεια.

εμπόριο συνεισέφερε το 46% του ΑΕΠ της Ρωσίας, κατά την Παγκόσμια Τράπεζα, με το ήμισυ και πλέον των εξαγωγών της να αφορά την ενέργεια. Τα μέταλλα φθάνουν στο 11%, στο 8% τα χημικά και στο 7% τα τρόφιμα. Τώρα

αυτή η συνθήκη διαλύεται, εν μέρει λόγω κυρώσεων.

Επίσης, οι αγοραστές αποφεύγουν τα ρωσικά προϊόντα λόγω φόβου για μελλοντικούς περιορισμούς και δυσκολιών στις πληρωμές.

Βέβαια, η Ρωσία ακόμα έχει πρόθυμη πελατεία, όπως η Κίνα, ήδη ο μεγαλύτερος εξαγωγικός της προορισμός, ενώ η Ινδία ίσως αποκτήσει πετρέλαιο και άλλα αγαθά σε χαμηλότερες τιμές.

Το αιφνιδιαστικό καθεστώς του παρία για τη Ρωσία, οδηγεί τον πλανήτη στην αναζήτηση εναλλακτικών πηγών για τα πάντα από το νικέλιο έως τα λιπάσματα. Άλλες χώρες παραγωγί εμπορευμάτων σπεύδουν να κα-

λύσουν το κενό και να κεφαλαιοποιήσουν την άνοδο των τιμών. Οι ενισχυμένες εξαγωγές σίτου από την Ε.Ε. και οι σοδειές-ρεκόρ από την Ινδία και την Αυστραλία μπορούν να αντισταθμίσουν τις απώλειες της Ρωσίας και της Ουκρανίας. Ανω του 30% των αναδυόμενων αγορών ωφελήθηκαν από την άνοδο 20% στις τιμές των εξαγωγών φέτος, βάσει έρευνας της Oxford Economics. Ωστόσο οι χώρες που εξαγουν εμπορεύματα, θα πρέπει να συνυπολογίσουν και το υψηλότερο κόστος εισαγωγών. Φαίνεται πως σε όλο τον κόσμο οι καταναλωτές θα υποστούν δυσανάλογο πλήγμα από την απουσία της Ρωσίας από τη διεθνή οικονομία.

Κυπριακή αγορά ακινήτων & ανάπτυξης γης

Ανασκόπηση για το 2021

Η έκδοση είναι διαθέσιμη στην αγγλική γλώσσα

ΑΝΑΛΥΣΗ
Του KALLUM PICKERING*

Ηπια η πρώτη κίνηση της Τράπεζας της Αγγλίας

Το μήνυμα είναι αμφίσημο. Αν και η Τράπεζα της Αγγλίας προέβη χθες σε αύξηση επιτοκίων κατά 25 μονάδες βάσης παρά την κλιμάκωση της αβεβαιότητας για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές εξαιτίας της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία, ταυτόχρονα προσπάθησε να εξισορροπήσει τις υπερβολικές προσδοκίες της αγοράς για τον ρυθμό και την έκταση της επιπλέον σκληρυνσης της νομισματικής πολιτικής. Η αρμόδια επιτροπή της Τράπεζας της Αγγλίας, για να μπορέσει να θέσει υπό έλεγχο τον πληθωρισμό, ψήφισε με συντριπτική πλειοψηφία υπέρ της αύξησης του κόστους δανεισμού στο 0,75%. Η απόφαση της αυτή εδράζεται στο ότι η αγορά εργασίας είναι ανελαστική και στο ότι εξακολουθούν να υπάρχουν ενδείξεις για ισχυρές πιέσεις στις τιμές και στο εγκώριο κόστος. Από τα εννέα μέλη της επιτροπής, ένα, ο Τζον Κάνλιφι,

Το κόστος δανεισμού αυξήθηκε κατά 25 μονάδες, όταν αρκετοί στις αγορές δεν απέκλεισαν αύξηση κατά 50 μονάδες βάσης.

τάχθηκε υπέρ του να διατηρηθούν τα επιτόκια ως έχουν. Ισχυρίστηκε, συγκεκριμένα, πως η εισβολή της Ρωσίας θα οξύνει την αβεβαιότητα και θα αποδυναμώσει την εμπιστοσύνη καταναλωτών και επιχειρήσεων. Και αυτό στη συνέχεια θα ωθήσει έτι περαιτέρω ανοδικά τις ενγχώριες πληθωριστικές πιέσεις. Ο Τζον Κάνλιφι επισημαίνει ότι η οδός της νομισματικής πολιτικής θα εξαρτηθεί

από μια πληρέστερη αξιολόγηση των πραγμάτων από όσο είναι δυνατόν σήμερα. Αρκετοί στην αγορά ανέμεναν πως θα υπάρξει μεν διάσταση απόψεων, αλλά προς την άλλη κατεύθυνση, όπως π.χ. το να τάζονταν υπέρ μιας αύξησης όλα τα μέλη της επιτροπής, αλλά μια μειοψηφία να ψήφιζε υπέρ αύξησης 50 μονάδων βάσης αντί για 25. Συνολικά, πάντως, η αγορά θεωρεί την απόφαση της Τράπεζας της Αγγλίας ήπια. Κι αυτό συνάδει με την εκτίμησή μας ότι η τράπεζα πιθανώς θα προχωρούσε σε αύξηση επιτοκίων σε μικρότερο βαθμό από όσο προσδοκούσε η αγορά. Τουλάχιστον, η τοποθέτηση των μελών της επιτροπής δείχνει πως η αύξηση 50 μονάδων βάσης αποκλείεται για το βραχυπρόθεσμο μέλλον. Συν τοις άλλοις, είναι πολύ νωρίς για να αποτιμηθεί ο αντίκτυπος του πολέμου. Στα πρακτικά της συνεδρίασης φαίνεται ότι η επιτροπή είχε λάβει κάποιες πρώιμες εκθέσεις σχετικά με το θέμα, αλλά τα αποδεικτικά στοιχεία είναι ακόμα ελάχιστα αναφορικά με τις επιπτώσεις της εισβολής στην οικονομική δραστηριότητα του Ηνωμένου Βασιλείου. Η Τράπεζα της Αγγλίας αποφάσισε να αυξήσει το κόστος δανεισμού ούτως ή άλλως, πάντως, διότι ανασυεί ιδιαίτερα για την συνεχιζόμενη άνοδο του πληθωρισμού. Κατά την εκτίμησή της, ο δείκτης του πληθωρισμού θα εκτιναχθεί έως σχεδόν 8% κατά το δεύτερο τρίμηνο, ήτοι θα προσεγγίσει τη δική μας πρόβλεψη για ένα 7,7%, ενώ τον Απρίλιο ειδικά θα φθάσει στο 7,9%. Πάντως, μετά τη μεγαλύτερη άνοδο του στο άμεσο μέλλον λόγω των τιμών των εμπορευμάτων, αργότερα ο πληθωρισμός αναμένεται να αποκλιμακωθεί σημαντικά.

* Ο κ. Kallum Pickering είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

Δείκτης για άνοια η έλλειψη φυλλικού οξέος

Δείκτης κινδύνου για την εμφάνιση άνοιας και θανάτου οποιασδήποτε αιτιολογίας είναι για τους ηλικιωμένους τα χαμηλά επίπεδα φυλλικού οξέος (B9) στο αίμα. Μία νέα έρευνα η οποία δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση «Evidence Based Mental Health» διαπίστωσε ότι τα επίπεδα της B9 πρέπει να ελέγχονται τακτικά και όποια ανεπάρκεια να αποκαθίσταται, ιδιαίτερα επειδή οι συγκεντρώσεις της τείνουν να μειώνονται με το πέρασμα των ετών. Ο ένας στους πέντε ηλικιωμένους εμφανίζει έλλειψη φυλλικού οξέος.

Αυτή η έλλειψη επιπράζει τις γνωσιακές δεξιότητες και τη μεταφορά σημάτων στον εγκέφαλο, γεγονός που την καθιστά σημαντικό παράγοντα κινδύνου για την εμφάνιση άνοιας. Οι ερευνητές, ωστόσο, επισημαίνουν ότι εξαιτίας του χρονικού διαστήματος που απαιτεί η εδραίωση της άνοιας στον εγκέφαλο, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι η έλλειψη φυλλικού οξέος μπορεί να είναι συνέπεια της και όχι αιτία της. Οι επισημειωμένες ανεύσεις τα ιατρικά αρχεία 27.188 ανθρώπων, που διέθετε ένα από τα μεγαλύτερα νοσοκομεία του Ισραήλ. Όλοι τους ήταν ηλικίας από 60 έως 75 ετών και δεν έπασχαν από άνοια τη δεκαετία πριν από την έναρξη μέτρησης των συγκεντρώσεων φυλλικού οξέος, το 2013. Η εξέλιξη της υγείας τους παρακολούθηθηκε έως το τέλος του 2017. Το 13% των συμμετεχόντων είχε έλλειψη φυλλικού οξέος. Σε αυτούς, η συχνότητα εμφάνισης άνοιας ήταν 7,96/10.000 ανθρωπο-

Οι ερευνητές επισημαίνουν ότι τα επίπεδα φυλλικού οξέος στους ηλικιωμένους πρέπει να ελέγχονται τακτικά, προκειμένου να γίνουν οι απαραίτητοι θεραπευτικοί χειρισμοί για αποτροπή του κινδύνου άνοιας ή θανάτου.

έτη και η πιθανότητα θανάτου 19,2/10.000 ανθρωποέτη. Η αντίστοιχη συχνότητα σε όσους είχαν φυσιολογικά επίπεδα φυλλικού οξέος ήταν 4,24 (άνοια) και 5,36 (θάνατος). Οι ερευνητές επισημαίνουν ότι τα επίπεδα φυλλικού οξέος στους ηλικιωμένους πρέπει να ελέγχονται τακτικά, προκειμένου να γίνουν οι απαραίτητοι θεραπευτικοί χειρισμοί για αποτροπή του κινδύνου άνοιας ή θανάτου.

Τέλος, υπογραμμίζουν την ανάγκη εκπόνησης μεγαλύτερων ερευνών για να αποκρυστογραφηθεί ο μηχανισμός που συνδέει την έλλειψη φυλλικού οξέος με την έκπτωση των γνωσιακών ικανοτήτων.

ΔΗΚΤΗΣ

Κοινωνική αστάθεια

Αναταράξεις στις παγκόσμιες εφοδιαστικές αλυσίδες τροφίμων προκαλεί ο πόλεμος στην Ουκρανία. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΗΕ, πέραν του 50% των προμηθειών του παγκόσμιου προγράμματος καταπολέμησης της πείνας προέρχεται από την Ουκρανία. Εάν ληφθεί υπόψη και η απώλεια της ρωσικής αγοράς τότε η απώλεια παραγωγικής δυναμικότητας είναι τέτοια που δικαίως έχει στείλει τις τιμές των σιτηρών στα ύψη. Οι αυξημένες τιμές δεν αναμένεται να οδηγήσουν σε ελλείψεις στις δυτικές χώρες, όπως εκτιμάται πως θα συμβεί σε χώρες της Μέσης Ανατολής και της βόρειας Αφρικής, οι οποίες θα επηρεαστούν σε τέτοιο βαθμό που εκφράζονται φόβοι για το ξέσπασμα κοινωνικής και πολιτικής αστάθειας σε ορισμένες από αυτές.

Τέλος εποχής

«Είναι απίθανο να επιστρέψουμε στην προ πανδημίας εποχή σε σχέση με τις δυναμικές που ορίζουν τον πληθωρισμό» δήλωσε η Κριστίν Λαγκάρντ, σηματοδοτώντας μετά από πολλά χρόνια το τέλος της εποχής που ο πληθωρισμός δεν αποτελούσε θέμα συζήτησης για τους οικονομολόγους στην ευρωζώνη. Ακούγοντας αυτή τη δήλωση αρκετοί αναλυτές θεώρησαν ότι πλησιάζει η στιγμή που θα δούμε και στο ευρώ άνοδο των επιτοκίων. Αγνόησαν, όμως, την υποσημείωση στο σχόλιο της κεντρικής τραπεζίτη, ότι η αβεβαιότητα που επικρατεί αυξάνει τους κινδύνους και αποτελεί παράμετρο που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη σε κάθε επόμενη απόφαση.

Ακατάλληλα προϊόντα

Ακατάλληλα για τους καταναλωτές χαρακτηρίζουν τα κρυπτονομίσματα οι εμποτικές αρχές της Ευρώπης σε προειδοποίηση που εξέδωσαν από κοινού. Σύμφωνα με την προειδοποίηση, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να πωλέσουν οι καταναλωτές το σύνολο της επένδυσής τους σε αυτά τα στοιχεία ενεργητικού. Δεν παραλείπουν μάλιστα να επιστήσουν την προσοχή των καταναλωτών σε παραπλανητικές διαφημίσεις που υπόσχονται γρήγορα και μη ρεαλιστικά κέρδη, στις οποίες μάλιστα συμμετέχουν και διαμορφωτές κοινής γνώμης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Δίψα για ταξίδια

Παράγοντες της αγοράς εκτιμούν ότι η αύξηση στην τιμή των καυσίμων, η οποία θα ανεβάσει την τιμή των ειστηρίων, δεν προβλέπεται ότι θα σταθεί εμπόδιο στα ταξίδια των Ευρωπαίων. Η αιτία βρίσκεται στη μακρά περίοδο της πανδημίας, που κράτησε τους ταξιδιώτες πίσω, οι οποίοι φέτος ετοιμάζονται να ταξιδέψουν ακόμη αν χρειαστεί να πληρώσουν ακρι-

Η αναγκαία στήριξη των χαμηλών εισοδημάτων θα δοκιμάσει τις αντοχές των δημόσιων οικονομικών για φέτος.

βότερα ταξιδιωτικά ναύλα. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, η τουριστική κίνηση στην Ευρώπη αναμένεται να επανέλθει στα προ πανδημίας επίπεδα μέχρι το 2023.

Νέο ρεκόρ

Τρίτη διαδοχική άνοδος των βασικών επιτο-

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Πρωτογενές Δημοσιονομικό Πλεόνασμα/ Έλλειμμα

Δημοσιονομικό πλεόνασμα υπάρχει στην περίπτωση όπου τα δημόσια έσοδα είναι μεγαλύτερα από τις δημόσιες δαπάνες, ενώ δημοσιονομικό έλλειμμα στην περίπτωση

όπου οι δημόσιες δαπάνες υπερτερούν των δημοσίων εσόδων. Αν στον υπολογισμό του δημοσιονομικού αποτελέσματος (πλεονάσματος ή ελλείμματος), εξαιρεθούν οι δαπάνες για τόκους που αφορούν εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους (σύνολο των οφειλών του δημόσιου τομέα, το οποίο εκφράζεται σε χρηματικές μονάδες), τότε προκύπτουν οι όροι πρωτογενές δημοσιονομικό πλεόνασμα και πρωτογενές δημοσιονομικό έλλειμμα.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

κίων στη Βρετανία, καθώς η χώρα βρίσκεται σε υψηλό 30ετία όσον αφορά στον πληθωρισμό. Σύμφωνα με την Τράπεζα της Αγγλίας, ο πληθωρισμός τους επόμενους μήνες θα αυξηθεί περαιτέρω, ενώ προβλέπει ότι οι χώρες που είναι καθαροί εισαγωγείς ενεργειακών προϊόντων θα παρουσιάσουν επιβράδυνση της οικονομικής τους ανάπτυξης. Η κορύφωση του πληθωρισμού αναμένεται στο δεύτερο τρίμηνο του έτους και προβλέπεται να ανέλθει στο 8% πριν ξεκινήσει η σταδιακή αποκλιμάκωση.

Παράβαση καθήκοντος

Αγωνή κατά των 13 διοικητικών συμβολίων της Shell κατέθεσε μέτοχος της εταιρείας, κατηγορώντας τους για αποτυχία χάραξης στρατηγικής για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής και την υιοθέτηση των στόχων της συμφωνίας των Παρισιών. Οι ενάγοντες υποστηρίζουν ότι με βάση το αγγλικό δίκαιο η αδυναμία της Shell να σχεδιάσει και να εφαρμόσει την απεξάρτησή της από τα ορυκτά καύσιμα συνιστά εκ μέρους των μελών του διοικητικού συμβουλίου παράβαση καθήκοντος.

Άνοιξε το σεντούκι

Χρήση των περιορισμένων αποθεμάτων της σε δολάρια έκανε η ρωσική ομοσπονδία προκειμένου να ανταποκριθεί στις πληρωμές που σχετίζονται με χρέος που είναι εκδομένο σε δολάρια. Η πληρωμή ύψους 117 εκατ. δολαρίων αφορούσε σε δύο διαφορετικές εκδόσεις ομολόγων. Η επιτυχής εκκλήρωση αυτής της υποχρέωσης ακύρωσε το γεγονός της αθέτησης πληρωμών που αν συνέβαινε θα ήταν η πρώτη μετά από σχεδόν έναν αιώνα.

ΣΤΗ ΝΟΤΙΑ ΑΣΙΑ

Πεθαίνουν 10.000 μετανάστες ετησίως

ΝΕΟ ΔΕΛΧΙ. Μέχρι και 10.000 μετανάστες από τη νότια και νοτιοανατολική Ασία πεθαίνουν κάθε χρόνο σε χώρες του Κόλπου, σύμφωνα με έκθεση ομάδας οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι μισοί και πλέον από τους θανάτους είναι ανεξήγητοι και αποδίδονται σε φυσικά αίτια ή ανακοπή. Ωστόσο, οι τοπικές αρχές δεν ερευνούν επαρκώς γιατί πεθαίνουν τόσο πολλοί μετανάστες κατ' αυτόν τον τρόπο. Η έκθεση συντάχθηκε από ΜΚΟ στο Μπανγκλαντές, στην Ινδία, στο Πακιστάν, στο Νεπάλ και στις Φιλιππίνες.

ΒΡΕΤΑΝΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Ελυσαν το μυστήριο της μαύρης τρύπας

ΛΟΝΔΙΝΟ. Ένα από τα μεγαλύτερα μυστήρια της σύγχρονης Κοσμολογίας, που αφορά τις περίφημες μαύρες τρύπες, ισχυρίζονται ότι έλυσαν Βρετανοί επιστήμονες, η εργασία των οποίων δημοσιεύθηκε στο περιοδικό Physical Review Letters. Το παράδοξο, που αφορά τη ροή πληροφορίας από και προς μια μαύρη τρύπα, είχε επισημανθεί από τον διάσημο νομπελίστα Στίβεν Χόκινγκ και αποδιδόταν στο ασυμβίβαστο μεταξύ δύο θεμελιωδών φυσικών θεωριών, της Γενικής Σχετικότητας του Αϊνστάιν και της Κβαντικής Μηχανικής. Οι ερευνητές

κατασκεύασαν ένα μαθηματικό μοντέλο σύμφωνα με το οποίο, όταν πεθαίνει ένα άστρο μπορεί να αφήσει πίσω του μια «μαλ-λιαρή» μαύρη τρύπα, δηλαδή μια μαύρη τρύπα που θα έχει πάνω

της ένα ορισμένο αποτύπωμα του άστρου που υπήρχε κάποτε. Η εργασία τους θεωρείται επαναστατική ακριβώς γιατί συμφωνι-λιώνει τη Γενική Σχετικότητα με την Κβαντική Μηχανική.

ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΕΙΑ

Νέα τεχνολογία για χάπια

ΛΟΝΔΙΝΟ. Νέα τεχνολογία που επιτρέπει σε κάποια ημερήσια φαρμακευτικά σκευάσματα να λαμβάνονται μία φορά την εβδομάδα ή τον μήνα θα μπορούσε να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης ανθρώπων με σχιζοφρένεια, εθισμό στα οπιοειδή και άλλες ασθένειες. Η μέθοδος αναπτύχθηκε αρχικά για ένα νέο χάπι αντισύλληψης, μια κάψουλα που δοκιμάστηκε αρχικά σε χοίρους και διαλύεται στο στομάχι με δράση τριών εβδομάδων προτού αποβληθεί από το σώμα. Η Lyndra, η εταιρεία που έχει αναπτύξει τη συγκεκριμένη τεχνολογία, σχεδιάζει να ξεκινήσει δοκιμές σε ανθρώπους προς το τέλος του χρόνου. Παράλληλα, η ίδια τεχνολογία θα μπορούσε να εφαρμοστεί και σε άλλα σκευάσματα, π.χ. κατά της ελονοσίας.

Δημοσιονομική χαλάρωση με «αέρα» στήριξης

Θα «λύσουν τα χέρια» της Κύπρου να στηρίξει επιχειρήσεις και καταναλωτές σε σχέση με το κύμα ακρίβειας και πληθωρισμού

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Πιθανώς μέχρι και το 2023 θα υπάρξει χαλάρωση των δημοσιονομικών κανόνων για τα κράτη, συνεχίζοντας τη γραμμή που χαρακτήκε από την αρχή της πανδημίας. Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία τείνει να παρατείνει για ακόμη μία χρονιά όλες τις ευέλικτες δημοσιονομικές πολιτικές των κρατών και θα προσαρμόζονται αναλόγως των συνθηκών και της διάρκειας της κρίσης, δίνοντας έτσι και την ευχέρεια στην Κύπρο να προχωρήσει και αυτή σε νέες οικονομικές στήριξεις. Η πανδημία δίδαξε πολλά στα κράτη και από εδώ και πέρα θα πρέπει να θεωρείται δεδομένο πως θα υπάρχει κάποιου είδους προσαρμοστικότητα για να αντιμετωπιστεί

Τον Μάιο θα οριστικοποιηθεί η δημοσιονομική πολιτική για το 2023 βάσει των αποφάσεων του Eurogroup της περασμένης Δευτέρας.

η όποια κρίση βρίσκεται ενώπιόν τους. Η Κύπρος συγκεκριμένα δεν αποκλείεται να αναθεωρήσει την προσέγγιση της μείωσης του δημοσίου χρέους της για ακόμη μία φορά και να μην «πιαστούν» όλοι οι στόχοι μείωσής του μέχρι και το 2024, δεδομένες ειδικά της διαρκείας που θα κρατήσει η ουκρανική κρίση.

Οι δημοσιονομικές επιπτώσεις λόγω της ανάγκης για στήριξη των θέσεων εργασίας και της οικονομικής δραστηριότητας της Κύπρου σε συνδυασμό με τη μεγάλη αβεβαιότητα των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης κατέστησαν επιβεβλημένη την αναθεώρηση των δημοσιονομικών προβλέψεων. Το 2022 το δημόσιο χρέος της Κύπρου θα συνέχιζε την

πτωτική του τάση σύμφωνα με τη μεσοπρόθεσμη στρατηγική διαχείρισής του, προσεγγίζοντας το 100,9% του ΑΕΠ και στη συνέχεια θα μειωνόταν περαιτέρω πτωτικά, προσεγγίζοντας το 96,9% και 90,2% του ΑΕΠ το 2023 και το 2024 αντίστοιχα.

Ο πόλεμος μπορεί να επαναδιαμορφώσει ελαφρώς αυτό το πλάνο, διότι δεν αποκλείεται να προχωρήσει το κράτος εντός του 2022 σε μέτρα που να μην θα ελαφρύνουν τις τιμές προϊόντων και υπηρεσιών σε καταναλωτές και επιχειρήσεις, αλλά και να αναπροσαρμόσουν το ύψος του δημοσίου χρέους της Κύπρου. Ήδη το κράτος έχει δώσει φοροελάφρυνση σε σχέση με τα καύσιμα, μειώνοντας τον φόρο κατανάλωσης για τρεις μήνες και οδήγησε την τιμή της βενζίνης στην αντλία να πέσει κατά 8,3 σεντ. του ευρώ. Το αν απορροφήθηκε σχεδόν αμέσως από την ακρίβεια των τιμών του πετρελαίου είναι συζήτηση που ανήκει σε άλλη θεματολογία, αλλά ως μέτρο δεν ήταν ότι αύξησε το δημόσιο χρέος. Δεν είναι όπως έδωσε το κράτος χρήματα στα τελευταία δύο χρόνια για τη στήριξη μισθών και επιχειρήσεων κατά την πανδημία με αποτέλεσμα να αυξηθεί το χρέος, αλλά είχε χαρακτηρα μειωμένων εσόδων (αποστερήθηκε εισόδημα όπως έγινε και με το ΦΠΑ στο ρεύμα προηγούμενων). Σε πακέτο στήριξης επιχειρήσεων και καταναλωτών προχώρησε εξάλλου εντός της εβδομάδας και η Ελλάδα. Συνπώς, αντίστοιχη πρακτική ακολουθείται και από την Κύπρο (έτσι και έγινε με την πανδημία).

Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα λήφθηκαν μέτρα που απευθύνονται στη μεσαία τάξη, με παρεμβάσεις ύψους 1,1 δισ. ευρώ για 3,2 εκατ. πολίτες και νοικοκυριά με εισόδημα έως 30 χιλ. ευρώ σε ετήσια βάση. Οι χαλαροί δημοσιονομικοί κανόνες θα «λύσουν τα χέρια» της Κύπρου να στηρίξει με τη σειρά της επιχειρήσεις και καταναλωτές

Ήδη το κράτος έχει δώσει φοροελάφρυνση σε σχέση με τα καύσιμα, μειώνοντας τον φόρο κατανάλωσης για τρεις μήνες και οδήγησε την τιμή της βενζίνης στην αντλία να πέσει κατά 8,3 σεντ.

σε σχέση με το κύμα ακρίβειας και πληθωρισμού που άφησε από τη μία η πανδημία και συνεχίζει ο πόλεμος στην Ουκρανία. Η ακρίβεια τροφίμων είναι κάτι που δεν μπορεί να αγνοηθεί. Ένα πακέτο στήριξης έτσι δεν μπορεί να μείνει εκτός συζήτησης, όταν ειδικά μιλάμε για το χαμηλότερο επίπεδο ακρίβειας. Πλέον δεν γίνεται λόγος για πληθωρισμό στη βάση πολυτελών προϊόντων, αλλά στη βάση της επιβίωσης. Αναμένονται αυξήσεις στο επόμενο διάστημα – εάν δεν έχουν γίνει ήδη – σε τρόφιμα που επηρεάζουν νοικοκυριά, αλλά και επαγγελματικές ομάδες. Ενδεχομένως και αυτοί να ζητήσουν στήριξη όπως έγινε κατά την πανδημία (πακέτα για ξενοδόχους, λιανεμπόριο και άλλα).

Τον Μάιο θα ληφθούν οι αποφάσεις

Τον Μάιο θα οριστικοποιηθεί η δημοσιονομική πολιτική για το 2023 βάσει των αποφάσεων του Eurogroup της περασμένης Δευτέρας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα προχωρήσει ή όχι στην παράταση για ένα ακόμα χρόνο της γενικής ρήτρας διαφυγής, που όπως φαίνονται τα πράγματα μέχρι στιγμής θα γίνει για να βοηθηθούν τα κράτη και σε αυτή την κρίση που επηρεάζει τα οικονομικά. Η περίοδος πάντως της εφαρμογής της στρατηγικής 2022-2024 χαρακτηρίζεται σύμφωνα με τον Σχεδιασμό, από διαχειρίσιμες χρηματοδοτικές ανάγκες, παρά την επίδραση της πανδημίας

στα δημόσια οικονομικά. Ερωτηματικό προκύπτει τι επίδραση θα έχει το Ουκρανικό. Σύμφωνα με τον Σχεδιασμό, η υπό αναφορά περίοδος χαρακτηρίζεται από χαμηλές έως μέτριες ακαθάριστες ανάγκες χρηματοδότησης, με το δημοσιονομικό ισοζύγιο να αναμένεται να επιτευχθεί το 2024. Σε σχέση με το μέγεθος της οικονομίας, οι ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες θα κυμανθούν μεταξύ του 5,2% και 9,7% του ΑΕΠ κατά την περίοδο μέχρι και το 2024.

Τα προκαταρκτικά δημοσιονομικά αποτελέσματα που ετοιμάστηκαν από τη Στατιστική Υπ-

ρεσία της Κύπρου για τον Ιανουάριο 2022 καταδεικνύουν πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης της τάξης των 227,7 εκατ. ευρώ (0,9% στο ΑΕΠ) σε σύγκριση με πλεόνασμα 151,1 εκατ. ευρώ (0,6% στο ΑΕΠ) για τον Ιανουάριο 2021. Οι συνολικές δαπάνες τον μήνα Ιανουάριο 2022 αυξήθηκαν κατά 69 εκατ. ευρώ (+10,8%) και ανήλθαν στα 709,2 εκατ. σε σύγκριση με 640,2 εκατ. τον αντίστοιχο μήνα του 2021. Τα συνολικά έσοδα, κατά τον μήνα Ιανουάριο 2022 αυξήθηκαν κατά 145,6 εκατ. (+18,4%) και ανήλθαν στα 936,9 εκατ. σε σύγκριση με 791,3 εκατ. τον αντίστοιχο μήνα του 2021.

Εκοψε δεσμούς με ολιγάρχες από το 2018 η Κύπρος

Οι κυρώσεις και ο ρόλος του Μπίλινγκσλι, του Ντεριπάσκα, του Βέξελμπεργκ και του Μορντάσοφ

Η Γερμανία είπε όχι σε ένα νέο πακέτο κυρώσεων κατά της Ρωσίας ως αντίποινα της εισβολής της δεύτερης στην Ουκρανία, λέγοντας πως θα ήταν προτιμότερο να εφαρμοστούν στην ολότητα τους αυτές που έχουν υποβληθεί, παρά να προχωρήσει η Ε.Ε. σε νέες. Εως τώρα έχουν υποβληθεί τρία πακέτα κυρώσεων και φαίνεται πως θα έχει συνέχεια μέχρι να κόψουν εντελώς τη δυνατότητα στον πρόεδρο της Ρωσίας Βλαντιμίρ Πούτιν να έχει διασυνδέσεις με ισχυρά πρόσωπα (οι Ρώσοι ολιγάρχες είναι στο στόχαστρο της Ε.Ε. αλλά και της Αμερικής) που μπορούν να χρηματοδοτούν το έργο του ενάντια στην Ουκρανία. Η Κύπρος για κάποια ισχυρά ονόματα ολιγαρχών μόνο άγνωστη δεν είναι, καθώς στο παρελθόν είτε είχαν οικονομική δραστηριότητα στην Κύπρο, είτε έχουν περάσει χρήματα κατά το παρελθόν μέσω Κύπρου, είτε έχουν κυπριακό διαβατήριο μέσω της διαδικασίας του Προγράμματος των Πολιτογραφφίσεων. Η Κύπρος ωστόσο άρχισε να εφαρμόζει –μην έχοντας άλλη επιλογή– τις κυρώσεις από το 2018, όταν άρχισε να παγώνει μετόχους εταιρειών, λογαριασμούς και να προχωρά στις ενδεδειγμένες διαδικασίες σε Ρώσους, υποδείξεις δεν είναι, καθώς Ο τότε Αμερικανός υφυπουργός Οικονομικών Μάρσαλ Μπίλινγκσλι επισκέφθηκε το νησί με μια λίστα κυρώσεων στο ένα χέρι που περιείχε πρόσωπα που έπρεπε να παγώσουν το κυπριακό χρηματοπιστωτικό σύστημα και άλλοι εποπτευόμενοι οικονομικοί οργανισμοί, και στο άλλο χέρι το χαρτί της μόνο μιας ανταποκρίτριας τρά-

Η Κύπρος έχει κλείσει 85.000 λογαριασμούς ή έχει αρνηθεί άνοιγμα νέων, έχει περιορίσει τις ρωσικές καταθέσεις μόλις στο 1 δισ. ευρώ και έχουν τερματιστεί από τις τράπεζες περίπου 40.000 σχέσεις με πελάτες.

πεζας σε δολάριο που εξυπηρετούσε το νησί. Εάν δεν εφαρμόζε η Κύπρος τις προτεινόμενες κυρώσεις, πρώτον θα έδειχνε την προτίμησή της σε Ανατολή και δεύτερον το σύστημά της θα αποκοβόταν από το δολάριο, καταστροφικό για μία οικονομία, πόσω μάλλον της Κύπρου που είναι μικρή και ανοικτή. Το όνομα της Κύπρου βρισκόταν τότε σε αρκετά ειδησιογραφικά ξένα μέσα ενημέρωσης, δίπλα σε προορισμούς όπως Σευχέλλες, Γρεναδίνες και άλλους τέτοιους «ξωτικούς» προορισμούς. Αλλά πάντα για τον λάθος λόγο. Για παράδειγμα, ανατρέχοντας σε παλαιότερες ειδήσεις στην «Κ» το όνομα της Κύπρου εμπλεκόταν με

τον Πολ Μάναφορτ, τον διευθυντή της προεκλογικής εκστρατείας του Ντόναλντ Τραμπ το 2016 και τον είχε απομακρύνει όταν ανακαλύφθηκε πως υπήρξαν συναντήσεις με Ρώσους αξιωματούχους. Είχε κατηγορηθεί για ξέπλυμα μαύρου χρήματος και η Κύπρος ήταν ένας από τους προορισμούς που είχε περάσει εκείνο το ποσό που είχε «ξεπλύνει». Μέχρι και σήμερα η Κύπρος έχει κλείσει 85.000 λογαριασμούς ή έχει αρνηθεί άνοιγμα νέων, έχει περιορίσει τις ρωσικές καταθέσεις μόλις στο 1 δισ. ευρώ και έχουν τερματιστεί από τις τράπεζες περίπου 40.000 σχέσεις με πελάτες. Πέραν πάσης αμφιβολίας, από την Κύπρο έχουν περάσει κά-

ποια πικρά ονόματα Ρώσων ολιγαρχών.

Περίπτωση Ντεριπάσκα

Ο ολιγάρχης Όλεγκ Ντεριπάσκα μπορεί να θεωρηθεί και Κύπριος εκτός από πρόσωπο του κύκλου του Πούτιν. Ο ισχυρός άνδρας της εταιρείας αλουμινίου Rusal απέκτησε το κυπριακό διαβατήριο μέσω του προγράμματος έναντι επένδυσης που καταργήθηκε στην Κύπρο μετά τις αποκαλύψεις του ειδησιογραφικού πρακτορείου Αλ Τζαζίρα. Δημιούργησε την πρώτη βιομηχανία επεξεργασίας αλουμινίου στην Ρωσία και μία από τις 10 μεγαλύτερες σε παγκόσμια βάση. Μάλιστα, ο Ντεριπάσκα προσπά-

Νέα αναφορά σε Κύπρο

Ο Ρώσος ολιγάρχης Αλεξέι Μορντάσοφ φέρεται να μεταβίβασε 1,3 δισ. δολάρια μετοχών στον ταξιδιωτικό όμιλο TUI μέσα στο χρονικό διάστημα επιβολής κυρώσεων σε μια εταιρεία στις Βρετανικές Παρθένες Νήσους, σύμφωνα με δημοσίευμα του International Investment. Στον Μορντάσοφ έχουν επιβληθεί κυρώσεις από την Ε.Ε. και το Ηνωμένο Βασίλειο μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και σύμφωνα με τα δημοσιεύματα, ο Μορντάσοφ κατείχε το μερίδιό του στην TUI μέσω της Unifirm με έδρα την Κύπρο, μιας εταιρείας που με τη σειρά της ανήκει σε εταιρείες που ελέγχονται από τον Μορντάσοφ και τους γιους του, σύμφωνα με το Bloomberg.

θησε δύο φορές να αποκτήσει κυπριακό διαβατήριο, με την πρώτη φορά το 2016 να αποτυγχάνει. Το πρώτο εξάμηνο του 2018 τα κατάφερε. Τον ίδιο χρόνο όμως, βάσει των αμερικανικών κυρώσεων σε Ρώσους ολιγάρχες, μπήκε στο μικροσκόπιο και τα περιουσιακά του στοιχεία στην Κύπρο «πάγωσαν». Στη λίστα κυρώσεων της Αμερικής είχε μπει λόγω του ότι είχε ρωσική ανάμειξη στις αμερικανικές προεδρικές εκλογές του 2016, ενώ πριν από 5 μήνες, τον Οκτώβριο του 2021 το FBI έκανε έφοδο στην έπαυλή του στην Ουάσινγκτον, περίοδο που επιδίωκε να «καθαρίσει» το όνομά του από τις αμερικανικές κυρώσεις. Με ανάρτησή του στα

κοινωνικά δίκτυα εντός Φεβρουαρίου ζήτησε να ξεκινήσουν συνομιλίες για σύμπραξη ειρήνης μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας, δήλωση που σχολιάστηκε καθώς είναι στο περιβάλλον του Ρώσου προέδρου.

Ο μεγαλομέτοχος

Μεγαλομέτοχος αλλά και «παγωμένος» εδώ και μία τετραετία θεωρείται ο Βίκτωρ Βέξελμπεργκ, στην Τράπεζα Κύπρου. Βάση της σύνθεσης των μετόχων της Τράπεζας Κύπρου, η Lamesa Holdings που συνδέεται με τη Renova Group, είναι μέτοχος στο συγκρότημα της Τράπεζας Κύπρου με 9,9% και ήταν στα ονόματα που έφεραν οι αμερικανοί από το 2018 για κυρώσεις. Πάντως, τα τότε ερωτηματικά αναφορικά με τη «μοίρα» της μετοχής του στην Τράπεζα Κύπρου έχουν πλέον απαντηθεί και απλώς βρίσκονται «παγωμένες» οι μετοχές του στην Τράπεζα. Δεν μετακινούνται, δεν μειώνονται και δεν έχει εκπροσώπηση. Οι εταιρείες του Βέξελμπεργκ σχετιζόνταν με την παραγωγή και εμπορεία μετάλλων, τομέας που είναι ειδικότητα του Ρώσου επιχειρηματία. Ο όμιλος Renova του Βέξελμπεργκ φέρεται να είναι συνδεδεμένος και με τη Rusal του ολιγάρχη, Ντεριπάσκα. Ο Βέξελμπεργκ πιθανώς δεν έχει κυπριακό διαβατήριο, δεν έχει γίνει γνωστό εάν προσπάθησε ποτέ να λάβει, ωστόσο θα μπορούσε εάν υπολογίσουμε ότι με την επένδυση που έκανε στην Τράπεζα Κύπρου ενδεχομένως να πληρούσε τις προϋποθέσεις. Ο Βέξελμπεργκ ήταν και αυτός στον ευρύτερο κύκλο του Πούτιν και είναι ένας από τους πιο πλούσιους ανθρώπους της Ρωσίας.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

Νέες βάσεις δεδομένων αποκτά ο τουρισμός

Θα συλλέγουν τις προτιμήσεις των επισκεπτών σε είδος καταλύματος, περιοχή, δραστηριότητες και αγορές

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Η έλλειψη επαρκών ποιοτικών στατιστικών δεδομένων στην Κύπρο στον τομέα του τουρισμού είναι διαχρονική και έχει υπογραμμιστεί πολλάκις από τουριστικούς επιχειρηματικούς συνδέσμους. Στην ουσία, τα μόνα επίσημα δεδομένα που είναι διαθέσιμα για αξιοποίηση είναι τα στατιστικά αφίξεων τουριστών και τα έσοδα τουρισμού. Πρόκειται για σημαντικά στοιχεία μεν, ωστόσο ο χρόνος που αυτά ανακοινώνονται δεν μπορούν να λειτουργήσουν εποικοδομητικά στην κατανόηση τουριστικών τάσεων, τη διαμόρφωση του μάρκετινγκ, τη στόχευση τουριστικών αγορών και τη βελτίωση της εμπειρίας του πελάτη, από φορείς και επιχειρηματίες. Αυτό το κενό συζητήθηκε τον περασμένο Οκτώβριο ενώπιον της Επιτροπής Εμπορίου της Βουλής. Σε σχετικό σημείωμά του, ο Σύνδεσμος Τουριστικών Επιχειρήσεων τόνισε ότι ο εμπλουτισμός των στατιστικών

Η 1η συνάντηση της τεχνικής επιτροπής για την αναθεώρηση της διαδικασίας συλλογής των στατιστικών στοιχείων του τουρισμού αναμένεται λίγο μετά το Πάσχα.

θα δώσει επίσης ξεκάθαρη εικόνα του διαχρονικού αντικτύπου στο ΑΕΠ, θα οδηγήσει σε ορθότερη λήψη αποφάσεων και θα δίνει καλύτερη πληροφόρηση προς ενδιαφερόμενους επενδυτές (τέτοια στοιχεία, επιζητούν και ξένοι επενδυτικοί οργανισμοί). Θα δώσει επίσης σημαντικό πλεονέκτημα στην Κύπρο έναντι των ανταγωνιστών και στη βάση αυτών των ποιοτικών δεδομένων θα μπορεί να σχεδιαστούν καλύτερες και πιο αποδοτικές προωθητικές εκστρατείες. Είναι σαφές λοιπόν ότι στη σύγχρονη εποχή της τεχνολογίας και της ανάλυσης δεδομένων, δεν μπορεί η Κύπρος, ως κατ' εξοχήν τουριστικός προορισμός να υστερεί στον καταρτισμό και την αξιοποίηση χρησίων στατιστικών.

Η τεχνική επιτροπή

Τον Ιανουάριο ενεργοποιήθηκε προς αυτή την κατεύθυνση το

Για την ενθάρρυνση των τουριστών ώστε να συμπληρώνουν τα ερωτηματολόγια, αναμένεται ότι θα δοθούν κινητρα/ μπόνους, όπως για παράδειγμα έκπτωση σε αγορές και υπηρεσίες.

υφυπουργείο Τουρισμού, το οποίο με επιστολή του προς ΠΑΣΥΣΕ, ΣΤΕΚ, ACTA, ΠΑΣΥΔΙΣΕ και Hermes Airports, έθεσε σειρά ζητημάτων τα οποία χρήζουν βελτίωσης σε σχέση με τη συλλογή των τουριστικών στατιστικών δεδομένων. Το υφυπουργείο έθεσε επίσης σειρά εισηγήσεων και κάλεσε τους εμπλεκόμενους, όπως υποδειξουν συγκεκριμένο εκπρόσωπο για συμμετοχή σε τεχνική επιτροπή, η οποία θα διαβουλευθεί του θέματος. Αυτό που τονίζεται από πλευράς υφυπουργείου είναι ότι αυτές οι εισηγήσεις δεν αποσκοπούν στο να αντικατασταθεί ο ρόλος της Στατιστικής Υπηρεσίας, έτσι όλες οι αποφάσεις της επιτροπής θα συζητηθούν με εκπρόσωπό της. Μέχρι στιγμής πάντως δεν έχει οριστεί συνεδρία της τεχνικής επιτροπής. Σε επικοινωνία της «Κ» με τον υφυπουργό Τουρισμού, αναφέρθηκε ότι η πρώτη συνάν-

τηση της επιτροπής αναμένεται να πραγματοποιηθεί λίγο μετά την περίοδο του Πάσχα. Όπως ανέφερε ο Σάββας Περδίας, η θεματολογία της συνάντησης μοιράζεται σε τρεις πυλές: Τι στοιχεία παίρνουμε για τους πελάτες στο αεροδρόμιο, τι στοιχεία παίρνουμε για τους πελάτες από τα ξενοδοχεία και τι θέλουν οι φορείς του τουρισμού να παίρνουν από το υφυπουργείο Τουρισμού (μέσα από το πρόγραμμα ORM και στατιστικά για τις αγορές). Πρόκειται για το πρώτο βήμα προς την αναβάθμιση των στατιστικών στοιχείων που αφορούν τον τουρισμό, στόχος που περιλαμβάνεται στην Εθνική Στρατηγική Τουρισμού, ως βήμα για να καταστεί η Κύπρος ψηφιακά, έξυπνος τουριστικός προορισμός. Μεγάλη έμφαση στο συγκεκριμένο πεδίο θα δοθεί μέσα στο μεσοπρόθεσμο πλάνο του υφυπουργείου Τουρισμού –το 2023-2025– ενώ

στόχος είναι μέχρι το τέλος του 2022 να ξεκαθαρίσει το πλάνο που θα ακολουθηθεί.

Τι λείπει

Το περασμένο καλοκαίρι, η Hermes Airports ανέλυσε τα Cyprus Flight Pass και δημοσιοποίησε τα ποιοτικά δεδομένα των τουριστικών αφίξεων. Ήταν η πρώτη φορά που δόθηκε μια ξεκάθαρη εικόνα για τις προτιμήσεις των τουριστών. Στην ουσία σκιαγραφήσε το προφίλ των επισκεπτών ανά εθνικότητα, αφού απαντούσε ερωτήσεις όπως, ποιες είναι οι δημοφιλέστερες περιοχές διακοπών εντός Κύπρου για τις βασικές αγορές, σε ποια καταλύματα επιλέγουν για τις διακοπές τους στην Κύπρο, (πεντάστερα, τετράστερα, Airbnb) κ.ο.κ. Αυτό ήταν ίσως η αφορμή για να αρχίσει ξανά η συζήτηση για την ανάγκη μιας πιο ποιοτικής βάσης δεδομένων. Στο πλαίσιο των

Υποχρεωτικά τα δεδομένα

Ο ΣΤΕΚ έχει θέξει το συγκεκριμένο θέμα εδώ και χρόνια με παρεμβάσεις στους αρμόδιους φορείς και πρόσφατα στη συνεδρίαση της αρμόδιας επιτροπής τουρισμού της Βουλής, έχει αναπτύξει διεξοδικά το ζήτημα, ανέφερε σε δηλώσεις της στην «Κ», η γενική διευθύντρια του ΣΤΕΚ Χρυσάιμλη Ψηλογένη. Ο ΣΤΕΚ είχε εισηγηθεί και θεσμοθέτηση της υποχρέωσης των εμπλεκόμενων οργανισμών για κατάθεση στατιστικών στοιχείων και δεδομένων προς τις αρμόδιες αρχές. «Ευελπιστούμε πως με τη δέσμευση του υφυπουργείου Τουρισμού στη Βουλή, αλλά και με την πρωτοβουλία που έχει αναλάβει για σύσταση επιτροπής με όλους τους εμπλεκόμενους, θα υπάρξει βελτίωση σε σχέση με το συγκεκριμένο ζήτημα». Έντονος για το συγκεκριμένο θέμα ήταν τα τελευταία χρόνια και ο Σύνδεσμος Διευθυντών Ξενοδοχείων. Τονίζοντας την τεράστια αδυναμία για on time χρήσιμα δεδομένα στον τουρισμό, ο πρόεδρος του Συνδέσμου, Χρίστος Αγγελίδης, χαιρέτισε την εξέλιξη, σημειώνοντας παράλληλα την ανάγκη για δημιουργία κέντρου μελετών για τον τουρισμό.

κάτι που αναμένεται σε πιο μακροπρόθεσμο στάδιο.

QR code και εκπτώσεις

Το υφυπουργείο εισπνέεται παράλληλα, αντί προσωπικών συνεντεύξεων κατά τις αναχωρήσεις επιβατών, το ερωτηματολόγιο να είναι προσβάσιμο για συμπλήρωση στο κινητό τηλέφωνο, μέσω QR code που θα είναι διαθέσιμος σε περίοπτα σημεία στον χώρο αναχωρήσεων του αεροδρομίου. Επιπλέον, θα συζητηθεί το ενδεχόμενο προσαρμογής των ερωτήσεων ούτως ώστε να συλλέγονται ερωτήσεις για τις ειδικές μορφές τουρισμού. Για την ενθάρρυνση των τουριστών ώστε να συμπληρώνουν τα ερωτηματολόγια, αναμένεται ότι θα δοθούν κινητρα/ μπόνους, όπως για παράδειγμα έκπτωση σε αγορές εντός του αεροδρομίου, ή σε άλλες υπηρεσίες.

Σε πραγματικό χρόνο

«Πρέπει να καταλαβαίνουμε ποιοι είναι οι πελάτες μας, ποιες οι αγοραστικές τους συνήθειες, ώστε να μπορούμε να κάνουμε πιο στοχευμένο marketing» ανα-

Σε μεταγενέστερο στάδιο, αναμένεται να μπουν στο μικροσκόπιο και οι αγοραστικές συνήθειες των τουριστών στην Κύπρο.

φέρει χαρακτηριστικά ο Σάββας Περδίας. Με την ύπαρξη ποιοτικών στατιστικών δεδομένων δεν θα υπάρχει πλέον δικαιολογία για άστοχες αποφάσεις, σχεδιασμούς και επιχειρηματικές ενέργειες στον τουρισμό, αφού, σωστή αξιοποίησή τους προσφέρει ακριβώς τη δυνατότητα ορθής στόχευσης και πλάνου. Για παράδειγμα, εξήγησε ο υφυπουργός, θα δούμε τις προτιμήσεις αγορών σε κατηγορίες ξενοδοχείων και αυτό θα καθορίσει το είδος του marketing που θα κάνουμε στις αγορές. Καίριας σημασίας είναι βεβαίως, τα όποια στοιχεία συλλέγονται να δίνουν σε πραγματικό χρόνο στους ενδιαφερόμενους. «Αυτά τα στοιχεία είναι επιτακτική ανάγκη πλέον να τα έχουμε, διαφορετικά δεν θα αποκομίζουμε όλα τα πλεονεκτήματα από το digital marketing» επισημαίνει ο αρμόδιος υφυπουργός.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΠΑΝΟΥ ΛΟΪΖΟΥ ΠΑΡΡΑ**

Λύση είναι η ειρήνη, η συνεργασία κι η ευημερία

Όπως ήταν αναμενόμενο, η Δύση απάντησε με σκληρά μέτρα και κυρώσεις στην ανηλεή ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Περιορισμός συναλλαγών και εξοστρακισμός πολλών μεγάλων ρωσικών τραπεζών από το διεθνές σύστημα SWIFT, πάγωμα περιουσιακών στοιχείων της ρωσικής Κεντρικής Τράπεζας, πάγωμα περιουσιακών στοιχείων σε μεγάλο αριθμό Ρώσων ολιγαρχών και αποκλεισμός τους από οποιαδήποτε συναλλαγή με τον δυτικό κόσμο. Έπειτα απαγορεύτηκαν οι πτήσεις από και προς τα αεροδρόμια της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ρωσικά αεροπλάνα, ενώ τα πλοία με ρωσική σημαία ή εγγραφή σε ρωσικό νηογνώμονα δεν μπορούν να προχωρήσουν σε φορτοεκφορτώσεις σε ευρωπαϊκά λιμάνια. Με αυτά τα δεδομένα, οι εξαγωγές ρωσικών αγαθών είναι σχεδόν ανέφικτες. Εξάιρεση αποτελούν οι εξαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου, από τα οποία η Ε.Ε. εξαρτάται σε κρίσιμο βαθμό, περίπου 25% και 40% αντίστοιχα.

Βασικός στόχος είναι να αποκοπεί η οικονομία της Ρωσίας από το δυτικό χρηματοοικονομικό σύστημα, να μην έχει πρόσβαση στα συναλλαγματικά της αποθέματα,

να έχει περιορισμένη πρόσβαση σε δανεισμό και να οδηγηθεί αναγκαστικά σε στάση πληρωμών. Πέραν αυτών όμως, ο έμμεσος στόχος του εμπορικού αποκλεισμού της ρωσικής αγοράς από δυτικά προϊόντα και υπηρεσίες, προσβλέπει στην αποστέρηση βασικών αγαθών από τον μέσο Ρώσο πολίτη. Σ' αυτό συνέτειναν και θεολογικά πολλές αλυσίδες εταιριών που ανέστειλαν τη λειτουργία τους στη χώρα, όπως για παράδειγμα η αναστολή εργασιών των 850 ταχυφαγείων McDonalds ή του εργοστασίου παραγωγής φορτηγών της Volvo. Με τις ενέργειες αυτές, η Δύση αποσκοπεί στην πρόκληση αντιδράσεων από τους πολίτες, έναντι του αυταρχικού δικτάτορα Βλαντιμίρ Πούτιν.

Αν δούμε πίσω από τη βασική εικόνα των μέτρων, όσο συνεχίζει η εισβολή, το κόστος για τη ρωσική οικονομία θα είναι τεράστιο και όντως ενδέχεται να φέρει μερική στάση πληρωμών. Η εισροή συναλλάγματος από τις εξαγωγές αερίου και πετρελαίου, μεσοπρόθεσμα τουλάχιστον θα μειώνεται (ήδη η τιμή φαίνεται να πέφτει) συνεπώς οι πολεμικές επιχειρήσεις θα πρέπει να ολοκληρωθούν προ-

Όσο μαίνεται ο πόλεμος, ο πληθωρισμός αυξάνεται και οι επενδύσεις είναι ανεμικές, θα πληθαίνουν τα σύννεφα στασιμοπληθωρισμού στις ευρωπαϊκές οικονομίες.

τού βαλτώσει η χρηματοδότησή τους. Το έμμεσο πλάνο όμως για πρόκληση αναταραχών μέσω της αποστέρησης αγαθών από τους πολίτες, φαίνεται να είναι τιμηρπτικό προς ανθρώπους που δεν φέρουν καμία ευθύνη για τις ενέργειες του Ρώσου προέδρου κι είναι αμφίβολο εάν μπορούν να αντιδράσουν. Στην εξίσωση πρέπει να μπει και ότι η Ρωσία έχει τεράστιο βαθμό αυτάρκειας σε πρώτες ύλες, κάτι που της εξασφαλίζει διατροφική ασφάλεια. Φυσικά για όσους σκέφτονται με όρους ειρήνης, η αντίδραση της Δύσης με πρωτοφανείς οικονομικές κυρώσεις είναι θεμιτή και προκρίνεται έναντι της

εμπλοκής σε στρατιωτική σύρραξη, που θα έσπερνε τον θάνατο. Ένας πόλεμος, ακόμη κι αν κανείς αμύνεται, φέρνει απώλειες ζωών. Η όλη κατάσταση βεβαίως θέτει επιτακτικά ορισμένα ερωτήματα. Θα μπορούσαν ΗΠΑ και Ε.Ε. να επιβάλουν αποτρεπτικά μέτρα εκ των προτέρων, έναντι της Ρωσίας; Γενικότερα είναι θεμιτό οι φιλελεύθερες δημοκρατίες της Δύσης να συναλλάσσονται με αυταρχικά και ανελεύθερα καθεστώτα που καταπατούν τα ανθρώπινα δικαιώματα όπως η Ρωσία, η Κίνα και η Σαουδική Αραβία;

Η απάντηση στον πιο πάνω γρίφο δεν είναι εύκολη, καθώς από τις κυρώσεις των δυτικών θα πληγούν και οι δικές τους οικονομίες. Ο πληθωρισμός στην Αμερική λόγω ανάκαμψης από την πανδημία ξεπέρασε το 7%, ενώ οι νέες επιπλοκές στην εφοδιαστική αλυσίδα λόγω του πολέμου, θα επιφέρουν νέα άνοδο τιμών. Η Ε.Ε. αδυνατεί βραχυπρόθεσμα να στραφεί σε άλλες μορφές ενέργειες, οι θερμοκρασίες παραμένουν χαμηλές και το ρωσικό φυσικό αέριο αναγκαίο. Οι τιμές στο αλουμίνιο και πολλά άλλα κατασκευαστικά υλικά όπου η Ρωσία είναι εκ των μεγαλύτερων παρα-

γωγών στον κόσμο, έχουν εκτοξευθεί, με αποτέλεσμα να διογκώνεται το κόστος κατασκευών. Ομοίως το νικέλιο, βασικό συστατικό για την κατασκευή μπαταριών αυτοκινήτων, θα φέρει ελλείψεις στην αγορά, χώρια από τον διπλασιασμό της τιμής του. Όσο μαίνεται ο πόλεμος, ο πληθωρισμός αυξάνεται και οι επενδύσεις είναι ανεμικές, θα πληθαίνουν τα σύννεφα στασιμοπληθωρισμού στις ευρωπαϊκές οικονομίες.

Οι κυρώσεις σήμερα ήρθαν σε μια περίοδο που οι αγορές και το μέσο νοικοκυριό δεν τις ανέμεναν. Εξού κι οι απανωτές επιπλοκές. Βεβαίως θα μπορούσαν να είχαν επιβληθεί αυστηρότερες κυρώσεις από το 2014 μετά την προσάρτηση της Κριμαίας, που ενδεχομένως να απέτρεπαν τις σημερινές εξελίξεις. Η μακροχρόνια κι ανεξέλεγκτη επιβολή κυρώσεων, όμως, δίνει την ευκαιρία για προετοιμασία και εναλλακτικές επιλογές. Για παράδειγμα, στον επόμενο αποκλεισμό, Ρωσία-Κίνα θα έχουν το δικό τους αξιόπιστο σύστημα εμπομάτων αντί του Swift. Από την άλλη, το να αποκλείουμε τους πολίτες ανελεύθερων καθεστώτων από δυτικά αγαθά κι υπηρεσίες,

χώρια από το ότι τους καταδικάζουμε στη φτώχεια, τους στερούμε καλύτερη ποιότητα ζωής, κάτι που δεν λειτουργεί υπέρ της δημοκρατίας, ούτε της διεκδίκησης πολιτικών ελευθεριών. Επ' ουδενί η λύση είναι το ράλι στρατιωτικών εξοπλισμών, ούτε η περιχαράκωση σε –αυτάρκεις– εθνικές οικονομίες, μήτε οι παλινωδίες υποκρισίας, όπου αίρονται τα μέτρα όποτε μας βολεύει –βλέπε, Ιράν/Βενεζουέλα. ΗΠΑ και Ε.Ε. οφείλουν να απεξαρτηθούν σε πρώτη φάση από αυταρχικές δημοκρατίες, μόνο σε αγαθά που είναι απαραίτητα για τη δική της ασφάλεια, όπως η ενέργεια. Το ελεύθερο εμπόριο, που προσδίδει ευημερία σε φτωχές/ αναπτυσσόμενες χώρες, δεν πρέπει να επηρεαστεί, ενώ ένα νέο πλέγμα κανόνων και κυρώσεων με ποιοτικά χαρακτηριστικά όπως ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα, πρέπει να χτιστεί με διαφάνεια και να μπει στο τραπέζι πριν από οποιαδήποτε διακρατική/εμπορική συνεργασία, γιατί όχι και με την εμπλοκή του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

Ο κ. Πάνος Λοΐζου Παρράς είναι οικονομολόγος.

Μόλις 5,3% των σπιτιών έχουν φωτοβολταϊκά

Γύρω στους 25 χιλιάδες οικιακούς καταναλωτές δεν εξαρτώνται από τις διακυμάνσεις του κόστους του ηλεκτρικού ρεύματος

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Μόλις το 5,3% των οικιακών καταναλωτών αξιοποιεί την ηλιακή ενέργεια στο σπίτι του, όπως προκύπτει από τα δεδομένα της διευθύνσης διαχειριστή συστήματος διανομής ΑΗΚ. Σε επικοινωνία της «Κ» με τον βοηθό διευθυντή της διευθύνσης, κ. Πέτρο Μηνά, μας δόθηκαν συγκεκριμένα στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία, ο αριθμός των οικιακών καταναλωτών ανέρχονται που συμμετέχουν στο πρόγραμμα net-metering (με ισχύ 104,19 κιλοβάτ) ανέρχονται 24,963 από το σύνολο των 467 936.

Σχέδια πέραν των 90 εκατ. ευρώ αναμένεται να προκληρθθούν το επόμενο διάστημα από το υπουργείο Εμπορίου για ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών και επιχειρήσεων.

Στους 513 ανέρχεται ο αριθμός των εμπορικών καταναλωτών οι οποίοι χρησιμοποιούν φωτοβολταϊκά, με συνολική εγκατεστημένη ισχύ, τα 3,46 μεγαβάτ. Για το σύνολο εμπορικών και οικιακών καταναλωτών (597 192), οι 25.476 ή ποσοστό 4,2% χρησιμοποιούν φωτοβολταϊκά και συμμετέχουν στο πρόγραμμα συμψηφισμού μετρήσεων (net metering). Πρόκειται για αριθμούς σημαντικά αυξημένους σε σχέση με την εικόνα προηγούμενων χρονιών. Μάλιστα, σύμφωνα με τα στοιχεία που έχει στη διάθεση της η «Κ», προκύπτει

Από το τέλος του 2021 μέχρι τον Φεβρουάριο του 2022, 600 νέοι καταναλωτές έχουν συνδεθεί στο πρόγραμμα net metering, αξιοποιώντας την ηλιακή ενέργεια για τις ανάγκες ηλεκτρικής κατανάλωσης του υποστατικού τους.

ότι μέσα σε μόλις δύο μήνες, από το τέλος του 2021 μέχρι τον Φεβρουάριο του 2022, 600 νέοι καταναλωτές έχουν συνδεθεί στο πρόγραμμα net metering, αξιοποιώντας την ηλιακή ενέργεια για τις ανάγκες ηλεκτρικής κατανάλωσης του υποστατικού τους (κατοικία ή επιχείρηση). Ο αριθμός συστημάτων το 2021 αυξήθηκε κατά 68% σε σχέση με το 2019 ενώ σπείωσε ήδη αύξηση 2,4% σε σχέση με το σύνολο των συστημάτων στο τέλος του 2021.

Ανεβαίνει η τάση

Ο βοηθός διευθυντής της διευθύνσης διαχειριστή συστήματος διανομής της ΑΗΚ, Πέτρος Μηνά, απέδωσε την σημαντική αύξηση που καταγράφηκε το 2021 και στο πρόγραμμα κορηγίας του υπουργείου Ενέργειας. Μέσω του σχεδίου, κάθε εγκατεστημένο κιλοβάτ έλαβε επι-

χορήγησης μέχρι 250 ευρώ, ενώ για τους ευάλωτους καταναλωτές η επιχορήγηση ανήλθε μέχρι τα 750 ευρώ/κιλοβάτ. Μέγιστο όριο κάλυψης τα 4 κιλοβάτ και κορηγίας, τα 1000 ευρώ για τους μην ευάλωτους και 3750 για τους ευάλωτους. Η τάση των καταναλωτών προς τα φωτοβολταϊκά αναμένεται ότι θα αυξηθεί συνεπεία των ανατιμήσεων του ηλεκτρικού ρεύματος τους τελευταίους μήνες εκτιμούν επαγγελματίες του κλάδου που είδαν τις παραγγελίες τους και τις πωλήσεις να αυξάνονται το τελευταίο τρίμηνο. Όπως κατέγραψε η «Κ» σε προηγούμενο της ρεπορτάζ, στην χονδρική αγορά η ζήτηση φωτοβολταϊκών έχει αυξηθεί γύρω στο 20-30% από τις αρχές του 2022. Τα πιο πάνω στοιχεία καταδεικνύουν αφενός ότι η επιλογή των φωτοβολταϊκών στο σπίτι κερδίζει έδαφος. Την ίδια ώρα δείχνουν ότι η Κύπρος

έχει ακόμα μεγάλο δρόμο να διανύσει σε σχέση με την αξιοποίηση και την κατανάλωση ενέργειας μέσω ΑΠΕ και την απεξάρτηση της –τουλάχιστον σε επίπεδο οικιακών καταναλωτών– από τις διακυμάνσεις της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας.

Θωράκιση κατοικιών

Το θέμα απασχόλησε και πρόσφατη συνάντηση του ΕΤΕΚ με την υπουργό Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, Νατάσα Πηλίδου. Ο πρόεδρος του Επιστημονικού και Τεχνικού Επιμελητηρίου Κωνσταντίνος Κωνσταντή, εξήγησε ότι η απεξάρτηση από τις διακυμάνσεις του ηλεκτρικού ρεύματος μπορεί να επιτευχθεί σε τρία βήματα. Κατ' αρχάς, θα πρέπει να θωρακιστεί το κτηριακό απόθεμα, όπως ανέφερε. Να αναβαθμιστούν δηλαδή ενεργειακά οι κατοικίες και τα επαγγελ-

ματικά υποστατικά. Το δεύτερο βήμα αφορά την αξιοποίηση της ηλιακής ενέργειας με την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων και το 3ο βήμα αφορά τον ρόλο του κράτους σε αυτό το εγχείρημα. «Το κράτος να μεριμνήσει με τις εθνικές πολιτικές του, να παρέχει στους πολίτες του ηλεκτρικό ρεύμα με τον πιο οικονομικό τρόπο χωρίς να είναι πλήρως εξαρτώμενο από οποιοδήποτε εξωγενή παράγοντα που οδηγεί κάθε φορά σε αύξηση του κόστους των λογαριασμών». Υπέδειξε παράλληλα ότι η εγκατάσταση των φωτοβολταϊκών συστημάτων στο σπίτι, δύναται να λύσει σε ένα μεγάλο βαθμό, το πρόβλημα των ανατιμήσεων για τον κάθε καταναλωτή ξεχωριστά. Ένα σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση είναι πάντως ότι όλες οι νέες κατοικίες πρέπει να είναι βάσει του νόμου, ενεργειακάς απόδοσης Α (να καταναλώνει το ελάχιστο δυνατό ρεύμα). Στο πλαίσιο αυτό οι μηχανολόγοι μηχανικοί που παρακολουθούν την κατασκευή του έργου, εισπνούνται την εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος της τάξης των 5-10 κιολοβάτ ανάλογα με το μέγεθος και τις προβλεπόμενες καταναλώσεις για το σπίτι. Άρα, με αυτόν τον τρόπο ένας μεγάλος αριθμός νοικοκυριών θα μπορούν σε βάθος χρόνου τουλάχιστον, να απεξαρτητοποιηθούν εντελώς από τις όποιες διεθνείς εξελίξεις, επιβαρύνσεις για τις εκπομπές ρύπων κ.ο.κ., που επιπρεάζουν το κόστος του ηλεκτρισμού. Από την πλευρά του ο πρώην πρόεδρος του Πανεπιστημίου Κύπρου, Κωνσταντίνος Χριστοφίδης, ειδικός στα θέματα ενέργειας, τόνισε την ανάγκη δημιουργίας μεγάλων φωτοβολταϊκών πάρκων και την δημιουργία συνεργατικών πράσινων εταιρείας. «Η κυπριακή κυ-

βέρνηση πρέπει να πάρει τις μεγάλες αποφάσεις με στόχο την πλήρη ενεργειακή απεξάρτηση μέχρι το 2028, δημιουργώντας τα πράσινα κοινωνικά φωτοβολταϊκά πάρκα, όπου θα συμμετέχουν όλοι οι πολίτες. Στο τέλος της ημέρας ο ήλιος και ο άνεμος ανήκουν σε όλους μας» ανέφερε σχετικά.

Πέραν των 90 εκατ.

Σύμφωνα με την αρμόδια υπουργό, το επόμενο διάστημα αναμένεται να προκληρθθούν σχέδια κορηγίων πέραν των 90 εκατ. ευρώ, για ενεργειακή αναβάθμιση επιχειρήσεων και κατοικιών. Συγκεκριμένα πρόκειται για το σχέδιο ενεργειακής αναβάθμισης επιχειρήσεων ύψους 40 εκατ. ευρώ, καθώς επίσης, το σχέδιο για ενεργειακή αναβάθμιση τοπικών αρχών και φορέων ευρύτερου δημοσίου, ύψους 9 εκατ. ευρώ. Την περίοδο Μαρτίου - Απριλίου, θα προκληρθθεί το σχέδιο για εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος για φόρτιση ηλεκτρικού οχήματος, 1,5 εκατ. ευρώ, ενώ λίγο αργότερα θα ανοίξουν τα σχέδια ύψους 7 εκατ. του ταμείου ΑΠΕ και ΕΞΕ για εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και θερμομόνωση οροφής, με συμπερίληψη και του virtual net metering και με αύξηση της κορηγίας ανά δικαιούχο στον τομέα των φωτοβολταϊκών. Αναμένεται επίσης ότι τέλη 2022 θα επαναπροκληρθθεί, το σχέδιο για ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών, με συνολικές κορηγίες 35 εκατομμυρίων ευρώ. Όσον αφορά στις μεγάλες επενδύσεις, προωθούνται δύο σχέδια για συστήματα αποθήκευσης σε συνδυασμό με ΑΠΕ, με το συνολικό κονδύλι που αναμένεται να διατεθεί μέχρι το 2029 να ξεπερνά τα €80 εκατομμύρια.

Διεκδίκησε μια από τις 60 υποτροφίες του Cyprus International Institute of Management και άλλαξε τη ζωή σου!

Για κάθε άνθρωπο, η επένδυση στη γνώση είναι το μεγαλύτερο περιουσιακό του στοιχείο. Ωστόσο, το υψηλό κόστος και η έλλειψη χρόνου αποτελούν συχνά τροχοπέδη στα όνειρα που όλοι μας κάνουμε για απόκτηση μιας ισχυρής και ποιοτικής εκπαίδευσης που θα μας ανοίξει το δρόμο για μια επιτυχημένη επαγγελματική σταδιοδρομία και ανέλιξη. Για άλλη μια χρονιά, το Cyprus International Institute of Management πρωτοπορεί και δίνει την ευκαιρία σε εξήντα φοιτητές να διεκδικήσουν υποτροφία σε ένα από τα εννέα, υψηλού επιπέδου, μεταπτυχιακά προγράμματα που προσφέρει! Τα προγράμματά του προσαρμόζονται στις ανάγκες σου με βραδινά και ταχύρρυθμα μαθήματα που σου επιτρέπουν να σπουδάξεις ενώ εργάζεσαι.

Πιστοποιημένο από το ΔΙΠΑΕ και με αναγνωρισμένους όλους τους τίτλους σπουδών του από το ΚΥ.Σ.Α.Τ.Σ., το Cyprus International Institute of Management αποτελεί την κορυφαία επιλογή σε μεταπτυχιακά προγράμματα MBA και MSc σε κλάδους όπως είναι το Ανθρώπινο Δυναμικό, τα Χρηματοοικονομικά, η Πληροφορική και τα Data Analytics, η Δημόσια Διοίκηση, η Διοίκηση Επιχειρήσεων, οι Τεχνολογίες Εφαρμοσμένης Πληροφορικής, η Ναυτιλιακή Διοίκηση και η Εκπαιδευτική Ηγεσία και Διοίκηση.

Το Cyprus International Institute of Management έχει ως αποστολή του να λειτουργεί ως Κέντρο Αριστείας στον τομέα της μεταπτυχιακής εκπαίδευσης και της έρευνας, στη διεύθυνση επιχειρήσεων και τη δημόσια διοίκηση αλλά και να προετοιμάζει τους αρισταίους ηγέτες. Από την ίδρυσή του το 1990 πρωτοπορεί διαρκώς ενώ τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Cyprus International Institute of Management, προσαρμόζονται πάντα στις ραγδαίες μεταβολές της αγοράς και της οικονομίας.

Ό,τι και ονειρεύεσαι να σπουδάσεις, η ευκαιρία να διεκδικήσεις μια δική σου

υποτροφία σε περιμένει! Διεκδίκησε τώρα μια θέση με υποτροφία στα ακόλουθα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών του CIIM:

MBA – Master in Business Administration

Ένα μοναδικό και καινοτόμο πρόγραμμα, κορυφαίας κλάσης. Με διεθνείς και εγχώριες διαπιστεύσεις, το MBA του Cyprus International Institute of Management είναι μια εμπειρία ζωής. Το πρώτο MBA στην Κύπρο με αναγνώριση από το EFMD/EPAS. Ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα, ιδανικό για επιχειρηματίες, που εστιάζει στις βασικές διοικητικές λειτουργίες ενός οργανισμού, όπως είναι η διαχείριση ανθρώπινων πόρων, τα οικονομικά, οι διοικητικές λειτουργίες, οι πωλήσεις και το μάρκετινγκ.

MBM – MSc in Business Management

Το χαρακτηριστικό διαφοροποίησης του MBM του CIIM σε σχέση με άλλα αντίστοιχα προγράμματα σπουδών, είναι η χρήση της

καινοτόμου μεθόδου διδασκαλίας «Learning by Doing». Το πρόγραμμα κατατάχθηκε 21ο στη Δυτική Ευρώπη από τον Eduniversal, δημιουργώντας έτσι τον καλύτερο συνδυασμό για ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα επικεντρωμένο στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Είναι το μοναδικό πτυχίο στην Κύπρο που είναι αναγνωρισμένο στο πλαίσιο του προγράμματος Αναγνώρισης Πανεπιστημίων του Διεθνούς Συνδέσμου Επαγγελματιών Χρηματοοικονομικών Αναλυτών - CFA Institute.

MSc Financial Services

Το Μάστερ στις Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες του CIIM συνδυάζει τις θεωρητικές γνώσεις με τις πρακτικές δεξιότητες, δημιουργώντας έτσι τον καλύτερο συνδυασμό για ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα επικεντρωμένο στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Είναι το μοναδικό πτυχίο στην Κύπρο που είναι αναγνωρισμένο στο πλαίσιο του προγράμματος Αναγνώρισης Πανεπιστημίων του Διεθνούς Συνδέσμου Επαγγελματιών Χρηματοοικονομικών Αναλυτών - CFA Institute.

MSc Human Resource Management and Organizational Behaviour

Το MSc στη Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού & Οργανωτική Συμπεριφορά μέσω

ενός ολοκληρωμένου προγράμματος σπουδών αναπτύσσει δυναμικούς επαγγελματίες στη διοίκηση του ανθρώπινου δυναμικού, πλήρως καταρτισμένους και εξοπλισμένους με το σύνολο των δεξιοτήτων που χρειάζονται για να αναδείξουν τα επιχειρηματικά ταλέντα του κάθε Οργανισμού.

MSc in Business Intelligence & Data Analytics

Το Μάστερ στην Επιχειρηματική Ευφυΐα και την Ανάλυση Δεδομένων είναι ένα πρόγραμμα τεχνολογικής αιχμής που πρωτοστάτησε στην εκπαίδευση ανάλυσης δεδομένων και στην ίδρυση του Κέντρου Καινοτομίας Τεχνολογιών Blockchain, το οποίο συγκεντρώνει οικονομικούς και τεχνολογικούς φορείς υπό την ηγεσία του CIIM με τη συνεργασία του UCL.

MSc in Shipping Operations & Management

Το MSc in Shipping Operations & Management επικεντρώνεται στη Ναυτιλιακή Διοίκηση και είναι σχεδιασμένο για διευ-

θυντές και άλλους εργαζόμενους στον κλάδο ενώ προσφέρει και για απόφοιτους ή επαγγελματίες συναφασμένων κλάδων που φιλοδοξούν να έχουν ένα λαμπρό μέλλον στη Ναυτιλία.

MSc Εκπαίδευση, Ηγεσία και Διοίκηση

Απαραίτητο πτυχίο για εκπαιδευτικούς και διευθυντικά στελέχη όλων των κλάδων της εκπαίδευσης αλλά και για εκπαιδευτές σε άλλους τομείς. Πολύ χρήσιμο, επίσης, για επαγγελματίες που θέλουν να ενισχύσουν τις διοικητικές τους δεξιότητες και τα ηγετικά τους προσόντα.

MPSM Master of Public Sector Management

Το MPSM Master of Public Sector Management του CIIM σου δίνει τη δυνατότητα να αποκτήσεις διοικητικές ικανότητες και να εκπαιδευτείς στην αποτελεσματική επίλυση προβλημάτων και τη δραστηκή λήψη αποφάσεων. Είναι ένα απαραίτητο πτυχίο για όσους θέλουν να ανεληχθούν σε διευθυντικές θέσεις, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.

MSc Applied Information Technologies

Το MSc in Applied Information Technologies του CIIM σου προσφέρει τις πιο σύγχρονες επιστημονικές δεξιότητες στην τεχνική νοημοσύνη, την ανάλυση δεδομένων και τις τεχνολογίες πληροφορικής.

• Απόκτησε τώρα και εσύ το μεταπτυχιακό που σου ταιριάζει στο Cyprus International Institute of Management και εξασφάλισε το μέλλον που σου αξίζει! Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήσε με το CIIM στο 77 77 24 46 ή επισκέψου το www.ciim.ac.cy.

Νέες έρευνες για υδρογονάνθρακες

«Πράσινο φως» από Μητσοτάκη για Ιόνιο και Κρήτη, καθώς η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία διαμορφώνει νέα δεδομένα

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Ετοιμη να εκμεταλλευθεί τη θετική συγκυρία για την αξιοποίηση των εγχώριων υδρογονανθράκων που διαμορφώνει η απόφαση της Ε.Ε. για ταχεία απεξάρτηση από το ρωσικό αέριο και παράλληλα την αναγνώριση του φυσικού αερίου ως «πράσινης» επένδυσης, εμφανίζεται η κυβέρνηση. Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης φέρεται να έχει δώσει το «πράσινο φως» στην Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων (ΕΔΕΥ) για μια στοχευμένη επανεκκίνηση του προγράμματος στις περιοχές δυτικά και νοτιοδυτικά της Κρήτης και στο Ιόνιο που παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον και οι οποίες έχουν ήδη παραχωρηθεί σε πετρελαιοτικές εταιρείες (Total - ExxonMobil - ΕΛΠΕ στην Κρήτη και ΕΛΠΕ στο Ιόνιο).

Τα κοιτάσματα

Ζητούμενο σε πρώτη φάση είναι η διερεύνηση των τριών περιοχών ώστε να διαπιστωθεί τι υπάρχει και στη συνέχεια στον βαθμό που αξιολογηθεί ότι η δυναμικότητα των κοιτασμάτων είναι τέτοια που μπορεί να μετασχηματίσει την ελληνική οικονομία, να προχωρήσει και η εκμετάλλευσή τους. Αυτό πρακτικά σημαίνει σεισμικές έρευνες και ερευνητικές γεωτρήσεις, ένα πρόγραμμα διάρκειας περίπου 2,5 ετών στην περίπτωση που η ελληνική πραγματικότητα καταφέρει να συναντήσει τους αντικειμενικούς χρόνους αυτών των διαδικασιών. Από απόψεως επενδύσεων θα απαιτηθούν περί τα 3 εκατ. δολάρια ανά περι-

οχή για τις γεωφυσικές έρευνες και περί τα 80-120 εκατ. δολάρια για κάθε ερευνητική γεώτρηση, που για κάποιες δύσκολες τεχνικά περιπτώσεις –που επιβάλλουν λόγοι περιβαλλοντικής προστασίας– μπορεί να φτάσει και τα 150 εκατ. δολάρια.

Μια πλήρης διερεύνηση των τριών περιοχών προϋποθέτει, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις αρμοδίων παραγόντων, πέντε με έξι ερευνητικές γεωτρήσεις. Για να προχωρήσει αυτός ο προγραμματισμός, η κυβέρνηση θα δώσει το επόμενο διάστημα ένα δυνατό

Το ενδιαφέρον μεγάλων πετρελαιοικών εταιρειών για εξόρυξη αερίου και πετρελαίου έχει αναθερμανθεί.

σήμα αποφασιστικότητας προς τις ανάδοχες εταιρείες, που δεν το είχαν το προηγούμενο διάστημα, απόρροια του γενικότερου αρνητικού περιβάλλοντος που διαμόρφωσε η κατρακύλα των τιμών πετρελαίου και φυσικού αερίου τη διετία 2019 και 2020 και η στρατηγική αποεπένδυσης των πετρελαιοικών.

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και η αναδιάρθρωση της ενεργειακής πολιτικής της Ε.Ε., με βασικό πυλώνα την ταχεία απεξάρτηση από το ρωσικό αέριο, δημιουργεί ένα νέο περιβάλλον για επενδύσεις στον τομέα των υδρογονανθράκων, αφού εταιρείες και εθνικές κυβερνήσεις αξιολογούν ότι το κενό που

Ζητούμενο σε πρώτη φάση είναι η διερεύνηση των τριών περιοχών σε Ιόνιο και Κρήτη, ώστε να διαπιστωθεί τι υπάρχει μέσω σεισμικών ερευνών και ερευνητικών γεωτρήσεων.

Επιταχύνεται η αναβάθμιση του TAP

Τα σχέδια αναβάθμισης της δυναμικότητας του επιταχύνει ο TAP για να συνδράμει στις ανάγκες απεξάρτησης της Ευρώπης από το ρωσικό αέριο. Η εμπορική διευθύντρια της κοινοπραξίας ανακοίνωσε ότι ο TAP μπορεί να διπλασιάσει τη χωρητικότητά του και να επεκταθεί σταδιακά, έως και 20 bcm μέσα σε 45-65 μήνες, ως αποτέλεσμα των αιτημάτων που θα ληφθούν κατά τη δεσμευτική φάση του market test, η οποία έχει προγραμματιστεί για τον Ιούλιο του 2023, αλλά μπορεί να επιταχυνθεί και να ξεκινήσει εντός του 2022. Όπως ανακοίνωσε η κοινοπραξία του TAP, ο αγωγός στον λίγο περισσότερο από τον ένα χρόνο λειτουργίας του έχει παραδώσει στην Ευρώπη 10 δισ. κ.μ. αερίου, μέσω του σημείου διασύνδεσης των Κήπων, στα ελληνοτουρκικά σύνορα, όπου συναντάει με τον αγωγό TANAP. Από αυτά, τα 8,5 δισ. κ.μ. παραδόθηκαν στην Ιταλία, συμβάλλοντας σημαντικά στην ενεργειακή ασφάλεια και τη διαφοροποίηση του εφοδιασμού της Ευρώπης, όπως δήλωσε ο διευθύνων σύμβουλος της κοινοπραξίας Luca Schieppati.

προκύπτει δεν μπορεί να υποκατασταθεί σε βάθος χρόνου μόνο από LNG και επανεξετάζουν τη στρατηγική τους με αυτό το δεδομένο. Οι χώρες της Ευρώπης συνειδητοποιήσαν επίσης μέσα στην ενεργειακή κρίση, όπως φάνηκε και από δηλώσεις αξιωματούχων της Ε.Ε., ότι το φυσικό αέριο είναι απαραίτητο ως καύσιμο - γέφυρα για την ενεργειακή μετάβαση, τουλάχιστον μέχρι να ωριμάσουν νέες τεχνολογίες, γι' αυτό και εντάχθηκε στην πράσινη ταξινόμια παίρνοντας παράταση ζωής μέχρι το 2050. Μαζί με το φυσικό αέριο δεν είναι λίγες οι ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και πετρελαιοικές εταιρείες όπως η Total, που στρέφουν ξανά το ενδιαφέρον τους και στην παραγωγή πετρελαίου.

Η Νορβηγία, ο μεγαλύτερος παραγωγός πετρελαίου της Ευρώπης, ανακοίνωσε ήδη ότι σκοπεύει να αυξήσει μέχρι και 9% την παραγωγή της και η Δανία ότι θα συνεχίσει να εκμεταλλεύεται μέχρι το 2050 τα δικά της κοιτάσματα. Η Ολλανδία συνεχίζει να εκμεταλλεύεται το μεγάλο κοιτάσμα φυσικού αερίου Γκρόνινγκεν, νέα προγράμματα για την αξιοποίηση των κοιτασμάτων τους σχεδιάζουν η Ιταλία και η Ισπανία, ενώ η Μεγάλη Βρετανία ανακοίνωσε μέσα στην κρίση ότι θα εξαντλήσει κάθε ποσότητα των οικονομικά αξιοποιήσιμων κοιτασμάτων της.

Θετική συγκυρία

Τη θετική αυτή συγκυρία αξιολόγησε και η ελληνική κυβέρνηση, αναγνωρίζοντας ότι τα ελληνικά κοιτάσματα, πέραν της ενίσχυσης της ενεργειακής

αυτάρκειας της χώρας, θα μπορούσαν να αποτελέσουν μια νέα πηγή τροφοδοσίας στην Ευρώπη. Το στοίχημα θα κριθεί και από το πώς θα ανταποκριθούν οι εταιρείες - παραχωρησιούχοι των περιοχών νότια, νοτιοδυτικά της Κρήτης και στο Ιόνιο. Η κυβέρνηση πάντως φέρεται αποφασισμένη να προχωρήσει σε αντικατάστασή τους σε περίπτωση που δεν κινητοποιηθούν άμεσα και συζητείται ήδη με τέσσερις μεγάλες πολυεθνικές που φέρονται να έχουν δείξει ενδιαφέρον για τις τρεις περιοχές. Ο διευθύνων σύμβουλος της ΕΔΕΥ, Άρνης Στεφάτος, έχει μιλήσει για πιθανούς στόχους φυσικού αερίου, με κοιτάσματα αξίας 250 δισ. ευρώ.

Ενεργειακή αυτάρκεια

Το πρώτο σήμα για την επανεκκίνηση της προσπάθειας αξιοποίησής τους έδωσε ο ίδιος ο πρωθυπουργός στο διάγγελμα του για τα μέτρα αναχαίτησης της ακρίβειας. «Διεκδικούμε την ενεργειακή μας αυτάρκεια. Αυτό σημαίνει επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές, ξεπερνώντας κάθε γραφειοκρατικό εμπόδιο. Ανάπτυξη ηλεκτρικών διασυνδέσεων με κράτη όπως η Αίγυπτος. Μετατροπή της πατρίδας μας σε πύλη εισόδου υδροπηγμένου φυσικού αερίου. Προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας και αντικατάστασης των παλαιών συσκευών. Και, ασφαλώς, αξιοποίηση των εθνικών κοιτασμάτων φυσικού αερίου με οικονομικό ενδιαφέρον. Για το θέμα αυτό θα υπάρξουν σύντομα και νέες ανακοινώσεις», είπε ο πρωθυπουργός.

Εκτίναξη ληξιπρόθεσμων χρεών τον Ιανουάριο

Τον **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Προβληματισμό δημιουργεί στο οικονομικό επιτελείο η έκρηξη των ληξιπρόθεσμων οφειλών κατά το πρώτο μήνα του έτους. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΑΑΔΕ, τον Ιανουάριο οι απλήρωτοι φόροι ανήλθαν στο ποσό των 803 εκατ. ευρώ, γεγονός που αποδίδεται στην ενεργειακή κρίση και στην αδυναμία επχειρήσεων και νοικοκυριών να πληρώσουν τους φόρους τους, καθώς και στο ότι οι φόροι που «ξεπάγωσαν» από την πανδημική κρίση κατέληξαν στη δεξαμενή των ληξιπρόθεσμων οφειλών. Το νέο ληξιπρόθεσμο που δημιουργήθηκε θυμίζει τις εποχές των μνημονίων όπου κάθε μήνα οι απλήρωτοι φόροι ανέρχονταν στο ποσό του 1 δισ. ευρώ. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΑΑΔΕ: – Τον Ιανουάριο τα «φρέσκα» ληξιπρόθεσμα χρέη ανήλθαν συνολικά σε 863 εκατ. ευρώ, ενώ πέρυσι την ίδια περίοδο είχαν φτάσει τα 599 εκατ. ευρώ (αύξηση κατά 44,07%). Σύμφωνα με τις διευκρινίσεις της ΑΑΔΕ, υπάρχει επιβάρυνση ακραίων τιμών, κα-

θώς το 25,5% (220 εκατ.) του εν λόγω ποσού για το 2022 προέρχεται από 60 οφειλές.

– Οι φόροι που δεν πληρώθηκαν τον Ιανουάριο ανήλθαν σε 803 εκατ. ευρώ.

– Το σύνολο των ληξιπρόθεσμων οφειλών ανήλθε σε 112.959 δισ. ευρώ. Από αυτά, τα 25.029 δισ. ευρώ θεωρούνται ανεπίδεκτα είσπραξης, με το πραγματικό ληξιπρόθεσμο χρέος να διαμορφώνεται στα 87.931 δισ. ευρώ.

– Με χρέη στην εφορία εμφανίζονται 4.049.913 φορολογούμενοι εκ των οποίων 1.989.167 απειλούνται με κατασχέσεις και δεσμεύσεις περιουσιακών στοιχείων, ενώ για 1.335.786 οφειλές έχουν ληφθεί αναγκαστικά μέτρα είσπραξης.

Μόλις το 23,8% του χρέους θεωρείται σίγουρα εισπράξιμο.

Από την Ανάλυση του Γραφείου Προϋπολογισμού της Βουλής προκύπτει ότι από το συνολικό ληξιπρόθεσμο χρέος ύψους 112.959 δισ. ευρώ μόλις 26,9 δισ. ευρώ, που αντιστοιχούν στο 23,8% του συνόλου, θεωρείται βέβαιο ότι μπορούν να εισπραχθούν και αποτελούν τη δεξαμενή από

Το γεγονός ότι οι φόροι που «ξεπάγωσαν» από την πανδημική κρίση κατέληξαν στη δεξαμενή των ληξιπρόθεσμων οφειλών, προβληματίζει το υπουργείο Οικονομικών.

των οποία αντλεί έσοδα ο κρατικός προϋπολογισμός.

Από τα υπόλοιπα 86 δισ. ευρώ, τα 25 δισ. ευρώ που αντιστοιχούν σε ποσοστό 22,2% του συνόλου έχουν χαρακτηριστεί «ανεπίδεκτα είσπραξης» (αφορούν περιπτώσεις στις οποίες ο οφειλτής και οι συνυπόχρεοί του δεν διβάζουν ότι μπορούν να εισπραχθούν και στις οποίες έχει ολοκληρω-

θεί η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης επί κινήτων, ακινήτων και απαιτήσεων του οφειλτή και έπαυσαν οι εργασίες πτώχευσης αν πρόκειται για πτωχό). Επίσης, και τα υπόλοιπα 61 δισ. ευρώ έχουν πολύ χαμηλά ποσοστά εισπραξιμότητας (σε αυτά περιλαμβάνονται 8,9 δισ. ευρώ που πηγάζουν από οφειλές αφερέγγυων οφειλετών, κυρίως πτωχών και υπό εκκαθάριση, 9,2 δισ. ευρώ που αφορούν οφειλές με λήξη δόσεων πέραν της τελευταίας δεκαετίας καθώς και πρόστιμα ύψους 24,8 δισ. ευρώ για φορολογικές και άλλες παραβάσεις). Επιπλέον, καταγράφεται σημαντικά αυξημένος αριθμός καταπτώσεων εγγυήσεων του ελληνικού Δημοσίου (περιλαμβανονται στα 61 δισ. με χαμηλή εισπραξιμότητα). Το κυριότερο μέρος αυτής της κατηγορίας οφειλής αποτελεί το ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο του Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ), ύψους 10,7 δισ. ευρώ, για το οποίο έχει διαμορφωθεί το νομοθετικό πλαίσιο σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα διαγραφής του.

Αμετάβλητη στο 12,8% η ανεργία τον Ιανουάριο για δεύτερο μήνα

Στο 12,8% παρέμεινε και τον Ιανουάριο το ποσοστό ανεργίας, σύμφωνα με τα εποχικά διορθωμένα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, διατηρώντας την καθοδική τροχιά που ξεκίνησε από τον περασμένο Μάιο, όταν ήταν στο 15,9% (με μόνη εξαίρεση τον Νοέμβριο του 2021). Ετσι, για δεύτερο συνεχόμενο μήνα, η ανεργία παρέμεινε κάτω από το ψυχολογικό όριο του 13%, στο 12,8%, αμετάβλητη σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2021 και σημαντικά μειωμένη σε σχέση με το 16,2% του περυσινού Ιανουαρίου. Αν και ο περυσινός Ιανουάριος χαρακτηρίστηκε από το δεύτερο κύμα της πανδημίας και την αντίστοιχη δεύτερη φάση

περιοριστικών μέτρων –και κατά συνέπεια τα στοιχεία δεν είναι απόλυτα συγκρίσιμα–, η αποκλιμάκωση της ανεργίας φέτος δείχνει αφενός ότι η οικονομία πριν από τον πόλεμο στην Ουκρανία είχε αρχίσει να μπαίνει σε έναν ενάρετο κύκλο, αφετέρου ότι κάθε περιοριστικό μέτρο (όπως π.χ. αυτά που ελήφθησαν κυρίως στην εστίαση κατά την περίοδο των γιορτών) έχει συνέπειες. Αναλυτικά, σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, μέσα σε ένα χρόνο οι άνεργοι μειώθηκαν κατά 123.563 άτομα (-17,4%) και πλέον εκτιμάται στα 587.152 άτομα. Μείωση κατά 1,2% ή 7.100 άτομα παρατηρείται και σε σχέση με τον περασμένο Δεκέμβριο. Αντίστοιχα, οι

απασχολούμενοι αυξήθηκαν κατά 8,5%, ήτοι 312.199 άτομα και τον Ιανουάριο του 2022 ανέρχονταν σε 3.995.622 άτομα. Σε σχέση με ένα μήνα πριν, πάντως, υπάρχει μείωση κατά 68.799 άτομα (-1,7%). Όσο για τα άτομα που δεν περιλαμβάνονται στο εργατικό δυναμικό, δηλαδή δεν εργάζονται αλλά ούτε αναζητούν εργασία, σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ ανήλθαν σε 3.262.045, σημειώνοντας μείωση κατά 219.897 άτομα σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2021 (-6,3%) και αύξηση κατά 72.476 σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2021 (+2,3%).

Η ανεργία στους άνδρες υποχώρησε σε μονοψήφιο ποσοστό (9,6%), όμως στις γυναίκες το πρόβλημα εξακολουθεί να παραμένει

μεγαλύτερο, με το ποσοστό να ανέρχεται σε 16,9%. Όσον αφορά, τέλος, την ηλικιακή κατανομή των ανέργων, σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό ανεργίας για τους νέους ηλικίας 15-24 ετών εκτιμάται σε 32,6%. Και σε αυτό το πεδίο, την ανεργία των νέων, που η χώρα μας κατά κανόνα καταλαμβάνει την πρώτη θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρατηρείται σημαντική μείωση, συγκριτικά με το 45,2%, που είχε καταγραφεί τον Ιανουάριο του 2021. Όμως, διαπιστώνεται αύξηση σε σχέση με το 27% που είχε περιοριστεί η ανεργία σε αυτή την ειδική κατηγορία έναν μήνα νωρίτερα, δηλαδή τον Δεκέμβριο του 2021.

ΡΟΥΛΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Η χώρα οχυρώνεται ενεργειακά μέσω της Ρεβυθούσας

Τρία έκτακτα φορτία LNG περίπου τον μήνα, από τον Μάρτιο και για όσο διάστημα διαρκεί η εμπόλεμη κατάσταση στην Ουκρανία, θα φτάνουν στη Ρεβυθούσα για να διασφαλίσουν την επάρκεια του συστήματος σε περίπτωση που για οποιοδήποτε λόγο σταματήσουν οι ροές ρωσικού αερίου προς την Ευρώπη, ενδεχόμενο που δεν μπορεί να αποκλειστεί. Παράλληλα, και προκειμένου να υπάρχει ένας καλύτερος έλεγχος και διαχείριση των εξαγωγών ηλεκτρικής ενέργειας, τον Απρίλιο σταματούν οι μηνιαίες δημοπρασίες δυναμικότητας στις διεθνείς διασυνδέσεις και θα γίνεται μόνο ημερήσιες. Για το ζήτημα έχουν ενημερωθεί και έχουν συμφωνήσει ήδη οι διαχειριστές των γειτονικών χωρών που επηρεάζονται από τις αλλαγές του ελληνικού συστήματος.

Τα παραπάνω μέτρα συμφωνήθηκαν στην τελευταία συνεδρίαση της Επιτροπής Διαχείρισης Κρίσεων που συγκάλεσε η ΡΑΕ προχθές, στο πλαίσιο των εβδομαδιαίων συνεδριάσεων που έχει καθιερώσει για την περίοδο της ενεργειακής κρίσης. Παρότι, επί του παρόντος, το ελληνικό σύστημα δεν αντιμετωπίζει πρόβλημα, η ΡΑΕ εισηγήθηκε την εισαγωγή πρόσθετων φορτίων LNG στη Ρεβυθούσα πέραν των προγραμματισμένων.

Τα πρόσθετα αυτά φορτία, σύμφωνα με το σχέδιο τροπολογίας που έχει υποβάλει η ΡΑΕ στο ΥΠΕΝ, θα πρέπει στην περίπτωση που δεν χρησιμοποιηθούν να αποζημιωθούν για το cancellation fee (τέλος ακύρωσης) με πόρους που θα μπορούσαν να προέλθουν από το Ταμείο Ανάκαμψης.

Η πρόταση αυτή απαντάει στο πρόβλημα του υψηλού κόστους που συνεπάγεται για τις εταιρείες εισαγωγής αερίου (ΔΕΠΑ, Mytilineos, Elpedison, ΔΕΗ)

το να κλείσουν φορτία LNG που μπορεί να μην καταναλωθούν και τα οποία είναι απαραίτητα για την ασφάλεια εφοδιασμού. Το πόσα επιπλέον φορτία χρειάζονται θα αποφασίζεται κάθε φορά από την Επιτροπή Διαχείρισης Κρίσεων και θα εγκρίνονται στη συνέχεια από το ΥΠΕΝ. Το κόστος του cancellation fee για ένα μεγάλο φορτίο LNG αξίας 80-100 εκατ. ευρώ υπολογίζεται σε 1-2 εκατ. ευρώ.

Ενα ακόμη ζήτημα που απασχόλησε την τελευταία συνεδρίαση της Επιτροπής Διαχείρισης

Τρία έκτακτα φορτία LNG θα φτάνουν στον τερματικό σταθμό κάθε μήνα για να διασφαλιστεί η επάρκεια σε περίπτωση που σταματήσουν οι ροές ρωσικού αερίου.

Κρίσεων είναι η συμμετοχή του λιγνίτη στο μείγμα καυσίμου για όσο διάστημα οι υψηλές τιμές φυσικού αερίου καθιστούν πιο οικονομική τη λειτουργία τους. Το πρόβλημα συνδέεται με τη γενικότερη ανασφάλεια που εκφράζεται από πλευράς της ΔΕΗ σχετικά με την παρατεταμένη χρήση των λιγνιτικών μονάδων. Η ΔΕΗ φέρεται να επικαλέστηκε τις ανάγκες διαθεσιμότητας των λιγνιτικών μονάδων τους θερινούς μήνες που λόγω κλιματιστικών αυξάνεται η ζήτηση και να εισηγήθηκε τη λειτουργία δύο μόνο από τις επτά λιγνιτικές για το επόμενο διάστημα, πρόταση που προβληματίστηκε η ΡΑΕ και τον ΑΔΜΗΕ και η οποία αναμένεται να συζητηθεί περαιτέρω.

ΧΡΥΣΑ ΛΙΑΓΓΟΥ

Μεγάλη μείωση των εκπτώσεων από εργολάβους σε δημόσια έργα

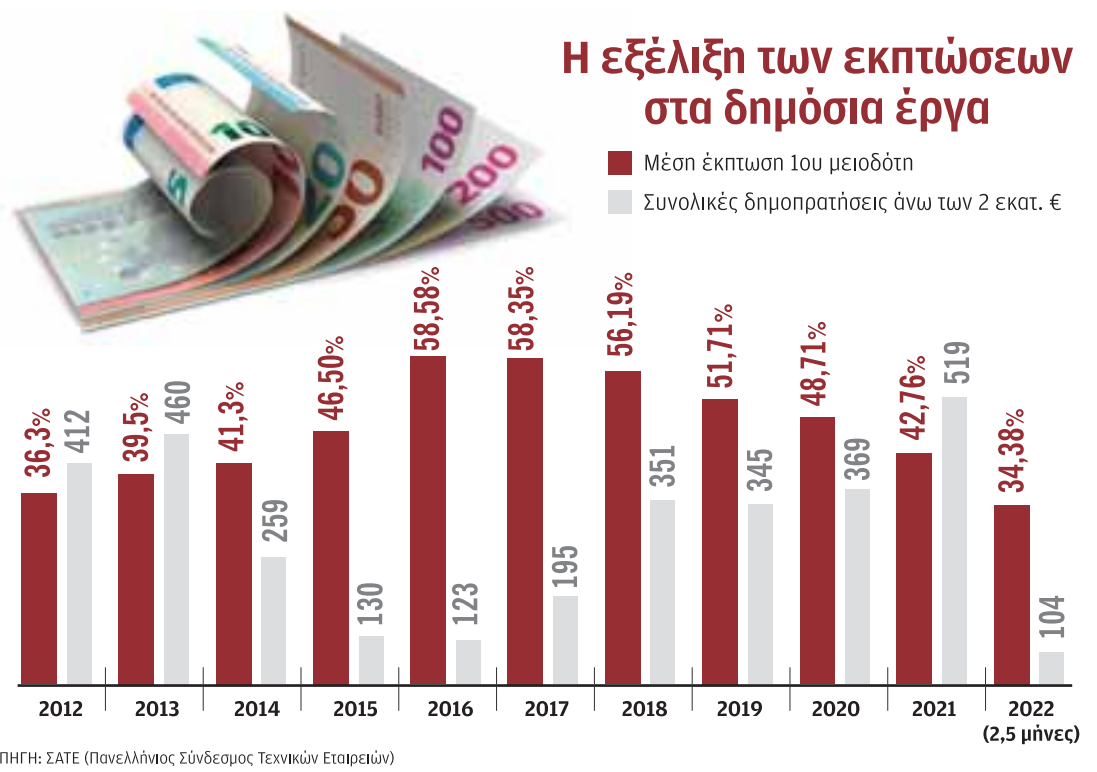
Στο 34,3% η μέση έκπτωση, το χαμηλότερο ποσοστό της τελευταίας δεκαετίας

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Στο χαμηλότερο επίπεδο της τελευταίας δεκαετίας έχουν υποχωρήσει οι εκπτώσεις που προσφέρουν σήμερα οι κατασκευαστικές εταιρείες στο πλαίσιο της ανάληψης νέων έργων. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα πρώτα στοιχεία που έχει συλλέξει ο ΣΑΤΕ (Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τεχνικών Εταιρειών), κατά τους πρώτους 2,5 μήνες του 2022, η μέση έκπτωση που προσφέρθηκε διαμορφώθηκε σε 34,38% (επί συνόλου 104 διαγωνισμών έργων ύψους άνω των δύο εκατ. ευρώ). Πρόκειται για το χαμηλότερο ποσοστό των τελευταίων 10 ετών, καθώς το 2012 η μέση έκπτωση είχε διαμορφωθεί σε 36,3%.

Η εξέλιξη αυτή έρχεται ως αποτέλεσμα δύο σημαντικών παραγόντων. Ο πρώτος αφορά ασφαλώς την εκτίναξη του κόστους των υλικών, γεγονός που έχει υποχρεώσει όλες τις εταιρείες να περιορίσουν κατακόρυφα τις προσφερόμενες εκπτώσεις, με δεδομένο ότι σε αντίθετη περίπτωση η ζημία τους θα είναι πολλαπλάσια, ενδεχομένως και ακόμα υψηλότερη από την ημερομηνία υποβολής της προσφοράς, εφόσον συνεχιστούν οι ανοδικές τάσεις στο κατασκευαστικό κόστος. Ο δεύτερος λόγος έγκειται στη σημαντική άνοδο των δημοπρατούμενων έργων, καθώς έχουν ωριμάσει αρκετά έργα. Έτσι, δεν υπάρχει πλέον η μεγάλη πίεση που υπήρχε τα προηγούμενα χρόνια και οι εταιρείες μπορούν να διαλέξουν με μεγαλύτερη άνεση τα έργα που θα διεκδικήσουν.

Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2021 δημοπρατήθηκαν 519 νέα δημόσια έργα (ύψους άνω των 2 εκατ. ευρώ), με τη μέση έκπτωση να διαμορφώνεται σε 42,76%, από 48,7% το 2020 και 51,7% το 2019, όταν το αντίστοιχο πλήθος έργων είχε διαμορφωθεί σε 369 και 345, αντιστοίχως. Με βά-

Εκτίναξη κόστους υλικών και ενισχυμένος αριθμός δημοπρατούμενων έργων, οι δύο βασικές αιτίες.

στη τα σχετικά στοιχεία, το 2021 ήταν το καλύτερο έτος από το 2014 σε επίπεδο εκπτώσεων. Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά το μεγαλύτερο μέρος της προηγούμενης δεκαετίας και καθώς η οικονομική κρίση επιδεινωνόταν και η «πίτα» των δημοσίων έργων διαρκώς συρρικνωνόταν, το φαινόμενο των υπερβολικών εκπτώσεων έκανε την εμφάνισή του, θέτοντας σε κίνδυνο τόσο την έγκαιρη και ποιοτική ολοκλήρωση σωρείας έργων όσο και την ίδια την επιβίωση των εταιρειών που τις πρόσφεραν.

Τα στοιχεία του ΣΑΤΕ είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτικά, καθώς το 2012 είχαν δημοπρατηθεί 412 έργα (με έκπτωση 36,3%). Ωστόσο, κατά τη διετία 2015-2016 δημοπρατήθηκαν αθροιστικά μόλις 253 νέα έργα λόγω και της αλλαγής του θεσμικού πλαισίου από την τότε κυβέρνηση. Το αποτέλεσμα ήταν η μέση έκπτωση να εκτιναχθεί σε επίπεδο υψηλότερο του 58% τόσο το 2016 όσο και το 2017, όταν και πάλι ο αριθμός των έργων ήταν μόλις 195. Η παρατεταμένη ένδεια έργων γιγάντωσε τα οικονομικά προβλήματα των περισσότερων εταιρειών του κατασκευαστικού κλάδου, με αποτέλεσμα όσες παρέμειναν ενεργές στον κλάδο των δημοσίων έργων να επιλέγουν να «χτυπούν» τα έργα ακόμα και κάτω του κόστους προκειμένου έστω να εξασφαλίσουν κατασκευαστικό αντικείμενο. Έτσι, οι εκ-

πτώσεις παρέμειναν σε επίπεδο υψηλότερο του 50% έως και το 2019, προτού ξεκινήσει η σταδιακή αποκλιμάκωση των εκπτώσεων την τελευταία διετία. Όσον αφορά το 2022, λόγω και των ειδικών συνθηκών που έχουν δημιουργηθεί με τη συνεχή αύξηση του κόστους των υλικών κατασκευών, εκτιμάται ότι θα παγιωθεί η τάση της προσφοράς πολύ χαμηλών εκπτώσεων, ακόμα και μονοψήφιων ποσοστών. Υπενθυμίζεται ότι το υπ. Υποδομών έχει προχωρήσει στην αναθεώρηση των συντελεστών των τιμών για σειρά εργασιών, αλλά ένα μεγάλο μέρος αυτών δεν καλύπτεται (μεταξύ αυτών και όσες συνδέονται με το κόστος των πετρελαίων), ενώ δεν έχει υπάρξει πρόβλεψη για αναθεώρηση των συντελεστών ούτε για το τελευταίο τρίμηνο του 2021, αλλά ούτε και για το φετινό πρώτο τρίμηνο.

Αυξήσεις τιμών στα ακτοπλοϊκά εισιτήρια

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Την ελπίδα πως σταδιακά και εφόσον ο πόλεμος στην Ουκρανία αποκλιμακωθεί θα υποχωρήσουν οι διεθνείς τιμές των καυσίμων, επιτρέποντας τη διαμόρφωση των ακτοπλοϊκών εισιτηρίων σε χαμηλότερα επίπεδα, διατυπώνουν κύκλοι της ελληνικής ακτοπλοΐας εν μέσω των σημαντικών αναταράξεων που σημειώνονται ένθεν και ένθεν των συνόρων.

Η αύξηση των τιμών των εισιτηρίων που προηγήθηκε της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία ήταν της τάξης του 10% και ήρθε ως αποτέλεσμα της αύξησης των διεθνών τιμών των καυσίμων κατά 70% περίπου από πέρυσι τον Φεβρουάριο έως τον φετινό. Ωστόσο, η ραγδαία μετέπειτα αύξηση των διεθνών τιμών των καυσίμων σε επίπεδα άνω των 1.000 δολαρίων οτόνος –από 400 δολάρια περίπου πέρυσι– έφερε μία πρόσθετη αύξηση της τάξης του 10%.

Με δεδομένη την ιδιαίτερα χαμηλή λόγω εποχής ζήτηση για ακτοπλοϊκές μεταφορές, οι επιχειρήσεις του κλάδου έχουν επίσης αναγκαστεί να προχωρήσουν και σε περαιτέρω εξορθολογισμό των δρομολογίων τους, αφαιρώντας είτε από τη συχνότητά τους είτε και εξ ολοκλήρου ρότες όταν υφίστανται εναλλακτικές λύσεις μεταφορών.

Οι αυξήσεις αυτές στις τιμές των καυσίμων αναμένεται να αρχίσουν την αντίστροφη πορεία, αρχής γενομένης από την περίοδο του Πάσχα, εφόσον βεβαίως σημειωθεί, όπως προ-

Οι ακτοπλοϊκές επιχειρήσεις έχουν προχωρήσει και σε περαιτέρω εξορθολογισμό των δρομολογίων τους, αφαιρώντας είτε από τη συχνότητά τους είτε και εξ ολοκλήρου ρότες όταν υφίστανται εναλλακτικές λύσεις μεταφορών.

Τρία σενάρια για τις ακτοπλοϊκές μεταφορές εν μέσω κρίσης – Ελπίδες για αποκλιμάκωση πριν από το καλοκαίρι.

βλέπεται, μείωση των διεθνών τιμών. Σε κάθε περίπτωση και υπό τις παραπάνω προϋποθέσεις αναμένεται κατά την κα-

λοκαιρινή περίοδο τα δεδομένα να έχουν μεταβληθεί προς το θετικότερο. Σε διαφορετική περίπτωση πολλές ελληνικές ακτοπλοϊκές επιχειρήσεις, ειδικά αυτές που διαχειρίζονται μεγάλους στόλους ενεργόβωρων ταχυπλόων, θα αντιμετωπίσουν σοβαρά ζητήματα σε επίπεδο λειτουργικών αποτελεσμάτων, εκτιμών οι ειδικοί. Στην τρέχουσα συγκυρία οι ακτοπλόοι και οι χρήστες των υπηρεσιών τους έχουν ενώπιόν τους τρία σενάρια:

– Το πρώτο και θετικότερο είναι αυτό που αναφέρθηκε παραπάνω και το οποίο προβλέπει αποκλιμάκωση των τιμών των καυσίμων εντός της άνοιξης, που θα επιτρέψει μείωση στις τιμές των εισιτηρίων και θα βελτιώσει τα λειτουργικά αποτελέσματα των επιχειρήσεων. Ο βαθμός της υποχώρησης των διεθνών τιμών θα διαμορφώσει αυτονόητα και το εύρος των μειώσεων που θα μπορέσουν να γίνουν.

– Το δεύτερο σενάριο είναι αυτό που προβλέπει διατήρηση των τιμών στα τρέχοντα επίπεδα και ιδιαίτερα επίπονες αυξήσεις στα εισιτήρια, αλλά και τη βιωσιμότητα των αθηνέστερων επιχειρήσεων.

– Το τρίτο και χειρότερο σενάριο είναι βέβαια αυτό που προβλέπει περαιτέρω αυξήσεις στις τιμές των καυσίμων εξαιτίας του πολέμου στην ανατολική Ευρώπη με πρακτικά ανυπολόγιστες αρνητικές επιπτώσεις στο σύνολο του συμπλέγματος των ακτοπλοϊκών μεταφορών, αλλά και των επιχειρήσεων που κάνουν χρήση των υπηρεσιών τους (μεταφορές φορτηγών) ειδικά στις μακρινές γραμμές της Κρήτης και της Αδριατικής.

Είναι σαφές πως η αβεβαιότητα είναι αυξημένη και ότι σε κάθε περίπτωση θα χρειαστεί οι ακτοπλοϊκές επιχειρήσεις να επιτάξουν όλες τους τις δυνατότητες, ταμειακές και διαχειριστικές, προκειμένου να αντιπαραβάλουν την κρίση και να μπορέσουν να προσφέρουν ξανά φθηνότερες θαλάσσιες μεταφορές, αναφέρουν οι ίδιες πηγές της ακτοπλοϊκής βιομηχανίας.

Κατά 27,8% αυξήθηκαν οι ταξινομήσεις νέων Ι.Χ. τον Φεβρουάριο

Αύξηση 27,8% σημείωσαν οι ταξινομήσεις καινούργιων επιβατικών αυτοκινήτων τον Φεβρουάριο του 2022 σε σύγκριση με τον Φεβρουάριο του 2021, αύξηση η οποία σε έναν βαθμό οφείλεται στο γεγονός ότι μέρος των ταξινομήσεων που έπρεπε να πραγματοποιηθούν τον Ιανουάριο δεν έγιναν τότε λόγω εργασιών αναβάθμισης του πληροφοριακού συστήματος του υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι πολύ μεγαλύτερη αύξηση, 71,7%, καταγράφηκε το ίδιο διάστημα στις ταξινομήσεις εισαγόμενων μεταχειρισμένων, φαινόμενο που συνδέεται με τις υψηλές τιμές στα καινούργια και με τις σημαντικές καθυστερήσεις στις παραδόσεις των παραγγελιών.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), τον Φεβρουάριο του 2022 κυκλοφόρησαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα 18.521 συνολικά αυτοκίνητα έναντι 13.464 τον Φεβρουάριο του 2021, σημειώνοντας αύξηση 37,6%. Από αυτά, επιβατικά ήταν τα 15.820, εκ των οποίων 8.502 καινούργια και 7.318 εισαγόμενα μεταχειρισμένα. Με άλλα λόγια, το 53,7% των επιβατικών αυτοκινήτων που κυκλοφόρησαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα τον Φεβρουάριο του 2022 ήταν καινούργια και το υπόλοιπο 46,3% εισαγόμενα μεταχειρισμένα.

Κατά το πρώτο δίμηνο του 2022, πάντως, σημειώθηκε μείωση κατά 2,5% των ταξινομήσεων καινούργιων επιβατικών αυτοκινήτων, ενώ την ίδια ώρα καταγράφηκε αύξηση 42,2% των εισαγόμενων μεταχειρισμένων. Υπενθυμίζεται ότι οι καθυστε-

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής τον Φεβρουάριο του 2022 κυκλοφόρησαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα 18.521 συνολικά αυτοκίνητα έναντι 13.464 τον Φεβρουάριο του 2021.

ρήσεις στις παραδόσεις των νέων αυτοκινήτων είναι από 4 έως 8 μήνες, ενώ την ίδια ώρα έχουν αυξηθεί σημαντικά οι τιμές τους. Στο δίμηνο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου 2022 το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς στα καινούργια επιβατικά έχει η Toyota (16,5%), ακολουθεί η Hyundai (9,5%), η Opel (8,4%), η Peugeot (6%), η Volkswagen (6%), η BMW (4,7%), η KIA (4%), η Jeep (3,9%), η Dacia (3,9%) και τη δεκάδα συμπληρώνει η Ford (3,7%). Το υπόλοιπο 33,4% κατανέμεται μεταξύ των λοιπών εταιρειών. Το μερίδιο των βενζινοκίνητων αυτοκινήτων ως ποσοστό των καινούργιων που πωλήθηκαν το δίμηνο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου 2022 ήταν 44,8% (από 48,6% πέρυσι), των πετρελαιοκίνητων 15,6% (από 21,6% πέρυσι), των υβριδικών 27,7% (από 22,1% πέρυσι), των επαναφορτιζόμενων 7% (από 5%) και αυτών που κινούνται με υγραέριο αυξήθηκε σε 3,9%.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Πάνω από 79 δισ. χρωστούν οι Έλληνες στα ξένα funds

Στα 79,8 δισ. ευρώ ανήλθε στο τέλος του 2021 το χρέος των ελληνικών νοικοκυριών και των επιχειρήσεων στα ξένα funds, που έχουν αγοράσει τα κόκκινα δάνεια από τις τράπεζες στο πλαίσιο των πωλήσεων και των τιτλοποιήσεων. Να σημειωθεί ότι το ποσό αυτό αφορά την ονομαστική αξία των δανείων που έχουν πουληθεί και όχι τη λογιστική απαίτηση, που είναι υψηλότερη, καθώς περιλαμβάνει και τόκους που έχουν διαγραφεί από τις τράπεζες, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι τόκοι αυτοί δεν συνιστούν απαίτηση από τους οφειλότες. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ΤτΕ, το συνολικό χρέος υπερβαίνει τα 120 δισ. ευρώ και παρά το γεγονός ότι έχει αλλάξει χέρια –από τις τράπεζες στα funds– παραμένει σε υψηλά επίπεδα και η εξυπηρέτησή του παραμένει ζητούμενο για την ουσιαστική έξοδο της οικονομίας από την κρίση, αλλά και για την αποφυγή ενεργοποιήσεων των κρατικών εγγυήσεων που έχουν δοθεί μέσω του «Ηρακλή». Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσίευσε η ΤτΕ, από το σύνολο των 79,8 δισ. ευρώ:

- Τα 32 δισ. ευρώ είναι οι οφειλές των επιχειρήσεων και από αυτά 16,3 δισ. ευρώ είναι δάνεια που χρωστούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- Τα 36 δισ. ευρώ είναι οφειλές νοικοκυριών, από τα οποία τα 19,8 δισ. ευρώ είναι χρέη από στεγαστικά δάνεια, ενώ άλλα 16,1 δισ. ευρώ είναι οφειλές για καταναλωτικά δάνεια.
- Τα 11,7 δισ. ευρώ είναι οφειλές από ελεύθερους επαγγελματίες, αγρότες και ατομικές επιχειρήσεις.

Τα στοιχεία του δ' τριμήνου 2021 για την εξέλιξη των κόκκινων δανείων που έχουν πωληθεί σε funds δείχνουν αύξηση κατά 7,5 δισ. ευρώ σε σχέση με

Πρόκειται για κόκκινα δάνεια νοικοκυριών και επιχειρήσεων που τα funds έχουν αγοράσει από τις τράπεζες.

το γ' τρίμηνο του προηγούμενου έτους, η οποία ερμηνεύεται από την εντατικοποίηση των πωλήσεων και των τιτλοποιήσεων δανείων στις οποίες προχώρησαν οι τέσσερις συστημικές τράπεζες στα τέλη του 2021 στην προσπάθειά τους να μειώσουν τον δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων κάτω από 10%. Η προσπάθεια αυτή είναι σε εξέλιξη και αναμένεται να κορυφωθεί το τρέχον έτος, ανεβάζοντας το ύψος των δανείων που έχουν αλλάξει χέρια τα τελευταία χρόνια κοντά στα 85 δισ. ευρώ.

Η διαχείριση αυτών των δανείων έχει ανατεθεί σε εξειδικευμένες εταιρείες και σύμφωνα με τα στοιχεία της Ενωσης Εταιρειών Διαχείρισης Απαιτήσεων Δανείων και Πιστώσεων, τον τελευταίο χρόνο έχουν υποποιηθεί πάνω από 84.000 ρυθμίσεις δανείων, ύψους πάνω από 3,5 δισ. ευρώ σε χαρτοφυλάκια που έχουν μεταβιβαστεί και βρίσκονται εκτός τραπεζικών ισολογισμών.

ΕΥΓΕΝΙΑ ΤΖΩΠΤΖΗ

ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΡΕΥΜΑΤΟΣ

• Για φορολογούμενους (φυσικά πρόσωπα)

ΜΑΡΤΙΟΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

€40

€72

• Για το Κοινωνικό Οικιακό Τιμολόγιο

ΜΑΡΤΙΟΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

€53

€87

• Για τους επαγγελματίους καταναλωτές (ανά MWh)

ΜΑΡΤΙΟΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

€65

€130

ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΚΑΥΣΙΜΩΝ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ, ΜΑΪΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ

ΜΕ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΕΩΣ €30.000

• Αμόλυβδη

€0,22

€0,28

Ηπειρωτική χώρα

Νησιωτική χώρα

ανά λίτρο για 60 λίτρα αμόλυβδη κάθε μήνα

• Πετρέλαιο κίνησης

€0,22

€0,15

ανά λίτρο για 60 λίτρα κάθε μήνα

Εξτρα ενίσχυση

€0,15 μόνο για Απρίλιο για όλους, χωρίς εισοδηματικά κριτήρια

• Για ιδιοκτήτες μηχανών (σύνολο τριών μηνών)

€30

€35

Ηπειρωτική χώρα

Νησιωτική χώρα

• ΤΑΞΙ Αποζημίωση

€200

για Μάρτιο και Απρίλιο

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

• Για επίδομα παιδιού στους δικαιούχους Μαρτίου

Επιπλέον μιάμιση μηνιαία δόση τον Απρίλιο

• Διπλή δόση ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος σε 241.281 δικαιούχους

• €200

σε 676.735 χαμηλοσυνταξιούχους

• €200

σε 34.964 ανασφάλιστους υπερήλικες

• €200

σε 166.982 δικαιούχους επιδομάτων ΑμεΑ

ΕΠΙΣΤΡΕΠΤΕΕΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΕΣ

• ΑΠΟ 60 ΣΕ 96

οι δόσεις αποπληρωμής

• Για την εφάπαξ αποπληρωμή ΕΚΠΤΩΣΗ 15%

(παρετείνεται έως τον Μάιο ή προθεσμία)

ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ

• Για τα νοικοκυριά (ανά θερμική μεγαβατώρα)

ΜΑΡΤΙΟΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

€40

€40

• Για τις επιχειρήσεις (ανά θερμική μεγαβατώρα)

ΜΑΡΤΙΟΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

€20

€20

ΕΚΔΟΣΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Στο 1,1 δισ. το νέο πακέτο μέτρων κατά της ακρίβειας

Επιδότηση ρεύματος, αερίου, καυσίμων και ενίσχυση ευάλωτων νοικοκυριών

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Εστιάσμένα σε μεγάλο βαθμό στους ευάλωτους είναι τα νέα μέτρα για την αντιμετώπιση της ενεργειακής –και όχι μόνο– ακρίβειας, ύψους 1,1 δισ. ευρώ, που ανακοίνωσε το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης. Τα μέτρα έρχονται να προστεθούν σε προηγούμενες αντιστοιχές δέσμες από το περασμένο φθινόπωρο, ανεβάζοντας τον συνολικό λογαριασμό της νέας αυτής, μετά τον κορωνοϊό, κρίσης σε 3,7 δισ. ευρώ.

Παρ’ όλα αυτά, τα νοικοκυριά καλούνται να πληρώσουν όλο και υψηλότερους λογαριασμούς ρεύματος και τιμές βενζίνης ή και τροφίμων. Η κρατική ενίσχυση, όπως αναγνώρισε ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας, δεν μπορεί να καλύψει παρά μέρος μόνο της ζημιάς.

Τα μέτρα κινούνται σε τρεις βασικούς άξονες: Επιδότηση ρεύματος, που θα καλύπτει τον Απρίλιο το 80% της αύξησης της τιμής του, ενίσχυση ευάλωτων νοικοκυριών με 200 ευρώ στις περισσότερες κατηγορίες και με επιπλέον επιδόματα για τα παιδιά, καθώς και επιδότηση κατανάλωσης καυσίμων με 40 ευρώ για τους επόμενους 3 μήνες. Ειδικότερα:

1. Η επιδότηση του ρεύματος στα φυσικά πρόσωπα αυξάνεται από το 70% στο 80% μεσοσταθμικά της αύξησης για τις πρώτες 310 KWh για τον Απρίλιο και στις επιχειρήσεις διπλασιάζεται ώστε να καλύπτει περίπου το 50% της αύξησης για τον Απρίλιο.

2. Η ενίσχυση των ευάλωτων αφορά 1,4 εκατ. νοικοκυριά, με περισσότερα από 3,2 εκατ. μέλη και θα καταβληθεί πριν από

Η κρατική ενίσχυση, όπως αναγνώρισε ο υπουργός Οικονομικών, δεν μπορεί να καλύψει παρά μέρος μόνο των αυξήσεων.

το Πάσχα, προκειμένου να βοηθηθούν στην αντιμετώπιση των αυξημένων τιμών αγαθών και ενέργειας. Διαφοροποιείται στις επιμέρους κατηγορίες ευάλωτων ως εξής:

- Χορηγείται μιάμιση επιπλέον μηνιαία δόση επιδόματος παιδιού τον Απρίλιο, στους δικαιούχους Μαρτίου, δηλαδή δόση που αντιστοιχεί σε 1,5 μήνα.

- Το ποσό της ενίσχυσης ανέρχεται, ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος, σε 105 ή 63 ή 42 ευρώ για κάθε παιδί μέχρι τα δύο πρώτα, και σε 210 ή 126 ή 84 από το τρίτο και για κάθε επόμενο παιδί. Οι δικαιούχοι ανέρχονται σε 625.000, με περισσότερα από 1 εκατομμύριο παιδιά.
- Χορηγείται ενίσχυση 200 ευρώ σε 677.000 χαμηλοσυνταξιούχους, όπως έγινε και τα Χριστούγεννα.
- Χορηγείται ενίσχυση 200 ευρώ σε 35.000 ανασφάλιστους υπερήλικες.
- Χορηγείται ενίσχυση 200 ευρώ σε 167.000 δικαιούχους επιδομάτων ΑμεΑ.
- Χορηγείται διπλή δόση ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος σε 240.000 δικαιούχους του.
- Το συνολικό κόστος των παρεμβάσεων για τους ευάλωτους φτάνει τα 324 εκατ. ευρώ.
- Η επιδότηση καυσίμων γίνεται κι αυτή με εισοδηματικά κριτήρια, συγκεκριμένα με όριο οικογενειακού εισοδήματος τις 30.000 ευρώ, με στόχο να στηριχθεί η χαμηλότερη και η μεσαία τάξη. Η επιδότηση αφορά 60 λίτρα καυσίμου μηνιαίως και ισούται με 22 λεπτά το λίτρο, επομένως η επιδότηση για 3 μήνες φτάνει τα 40 ευρώ και στα νησιά φτάνει τα 50 ευρώ.

Επίσης, ο κ. Σταϊκούρας ανακοίνωσε ότι αυξάνεται από 60 σε 96 άτοκες δόσεις η περίοδος αποπληρωμής των επιστρεπτέων προκαταβολών.

Σε σχέση με το δημοσιονομικό κόστος των μέτρων ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών Θεόδωρος Σκυλακάκης είπε ότι «δίνουμε ό,τι μπορούμε», με βάση την καλύτερη απόδοση των φορολογικών εσόδων το πρώτο δίμηνο φέτος και την καλύτερη αναπτυξιακή πορεία του 2021, σε σχέση με τις προβλέψεις.

Τόνισε, όμως, ότι και φέτος ο προϋπολογισμός μας θα έχει έλλειμμα και συνεπώς θα χρειαστούμε δανεικά, τα οποία κάποτε, στο μέλλον, θα πληρώσουμε. «Οπότε οφείλουμε να είμαστε πάντα πολύ προσεκτικοί», είπε.

Αντίστοιχα, ο κ. Σταϊκούρας είπε ότι «κάνουμε το καλύτερο στο πλαίσιο του εφικτού, ώστε να περιορίσουμε τις σημαντικές αρνητικές συνέπειες της ακρίβειας στο πορτοφόλι του πολίτη».

Σημειώνεται ότι το μεγαλύτερο μέρος των μέτρων, συγκεκριμένα τα 636 εκατ. ευρώ, θα πληρωθούν από το Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης και δεν θα επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό. Τα υπόλοιπα 500 εκατ. ευρώ περίπου θα καλυφθούν από τον προϋπολογισμό.

της επιδότησης για τα νοικοκυριά τον Απρίλιο ανέρχεται στα 218 εκατ. ευρώ από 148 εκατ. τον Μάρτιο. Πρόβλεψη υπάρχει για πρώτη φορά και για τις φοιτητικές κατοικίες. Σε συνεργασία με την ΑΑΔΕ δημιουργείται πεδίο στις νέες φορολογικές δηλώσεις συμπλήρωσης αριθμού φοιτητικής κατοικίας, όπου θα δοθεί αναδρομικά επιδότηση από τον Ιανουάριο.

Η επιδότηση στο φυσικό αέριο αφορά 540.000 οικιακούς καταναλωτές και ανέρχεται τον Μάρτιο στα 29 ευρώ ανά θερμική μεγαβατώρα –ένα αντίστοιχο ποσό προσφέρει ως έκπτωση η ΔΕΠΑ–, με το συνολικό όφελος να φτάνει τα 40 ευρώ ανά θερμική μεγαβατώρα. Τα μέτρα που ανακοινώθηκαν για το δίμηνο Μαρτίου - Απριλίου προσεγγίζουν τα 900 εκατ. ευρώ και ανεβάζουν το συνολικό ποσό που έχει διαθέσει μέχρι σήμερα η κυβέρνηση για την ανακαίτιση των αυξήσεων στο ρεύμα και το φυσικό αέριο σε πάνω από 2,3 δισ. ευρώ. Εάν σε αυτό προστεθούν και οι εκπτώσεις της ΔΕΗ και της ΔΕΠΑ, που αγγίζουν το 1,261 δισ. ευρώ, το συνολικό ποσό φτάνει σχεδόν τα 3,5 δισ. ευρώ.

Σε 96 δόσεις επεκτείνεται η πληρωμή επιστρεπτέας προκαταβολής

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΚΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Την επιμήκυνση των δόσεων για την αποπληρωμή της επιστρεπτέας προκαταβολής αποφάσισε η κυβέρνηση με στόχο να βοηθήσει τις επιχειρήσεις και τους επιπδευματίες που αντιμετωπίζουν προβλήματα ρευστότητας συνεπεία της ενεργειακής κρίσης. Συγκεκριμένα, οι 700.000 επιχειρήσεις που έλαβαν επιστρεπτέα προκαταβολή μπορούν να αποπληρώσουν το ποσό που τους αναλογεί σε 96 άτοκες δόσεις από 60 που προέβλεπε ο σχετικός νόμος.

Παράλληλα, παρετείνεται η προθεσμία για όσους επιθυμούν να αποπληρώσουν την επιστρεπτέα προκαταβολή εφάπαξ, κερδίζοντας και επιπλέον έκπτωση 15% επί του οφειλόμενου ποσού. Συγκεκριμένα, όσοι θέλουν να καταβάλουν το ποσό σε μία δόση θα πρέπει να το πράξουν μέχρι την 31η Μαΐου, αντί της 31ης Μαρτίου.

Το επιστρεπτέο ποσό που θα κληθούν να καταβάλουν επιχειρήσεις και ελεύθεροι επαγγελματίες φτάνει περίπου τα 3 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 2,3 δισ. ευρώ θεωρούνται εισπράξιμα, σύμφωνα με τους υπολογισμούς του υπουργείου Οικονομικών. Συνολικά οι επιχειρήσεις έλαβαν 8,3 δισ. ευρώ.

Όσοι έλαβαν την επιστρεπτέα προκαταβολή πρέπει να γνωρίζουν ότι:

Το ποσό της ενίσχυσης δεν επιβαρύνεται με επιτόκιο. Το επιστρεπτέο ποσό της ληφθείσας ενίσχυσης είναι πληρωτέο σε 96 άτοκες μηνιαίες δόσεις. Η πρώτη δόση καταβάλλεται την τελευταία εργάσιμη ημέρα του Ιουνίου 2022.

Παρέχεται η δυνατότητα εφάπαξ καταβολής του επιστρεπτέου ποσού έως την 31η Μαΐου 2022, με έκπτωση 15%.

Στα 130 εκατ. ευρώ η συνολική ενίσχυση για τα καύσιμα κίνησης

Περίπου 3 εκατομμύρια φυσικά πρόσωπα και ελεύθεροι επαγγελματίες, που διαθέτουν έστω ένα αυτοκίνητο και δηλώνουν οικογενειακό εισόδημα έως 30.000 ευρώ, θα ωφεληθούν από τις επιδοτήσεις στα καύσιμα κίνησης που ανακοίνωσε η πολιτική ηγεσία του υπουργείου Οικονομικών, συνολικού κόστους 130 εκατ. ευρώ για το τρίμηνο Απριλίου - Ιουνίου. Η επιδότηση καυσίμων θα γίνει με μια ηλεκτρονική κάρτα, κατά τα πρότυπα του freedom pass. Για όσους δεν έχουν smartphone το ποσό θα κατατίθεται σε τραπεζικό λογαριασμό που θα δηλώσουν στην πλατφόρμα που θα δημιουργηθεί στο gov.gr.

Ο δικαιούχος θα πρέπει να εμφανίζεται στους ιδιοκτήτες του οχήματος. Απαραίτητη προϋπόθεση το όχημα να είναι σε κυκλοφορία και να είναι ασφαλισμένο. Η επιδότηση καλύπτει όλα τα καύσιμα κίνησης (βενζίνη, ντίζελ και υγραέριο).

Η επιδότηση στη βενζίνη ανέρχεται σε 22 λεπτά το λίτρο και αφορά 60 λίτρα τον μήνα, δηλαδή συνολικά στο τρίμηνο 40 ευρώ.

Για τους κατοίκους των νησιωτικών περιοχών η συνολική επιδότηση φτάνει τα 50 ευρώ (28 λεπτά το λίτρο) και για ιδιοκτήτες μοτοσικλετών σε 30 ευρώ στην ηπειρωτική χώρα και 35 ευρώ στα νησιά.

Η επιδότηση για το πετρέλαιο κίνησης θα είναι διπλή. Θα υπάρξει απευθείας μείωση της τιμής κατά 15 λεπτά το λίτρο στην αντλία μόνο για τον Απρίλιο που ευνοεί όλους όσοι χρησιμοποιούν πετρέλαιο κίνησης, ενώ εάν τηρούν τα εισοδηματι-

Ποσά επιστροφών:

- Οι επιχειρήσεις που έχουν πτώση τζίρου άνω του 70% και καταγράφουν ζημίες προ φόρων θα πρέπει να επιστρέψουν το 25% του κρατικού δανείου. Ωστόσο, εφόσον πληρώσουν εφάπαξ θα επιστρέψουν το 21,25% του δανείου. Για παράδειγμα, στην περίπτωση που κάποιος έλαβε 200.000 θα επιστρέψει 50.000 ευρώ. Στην περίπτωση που πληρώσει εφάπαξ θα επιστρέψει 42.500 ευρώ. Δηλαδή θα επιστρέψει το 21,25% του κρατικού δανείου. Αυτό σημαίνει ότι το μη επιστρεπτέο διαμορφώνεται στο 78,75%. Βέβαια, έχει τη δυνατότητα να επιστρέψει τα

Παρετείνεται έως τις 31 Μαΐου η έκπτωση 15% για την εφάπαξ πληρωμή.

50.000 ευρώ σε 96 δόσεις άτοκα.

- Οι επιχειρήσεις με πτώση τζίρου 30% έως 70% και πτώση ακαθάριστων εσόδων το 2020 προς το 2019 θα επιστρέψουν το 33% του κρατικού δανείου. Στην περίπτωση που επιχείρηση έλαβε 100.000 ευρώ θα επιστρέψει 33.000 ευρώ, ενώ εφόσον αποπληρώσει το δάνειο εφάπαξ το ποσό περιορίζεται στα 28.050 ευρώ. Δηλαδή, το μη επιστρεπτέο ποσό αυξάνεται στο 71,95%.
- Όλες οι υπόλοιπες επιχειρήσεις και για τους επτά κύκλους θα επιστρέψουν το 50% του κρατικού δανείου. Στην περίπτωση που επιχείρηση έλαβε 50.000 ευρώ θα επιστρέψει 25.000 ευρώ. Εφόσον πληρώσει σε μία δόση θα δώσει στο ελληνικό Δημόσιο 21.250 ευρώ. Δηλαδή, το μη επιστρεπτέο ποσό αυξάνεται στο 57,5%.

κά κριτήρια θα λάβουν και την ψηφιακή κάρτα μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας, δηλαδή θα πάρουν επιπλέον 0,22 λεπτά το λίτρο για το τρίμηνο. Σύμφωνα με στελέχη του οικονομικού επιτελείου, η διπλή επιδότηση γίνεται για να περιοριστεί η αύξηση της τιμής του ντίζελ που ήταν μεγαλύτερη σε σχέση με τη βενζίνη.

Για τη μείωση της τιμής πετρελαίου κίνησης τον Απρίλιο

Η αμόλυβδη βενζίνη επιδοτείται με 22 λεπτά το λίτρο για 60 λίτρα τον μήνα. Συνολικά στο τρίμηνο η ενίσχυση φτάνει τα 40 ευρώ.

θα δοθούν συνολικά 23 εκατ. ευρώ. Ο έλεγχος της τιμής, ειδικά του πετρελαίου κίνησης, κρίνεται απαραίτητος για τη συγκράτηση των τιμών στην εφοδαστική αλυσίδα.

Για τον μήνα Απρίλιο θα δοθεί αποζημίωση ειδικού σκοπού ύψους 200 ευρώ σε 28.600 εκμεταλλευτές και οδηγούς ταξί ώστε να καλυφθεί το αυξημένο κόστος καυσίμου των μηνών Μαρτίου και Απριλίου. Συνολικά για την αποζημίωση ειδικού σκοπού των ταξί θα διατεθούν 5,7 εκατ. ευρώ.

Διευκρινίζεται ότι η ηλεκτρονική κάρτα μπορεί να χρησιμοποιηθεί εντός του τριμήνου και μόνο μια φορά εάν το επιθυμεί ο καταναλωτής.

ΧΡΥΣΑ ΛΙΑΓΓΟΥ

Στη δίνη της ενεργειακής κρίσης η διεθνής οικονομία

Με ποια όπλα προσπαθούν στο εξωτερικό να στηρίξουν νοικοκυριά και επιχειρήσεις

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ

Εκτακτα και... προσωρινά μέτρα λαμβάνουν κυβερνήσεις ανά τον κόσμο προκειμένου να θωρακιστούν απέναντι στο «τσουνάμι» ανατιμήσεων το οποίο κορυφώθηκε μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Πολλά κράτη έχουν ανακοινώσει ήδη παρεμβάσεις για την ανακούφιση πολιτών και επιχειρήσεων, που πλήττονται από τη ραγδαία αύξηση στις τιμές ενέργειας και τα καύσιμα, με πολλές ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Ισπανία και η Πορτογαλία, να κάνουν έκκληση για να υπάρξει ευρωπαϊκή δράση απέναντι σε αυτές τις πρωτοφανείς πληθωριστικές πιέσεις στον τομέα της ενέργειας.

Ορίζονται μέτρα, όπως η προσωρινή επιβολή πλαφόν στις αυξήσεις ενέργειας ή και μειώσεις στη φορολογία και τον ειδικό φόρο κατανάλωσης, αποφάσισαν να επιβάλουν αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Γαλλία, η Ισπανία, η Πολωνία, το Βέλγιο, κ.ά, ως απάντηση στο κύμα ανατιμήσεων που έχει σημειωθεί το τελευταίο διάστημα.

Στο πλαίσιο αυτό η Γαλλία ανακοίνωσε μόλις πριν από λίγες ημέρες, διά στόματος του

πρωθυπουργού Ζαν Καστέξ, ορίζοντα έκπτωσης 0,15 ευρώ ανά λίτρο στα καύσιμα μεταφοράς από την 1η Απριλίου και για περίοδο 4 μηνών.

Η Ισπανία —σύμφωνα και με τη βάση δεδομένων του ΟΟΣΑ— έχει προβεί σε μειώσεις στους συντελεστές ΦΠΑ, αλλά και στον ειδικό φόρο κατανάλωσης στην ηλεκτρική ενέργεια. «Η κυβέρνηση θα κάνει ό,τι μπορεί για να μετριάσει τις επιπτώσεις από τον πόλεμο», δήλωσε ο κ. Σάντσεθ σε ισπανικό μέσο ενημέρωσης, καλώντας την ίδια στιγμή την Ευρώπη να φτιάξει τη δυσλειτουργική ενεργειακή της αγορά. Αντίστοιχες παρεμβάσεις έχει πραγματοποιήσει και η Πολωνία, η οποία αποφάσισε την εφαρμογή μηδενικού ΦΠΑ στο φυσικό αέριο, προχωρώντας παράλληλα και στη μείωση του ΦΠΑ σε βενζίνη και πετρέλαιο κίνησης στο 8%, αλλά και στη θέρμανση στο 5% για 6 μήνες από τον Ιανουάριο του 2022.

Ορίζονται μέτρα έχει λάβει και το Βέλγιο, που μείωσε τον ΦΠΑ στην ηλεκτρική ενέργεια από 21% σε 6%, μέτρο που θα ισχύει από την 1η Μαρτίου έως και την 1η Ιουλίου. Στο μεταξύ, εκτός από στοχευμένες παρεμ-

ΒΕΛΓΙΟ

- 80 ευρώ εφάπαξ σε νοικοκυριά που πληρούν κοινωνικά κριτήρια.
- Αντικατάσταση του «τέλους ενέργειας» με ειδικούς χαμηλότερους φόρους.
- Έκπτωση 100 ευρώ στον λογαριασμό ρεύματος σε όλα τα νοικοκυριά τον χειμώνα του 2022.
- Μείωση ΦΠΑ για την ηλεκτρική ενέργεια από 21% σε 6% από την 1η Μαρτίου έως την 1η Ιουλίου 2022.

ΔΑΝΙΑ

- 3.750 κορώνες (504 ευρώ) επιδότηση σε περίπου 320.000 νοικοκυριά για τους λογαριασμούς ενέργειας.
- Χρηματοδοτικά προγράμματα για ταχεία αντικατάσταση συστήματος θέρμανσης αερίου, συνολικού ύψους 33,6 εκατ. ευρώ.

ΓΑΛΛΙΑ

- Προσωρινά πλαφόν στις αυξήσεις των τιμών ενέργειας.
- Κουπόνι 100 ευρώ για 5,8 εκατ. νοικοκυριά με χαμηλά εισοδήματα.
- Κουπόνι 100 ευρώ για 38 εκατ. πολίτες που έχουν καθαρές αποδοχές κάτω από 2.000 ευρώ/μήνα.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

- Η επιβάρυνση των τιμολογίων από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μειώθηκε 43% τον Ιανουάριο φέτος.
- Επιχορηγήσεις σε νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα, φοιτητές και μαθητευόμενους, που θα καταβληθούν το καλοκαίρι, όταν οι πάροχοι στέλνουν τους λογαριασμούς στα νοικοκυριά.

ΙΤΑΛΙΑ

- Η στήριξη για τα νοικοκυριά και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις αυξήθηκε κατά περίπου 0,5 δισ. ευρώ και ο ΦΠΑ μειώθηκε στο 5% για το φυσικό αέριο.
- Στοχευμένη στήριξη για επιχειρήσεις με εκπτώσεις φόρου.
- Η προβλεπόμενη δαπάνη, ύψους 1,2 δισ. ευρώ, θα καλυφθεί σε μεγάλο βαθμό από τα έσοδα από δημοπρασίες CO₂.

ΠΗΓΗ: ΟΟΣΑ

ΙΣΠΑΝΙΑ

- Μειώσεις σε συντελεστές ΦΠΑ, φόρο παραγωγής και ειδικό φόρο κατανάλωσης στην ηλεκτρική ενέργεια.
- Πλαφόν στις τιμές του φυσικού αερίου και εγγυημένη ελάχιστη παροχή ηλεκτρικής ενέργειας στα νοικοκυριά με χαμηλά εισοδήματα.
- Φόρος στα υπερκέρδη των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας έως τον Απρίλιο 2022, ώστε να κρατηθούν χαμηλότερα οι τιμές.
- Αύξηση της ενίσχυσης λογαριασμών ρεύματος ευάλωτων καταναλωτών έως 31 Μαρτίου 2022. Ωφελούνται 1,2 εκατ. νοικοκυριά.
- Μεγαλύτερη διαφάνεια στις αγορές ενέργειας. Οι καταναλωτές πρέπει να ενημερώνονται για την τροποποίηση των συμβάσεων ένα μήνα πριν από την αλλαγή από τις εταιρείες λιανικής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου.

ΣΟΥΗΔΙΑ

- Αποζημίωση έως 195 ευρώ/μήνα για Δεκέμβριο, Ιανουάριο και Φεβρουάριο σε όσους καταναλώνουν περισσότερες από 700 kWh το μήνα (1,8 εκατ. νοικοκυριά).

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ

- Δημιουργία ταμείου 592 εκατ. ευρώ για βοήθεια ευάλωτων νοικοκυριών.
- Επιχορήγηση 414,4 ευρώ στη συντριπτική πλειονότητα νοικοκυριών για την πληρωμή των λογαριασμών ενέργειας.
- Έκπτωση 236,8 ευρώ στους λογαριασμούς ενέργειας όλων των νοικοκυριών, τον Οκτώβριο του 2022 και επιστροφή της έκπτωσης σταδιακά, 47,3 ευρώ ετησίως, σε 5 χρόνια, με έναρξη το 2023.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

- Νέος νόμος επιτρέπει στην κυβέρνηση να ορίζει πλαφόν στο περιθώριο κέρδους για φιάλες αερίου και καύσιμα.
- Επιδότηση της δαπάνης για καύσιμα 10 λεπτά/λίτρο, έως 50 λίτρα.
- Ενισχύσεις 190 ευρώ/μήνα για κάθε ταξί και 1.050 ευρώ/μήνα για κάθε λεωφορείο από τον Νοέμβριο 2021 έως και τον τρέχοντα Μάρτιο.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

βάσεις σε συγκεκριμένη κατηγορία νοικοκυριών, η Ιταλία αποφάσισε να μειώσει προσωρινά τα τέλη φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας, τα οποία προορίζονται για τη χρηματοδότηση των ΑΠΕ. Σημειώνεται πως, εκτός από τη γαλλική κυβέρνηση που πρότείνει την επιβολή πλαφόν στις τιμές της βενζίνης, και ο υπουργός Οικονομικών της Γερμανίας, Κρίστιαν Λίντνερ τη Δευτέρα φάνηκε θετικός στη λήψη ενός τέτοιου μέτρου.

Όπως προκύπτει από τη βάση δεδομένων του ΟΟΣΑ, η πλειονότητα των κρατών έχει λάβει πιο στοχευμένες δράσεις που

αποβλέπουν στην ενίσχυση των ευάλωτων νοικοκυριών αλλά και στην ανακούφιση των επιχειρήσεων.

Τέτοια είναι τα παραδείγματα της Γαλλίας, της Δανίας, της Εσθονίας, της Νορβηγίας, της Μ. Βρετανίας κ.ά. Για παράδειγμα, η Γερμανία θα καταβάλει το ερχόμενο καλοκαίρι επιχορηγήσεις σε νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα, φοιτητές και μαθητευόμενους, ενώ η Σουηδία έχει αποφασίσει να ενισχύσει νοικοκυριά που πλήττονται περισσότερο από τις αυξανόμενες τιμές ενέργειας. Έτσι, έχει προχωρήσει σε αποζημίωση έως

195 ευρώ/μήνα για τους μήνες Δεκέμβριο, Ιανουάριο και Φεβρουάριο σε όσους καταναλώνουν περισσότερες από 700 kWh τον μήνα, ήτοι 1,8 εκατομμύρια νοικοκυριά.

Παράλληλα, η Μ. Βρετανία έχει αποφασίσει τη δημιουργία ταμείου ύψους 592 εκατ. ευρώ για να παράσχει βοήθεια σε ευάλωτα νοικοκυριά, ενώ η Δανία προχωράει σε επιπλέον ενίσχυση των νοικοκυριών με 100 εκατ. κορώνες.

Η δε Εσθονία αποφάσισε να κάνει εκπτώσεις στις τιμές ηλεκτρικού ρεύματος για τα χαμηλά εισοδήματα από τον Σεπτέμβριο

του 2021 μέχρι και τον τρέχοντα μήνα, ενώ η Νορβηγία αυξάνει τα επιδόματα στέρησης και κοινωνικής πρόνοιας σε όσους πραγματικά το έχουν ανάγκη.

Τέλος, άλλες χώρες, όπως η Κίνα, έχουν λάβει μέτρα για τις επιχειρήσεις. Ενδεικτικά, η ασιατική χώρα έχει δώσει τη δυνατότητα στους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής που λειτουργούν με άνθρακα, καθώς και στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις να αναβάλουν την πληρωμή των φόρων τους προκειμένου να αντιμετωπίσουν τα υψηλά κόστη.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΟΝΤΗ

06:45

ALPHA Καλημέρα
Με την Κατερίνα Αγαπητού

11:00

ALPHA Ενημέρωση
Με την Κάτια Σάββα

20:00

ALPHA NEWS
Με την Αμιλία Κενεβέζου

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Καταναλωτική φρενίτιδα από Ευρωπαίους λόγω του πολέμου

Συσσωρεύουν είδη πρώτης ανάγκης, αγοράζουν προϊόντα για τους πρόσφυγες

Ο **τρόμος** του πολέμου και το εφιαλτικό ενδεχόμενο μιας επέκτασής του πέραν των συνόρων της Ρωσίας και της Ουκρανίας έχει οδηγήσει τους Ευρωπαίους σε ένα είδος μαζικής καταναλωτικής φρενίτιδας. Οι Ευρωπαίοι από τη Σουηδία και την Ολλανδία μέχρι τη Γερμανία και την Πολωνία αγοράζουν, μαζικά, τρόφιμα μακράς διάρκειας και είδη επιβίωσης όπως υπνόσακι, συσκευές μαγειρικής σε κάμπινγκ και ειδικές κουβέρτες. Κύριος στόχος τους η επιβίωση σε περίπτωση που πληγεί η χώρα τους, ωστόσο, όλα δείχνουν ότι μέρος των προμηθειών τους προορίζεται για τη στήριξη των προσφύγων.

Σύμφωνα με σουηδική αλυσίδα λιανικών πωλήσεων, τις τελευταίες δύο εβδομάδες έχουν εξαπλασιαστεί οι πωλήσεις ειδών όπως οι πλαστικές συσκευασίες τροφίμων, τα είδη κάμπινγκ, οι μπαταρίες, οι φακοί και οι φορτιστές κινητών τηλεφώνων. Την ίδια στιγμή, η επίσης σουηδική αλυσίδα τροφίμων Ica Gruppen αναφέρει πως οι πωλήσεις γάλακτος σε σκόνη, ζυμαρικών, δημητριακών και τροφίμων σε κονσέρβες έχουν σημειώσει αύξηση τουλάχιστον 20% μέσα στις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες. «Είναι προφανές πως ο κόσμος προσπα-

θεί να είναι προετοιμασμένος για να αντιμετωπίσει κρίσεις», τονίζει ο Κλας Οχλσον, εκπρόσωπος αλυσίδας εμπορικών καταστημάτων. Ο ίδιος επισημαίνει μάλιστα ότι η πιο θεαματική αύξηση πωλήσεων καταγράφεται στα είδη που συνιστάται να υπάρχουν σε ένα σπίτι σε περίπτωση κρίσης ή πολέμου όπως, για παράδειγμα, τα ραδιόφωνα. Ο Αντρέας Συμπροντίγκλινγκ, υπεύθυνος πωλήσεων στην Ica, εκτιμά, άλλωστε, πως οι καταναλωτές συσσωρεύουν είδη πρώτης ανάγκης για τον εαυτό τους και την οικογένειά τους, όμως παράλληλα σχεδιάζουν να διαθέσουν κάποια από αυτά σε ανθρωπιστικές οργανώσεις που θα τα προσφέρουν στους πρόσφυγες και να στείλουν κάποια στην Ουκρανία για τα θύματα και τους εκτοπισθέντες του πολέμου.

Την ίδια στιγμή στην Ολλανδία, ο Τζίμι Μπάκερ, στέλεχος της εταιρείας παραδόσεων κατ'οίκον Dumpstore Amsterdam, δηλώνει πως από την έναρξη του πολέμου έχει παρατηρηθεί αιφνιδιαστική αύξηση των πωλήσεων κυρίως σε ιδιαίτερα είδη όπως ειδικές κουβέρτες για καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης, ραδιόφωνα, φούρνοι και συσκευασμένες μερίδες φαγητού. Την περασμένη εβδομάδα κατέγραψε μάλιστα πως κά-

Στην Ολλανδία, στέλεχος της εταιρείας παραδόσεων κατ'οίκον Dumpstore Amsterdam δηλώνει πως από την έναρξη του πολέμου έχει παρατηρηθεί αιφνιδιαστική αύξηση των πωλήσεων κυρίως σε ιδιαίτερα είδη όπως ειδικές κουβέρτες για καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης, ραδιόφωνα, φούρνοι και συσκευασμένες μερίδες φαγητού. Η ολλανδική αλυσίδα λιανικού εμπορίου Delhaize έχει καταγράψει αυξημένες πωλήσεις στα υποκαταστήματα που διατηρεί στην Τσεχία, καθώς ο κόσμος εκεί αγοράζει είδη που θα δωρίσει στους πρόσφυγες.

Στη Σουηδία έχουν εξαπλασιαστεί οι πωλήσεις σε είδη κάμπινγκ, μπαταρίες, φακούς και φορτιστές κινητών.

ποιοι νοίκιαζαν μοτοσυκλέτες και έπαιρναν τον δρόμο προς την Ουκρανία για να παραδώσουν τα είδη εκτάκτου ανάγκης. Η ολλανδική αλυσίδα λιανικού εμπορίου Delhaize έχει, άλλωστε, δεδομένη τη μείωση της σοδειάς και των εξαγωγών εξαιτίας του πολέμου. Στην Πολωνία, που γειτονεύει με την Ουκρανία και έχει ήδη υποδεχθεί 3 εκατ. Ουκρανούς πρόσφυγες, η αλυσίδα καταστημάτων Zabka αναφέρει πως έχουν αυξηθεί πολύ οι πωλήσεις της σε συσκευασμένα τρόφιμα, ρύζι, δημητριακά και επεξεργασμένα δημητριακά,

στην Ευρώπη είναι σε πολύ καλή κατάσταση αυτήν τη στιγμή και διαθέτουμε αρκετά προϊόντα για την πελατεία μας, τόσο σε αποθέματα όσο και στους προμηθευτές μας».

Σε μεγάλο βαθμό ο πανικός οφείλεται στο γεγονός ότι οι δύο εμπόλεμες χώρες, Ρωσία και Ουκρανία, είναι οι κυριότεροι προμηθευτές σιτηρών και φυτικών ελαίων για την Ευρώπη αλλά και γενικότερα για τον κόσμο, και ο πόλεμος ενδέχεται να προκαλέσει ελλείψεις στην αγορά. Ο αγροτικός κόσμος θεωρεί, άλλωστε, δεδομένη τη μείωση της σοδειάς και των εξαγωγών εξαιτίας του πολέμου. Στην Πολωνία, που γειτονεύει με την Ουκρανία και έχει ήδη υποδεχθεί 3 εκατ. Ουκρανούς πρόσφυγες, η αλυσίδα καταστημάτων Zabka αναφέρει πως έχουν αυξηθεί πολύ οι πωλήσεις της σε συσκευασμένα τρόφιμα, ρύζι, δημητριακά και επεξεργασμένα δημητριακά,

αλλά και εμφιαλωμένο νερό. Οι πωλήσεις είναι πολύ πιο αυξημένες σε περιοχές στις οποίες συγκεντρώνονται οι πρόσφυγες. Σύμφωνα, εξάλλου, με την αλυσίδα φαρμακείων Rossmann, κοντεύουν να εξαφανιστούν από τα ράφια των καταστημάτων της Πολωνίας τα είδη προσωπικής υγιεινής όπως υγρά χαρτομάντιλα, τζελ αποστείρωσης, σαπουνια και οδοντόπαστες.

Στη Γερμανία, επίσης, όπου έχουν ήδη καταφθάσει 175.000 Ουκρανοί πρόσφυγες, η αλυσίδα καταστημάτων αθλητικών ειδών και ειδών εκδρομής Decathlon αναφέρει πως έχουν αυξηθεί δραματικά οι πωλήσεις υπνόσακων και γευμάτων μέσα στις τελευταίες δύο εβδομάδες. Η εν λόγω αλυσίδα έχει δωρίσει προϊόντα χρήσης κάμπινγκ σε ανθρωπιστικές οργανώσεις που βοηθούν τους Ουκρανούς πρόσφυγες εντός και εκτός Ουκρανίας.

Την ανησυχία στη χώρα προ-

κάλεσε ενδεχομένως την περασμένη εβδομάδα η ένωση λιανικού εμπορίου BGA, όταν προειδοποίησε πως ο πόλεμος στην Ουκρανία ενδέχεται να προκαλέσει προβλήματα και έμφραγμα στην εφοδιαστική αλυσίδα των τροφίμων, αλλά και να οδηγήσει σε ελλείψεις βασικών ειδών υγιεινής όπως το χαρτί υγείας και κουζίνας και τα είδη καθαρισμού. Επισήμανε μάλιστα πως τα προβλήματα στη μεταφορά των προϊόντων έχουν οξυνθεί λόγω του υψηλού κόστους των καυσίμων και των ελλείψεων Ουκρανών οδηγών φορτηγών. Στη Βουλγαρία, τέλος, ο Ντιμίταρ Μαργκαρίτοφ, πρόεδρος της βουλγαρικής Επιτροπής Προστασίας Καταναλωτών, τόνισε σε ραδιοφωνικό σταθμό της χώρας ότι «ζούμε σε δύσκολες εποχές, αλλά αυτήν τη στιγμή δεν υπάρχουν περιθώρια για πανικό».

REUTERS

Βαριά η σκιά του ρωσοουκρανικού πολέμου στην οικονομία της Τουρκίας

Ενώ ο πόλεμος στην Ουκρανία συνεχίζεται και γονατίζει τις οικονομίες των εμπλεκόμενων χωρών, την ίδια στιγμή ο αντίκτυπος του γίνεται ήδη αισθητός πολύ πέραν των συνόρων τους. Στην Τουρκία, που ήδη αντιμετωπίζει νομισματική κρίση και ιλιγγιώδη πληθωρισμό 54,4%, ο πόλεμος έχει ρίξει βαριά τη σκιά του στα σχέδια του Τούρκου προέδρου για περαιτέρω μείωση των επιτοκίων, αύξηση των εξαγωγών, τόνωση των ρυθμών ανάπτυξης και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Όπως επισημαίνει το Syndication Bureau, που δημοσιεύει ειδήσεις και αναλύσεις για τις χώρες της Μέσης Ανατολής, οι δεσμοί της Τουρκίας τόσο με τη Ρωσία όσο και με την Ουκρανία έχουν επί πολλά χρόνια ωφελήσει την οικονομία της. Τώρα, όμως, έχουν αρχίσει να αποτελούν τροχοπέδη και πρόβλημα. Ένας λόγος είναι η έκθεση της τουρκικής οικονομίας στις αγορές της Ρωσίας και της Ουκρανίας. Υπάρχουν αυτή τη στιγμή περισσότερες από

Μεγάλες οι επιπτώσεις σε επιχειρήσεις, βιομηχανίες ενδυμάτων και στις τιμές των τροφίμων.

700 τουρκικές επιχειρήσεις στην Ουκρανία με επενδύσεις άνω των 4,5 δισ. δολαρίων. Μία εξ αυτών είναι η Anadolu Efes, η πέμπτη σε μέγεθος ζυθοποιία στην Ευρώπη, που λειτουργεί 11 μονάδες παραγωγής στη Ρωσία και τρεις στην Ουκρανία. Έχουν όλες αναστείλει τη λειτουργία τους. Έχουν, άλλωστε, πληγεί οι βιομηχανίες έτοιμων ενδυμάτων που βρίσκονται στα περίχωρα της Κωνσταντινούπολης, καθώς οι παραγγελίες τους από τη Ρωσία και την Ουκρανία αντιπροσωπεύουν συνήθως το 40% των ετήσιων εμπορικών συναλλαγών ύψους 3 δισ. δολαρίων. Από τη στιγμή που άρχισε η

Πληγμα έχουν υποστεί οι βιομηχανίες έτοιμων ενδυμάτων που βρίσκονται στα περίχωρα της Κωνσταντινούπολης, καθώς οι παραγγελίες τους από τη Ρωσία και την Ουκρανία αντιπροσωπεύουν συνήθως το 40% των ετήσιων εμπορικών συναλλαγών ύψους 3 δισ. δολαρίων.

ρωσική εισβολή στην Ουκρανία έχουν ανασταλεί οι παραγγελίες και οι πωλήσεις.

Επιπλέον, η Τουρκία αντιμετωπίζει κίνδυνο διατροφικής κρίσης εξαιτίας του πολέμου. Μολονότι άλλοτε θεωρείτο ικανή να αναδειχθεί σε κύριο παραγωγό τρο-

φίμων, σήμερα εισάγει το μεγαλύτερο μέρος των τροφίμων που καταναλώνει. Και καθώς ο πληθωρισμός βρίσκεται σε ιλιγγιώδη ύψη και σε συνεχή ανοδική πορεία, η εξάρτησή της από τα εισαγόμενα τρόφιμα οδηγεί τους καταναλωτές στην ένδεια και στην πτώχευση.

Σύμφωνα με το Τουρκικό Ινστιτούτο Στατιστικής, τους πρώτους δύο μήνες του τρέχοντος έτους ο δείκτης των τιμών καταναλωτή σημείωσε άνοδο 16,4%, ενώ ο τουρκικός όμιλος ερευνών για τον πληθωρισμό, που παρακολουθεί τις τιμές, υπολογίζει πως οι τιμές καταναλωτή στα τρόφιμα και στις υπηρεσίες εκτοξεύθηκαν κατά σχεδόν 124% από τον Φεβρουάριο του 2021 μέχρι τον Φεβρουάριο του 2022.

Καίριο πρόβλημα είναι οι διαρκώς αυξανόμενες τιμές των σιτηρών. Το 2019 η Τουρκία ήταν η τρίτη χώρα στον κόσμο σε εισαγωγές σιτηρών και σήμερα εισάγει σχεδόν 20 τόνους ετησίως. Σύμφωνα με το Τουρκικό Συμβούλιο Σιτηρών, η τιμή του σιταριού έχει εκτοξευθεί στα 517 δολάρια ο τόνος, ενώ μόλις πριν από ένα χρόνο, τον Μάρτιο του 2021, ανερχόταν μόνον σε 262 δολάρια ο τόνος. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη άνοδο που έχει σημειώσει τα τελευταία 14 χρόνια. Αμσησ συνέπεια αυτής της

εκτόξευση είναι ότι το ψωμί στην Τουρκία είναι σήμερα κατά 120% ακριβότερο σε σύγκριση με αυτό που ήταν πριν από μόλις τρία χρόνια. Δεδομένου δε ότι το 65% των σιτηρών που εισάγει προέρχεται από τη Ρωσία και το 13% από την Ουκρανία, οι τιμές αυτές προφανώς θα εκτιναχθούν περαιτέρω.

Αντιδρώντας στη νέα άνοδο που σημείωσαν οι τιμές των τροφίμων μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, οι Τούρκοι άρχισαν να αγοράζουν μαζικά μεγάλο όγκο ηλιελαίου, ενός βασικού είδους διατροφής που η Τουρκία εισάγει σε μεγάλες ποσότητες. Είναι πρώτη στον κόσμο σε εισαγωγές ηλιελαίου και πάλι οι προμηθευτές της είναι η Ρωσία και η Ουκρανία που αντιπροσωπεύουν το 70% των εισαγωγών της στο είδος. Και βέβαια ο πόλεμος έχει οδηγήσει τις τιμές και του ηλιελαίου στα ύψη που μόνον μέσα στην περασμένη εβδομάδα εκτοξεύθηκε στις 2.000 δολάρια ο τόνος από τα 1.400 δολάρια ο τόνος.

Η Moody's αναθεωρεί προς τα κάτω τις προβλέψεις της για παγκόσμια ανάπτυξη

Πριν από τη σύγκρουση Ρωσίας - Ουκρανίας, η Moody's ανέμενε την επιβράδυνση της παγκόσμιας ανάπτυξης λόγω της αύξησης των επιτοκίων, της μείωσης της δημοσιονομικής στήριξης και της συνολικής ωρίμανσης του επιχειρηματικού κύκλου. Σε νέα της έκθεση αναθεωρεί προς τα κάτω τις προβλέψεις της για την παγκόσμια ανάπτυξη και αυξάνει τις προβλέψεις της για τον πληθωρισμό. Ωστόσο, σύμφωνα με το βασικό της σενάριο, το σοκ Ρωσίας - Ουκρανίας θα μειώσει αλλά δεν θα εκτροχιάσει την παγκόσμια οικονομική επέκταση, εν μέρει επειδή οι κυβερνήσεις αναμένεται να χρησιμοποιήσουν δημοσιονομικά μέτρα για να αμβλύνουν τον αντίκτυπο.

Όπως σημειώνει ο οίκος, το οικονομικό σκηνικό έχει αλλάξει δραματικά μέσα σε ένα μόλις μήνα λόγω της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία. Αν και το μερίδιο και των δύο χωρών στην παγκόσμια οικονομία είναι σχετικά περιορισμένο, η στρατιωτική σύγκρουση και οι επακόλουθες κυρώσεις στη Ρωσία θα έχουν δευτερογενή αποτελέσματα στον υπόλοιπο κόσμο μέσω τριών μεγάλων διαύλων:

1) Σοκ στις τιμές των εμπορευμάτων και των τροφίμων σε μια εποχή που ο πληθωρισμός είναι ήδη υψηλός και οι περιορισμοί προσφοράς παραμένουν μια πρόκληση παγκοσμίως.
2) Οικονομικές επιπτώσεις από τις κυρώσεις, αναστολή της επι-

Για την Ευρωζώνη εκτιμά πως θα κινηθεί στο 2,8%, χαμηλότερα κατά 1,6% από τις εκτιμήσεις του Φεβρουαρίου - Υφεση 7% προβλέπει για τη Ρωσία.

χειρηματικής δραστηριότητας στις χώρες αυτές και αστάθεια των χρηματοπιστωτικών αγορών.
3) Πρόσθετες προκλήσεις στο μέτωπο της ασφάλειας σε ένα σενάριο κλιμακούμενης ή ευρύτερης στρατιωτικής σύγκρουσης ή μέσω κυβερνοεπιθέσεων.

Παράλληλα, όπως προειδοποιεί η Moody's, υπάρχουν επίσης σημαντικά περιθώρια επιδείνωσης της τρέχουσας κατάστασης. Στους παραπάνω κινδύνους προστίθεται το γεγονός ότι η παγκόσμια οικονομία δεν έχει ανακάμψει πλήρως από το σοκ της COVID-19 και η Κίνα βρίσκεται εν μέσω νέων εστιών σε δύο μεγάλες πόλεις.

Έτσι, αναμένει ότι οι οικονομίες του G20 θα αναπτυχθούν κατά 3,6% το 2022, σε σύγκριση με ανάπτυξη 4,3% που προέβλεπε τον Φεβρουάριο, ενώ η ανάπτυξη θα επηρεασθεί περαιτέρω στο 3,0% το 2023. Η Ρωσία είναι η μόνη οικονομία του G20 όπου προβλέπεται ύφεση η οποία θα φτάσει το 7%, ενώ στο 3% θα

κινήθει η ύφεση το 2023, από ανάπτυξη 2,0% και 1,5%, αντίστοιχα, που προβλεπόταν πριν από την εισβολή στην Ουκρανία.

Για την περιοχή της Ευρωζώνης εκτιμά πως η ανάπτυξη φέτος θα κινηθεί στο 2,8%, χαμηλότερα 1,6% από τις εκτιμήσεις του Φεβρουαρίου, και το 2023 στο 2,2% από 2,6% πριν.

Στη Γερμανία η ανάπτυξη τοποθετείται στο 1,8% φέτος και στο 2,6% το 2023 από 3,8% και 2,7% πριν. Πολύ μικρότερο αναμένεται να είναι το χτύπημα στις ΗΠΑ, αφού η Moody's υποβαθμίζει την ανάπτυξη φέτος κατά μόλις 0,3% και κατά 0,2% το 2023, τοποθετώντας τη σε 3,7% και 2,5% αντίστοιχα.

Σε ό,τι αφορά τον πληθωρι-

σμό, η Moody's εκτιμά πως στην Ευρωζώνη θα παραμείνει πάνω από το 5% τουλάχιστον μέχρι το τέλος του καλοκαιριού, αν όχι περισσότερο.

Σύμφωνα με το βασικό της σενάριο, θα κορυφωθεί στο 7%-8% την άνοιξη, με τους κινδύνους για ακόμη υψηλότερα επίπεδα να είναι σοβαροί, δεδομένου ότι οι τιμές της ενέργειας θα μπορούσαν να κινηθούν ακόμη υψηλότερα. Σημειώνεται πως υποθέτει ότι οι τιμές του πετρελαίου θα κινηθούν στα 120 δολάρια το βαρέλι σε μέσο όρο το β' τρίμηνο και θα παραμείνουν πάνω από τα 100 δολάρια κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Υπέρ της κρατικοποίησης εταιρειών ενέργειας ο Μακρόν

Επανέλαβε το σχέδιό του για την ανέγερση νέων πυρηνικών σταθμών

Την ανάγκη να αναλάβει το κράτος τον έλεγχο ορισμένων ενεργειακών ομίλων εξέφρασε ο πρόεδρος της Γαλλίας Εμανουέλ Μακρόν, κάνοντας λόγο για έναν ευρύτερο σχεδιασμό, ο οποίος στόχο έχει να τονώσει την ανεξαρτησία της χώρας. Ο Γάλλος ηγέτης, ο οποίος θα κληθεί να μετρήσει τις δυνάμεις του στις προεδρικές εκλογές του Απριλίου, δεν κατονόμασε συγκεκριμένα τις επιχειρήσεις στις οποίες αναφέρεται. Απλώς διευκρίνισε ότι οι κινήσεις αυτές εντάσσονται σε μια στρατηγική η οποία εναρμονίζεται με την εκστρατεία της κυβέρνησής του να επανεξετάσει τις αγορές ενέργειας και να αποσυνδέσει από αυτές τις τιμές του ηλεκτρικού ρεύματος και του φυσικού αερίου. Τρεις εβδομάδες πριν από την εκλογική αναμέτρηση στη Γαλλία, ο νυν πρόεδρος της χώρας, διατυπώνοντας το μανιφέστο του, είπε «πως το κράτος θα χρειαστεί να πάρει στα χέρια του ορισμένες πιυχές από τις δραστηριότητες των ομίλων οι οποίοι δραστηριοποιούνται στο κλάδο της ενέργειας». Και πρόσθεσε πως θα πρέπει να θέσει υπό την ιδιοκτησία του ορισμένες βιομηχανίες.

Σε προηγούμενο δημοσίευμα του ειδησεογραφικού πρακτορείου Bloomberg, το οποίο επικαλείται καλά πληροφορημένες πηγές, επισημαίνεται πως η γαλλική κυβέρνηση, η οποία έχει στην κατοχή της ένα μερίδιο της τάξεως του 84% στον κολοσσό ηλεκτρικής ενέργειας Electricité de France, σκέπτεται πιθανή εθνικοποίησή της. Συγκεκριμένα μελετά το ενδεχόμενο να επαναφέρει παλιότερο σχέδιό της να εθνικοποιήσει τη χρεωμένη επιχείρηση και να αναδιοργανώσει τις δραστηριότητές της, ούτως ώστε να δώσει μεγαλύτε-

Τρεις εβδομάδες πριν από τις εκλογές στη Γαλλία, ο Εμανουέλ Μακρόν είπε «πως το κράτος θα χρειαστεί να πάρει στα χέρια του ορισμένες δραστηριότητες των ομίλων του κλάδου της ενέργειας».

Στόχος της Γαλλίας είναι να παράγει μηδενικούς ρύπους έως το 2050.

ρη έμφαση στην παραγωγή με τη χρήση πυρηνικών αντιδραστήρων. Σημειωτέον ότι μόλις πριν από λίγες ημέρες ο όμιλος ανακοίνωσε έτι περαιτέρω απώλειες από όσες αρχικά είχε προβλέψει. Και ο λόγος είναι ότι πλήττεται από τη μειωμένη παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος με τη χρήση πυρηνικών αντιδραστήρων, οι οποίοι είναι πεπαλαιωμένοι και ορισμένοι επισκευάζονται, αλλά

και ότι επωμίζεται το κόστος της ακριβότερης ενέργειας βάσει του σχεδίου της κυβέρνησης. Τον Φεβρουάριο ο Γάλλος πρόεδρος είχε υποσχεθεί δεκάδες δισεκατομμύρια ευρώ σε κρατική ενίσχυση της EDF, ώστε να κατασκευάσει 14 νέους αντιδραστήρες έως το 2050 και να αντικαταστήσει ορισμένους από τους παλαιούς. Ο Εμανουέλ Μακρόν, ο οποίος σύμφωνα με όλες τις δημοσκοπήσεις αναμένεται πως θα επανεκλεγεί και μάλιστα με μεγάλη διαφορά τον Απρίλιο, επανέλαβε πως θα προωθήσει το σχέδιό του για την ανέγερση νέων πυρηνικών σταθμών και την παραγωγή μεγάλης ποσότητας ενέργειας από τον ήλιο και τον άνεμο, ώστε να αντι-

κατασταθεί η χρήση ορυκτών καυσίμων. Αλλωστε, έχει ορίσει το 2050 ως το έτος εκείνο κατά το οποίο η Γαλλία θα παράγει μηδενικούς ρύπους.

Καθόλου τυχαία ο αρμόδιος για το Περιβάλλον επίτροπος της Ε.Ε., Βιργκίνιους Σινκεβίτσιους, δήλωσε ότι η εξάρτηση της Ευρώπης από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα χρηματοδοτεί την πολεμική μηχανή της χώρας. «Δεν χρειάζεται να επεκταθώ περισσότερο στην εξάρτησή μας από τα ορυκτά καύσιμα και στο πόσα δισεκατομμύρια πληρώνουμε κάθε χρόνο για τον στρατιωτικό εξοπλισμό της Ρωσίας», δήλωσε. Η Ρωσία προμηθεύει το 40% του φυσικού αερίου της Ε.Ε.

REUTERS, BLOOMBERG

Στο κυνήγι των γιोट Ρώσων κροίσων λόγω κυρώσεων

Η οδύσσεια των υπερπολυτελών θαλαμηγών ρωσικών συμφερόντων, οι οποίες έχουν εγκλωβιστεί σε διάφορα σημεία του κόσμου εξαιτίας των κυρώσεων, συνεχίζεται. Οι ισπανικές αρχές κατάσχεσαν ακόμα δύο γιोट, ενόσω διερευνούν την εφαρμογή των κυρώσεων εις βάρος της Ρωσίας και της Λευκορωσίας. Επιπλέον, ακόμα ένα σκάφος μεγαλοσχήμονος Ρώσου ακινητοποιήθηκε στη Νορβηγία. Ο λόγος ήταν ότι δεν το προμήθευσαν με το αναγκαίο καύσιμο για να αποπλεύσει. Ειδικότερα, το σουπερ γιोट «Κρέσεντ», το οποίο έχει μήκος 135 μέτρα και διαθέτει χώρο για προσγείωση δύο ελικοπτέρων, καθώς και πισίνα, κρατήθηκε στα μέσα της εβδομάδας στην Καταλωνία, σύμφωνα με σχετικές ανακοινώσεις του υπουργείου Μεταφορών της Ισπανίας. Ο ιδιοκτήτης του δεν έχει γίνει γνωστός, αν και υπάρχουν υπόνοιες ότι δεν είναι άλλος από τον επικεφαλής του ενεργειακού κολοσσού της Rosneft Oil με έδρα τη Μόσχα, Ιγκόρ Σετσίν. Είχε προηγηθεί η «Λαϊδη Αναστασία» στη Μαγιόρκα. Στη δε Νορβηγία, το 68 μέτρων «Ραγκνάρ», το οποίο ανήκει στον πρώην πράκτορα της Κα Γκε Μπε Βλαντιμίρ Στράζαλκόβσκι, έχει προσαράξει χωρίς καύσιμα στο Ναρβίκ, στα βόρεια της χώρας. Ο καπετάνιος προσέγγισε κάθε πρατήριο στην περιοχή χωρίς επιτυχία, σύμφωνα με το κρατικό ραδιόφωνο NRK.

Την ίδια ώρα, ένα ακόμα εκθαμβωτικό γιोट, το «Σολάρις» του Ρομάν Αμπράμοβιτς, βρισκόταν στην Αδριατική και είχε ελλιμενισθεί προσωρινά

Το «Σολάρις» του Ρομάν Αμπράμοβιτς, που αποτιμάται σε 600 εκατ. δολάρια, είχε ελλιμενιστεί προσωρινά στο Μαυροβούνιο και αναμένεται άνευ απρόοπτου να καταπλεύσει αύριο στην Κωνσταντινούπολη.

Κατασχέθηκαν θαλαμηγοί σε Ισπανία, Γαλλία, ακινητοποιημένο σκάφος στη Νορβηγία.

στο Μαυροβούνιο, σύμφωνα με στοιχεία της εταιρείας δομώντων Refinitiv. Αποτιμάται σε 600 εκατ. δολάρια και αναμένεται άνευ απρόοπτου να καταπλεύσει στην Κωνσταντινούπολη αύριο Σάββατο 19 Μαρτίου, σύμφωνα με το Marine Traffic, όπως αναφέ-

ρει το moneyreview.gr. Έχει μήκος 140 μέτρα, διαθέτει ελικοδρόμιο και την περασμένη εβδομάδα είχε αποπλεύσει από τη Βαρκελώνη, δύο 24ωρα προ της εις βάρος του επιβολής κυρώσεων από το Η.Β. Εν τω μεταξύ, το προσωπικό του τζετ, ένα Gulfstream 50 εκατομμυρίων στερλινών, στις αρχές της εβδομάδας προσγειώθηκε στη Μόσχα, όπως αναφέρει το BBC, περνώντας προηγουμένως από Κωνσταντινούπολη και Τελ Αβίβ.

Ωστόσο, δεν έχει διασταυρωθεί εάν ο Ρομάν Αμπράμοβιτς, ιδιοκτήτης και της ομάδας Τσέλσι μεταξύ άλλων,

επέβαινε σε αυτό. Εγκυρες πηγές ανέφεραν στο BBC ότι οι Βρυξέλλες στη διευρυμένη λίστα ολιγαρχών που καταρτίζουν για «πάγωμα» περιουσιακών στοιχείων θα συμπεριλάβουν και τον Αμπράμοβιτς.

Σε όλο τον κόσμο και ειδικά στην Ευρώπη οι θαλαμηγοί των Ρώσων δισεκατομμυριούχων βρίσκονται στο μικροσκόπιο, διότι κυβερνήσεις και οργανισμοί κλιμακώνουν μια εκστρατεία κυρώσεων κατά της χώρας που εισέβαλε στην Ουκρανία. Και σε πολλές περιπτώσεις οι Αρχές σπεύδουν να εμποδίσουν τον απόπλό τους, ώστε να μη βρεθούν σε διεθνή ύδατα. Λόγου χάριν, η υπερπολυτελής «Κρέσεντ» ήταν η δεύτερη που κατασχέθηκε από τις ισπανικές αρχές τις τελευταίες τρεις ημέρες. Την Τρίτη είχε πέσει στα χέρια τους η «Λαϊδη Αναστασία», ένα σκάφος 48 μέτρων, στο νησί της Μαγιόρκας. Τη Δευτέρα εμπόδισαν να αποπλεύσει από τη Βαρκελώνη το γιोट «Βαλερί», το οποίο έχει μήκος 85 μέτρα. Τα τρία αυτά γιोट εκτιμάται ότι σε αξία υπερβαίνουν τα 700 εκατομμύρια δολάρια. Προ ημερών οι αρχές στη Γαλλία κατάσχεσαν ακόμα ένα σουπερ γιोट του Ιγκόρ Σατσίν, το «Αμόρε Βέρο», το οποίο βρισκόταν πλησίον της Μασσαλίας κι ετοιμαζόταν να φύγει. Εν κατακλείδι σημειώνεται ότι ο Σατσίν, στενός συνεργάτης του Βλαντιμίρ Πούτιν, υφίσταται κυρώσεις από ΗΠΑ, Ε.Ε. και Ηνωμένο Βασίλειο. Πρό της ανάληψης καθηκόντων στο πηδάλιο της Rosneft είχε διατελέσει αντιπρόεδρος της κυβέρνησης της Ρωσίας.

Ρεκόρ ζήτησης και μεγάλες ελλείψεις οικιακών συσκευών

Οποιος θέλει να αγοράσει ένα καινούργιο πλυντήριο Miele αυτές τις ημέρες πρέπει να περιμένει έως και τρεις μήνες, ή ενδεχομένως και περισσότερο, για να παραλάβει τη συσκευή του. Ο λόγος είναι οι καθυστερήσεις στην παραγωγή κατά τη διάρκεια των lockdowns, καθώς και η έλλειψη εξαρτημάτων, η οποία δημιουργεί πιέσεις σε πολλές βιομηχανίες, αφού υπάρχουν ελλείψεις σε ημιαγωγούς, μέταλλα και πλαστικά.

Επιπλέον, οι δυνατότητες για μεταφορά είναι εξίσου περιορισμένες, ιδίως από τις χώρες στη νοτιοανατολική Ασία προς την Ευρώπη, όπως αναφέρει σε σχετικό δημοσίευσμά της η Deutsche Welle. Για να μπορέσει να αντεπεξέλθει στις ανάγκες των πελατών της, η Miele παράγει με τεράστια ταχύτητα σε όλα τα εργοστάσιά της από τον Δεκέμβριο, μερικές φορές ακόμη και με επιπλέον βάρδιες. Ως εκ τούτου, η εταιρεία αύξησε τους αποθηκευτικούς της χώρους για πλυντήρια, προκειμένου να μπορέσει να αυξήσει και την παραγωγή της. Ωστόσο δεν διαφαίνεται, τουλάχιστον προς το παρόν, μείωση στον χρόνο παράδοσης στους πελάτες, όπως επισημαίνει και η ίδια.

Ο ανταγωνιστής της Miele, η εταιρεία BSH, θυγατρική του ομίλου Bosch με τις μάρκες Bosch και Siemens, δεν είναι επίσης σε θέση να παραδώσει στους πελάτες της εγκαίρως τις συσκευές. Αιτία δεν είναι μόνον οι ελλείψεις, αλλά και η αυξημένη ζήτηση γι' αυτές κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Από το καλοκαίρι του 2020 σημειώθηκε μια «έκρηξη ζήτησης». Πέρυσι, η Miele πούλησε περισσότερες συσκευές από ποτέ στα 122 χρόνια της ιστορίας της. Η BSH εί-

χε επίσης το 2020 τις καλύτερες πωλήσεις στην ιστορία της από τη χρονιά ίδρυσής της, το 1967.

Η Ένωση Ηλεκτρικής και Ψηφιακής Βιομηχανίας (ZVEI) της Γερμανίας συνδέει την έκρηξη με την τάση για ανακαίνιση που έφερε μαζί της η πανδημία. «Λόγω της πανδημίας, οι άνθρωποι περνούν περισσότερο χρόνο στο σπίτι και έχουν μεγαλύτερες απαιτήσεις για τον χώρο τους – αυτό περιλαμβάνει και την αναβάθμιση του τεχνικού εξοπλισμού», όπως αναφέρει. Συνολικά οι Γερμανοί κατασκευαστές πούλησαν περίπου 18,7 εκατομμύρια μεγάλες οικιακές συσκευές το 2021, σύμφωνα με στοιχεία της ένωσης. Οι καταψύκτες ήταν επίσης από τις συσκευές που σημείωσαν ιδιαίτερα

Εως και τους τρεις μήνες φθάνει ο χρόνος παράδοσης για ένα καινούργιο πλυντήριο Miele.

μεγάλη ζήτηση τους πρώτους μήνες της πανδημίας.

Οι πελάτες πρέπει όχι μόνο να συμφιλιωθούν με την τεράστια αναμονή στην παραλαβή των καινούργιων συσκευών, αλλά και με τις υψηλότερες τιμές. Η Miele αύξησε τις τιμές τον Οκτώβριο του 2021 κατά μέσον όρο 2,5 έως 3%, ενώ τον Απρίλιο η αύξηση θα φθάσει έως και 8%.

Και φως στο τούνελ δεν φαίνεται άμεσα. Οι κατασκευάστριες εταιρείες δεν ελπίζουν σε καλύτερες τιμές όσον αφορά τους ημιαγωγούς και άλλα πρωτογενή υλικά, τουλάχιστον μέχρι τα μέσα του έτους.

Οι πελάτες πρέπει όχι μόνο να συμφιλιωθούν με την τεράστια αναμονή στην παραλαβή των καινούργιων συσκευών, αλλά και με τις υψηλότερες τιμές.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Την Τρίτη 29 Μαρτίου και ώρα 9ημ στη Δημοσιογραφική Εστία (δίπλα από το Αρχηγείο Αστυνομίας) στη Λευκωσία, θα διεξαχθεί Πλειστηριασμός που θα περιλαμβάνει 55 οχήματα όπως 1 Θωρακισμένο Βαν ΜΕΡΣΕΝΤΕΣ, Φορκλιφτ (Lancing Henley), μικρό Λεωφορείο (Kia Pregio), Γεωργικό Ελκυστήρα ΦΟΡΝΤ, Φορτηγά HINO & FIAT, Διπλοκάμπινα (TOYOTA, MITSUBISHI & MAZDA), ΙΣΟΥΖΟΥ ΤΡΟΥΠΕΡ, DAEWOO KORANDO, ΜΙΤΣΟΥΜΠΙΣΙ ΠΑΝΤΖΕΡΟ και διάφορα άλλα.

Οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές μπορούν να εξετάσουν τα οχήματα που βρίσκονται στις αποθήκες των Κρατικών Αγορών & Προμηθειών, δίπλα από ΣΟΠΑΖ στη Βιομηχανική περιοχή Παλουριώτισσας, Λευκωσία, από την Τρίτη 22/3/22 μέχρι και τη Δευτέρα 28/3/22 (εκτός Σάββατο/Κυριακή) μεταξύ 8ημ-1ημ καθώς και το πρωί του πλειστηριασμού μεταξύ 7.30-8.30ημ. Για περισσότερες πληροφορίες και κατάλογους απευθύνεστε στους Δημοπράτες:

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΑΤΑ
Τ. Παπαδόπουλου 6, Άγιος Δομέτιος, Λευκωσία
(Απέναντι από ξενοδοχείο "ΑΣΤΥ")
ΤΗΛ.: 99639733, 22778751

Φρενίτιδα για νέες υποδομές logistics έως τα τέλη του 2024

Θα αναπτυχθούν τουλάχιστον 250.000 τ.μ. – Ανάρπαστες οι νέες αποθήκες

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Σε «πρωταθλήτ» της αγοράς ακινήτων εξελίχθηκε και το 2021 ο τομέας των logistics, συγκεντρώνοντας το έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον των εταιρειών ακινήτων και ασφαλώς και των χρηστών. Πηγές της αγοράς τοποθετούν τα έργα ανάπτυξης νέων υποδομών logistics σε 180.000 τ.μ. έως τα μέσα του 2023 και σε τουλάχιστον 250.000 τ.μ. μέχρι το τέλος του 2024, χωρίς να αποκλείεται το νούμερο αυτό να αυξηθεί ακόμα περισσότερο τους επόμενους μήνες.

Σύμφωνα με έρευνα της Geoaxis, εταιρείας πιστοποιημένων εκτιμητών, «σήμερα, κάθε νέος χώρος logistics επιφανείας πάνω από 15.000 τ.μ. μπορεί να μισθωθεί άμεσα καθώς υπάρχει συσσωρευμένη ζήτηση και ανύπαρκτη προσφορά. Η ανισορροπία της αγοράς οδηγεί σε αυξήσεις

Κατά τη διάρκεια της διετίας 2020-2021 έχουν υπογραφεί συμφωνίες μίσθωσης για χώρους συνολικής επιφάνειας 160.000 τ.μ.

στις αξίες και μείωση των συντελεστών απόδοσης, μεταξύ 7,0%-7,5% για καλά ποιοτικά ακίνητα, ανάλογα τη θέση και τα χαρακτηριστικά κατασκευής».

Παράλληλα, όπως αναφέρει η Geoaxis, όσες εταιρείες τοποθετήθηκαν στην αρχή του παρόντος ανοδικού κύκλου εξασφάλισαν ακόμα χαμηλότερες τιμές αγοράς, με σχεδόν διψήφιες ετήσιες αποδόσεις. «Οι αποδόσεις στην Ελλάδα είναι από τις πιο ανταγωνιστικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς μια τυπική απόδοση στη Μεγάλη Βρετανία ή στη Γερμανία για προνομιούχα ακίνητα κυμαίνεται λίγο υψηλότερα του 3%. Η υψηλή απόδοση σε σχέση τόσο με άλλους κλάδους του Real Estate, όσο και με άλλα επενδυτικά προϊόντα

Στην ελληνική αγορά logistics την τελευταία διετία έχουν πραγματοποιηθεί αγοραπωλησίες συνολικής αξίας 180 εκατ. ευρώ.

(βλ. μετοχές, ομόλογα, καταθέσεις) αναμένεται να οδηγήσει θεσμικούς και μη επενδυτές στην ολοένα και μεγαλύτερη τοποθέτηση σε κτίρια αποθηκών/logistics στο άμεσο μέλλον».

Τα εν λόγω θεμελιώδη μεγέθη του τομέα των logistics έχουν οδηγήσει σε μια άνευ προηγουμένου επενδυτική «φρενίτιδα», τόσο από εταιρείες ακινήτων, όσο και από εταιρείες logistics, ακόμα και τους ίδιους τους χρήστες, που σπεύδουν να αναπτύξουν νέες ιδιόκτητες υποδομές. Με βάση τα στοιχεία της Geoaxis, μόνο κατά τη διάρκεια της διετίας 2020-2021 και παρά το ξέσπασμα της πανδημίας και την ύφεση που ακολούθησε, στην ελληνική αγορά logistics έχουν πραγματοποιη-

θεί αγοραπωλησίες συνολικής αξίας 180 εκατ. ευρώ, ενώ έχουν υπογραφεί και συμφωνίες μίσθωσης για χώρους συνολικής επιφάνειας 160.000 τ.μ. Όπως αναφέρει ο κ. Γιάννης Ευλάς, επικεφαλής της Geoaxis, «σημαντικό πρόβλημα της αγοράς είναι ότι δεν υπάρχει προϊόν για ενοικίαση, καθώς οι νεόδομτες αποθήκες είτε κατασκευάστηκαν από τους ίδιους τους χρήστες τους, είτε τα συμβόλαια για τη μίσθωσή τους κλειστήκαν πριν ακόμη ολοκληρωθούν οι κατασκευές. Είμαστε της άποψης ότι σήμερα, αρχές του 2022, μια νεόδμητη αποθήκη σε κομβικό σημείο μπορεί να καταγράψει μίσθωμα ακόμα και μεγαλύτερο των 5 ευρώ/τ.μ./μήνα».

Από τους πλέον δυναμικούς επενδυτές την τελευταία διετία είναι η

Premia Properties, η οποία έχει συγκεντρώσει ένα χαρτοφυλάκιο ακινήτων logistics επιφανείας άνω των 100.000 τ.μ., ενώ και η Prodea Investments συνεχώς προσθέτει νέες αποθηκευτικές εγκαταστάσεις στο χαρτοφυλάκιό της. Μόνο κατά τη διάρκεια των τελευταίων 18 μηνών, η Prodea υπολογίζεται ότι έχει προχωρήσει σε συμφωνίες για την ανάπτυξη και αγορά νέων υποδομών logistics επιφάνειας 75.000 τ.μ., επενδύοντας 50 εκατ. ευρώ. Αντίστοιχα, η Trastor έχει προχωρήσει σε σημαντικές επενδύσεις την τελευταία διετία, έχοντας σε εξέλιξη επενδυτικό πρόγραμμα 50 εκατ. ευρώ, με το πέρας του οποίου η εταιρεία θα ελέγχει πλέον 80.000 τ.μ. σύγχρονων αποθηκευτικών χώρων.

Μαγνήτης η αγορά για επενδυτές ακινήτων από το εξωτερικό

Οι προοπτικές της αγοράς logistics στην Ελλάδα είναι πλέον τέτοιες, ώστε προσελκύονται και διεθνείς «παίκτες». Πρόσφατα, ο βελγικός όμιλος VGP ανακοίνωσε την είσοδό του στην ελληνική αγορά, με τη δημιουργία γραφείου στην Αθήνα. Η VGP αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους επενδυτές ακινήτων logistics πανευρωπαϊκά, διαθέτοντας χαρτοφυλάκιο 11 εκατ. τ.μ. και αξίας 4,48 δισ. ευρώ. Στόχος είναι η ανάπτυξη νέων υποδομών και στην ελληνική αγορά.

Αντίστοιχα, το αμερικανικό επενδυτικό fund HIG σχεδιάζει την ανάπτυξη ενός συγκροτήματος logistics με λιμενικές υποδομές στο ακίνητο της Χαλυβουργίας Ελλάδος στον Ασπρόπυργο. Πρόκειται για έκταση 300 στρεμμάτων. Το συνολικό ύψος της επένδυσης υπολογίζεται να προσεγγίσει τα 80 εκατ. ευρώ.

Αγορές ακινήτων logistics μεγάλης επιφάνειας δρομολογεί και το επενδυτικό fund Dromeus Capital, στο πλαίσιο της περαιτέρω διεξόδου του στην ελληνική αγορά ακινήτων.

Μέχρι σήμερα, το Dromeus Capital έχει επενδύσει κεφάλαια άνω των 200 εκατ. ευρώ για την απόκτηση κτιρίων γραφείων.

Επίσης, η Briq Properties ολοκληρώνει αυτήν την περίοδο την κατασκευή μιας νεόδμητης εγκατάστασης logistics, επιφάνειας 20.276 τ.μ., η οποία πρόκειται να μισθωθεί από την Infoquest Technologies, αρχής γενομένης από τον Φεβρουάριο του 2022. Η εισηγμένη έχει αποκτήσει συνολική έκταση άνω των 100 στρεμμάτων

στον Ασπρόπυργο, όπου αναμένεται να αναπτύξει επιπλέον 20.000 τ.μ. αποθηκευτικών εγκαταστάσεων. Συνολικά, θα δημιουργηθούν 40.000 τ.μ.

Στο πλαίσιο αυτό, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2022, πρόκειται να οριστικοποιηθεί ο σχεδιασμός για την έναρξη της επένδυσης για την επέκταση του πάρκου logistics της εταιρείας στον Ασπρόπυργο. Αρχικά σχε-

Τα funds HIG, Dromeus Capital και ο βελγικός όμιλος VGP προχωρούν σε αγορές ακινήτων.

διαζόταν η ανάπτυξη δύο νέων αποθηκών των 10.000 τ.μ. έκαστη, αλλά πλέον δεν θα πρέπει να αποκλειστεί η απευθείας ανάπτυξη μιας ακόμα μεγάλης αποθήκης των 15.000-20.000 τ.μ. Μέχρι σήμερα, έχουν επενδυθεί περίπου 15 εκατ. ευρώ, ενώ για την ανάπτυξη των νέων αποθηκών υπολογίζεται ότι θα απαιτηθούν επιπλέον κεφάλαια 10 εκατ. ευρώ.

Την είσοδό της στον τομέα των logistics δρομολογεί όμως και η Noval Property AEEAΠ του ομίλου BIOXALKO. Η δεύτερη μεγαλύτερη AEEAΠ, με αξία χαρτοφυλακίου πλησίον των 400 εκατ. ευρώ, σχεδιάζει την ανάπτυξη 22.200 τ.μ. νέων κτιρίων κτιρίων logistics σε Θεσσαλονίκη και Κρήτη.

Πρόκειται για επένδυση της τάξεως των 10 εκατ. ευρώ, η οποία αναμένεται να ξεκινήσει να υλοποιείται εντός του 2022.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Μάρτης ο παλουκοκαύτης

Κανένας δεν μπορεί να τιμολογήσει ένα έργο εφόσον οι πρώτες ύλες ακριβαίνουν συνεχώς και το μεταφορικό δεν είναι εύκολα διαθέσιμο.

ξουν εκείνες οι αυτόματες ασφαλιστικές δικλίδες που να ελαχιστοποιούν το οικονομικό βάρος, όταν αλλάζουν οι συνθήκες προς το θετικό, τότε απλώς συμπτύσονται και αναμένουν.

Ο πληθωρισμός μπορεί να αποτελέσει μια παρεξηγημένη έννοια. Και το λέω όχι επειδή πιστεύω πως δεν είναι επικίνδυνος. Είναι και καλό, καθώς διαβρώνει τις οικονομικές μας δυνατότητες. Το λέω επειδή είναι ένα ύπουλο φαινόμενο που μπορεί εύκολα είτε

να υπερτιμηθεί ή να υποτιμηθεί. Υπό ομαλές συνθήκες και εντός της φύσης του οικονομικού κύκλου υπάρχουν τα εργαλεία για πλήρη έλεγχο του πληθωρισμού. Αυτό επιτρέπει στον καθένα από εμάς, αλλά και μαζικά να προγραμματίζουμε με σχετική ασφάλεια τα μελλοντικά μας βήματα. Αυτό είναι μια αξία της οικονομικής σταθερότητας. Όταν όμως ο πληθωρισμός είναι άτακτος, ανεξέλεγκτος και χαοτικός στο πλαίσιο μιας παγκόσμιας οικονομίας, τότε δεν ση-

κώνει υποτίμηση. Η σημερινή φύση του πληθωρισμού έχει σοβαρό αντίκτυπο στην προσφορά. Κανένας δεν μπορεί να τιμολογήσει ένα έργο εφόσον οι πρώτες ύλες ακριβαίνουν συνεχώς εντός ημερών, το μεταφορικό δεν είναι εύκολα διαθέσιμο και όπου είναι, το κόστος του είναι επίσης σε καλπάζουσα πορεία, ενώ πλέον για να παρασθεί κάτι ή να φύγει από το εργοστάσιο, απαιτείται ψηλό ποσοστό προκαταβολής – κάτι που δυσχεραίνει τις ταμειακές ροές των κατασκευαστών και επιχειρηματιών ανάπτυξης γης, στραγγίζοντας τους από ρευστότητα. Αυτό είναι αντιληπτό πως οδηγεί σε παγοποίηση έργων αφού αν δεν υπάρχει μηχανισμός μετακύλισης του κόστους παρακάτω δεν μπορούν ούτε να υλοποιηθούν συμβόλαια όπου υπάρχει δέσμευση τιμών, αλλά ούτε και να ξεκινήσουν νέα επειδή δεν μπορούν να απορροφηθούν από την αγορά στις πολύ ψηλότερες τιμές. Στην πλευρά της ζήτησης η εικόνα είναι πιο σύνθετη και την είδαμε πριν λίγες μέρες. Είναι δυνατόν να συντρέχουν δύο αντίθετες καταστάσεις: από τη μία είναι εκείνα τα άτομα που προχωρούν πάραυτα σε επενδύσεις για να προλάβουν μελλοντική έκρηξη στον πληθωρισμό, ενώ από την άλλη είναι εκείνα τα άτομα που ήδη επηρεάζονται από τον πληθωρισμό με

μείωση του διαθέσιμου τους εισοδήματος λόγω της ακρίβειας σε όλα τα βασικά αγαθά. Αυτή η κατάσταση μπορεί να περιοχθεί με αποτέλεσμα να βλέπουμε –τουλάχιστον αυτή την περίοδο– μείωση στο ενδιαφέρον αγοράς ή αλλιώς μείωση στη ζήτηση.

Είναι και πολλές άλλες μεταβλητές που συντρέχουν και επηρεάζουν στον βαθμό που επηρεάζουν η καθεμία την όλη εικόνα. Το αποτέλεσμα της ταυτόχρονης μείωσης στην προσφορά και στη ζήτηση με βεβαιότητα μειώνει τον αριθμό συναλλαγών. Και πιστεύω πως στο τέλος του μήνα αυτό θα αποτυπωθεί. Εκείνο που δεν είναι βέβαιο και χρειάζεται ανάλυση είναι το τι θα γίνει με τις τιμές. Αυτή η δόνηση στην αγορά και οι αλληλοεπιδράσεις που σημειώνονται έχουν αβέβαιο πρόσημο στην πορεία τιμών. Δηλαδή, μπορεί να μειωθούν, μπορεί να μείνουν αμετάβλητες, αλλά μπορεί και να αυξηθούν. Το τελικό αποτέλεσμα θα εξαρτηθεί από τον ακριβή βαθμό ελαστικότητας της ζήτησης (που κανένας δεν τον ξέρει), αλλά και το ακριβές σημείο της προσφοράς (το οποίο κανένας δεν θα μάθει)... Ένα είναι βέβαιο: ο Μάρτης είναι παλουκοκαύτης.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η τάση που άρχισε να διαμορφώνεται στην αγορά ακινήτων φαίνεται να είναι πλέον ξεκάθαρη: πλείστα σχέδια επενδυτικής δραστηριότητας φαίνεται να μπαίνουν στον πάγο. Τρεις βδομάδες μέσα στην πολεμική σύρραξη Ρωσίας –Ουκρανίας και βλέπουμε αφενός μια εκτίναξη του κόστους των πάντων και αφετέρου μια αύξηση του βαθμού αβεβαιότητας. Η τελευταία δεν φαίνεται να έχει να κάνει τόσο με τον φόβο της διασάλευσης της παγκόσμιας ειρήνης ή/ και την επικινδυνότητα ενός Γ΄ Παγκοσμίου Πολέμου, αλλά φαίνεται να είναι περισσότερο συσχετισμένη με την εκτίναξη του πληθωρισμού και τον άμεσο επηρεασμό που αυτή επιφέρει στην τσέπη του καθενός. Όταν λέμε επενδυτικά δραστηριότητα πιο πάνω εννοούμε και τις δύο πλευρές της εξίσωσης: τόσο τη ζήτηση, όσο και την προσφορά. Πώς επηρεάζονται (;) θα το δούμε πιο κάτω.

Τόσο η προσφορά όσο και η ζήτηση είναι προϊόν πολυμεταβλητών συσχετισμών όπου κάποιες μεταβλητές εντός αυτών των συστημάτων είναι πιο σημαντικές από κάποιες άλλες, ενώ η σημαντικότητα ενδεχομένως να μεταβάλλεται αναλόγως των επικρατούντων συνθηκών.

Μια αύξηση στα επιτόκια επηρεάζει τόσο την προσφορά όσο και τη ζήτηση. Πρόκειται για μια

Αυτή την περίοδο βλέπουμε μείωση στο ενδιαφέρον αγοράς ή αλλιώς μείωση στη ζήτηση.

αύξηση στο κόστος δανεισμού. Από την πλευρά της προσφοράς, η χρηματοδότηση αναπτυξιακών και κατασκευαστικών έργων ακριβαίνει με αποτέλεσμα η προσφορά να μειώνεται σε όλα τα επίπεδα τιμών και ποσοτήτων που ξέραμε πριν την αύξηση. Αυτό είναι συσχετισμένο σε κάποιο (σημαντικό θα έλεγα) βαθμό με την περίοδο διάρκειας του πληθωρισμού και την περίοδο διατήρησης των ψηλών επιτοκίων. Και επειδή κανένας δεν έχει μαντικές ικανότητες, η αδυναμία αυτή αντικαθίσταται από τις προσδοκίες. Από την πλευρά της ζήτησης, το αυξημένο κόστος δανεισμού ενδεχομένως να είναι ακόμη πιο σημαντικό στη λήψη απόφασης από ό,τι είναι στην περίπτωση της προσφοράς. Ας μην ξεχνάμε πως η απόφαση για λήψη ενός στεγαστικού δανείου αποτελεί μια πολυετή δέσμευση έναντι της τράπεζας που για τους πλείστους αποτελεί δέσμευση της υπολειπόμενης οικονομικής τους ζωής. Και αν δεν μπορούν να υπάρ-

Η τέχνη είναι αγαθό για όλους

Ο Γιώργος Τσαγκάρης μέσω της εικαστικής δουλειάς που κάνει λέει πολλά για το πολιτιστικό του όραμα για τον τόπο

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗ

«Έφτιαξα μια ιστοσελίδα, μια επιλογή από καλλιτεχνικές αφίσες και εκδόσεις που σχεδίασα μέχρι σήμερα και που καταγράφουν μέρος μιας περιόδου πολιτιστικής δραστηριότητας στην Κύπρο από το 1999 μέχρι τις μέρες μας». Αυτή η ανάρτηση του Γιώργου Τσαγκάρη σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης με παρακίνησε να του ζητήσω να παρουσιάσουμε την ιστοσελίδα του, ιδιαίτερα η φράση «καταγράφουν μέρος μιας περιόδου πολιτιστικής δραστηριότητας στην Κύπρο από το 1999 μέχρι τις μέρες μας». Είναι σημαντικό –θεωρώ– να υπάρχει αυτή η καταγραφή, έστω και από τους ίδιους τους δημιουργούς, η πολιτιστική ιστορία γράφεται κάθε μέρα, τα πολιτιστικά συμβάντα είναι σχεδόν εφήμερα, εξ ου και οι αφίσες, τα προγράμματα και άλλα παρόμοια αρχειακά συγκαταλέγονται στα εφήμερα! Σε αντίθεση με τα μνημεία που μεταφέρουν τα πολιτιστικά γεγονότα, τα οποία θα ήταν καλό να μεταφέρουν και να διαδίδουν μνημεία. Με τον Γιώργο πάντοτε έχουμε γόνιμες συζητήσεις, και

«Η δουλειά του καλλιτέχνη είναι να δημιουργεί, η φωνή του είναι το έργο του και αυτή η φωνή μπορεί να γίνει ισχυρό όπλο στα χέρια της ευρύτερης κοινωνίας».

όλες στο πόδι, που λένε. Συζητάμε για το πολιτιστικό τοπίο της χώρας, για το τι μέλλει γενέσθαι, τα πώς και τα γιατί, και όπως λέει και στη συνέντευξή μας «Η δουλειά του καλλιτέχνη είναι να δημιουργεί, η φωνή του είναι το έργο του και αυτή η φωνή μπορεί να γίνει ισχυρό όπλο στα χέρια της ευρύτερης κοινωνίας και να αξιοποιηθεί προς όφελος μιας πλατιάς δημοκρατίας, που να στηρίζεται σε ανθρωποκεντρικές αξίες. Ο αληθινός καλλιτέχνης θυσιάζει για γι' αυτό τον σκοπό».

–Γιώργο, τι ήταν αυτό που σε παρακίνησε να φτιάξεις ιστοσελίδα σου και όχι μονό; Αυτή η ιστοσελίδα σου θα μπορούσε να πει κάποιος να πει πως είναι μία ανάγκη πολιτιστικής καταγραφής;

–Αυτή η ιστοσελίδα θα έλεγα πως προέκυψε μέσα από την ανάγκη μου να οργανώσω το υλικό που μαζεύτηκε μέσα από ένα φορτισμένο δημιουργικά ταξίδι τα τελευταία περίπου 25 χρό-

Μεγάλωσα μέσα στις Τέχνες

–Ήταν οι τέχνες μονόδρομος, έχοντας τον Χαμπή τον χαράκτη πατέρα;

–Ήταν ό,τι πιο φυσικό να επηρεαστώ από το πλούσιο καλλιτεχνικό περιβάλλον που μεγάλωνα. Γεννήθηκα στη Μόσχα το 1976 και εκεί έζησα τα πρώτα μου έξι χρόνια. Ο πατέρας μου ήταν φοιτητής στην Σχολή Καλών Τεχνών του Σούρικοφ και μας έπαιρνε σε εκθέσεις, μουσεία, θέατρα, όπερες, κουκλοθέατρα, το τσίρκο και περιπάτους σε υπέροχα πάρκα με γλυπτά. Ο κόσμος διάβαζε πολύ, στα μετρώ, στα λεωφορεία, στους σταθμούς. Ήταν τα πρώτα έξι χρόνια της ζωής μου ένας κόσμος μαγικός με πολλή τέχνη και πολιτισμό. Υπήρχε τότε ένα ιδεολογικό και πολιτικό κλίμα που βοηθούσε πολύ στην ανάπτυξη των τεχνών. Στη συνέχεια, όταν επιστρέψαμε στην Κύπρο, συνέχισα να περιβάλλομαι από την τέχνη και τους ανθρώπους της. Θυμάμαι τον Τηλέμαχο Κάνθο που ερχόταν στο εργαστήρι του πατέρα μου και τύπωνε τα χαρακτηριστικά του. Τους νονούς μου Χρήστο Φουκαρά και Μαριάμ Σουκάνοβα και την πλούσια καλλιτεχνική τους παράδοση. Στο περιβάλλον του πατέρα μου γνώρισα μεγάλους ανθρώπους της τέχνης, σπουδαίες προσωπικότητες των γραμμάτων και των τεχνών. Όλες αυτές οι εμπειρίες πέρασαν βαθιά μέσα μου, καθόρισαν τη ζωή μου.

–Ο,τι δημιούργησα μέχρι σήμερα πηγάζει μέσα από μια βαθιά συναισθηματική φόρτιση που προκύπτει κυρίως από το περιβάλλον που ζω και από τις εμπειρίες μου.

Πολιτισμού με επιμελητή τον Δημήτρη Εϊπίδη και είχε για πρώτο κοινό 30 άτομα. Κοιτάζτε τι γίνεται σήμερα στα κινηματογραφικά μας φεστιβάλ.

–Είναι μία προσωπική σελίδα, θα είχε ενδιαφέρον όμως να υπήρχε και μία ευρύτερη βάση για την κοινότητα των ανθρώπων που ασχολούνται με αυτή την τέχνη, πώς σχολιάζεις;

–Η ευρύτερη βάση, στην οποία αναφέρεσαι, είναι κατά την άποψή μου δουλειά των οργανωμένων συνόλων, ή μιας πολιτιστικής πολιτικής του κράτους να οργανώσει. Δεν πιστεύω όμως πως το καλλιτεχνικό έργο πρέπει να παραμένει κλειστό μόνο στις κοινότητες των ανθρώπων που ασχολούνται με την κάθε συγκεκριμένη τέχνη. Η δουλειά του καλλιτέχνη είναι να δημιουργεί, η φωνή του είναι το έργο του και αυτή η φωνή μπορεί να γίνει ισχυρό όπλο στα χέρια της ευρύτερης κοινωνίας και να αξιοποιηθεί προς όφελος μιας πλατιάς δημοκρατίας, που να στηρίζεται σε

ανθρωποκεντρικές αξίες. Ο αληθινός καλλιτέχνης θυσιάζει για αυτό τον σκοπό.

–Έμπνευση, ταλέντο και ακαδημαϊκή κατάρτιση... χρειάζεται και κάτι άλλο για μια επιτυχημένη διαδρομή στις τέχνες;

–Αφοσίωση και συνέπεια στον στόχο θα έλεγα. Είναι πολλοί οι πειρασμοί που μπορούν να μας αποσπάσουν, ιδιαίτερα στις μέρες μας.

–Διοργανώνεις το AnimaFest στη Σαλαμίνα, εικονογραφείς, κάνεις κινηματογράφο, και άλλα πολλά, έχεις κάποια εικαστική σταθερά σε όλα αυτά;

–Είναι τα συναισθήματά μου, αυτά που νιώθω. Ό,τι δημιουργήσα μέχρι σήμερα πηγάζει μέσα από μια βαθιά συναισθηματική φόρτιση που προκύπτει κυρίως από το περιβάλλον που ζω και από τις εμπειρίες μου. Η διοργάνωση του φεστιβάλ για παράδειγμα λειτουργεί όπως ακριβώς και η γέννα ενός έργου. Έχουν δηλαδή ως σταθερά ή αν θέλεις ως

Η πρώτη αφίσα του διεθνούς φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ και Κινουμένων Σχεδίων Υπαιθρου, το 2007.

Η αφίσα της έκθεσης για τη Shirin Neshat, στην Αίθουσα Μελίνα Μερκούρη στη Λευκωσία, το 2003.

Η αφίσα της Μπιενάλε Χαρακτηκτικής, που παρουσιάστηκε στη ΣΠΕΛ, το 2019.

βάση το αίσθημα της προσφοράς και μια ιδεολογική συνέπεια πως η τέχνη είναι αγαθό για όλους. Αυτό είναι για μένα, αποστολή!

–Πολιτισμός και πολιτιστική αποκέντρωση, και αναγνώριση από τον λαό, πόσο σημαντικά είναι αυτά στις μέρες μας;

–Η σχέση τέχνης και λαού ήταν διαχρονικά δεμένη. Οι καλλιτέχνες πρέπει να βρίσκονται κοντά στον απλό άνθρωπο, ο κόσμος είναι που θα στηρίξει την τέχνη σε στιγμές δύσκολες.

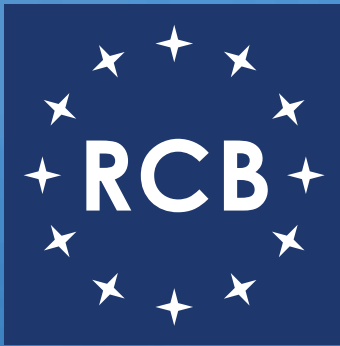
–Είναι τα εικαστικά η τέχνη μας ελίτ;

–Δεν θα έπρεπε να είναι! Η μεγαλύτερη δύναμη που έχουμε ως καλλιτέχνες, το μέσο για αλλαγή, είναι η ουσιαστική επικοινωνία με τον κόσμο γύρω μας. Δεν πρέπει ούτε να υποτιμούμε αλλά ούτε να αποξενώνουμε το κοινό. Οφείλουμε να θέτουμε προβληματισμούς και δύσκολα ερωτήματα μέσα από –μερικές φορές– δύσκολα έργα, να ταράζουμε τα νερά, να προκαλούμε την κριτική σκέψη, να θέτουμε ψηλούς στόχους, αλλά με τρόπο που θα κρατά ανοικτή την επικοινωνία μ' ένα ευρύ κοινό.

–Ποιες είναι οι μεγαλύτερές σου ανησυχίες για τα πολιτιστικά πράγματα στη χώρα μας;

–Με ανησυχεί περισσότερο απ' όλα η έλλειψη καλλιτεχνικής παιδείας στον τόπο μας. Όλα ξεκινούν από εκεί, από τα πρώτα κιόλας χρόνια στο σχολείο, από την οικογένεια, το περιβάλλον που μεγαλώνουμε. Για να ωριμάσει μια κοινωνία και να εκτιμά την τέχνη ως ένα αναγκαίο αγαθό για τον άνθρωπο χρειάζεται συνεχής καλλιέργεια. Αυτό σημαίνει πως ο άνθρωπος θα πρέπει να μεγαλώνει και γύρω του να έχει τέχνη, στο σχολείο, στο σπίτι, στους δρόμους, στα κτήρια, στα μουσεία κοκ. Και γι' αυτό δεν αρκούν οι λιγιστοί καλλιτέχνες που τους απασχολεί το θέμα και που προσπαθούν να μεταδώσουν την τέχνη γύρω τους. Αυτό θέλει και πολιτικούς που θα αγαπούν την τέχνη πραγματικά και θα λάβουν τέτοιες πολιτικές αποφάσεις, που θα οδηγήσουν τις κοινωνίες και την εκπαίδευση στην κατεύθυνση ανάπτυξης των τεχνών και των γραμμάτων. Είναι πολύ ιδεαλιστικό αυτό που λέω, το ξέρω, αλλά δεν γίνεται αλλιώς. Το σύστημα στο οποίο ζούμε σήμερα έχει κάνει μεγάλη ζημιά σε θεμελιώδη ζητήματα ανάπτυξης των τεχνών και αυτό προέρχεται κυρίως από τον ιδεολογικό του πυρήνα.

Επισκεφθείτε τη σελίδα του Γιώργου Τσαγκάρη στη διεύθυνση: www.giorgos-tsangaris.com

ΟΧΙ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

20.3-26.3.22

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Νέο τεύχος του «Διοράματος»

Κυκλοφόρησε το 40ό τεύχος του διμηνιαίου περιοδικού Τεχνών και Πολιτισμού «Διόραμα» Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2022, με πλούσια και ενδιαφέρουσα ύλη. Στο τεύχος που κυκλοφόρησε φιλοξενούνται εκτός από τις σταθερές στήλες και εργασίες για τη λογοτεχνία, την αρχιτεκτονική, τη μουσική και τα εικαστικά από μια πλειάδα συνεργατών με τους οποίους το περιοδικό συνεργάζεται. Διάθεση στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και από τον εκδότη eteandros@hotmail.com, 99653588.

ΘΕΑΤΡΟ

«Λεύτερο ζευγάρι» στο Θέατρο Δέντρο

Το Θέατρο Δέντρο ανεβάζει την παράσταση «Λεύτερο ζευγάρι», που είναι βασισμένη στο θεατρικό έργο των Ντάριο Φο και Φράνκα Ράμε, σε σκηνοθεσία του Οντισφόρου Οντισφόρου. Ο σκηνοθέτης στο σημειώμά του αναφέρει πως ο ΝτάριοΦο και η Φράνκα Ράμε, ζευγάρι στη ζωή, θέτουν ερωτήματα εν έτει 1983, που ούτε σήμερα είναι δυνατόν να απαντήσουμε σε σχέση με τον συντηρητισμό, την κτητικότητα, τους οικογενειακούς και τους κοινωνικούς θεσμούς, ακριβώς γιατί το πρόβλημα βρίσκεται ανάμεσα στο ατομικό και το συλλογικό ασυνείδητο. «Η σκηνοθεσία προσπαθεί να αναδείξει σε έναν συνδυασμό σημειωτικής και συμβολισμών από την μια και μίας καταβύθισης

στην ανθρώπινη ψυχολογία από την άλλη, τους προβληματισμούς που αναδεικνύονται μέσα από πλαστές φιλελεύθερες θέσεις και προτάσεις στην σημερινή αστική κοινωνία». Σκηνοθεσία: Οντισφόρος Οντισφόρου, δραματολογία: Κατερίνα Χριστοδουλίδου. Ηθοποιοί επι σκηνής: Κατερίνα Λούρα, Οντισφόρος Οντισφόρου και Ανδρέας Καρούμπας. Παραστάσεις: 23, 25, 26 Μαρτίου, 8:30 μ.μ. 27 Μαρτίου, 3 Απριλίου ώρα 6:00 μ.μ. Θέατρο Δέντρο, Ενόπτης 44, Παλλουριώτισσα, Λευκωσία. Λεμεσός -Το Παλιό Ευδάδικο: 9 Απριλίου, 6:00 & 8:30 μ.μ. Πληροφορίες τηλεφωνο 99520835. **Εισιτήρια: www.soldouttickets.com.cy, καταστήματα STEPHANIS και στο 99520835**

ΒΙΒΛΙΟ

Νέα έκδοση για το 1955-1959

Νέο βιβλίο - ντοκουμέντο για τον απελευθερωτικό αγώνα 1955-1959 εξέδωσε το Κέντρο Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου, με τίτλο «Το κρυφό ημερολόγιο του κρατούμενου D.P. 315 Παλλάδιου Νικολάου», με συγγραφέα τον Χρύσανθο Χρυσάνθου. Το βιβλίο περιλαμβάνει αυτούσιο το ημερολόγιο που κατέγραφε καθημερινά στα κρατητήρια Κοκκινοτριμιθιάς, κρυφά από τους δεσμοφύλακες, ο Παλλάδιος Νικολάου, τότε 18χρονος μαθητής του Ελληνικού Γυμνασίου Μόρφου, από το Καραβοστάσι, αθλητής, μετέπειτα εκπαιδευτικός γυμναστής και προπονητής του ΓΣΠ. Περιλαμβάνει επίσης μαρτυρίες για τα γεγονότα της εποχής, ορισμένα ποιήματα που έγραψε ο Παλλάδιος Νικολάου, όντας έγκλειστος πίσω από τα συρματοπλέγματα της βρετανικής αποικιοκρατίας, καθώς και αδημοσίευτη έκθεση για τη δράση της ΕΟΚΑ στην περιοχή των Σόλων.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Ο Πλάτων στο Μπέλφαστ

Υπάρχουν φράσεις κοινότητες και επαναλαμβανόμενες καμιά φορά από αμχανία ή για να καλύψουν το κενό μιας συζήτησης που «αγκομαχάει». Η ίδια φράση εάν διατυπωθεί μέσα σε διαφορετική συγκυρία αποκτά αίφνης μια αποστομωτική στη σαφήνεια της κυριολεξία. Εάν, για παράδειγμα, ένας Ουκρανός μαθητής δηλώσει ότι «η ζωή είναι δύσκολη», δεν έχει κανείς να προσθέσει ή να σχολιάσει οτιδήποτε. Εάν ένας 12χρονος έφηβος που πάει σχολείο στο βόρειο Μπέλφαστ διαπιστώσει την ώρα του μαθήματος ότι «η βία φέρνει περισσότερη βία», η αλήθεια που εκστομίζει είναι αδιαμφισβήτητη. Το ίδιο ισχύει κι αν ο δάσκαλος στην τάξη, δείχνοντας σκηνές από το αιματηρό –καθόλου μακρινό– παρελθόν των συγκρούσεων, μεταξύ Προτεσταντών και Καθολικών, «εκμειύσει» από το παιδί τη διαμαρτυρία/σύνθημα «μην πολέματε, θέλουμε ειρήνη». Στην οθόνη-πίνακα προβάλλεται ένα βίντεο με καταγεγραμμένη εκπαικτική σύγκρουση, στον δρόμο έξω από το σχολείο τους, το 2001. Για τους μαθητές του 2020 είναι οικείο γιατί έχουν ακούσει γι’ αυτήν από τους γονείς τους, που ήταν παρόντες, έχει εγγραφεί στη μνήμη τους ο δικός τους τρόμος.

Είναι σχεδόν αδύνατον να παρακολουθήσεις το ντοκιμαντέρ «Νεαρός Πλάτων» (Young Plato) των Νέασα Νι Χιαναν, Ντέκλαν ΜακΓκκράθ, συμπαραγωγή του 2021, από το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία, τη Γαλλία και το Βέλγιο, που προβάλλεται στο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης (ολοκληρώνεται σήμερα), και να μην σκεφτείς την Ουκρανία. Το κατά τη διάρκεια του πολέμου και το μετά τον πόλεμο, τις επιπτώσεις που έχει στην ψυχολογία των παιδιών.

Σύμφωνα με στοιχεία της UNICEF, τα τελευταία οκτώ χρόνια από την έναρξη των εχθροπραξιών στην ανατολική Ουκρανία, οι επιθέσεις σε παιδικούς σταθμούς και σχολεία είναι σχεδόν καθημερινότητα: περισσότερα από 750 σχολεία έχουν υποστεί ζημιές. Η ρωσική εισβολή τις τελευταίες εβδομάδες έχει ήδη απομακρύνει από τις σχολικές δομές 350.000 παιδιά, ενώ εκατομμύρια μαθητές αναμένεται να επηρεαστούν από τον πόλεμο και να στερηθούν την εκπαίδευσή. Πρόσφυγες πλέον από τη μια μέρα στην άλλη, ακολουθούν τους γονείς τους σε άλλες χώρες, πεζοπορώντας προς το άγνωστο. Παιδιά ξεριζωμένα όχι μόνο από τη χώρα τους αλλά και από τις βομβαρδισμένες τάξεις τους, από τη στοιχειώδη συνέχεια ενός σχολικού έτους. Πόσο εύκολη και χωρίς απώλειες είναι η ένταξή τους, στο μέσον της χρονιάς, στο εκπαιδευτικό σύστημα μιας άλλης, όποιας, ευρωπαϊκής χώρας. Και να ήταν μόνο αυτό – αν και από μόνο του αποτελεί δομικό στοιχείο για την ανάπτυξη ενός ανθρώπου.

Ο «Νεαρός Πλάτων», από την άλλη, μπορεί να καταγράψει την πραγματικότητα στο βόρειο Μπέλφαστ σήμερα, στην περιοχή Αρντόιν, στο Δημοτικό Αρρένων Τιμίου Σταυρού, μέσα από την προσπάθεια ενός διευθυντή που διδάσκει στα παιδιά Φιλοσοφία (Πλάτωνα, Αριστοτέλη, Σενέκα, έως Σαρτρ και Πόπερ) και μιας ομάδας αφοσιωμένων εκπαιδευτικών, όμως ο θεατής δεν παρακολουθεί μόνο το όραμα και την υψηλού βαθμού ενσυναίσθηση ενός δασκάλου. Βλέπει και τις συνέπειες μιας εμφύλιας παράνοιας που κράτησε δεκαετίες, ανατινάζοντας ζωές κυριολεκτικά και μεταφορικά. Φτώχεια, ναρκωτικά (το σχολείο έλασε 20 πρώην μαθητές του), μια εργατική τάξη εξαιρετικά ευάλωτη και την ίδια στιγμή παιδιά με ανεπτυγμένη ευφυΐα και ευαισθησία παρά τις μελαγχολίες και τη βία, μερικές φορές, συμπεριφορά τους. Το σχολείο τα βοηθάει να υπερβούν τα όρια και τους περιορισμούς της κοινότητας τους και να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τη συνθήκη μέσα στην οποία μεγάλωσαν.

Η φιλοσοφία, ως τρόπος σκέψης, τα ενθαρρύνει να αμφισβητήσουν μύθους και κυρίαρχα αφηγήματα. Αντιλαμβάνονται ότι το «άγχος», το οποίο προσδιορίζουν ως φόβο, απελπισία, πίεση για το μέλλον, είναι φυσιολογικό. Σε έναν τοίχο, η αφίσσα με την προτομή του Σωκράτη συνοδεύεται από τη φράση του: «Δεν μπορώ να διδάξω κανέναν τίποτα. Μπορώ μόνο να τους κάνω να σκεφτούν». Το Μπέλφαστ, εκ πρώτης όψεως, δεν έχει ομοιότητες με τη Μαριούπολη ή το Κίεβο. Εκτός αν κοιτάξεις τα πρόσωπα των μαθητών. Τότε, όλα αλλάζουν.

ΧΟΡΟΣ

«Ερωτευμένα Άλογα»

Η πολυπρόσωπη παράσταση της Ομάδας Εν δυνάμει, μιας μεικτής ομάδας ανθρώπων με και χωρίς αναπηρία, αποτελεί το τρίτο μέρος της τριλογίας Το Άλλο το Κανονικό. Η παράσταση βασίζεται σε μια έρευνα της ομάδας σε ένα θέμα ταμπού, θέτοντας ερωτήματα όπως: Τι είναι ο έρωτας; Πώς τον βιώνουμε; Έχουν όλοι πρόσβαση σε αυτόν; Πώς μπορεί μια τόσο δα στιγμή να οδηγήσει σε μία ασαμάντητη φαντασίωση, σε μία σκέψη που τρελαίνει το μυαλό; Και πώς μπορεί ο έρωτας να εξισώνει τους ανθρώπους -όσο διαφορετικοί και να είναι- σε μία και μόνη κατάσταση, αυτή του ερωτευμένου; Η ομάδα, μετά από πολύμηνη έρευνα, επιχειρεί να καταγράψει την πορεία ενός «...αχ!», ενός επιφωνήματος που συνοδεύει τον κεραυνόβολο έρωτα, την απόρριψη, την ανάταση, την οδύνη αλλά και την ήδονη.

Μια παράσταση-ύμνος στην ηγαία ζωτικότητα, στη γενετήσια ορμή, σε όλες τις αισθήσεις που έχουν περικραυθεί από μια αυστηρά ορθολογιστική αντίληψη της ζωής. Μια παράσταση που ξεπερνά τους κοινωνικούς φραγμούς και παραμερίζει εμπόδια για να μιλήσει για το ά-λογο, το ένστικτο, το απαγορευμένο, τη φαντασία, την ψυχή που τελικά επιμένει στην αναζήτηση του ολοκληρωτικού και αμφίδρομου έρωτα. Σύλληψη και καλλιτεχνική διεύθυνση: Ελένη Δημοπούλου, σκηνοθεσία: Ελένη Ευθυμίου. Έρευνα - συγγραφή κειμένου: Ελένη Ευθυμίου & Ομάδα «Εν δυνάμει». Μετά το τέλος της παράστασης θα ακολουθήσει συζήτηση με το κοινό. Σάββατο 26 Μαρτίου, ώρα 7:00 μ.μ. Θέατρο Ριάλτο, Ανδρέα Δρουσιώτη 19, Λεμεσός. **Πληροφορίες και εισιτήρια www.rialto.com.cy, τηλέφωνο 7777745.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Nama Dama, solo project, στο Τεχνόπολις 20

«**Nama Dama**» είναι το σόλο project της τραγουδοποιού Αναστασίας Δημητριάδου. Κύριος σκοπός της>Nama Dama είναι να δημιουργήσει έναν καλλιτεχνικό κόσμο που να συνδυάζει τη λογοτεχνία, την ποίηση, την υποκριτική και τη μουσική. Έναν δημιουργικό χώρο που εμπλουτίζει τις αισθήσεις και απελευθερώνει το μυαλό. Τα κομμάτια της, λοιπόν, είναι συνήθως ποιήματα και σύντομες αφηγήσεις, που συνοδεύονται από μουσική και φωνητική εκφραστικότητα. Η μουσική της εί-

ναι ένα πειραματικό κράμα κλασικής, λαϊκής, ροκ και σόουλ. Το 2021, η>Nama Dama κυκλοφόρησε το πρώτο της θεματικό «EP, Confessions to my Songbird». Αν και κάθε της performance διαφέρει (ανάλογα με τον καιρό), δεν μπορεί ποτέ να απουσιάζει η θεατρικότητα, το χιούμορ, ο τρυφερός γυναικείος σαρκασμός και φυσικά, η ποίηση. Τετάρτη 23 Μαρτίου, ώρα 7:30 μ.μ. Τεχνόπολις 20, Λεωφόρος Νικόλαου Νικολαΐδη 18, Πάφος. **Πληροφορίες τηλέφωνο 70002420.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Πώς να φτιάξεις ένα βουνό» από τον Κυριάκο Καλλή

Η γκαλερί Art Seen παρουσιάζει την ατομική έκθεση του Κυριάκου Καλλή «Πώς να φτιάξεις ένα βουνό», με επιμελήτρια τη Μαρία Στάθη. Στην έκθεση του Κυριάκου Καλλή αποτυπώνεται γλαφυρά μια συνεχής καλλιτεχνική απόπειρα ανασκαφής του ίδιου του Εαυτού, σε μια προσπάθεια αναζήτησης αυτού, αλλά και εκείνων των οριακών καταστάσεων που φωτίζουν την αρχέγονη ανθρώπινη υπόσταση, όπως επίσης, μιλώντας χαϊντεγκε-

ριανά, και την εσωτερική σχέση της γης και του κόσμου. Κατά τον τρόπο αυτό, εδώ η καλλιτεχνική πράξη μπορεί να περιγραφεί και με όρους τοπογραφίας ή/και σωματογραφίας καθώς υποσημαίνει μία επίχειρηση στο έδαφος του Εαυτού, με σκοπό την αποκάλυψη ενός άγνωστου και εύθραυστου συνάμα κόσμου. Art Seen, λεωφόρος Μακαρίου Γ´ 66Β, Λευκωσία. Διάρκεια έκθεσης έως 6 Μαΐου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22006624.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Περιποίησης ποιήσεως

Η 21 Μαρτίου είναι Παγκόσμια Ημέρα Ποίησης και θα διοργανωθούν εκδηλώσεις πολλές για να εορταστεί, και οι ποιητές/ποιήτριες θα έχουν την τιμητική τους. Για μία ημέρα, η ποίηση θα μπει στις ζωές μας και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης θα γεμίσουν ποιήματα και ποιήματα. Αυτά σκεφτόμουν, και αναρωτιόμουν τι θα μπορούσα να γράψω κι εγώ –σχεδόν καθηκόντως! Υπάρχουν τόσοι και άλλοι τόσοι, γυναίκες και άντρες, παλαιότερων γενεών και νεότερων γενεών που αξίζουν την προσοχή μας, την προσοχή του κοινού, του σχολικού συστήματος, αλλά εγώ από αυτούς σκέφτηκα ότι η κυπριακή λογοτεχνία, η οποία, όπως έχω και άλλες φορές πει, πηγαίνει από το καλό στο καλύτερο και αυτό μόνο χαρά μπορεί να μας φέρνει. Η νεότερη γενιά φέρνει σιγά-σιγά στο προσκήνιο την Κύπρο του σήμερα, εκφράζεται διαλεκτικά, είναι κριτική προς το παρελθόν, καμιά φορά διακωμωδεί την ιστορία μας και ακόμα και πρωικά πρόσωπα.

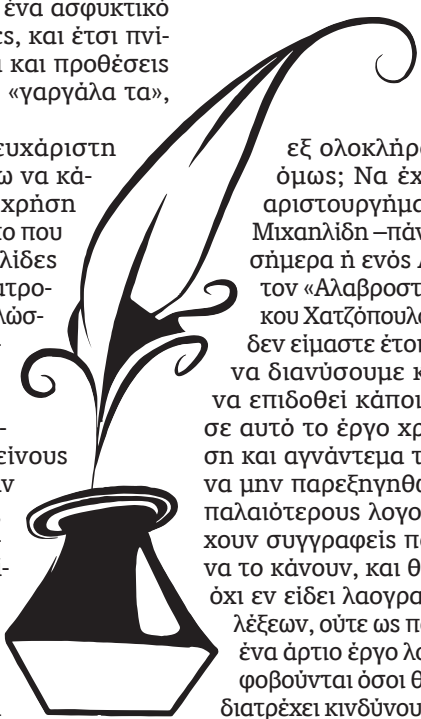
Οι νεότεροι ποιητές μας, κυρίως οι ποιητές, μιλάνε για πολλά άλλα πράγματα, αφήνουν το κυπριακό πρόβλημα στην άκρη ολόένα και περισσότερο. Ίσως πια να μην τους εκφράζει αυτό το τραύμα, ίσως να νιώθουν άβολα να το αντιμετωπίσουν, ίσως να μην τους

αφορά πια, δεν ξέρω. Ακόμα και αν το κάνουν, δεν το πραγματεύονται με τον τρόπο των παλαιότερων και θα μου λογικό, θα σας απαντήσω ότι δεν είναι, διότι η ανάγκη έκφρασης ντε και καλά του τραύματος συχνά οδηγεί νέους κυρίως λογοτέχνες σε ένα ασφυκτικό ακάλιασμα με το xθες, και έτσι πνίγονται συναισθήματα και προθέσεις και καταλήγουμε στο «γαργάλα τα», αν με εννοείτε!

Μία ακόμη πολύ ευχάριστη παρατήρηση που θέλω να κάνω είναι αυτή για τη χρήση της διαλέκτου, με τρόπο που αναδύεται από τις σελίδες αυτό το άρωμα της πατρογονικής και μητρικής γλώσσας, που δεν απαιτούσε σεβασμό, γιατί τον είχε κερδίσει, και αν κάποτε χάθηκε ο σεβασμός η ευθύνη σε εκείνους και εκείνες που θέλησαν τη γλώσσα του Παφίτη, του Αυγορίτη, του Πιτσίλλου ή του Καρπασίτη ανίκανη να εκφράσει απλά και όμορφα, μα ταυτόχρονα και υψηλά νοήματα. Ευθύνη έχουν θεωρώ και

όσες και όσοι προσπάθησαν να καταστήσουν τη διάλεκτο υπέρτατη μορφή έκφρασης, τραυματίζοντάς την. Η διάλεκτος είναι ένα τόσο χρήσιμο εργαλείο στη λογοτεχνία μας, που όσοι και όσες συγγραφείς γνωρίζουν να το μεταχειριστούν επ’ ωφέλεια τους κάνουν τη διαφορά. Μπορούμε να έχουμε κείμενα

εξ ολοκλήρου στη διάλεκτο, όμως; Να έχουμε διαλεκτικά αριστουργήματα τύπου Βασίλη Μιχαηλίδη –πάντα κατ’ αναλογία– σήμερα ή ενός Λιασίδη –θυμάστε τον «Αλαβροστοσειώτης» του Νικό Χατζόπουλου; Εδώ νομίζω πως δεν είμαστε έτοιμοι, έχουμε δρόμο να διανύσουμε και αυτό γιατί για να επιδοθεί κάποιος/α συγγραφέας σε αυτό το έργο χρειάζεται αφοσίωση και αγνάντεμα της ψυχής. Και για να μην παρεξηγηθώ, ανάμεσα στους παλαιότερους λογοτέχνες μας υπάρχουν συγγραφείς που θα μπορούσαν να το κάνουν, και θα ήθελα να το δω, όχι εν είδει λαογραφικής συναγωγής λέξεων, ούτε ως ποιητάριο, αλλά ως ένα άρτιο έργο λογοτεχνικό. Και μη φοβούνται όσοι θεωρήσουν ότι έτσι διατρέχει κινδύνους η ελληνική γλώσ-

Δεν μπόρεσε να αντέξει τη φήμη του

Εκατό χρόνια από τη γέννηση του συγγραφέα Τζακ Κέρουακ, ο οποίος με τον «Δρόμο» άλλαξε την πορεία της λογοτεχνίας

Του ΝΤΙΝΟΥ ΣΙΩΤΗ

Το Σάββατο 12 Μαρτίου έκλεισε ένας αιώνας από τη μέρα που γεννήθηκε ο Τζακ Κέρουακ, ένας σημαντικός Αμερικανός, γαλλο-καναδικής καταγωγής, συγγραφέας που σφράγισε με ένα και μόνο βιβλίο την εποχή του και τον αμερικανικό λογοτεχνικό 20ό αιώνα και άλλαξε (και ανανέωσε) την πορεία της λογοτεχνίας γενικά, σπρώχνοντάς τη σε νέες ατραπούς. Το μυθιστόρημά του «Στο δρόμο», ένα ταξίδι με αυτοκίνητο απ’ τη μία άκρη της Αμερικής στην άλλη, που συνδυάζει αυτοβιογραφικά στοιχεία με φανταστικές αφηγήσεις, επηρέασε το έργο μεγάλων Αμερικανών συγγραφέων όπως οι Νόρμαν Μέιλερ, Τόμας Πίντσον, Τομ Γουльф, Τζόαν Ντίντιον και Ντον ντε Λίλο, ενώ οι Μπαράκ Ομπάμα, Φράνσις Φορντ Κόπολα, Μπομπ Ντίλαν, Μικ Τζάγκερ, Ντέιβιντ Μπόουι, Ντέιβιντ Λιντς και Τομ Γουέιτς έχουν πει ότι τους έχει εμπνεύσει στη ζωή τους. Έχει μεταφραστεί σε 25 γλώσσες και έχει πωλήσει πάνω από 3.000.000 αντίτυπα σε όλο τον κόσμο – πουλάει σταθερά 60.000 τον χρόνο.

Η ιδέα του μυθιστορήματος ήρθε στον Κέρουακ το 1945, όταν έκανε το πρώτο του ταξίδι με οτοστόπ από την ανατολική ακτή στην αμερικανική Δύση. Κράτησε σημειώσεις σε σημειωματάριο. Επειτα από χρόνια τις καθαρόγραψε σε γραφομηχανή, μονό διάστημα, σε δέκα ρολά χαρτιού τέλεξ. Αφού το τελείωσε σε διαμέρισμα φίλου του στη Νέα Υόρκη το 1951, συναρμολόγησε όλα

Έχει μεταφραστεί σε 25 γλώσσες και έχει πωλήσει πάνω από 3.000.000 αντίτυπα σε όλο τον κόσμο.

τα ρολά σε ένα και έτσι το βιβλίο των 125.000 λέξεων, που θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα αμερικανικά μυθιστορήματα του περασμένου αιώνα, είναι όλο σε ένα ρολό 31 μέτρων. Για τον Κέρουακ ήταν ένας αγώνας να το γράψει. Αφού κυκλοφόρησε ήταν ένας αγώνας να ζήσει με τη φήμη του. Το χειρόγραφο, σε δημοπρασία του οίκου Christie’s το 2001, το αγόρασε ο Τζιμ Ιρσέι, ιδιοκτήτης της ποδοσφαιρικής ομάδας Colts της Ινδιανάπολς, έναντι 2,43 εκατ. δολαρίων.

Το 1991 η μοναδική απόγονος του Κέρουακ, η κόρη του Τζαν, παρότι έκανε πολλούς δικαστικούς αγώνες για να βάλει χέρι στα χειρόγραφα και να κληρονομήσει κάτι από την περιουσία του πατρός, δεν τα κατάφερε και πέθανε νέα και αδικημένη το 1995, έχοντας την πλήρη υποστήριξη όλων των παλικαριών

Το μυθιστόρημα «Στο δρόμο» (φωτ. από την κινηματογραφική μεταφορά του), ένα ταξίδι με αυτοκίνητο από τη μία άκρη της Αμερικής στην άλλη, συνδυάζει αυτοβιογραφικά στοιχεία του Κέρουακ (1922-1969) με φανταστικές αφηγήσεις.

της γενιάς των Μπιτ. Να σημειώσω ότι το χειρόγραφο της «Δίκης» του Κάφκα είχε πιάσει 1,98 εκατ. δολάρια, ενώ χειρόγραφα των Μαρσέλ Προυστ και Τζέιμς Τζόις είχαν πιάσει 1 εκατ. και 1,5 εκατ. δολάρια, αντίστοιχα.

Μαζί οι Τζακ Κέρουακ, Αλεν Γκίνσμπουργκ, Νιλ Κάσαντι και Ουίλιαμ Μπάροουζ έφτιαξαν τον σκληρό πυρήνα του κινήματος των Μπιτ, ενός κινήματος λογοτεχνικού, καλλιτεχνικού και κοινωνικού που συνδέθηκε με το κίνημα αντικουλτούρας της δεκαετίας του ’60. Είπε κάποτε ο Μπάροουζ: «Ο Κέρουακ άνοιξε στην Αμερική ένα εκατομμύριο καφέ και πούλησε ένα εκατομμύριο ανδρικά και γυναικεία μπλουτζίν Levis. Το Γούντστοκ σπκώνεται από τις σελίδες του».

Το πρώτο μυθιστόρημα του Κέρουακ, «The Town and the City» κυκλοφόρησε το 1950 και

Ο Κέρουακ μαζί με τους Αλεν Γκίνσμπουργκ, Νιλ Κάσαντι και Ουίλιαμ Μπάροουζ έφτιαξαν τον σκληρό πυρήνα του κινήματος των Μπιτ.

πέρασε απαρατήρητο. Αν το «Ουρλιαχτό» (εκδότης ο Φερλινγκέτι) του Γκίνσμπουργκ είχε να κυκλοφορήσει το 1956, ο Κέρουακ φοβόταν πως ο εκδοτικός οίκος Viking Press δεν θα εξέδιδε το δικό του μυθιστόρημα, ένα άσεμνο βιβλίο που κατήγγειλε όλα κατήγγειλε και το «Ουρλιαχτό». Με πρωτοβουλία του Λόρενς Φερλινγκέτι το 2007, ένα σοκάκι στο Σαν Φρανσίσκο, παρόδος της οδού Κολόμπους όπου είναι το βιβλιοπωλείο City Lights,

μετονομάστηκε από Adler Alley σε Jack Kerouac Alley προς τιμήν του συγγραφέα που συχνάζε εκεί. Στο οδόστρωμά του υπάρχουν πλάκες με εγχάρακτα αποφθέγματα του Κέρουακ, του Τζον Στάινμπεκ, της Μάγια Αγγέλου και του Φερλινγκέτι. Σήμερα ετοιμάζεται πυρετωδώς το Μουσείο Κέρουακ στη γενέτειρά του, το Λόουελ της Μασαχουσέτης. Η εκκλησία όπου βαφτίστηκε και έγινε η κηδεία του και όπου για μικρό διάστημα ήταν παπαδάκι, θα γίνει η μόνιμη κατοικία του για να στεγαστεί ό,τι άφησε πίσω του. Το κληροδότημα του εμβληματικού συγγραφέα ανακοίνωσε ότι επιδιώκει τη δημιουργία ενός Μουσείου Κέρουακ και ενός κέντρου παραστάσεων στο Λόουελ. Έχει δημιουργήσει το Ίδρυμα Jack Kerouac για να εξασφαλίσει τη χρηματοδότηση. Όσο και αν φαίνεται δύσκολο-

λο να το πιστέψει κανείς, ο Κέρουακ δεν μπόρεσε να διαχειριστεί τη φήμη του. Πέθανε 47 ετών στη Φλόριντα το 1969 απ’ το ποτό, με καλασμένο στομάχι και συκώτι. Δεν ήταν ο μόνος. Πολλοί τραγουδιστές, ηθοποιοί, σαρ, συγγραφείς δεν αντέχουν τη λάμψη της δημοσιότητας, την αιφνίδια εκτόξευση στη δόξα, και σπεύδουν στο ποτό ή στα ναρκωτικά. Η ειρωνεία είναι ότι ο τότε εκτελεστής του κληροδοτήματος, Τόνι Σάμπας, μαραγκός, που κληρονόμησε το χειρόγραφο του Κέρουακ από τον πατέρα του και αδελφό της Ελλνοκαναδής Στέλλας Σάμπας (1918-1990), γυναίκας του Κέρουακ από τον τρίτο και τελευταίο γάμο του, δεν έχει διαβάσει το βιβλίο. Όπως και ο γιος του Τζέιμς Τζόις, ο Τζιόρτζιο, δεν είχε διαβάσει τον «Οδυσσέα» του πατέρα του...

ταξίδια

Παρνασσός
Καϊμάκτσαλαν
Κρήτη
+
Κάιρο
Road trips
στην Ελλάδα

Κυριακή
27/3

Εκεί που
το χιόνι
είναι
χαρά!

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οι «ρίζες του κακού» και της εισβολής στην Ουκρανία

Η Ρωσία της ΕΣΣΔ και η Ρωσία του Πούτιν

JOHN LAMBERTON HARPER
Ο Ψυχρός Πόλεμος
μτφρ.: Κώστας Σκορδύλης
επιστημονική επιμέλεια: Θανάσης Δ. Σφρίκας, **εκδ.** Gutenberg, **σελ.** 445

ODD ARNE WESTAD
Ο Ψυχρός Πόλεμος -
Μια Παγκόσμια Ιστορία
μτφρ.: Δέσποινα - Γεωργία Κωνσταντινάκου, **εκδ.** Πατάκη, **σελ.** 610

Της **ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ**

Κανένα κείμενο για τον Ψυχρό Πόλεμο δεν μπορεί να γραφτεί χωρίς αναφορά στον Αμερικανό διπλωμάτη και ιστορικό Τζορτζ Φροστ Κέναν. Τον έναν εκ της επιτροπής των Σοφών που δημιο-υργήθηκε όταν ο Χάρι Τρούμαν έγινε πρόεδρος το 1945, η οποία –εκτός των άλλων– βοήθησε στη δημιουργία θεσμών και πρωτο-βουλιών όπως το ΝΑΤΟ, η Πα-γκόσμια Τράπεζα και το Σχέδιο Μάρσαλ. Το «μακρύ τηλεγράφη-μα από τη Μόσχα» το 1946 και το επακόλουθο άρθρο του 1947 με τίτλο «Οι πηγές της σοβιετικής συμπεριφοράς» υποστήριζαν ότι το σοβιετικό καθεστώς ήταν εγ-γενώς επεκτατικό και η επιρροή του έπρεπε να «περιοριστεί» στις περιοχές ζωτικής στρατηγικής σημασίας για τις Ηνωμένες Πο-λιτείες. Το πολύ γνωστό, σε Ελ-λινες και Τούρκους, Δόγμα Τρού-μαν ήταν αποτέλεσμα αυτής της «πολιτικής ανάσχεσης» την οποία υποστήριζε ο Κέναν.

Αρκετά από το κείμενο του 1947 για τη ρωσική ψυχολογία και συμπεριφορά (διότι ως «ρωσι-κή» αναφέρεται σε πολλά σημεία) μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για την ερμηνεία της κρίσης στην Ουκρανία από όποιον ερευνά τις «ρίζες του κακού» ανεξάρτητα από τη χρησιμότητά τους στην παρούσα φάση:

- «Από τον ρωσο-ασιατικό κόσμο από τον οποίο είχαν αναδυθεί έφεραν μαζί τους έναν σκεπτικι-σμό ως προς τις δυνατότητες μό-νιμης και ειρηνικής συνυπαρξης αντιπάλων δυνάμεων».
- «Το αίσθημα της ανασφάλειάς τους ήταν πολύ μεγάλο. Ο ιδιαί-τερος φανατισμός τους δεν είχε τροποποιηθεί από καμία από τις αγγλοσαξονικές παραδόσεις του συμβιβασμού».
- «Αναζητώντας την ασφάλεια της δικής τους εξουσίας ήταν έτοιμοι να μην αναγνωρίσουν κα-νέναν περιορισμό, είτε από τον Θεό είτε από τον άνθρωπο, στον χαρακτήρα των μεθόδων τους».
- «Η ιδεολογία τους διδάξε ότι ο εξωτερικός κόσμος ήταν εχθρι-κός και ότι ήταν καθήκον τους να ανατρέψουν τελικά τις πολι-τικές δυνάμεις πέρα από τα σύ-νορά τους. Τα ισχυρά χέρια της ρωσικής ιστορίας και παράδοσης έφτασαν να τους στηρίζουν σε αυτό το αίσθημα».
- «Η επιδίωξη απερίοριστης εξου-σίας στο εσωτερικό, συνοδευό-μενη από την καλλιέργεια του ημι-μύθου της αδυσώπητης εξω-τερικής εχθρότητας, έχει διαμορ-φώσει σε μεγάλο βαθμό τον πραγ-ματικό μηχανισμό της σοβιετικής εξουσίας όπως τον γνωρίζουμε σήμερα».
- «Η Ρωσία βρίσκεται πάντα σε κατάσταση πολιορκίας».

Ανάμεσα στις εντυπωσιακές προβλέψεις του Κέναν είναι αυτή για την επόμενη μέρα της διάλυ-σης της ΕΣΣΔ: «Η σοβιετική εξου-σία είναι μόνο μια κρούστα που

κρύβει μια άμορφη μάζα ανθρώ-πινων όντων μεταξύ των οποίων δεν είναι ανεκτή καμία ανεξάρ-τητη οργανωτική δομή. Αν, κατά συνέπεια, συνέβαινε ποτέ κάτι που να διαταράξει την ενότητα και την αποτελεσματικότητα του κόμματος ως πολιτικού μέσου, η Σοβιετική Ρωσία θα μπορούσε να μετατραπεί εν μια νυκτί από μία από τις ισχυρότερες σε μία από τις πιο αδύναμες και αξιοθρήνη-τες εθνικές κοινωνίες. Το μέλλον της σοβιετικής εξουσίας μπορεί να μην είναι σε καμία περίπτω-ση τόσο ασφαλές όσο η ρωσική ικανότητα για αυταπάτη θα το έκανε να φαίνεται».

Τι ήταν όμως ο Ψυχρός Πόλε-μος, η διάρκεια του οποίου ορίζε-ται χρονικά από το 1945 μέχρι τη διάλυση της ΕΣΣΔ το 1989, και οι συνέπειές του παραμένουν ορα-τές μέχρι σήμερα;

Η δικαίωση του Κέναν

Ο Τζον Λάμπερτον Χάρπερ, κα-θηγητής Αμερικανικής Εξωτερι-κής Πολιτικής στο Πανεπιστήμιο Τζον Χόπκινς –που θεωρεί ότι η «πρωτότυπη ιδέα» του Κέναν για μια «σταθερή ανάσχεση σε συν-δυασμό με την προθυμία για συ-ζήτηση» συνιστά μια πολύ υγιή προσέγγιση, η οποία τελικά δι-καιώθηκε από τον τρόπο με τον οποίο ολοκληρώθηκε ο Ψυχρός Πόλεμος– δίνει έναν σύντομο ορι-σμό: Ο Ψυχρός Πόλεμος «ήταν ο ανταγωνισμός για επικυριαρχία ανάμεσα στις ΗΠΑ, οι οποίες αντι-λαμβάνονταν τον εαυτό τους ως την ηγέτιδα δύναμη του “Ελευθε-ρου Κόσμου”, των καπιταλιστικών και φιλελεύθερων δημοκρατιών (μολονότι πολλές χώρες από εκεί-νες που ευθυγραμμίστηκαν με την Ουάσιγκτον κάθε άλλο παρά δη-μοκρατικές ήταν), και την ΕΣΣΔ, που ισχυριζόταν ότι ήταν ηγέτιδα ενός κομμουνιστικού ή σοσιαλι-στικού στρατοπέδου (αν και με-ρικοί από τους οπαδούς της μό-νο κατ’ όνομα ανταποκρίνονταν στην περιγραφή αυτή).

Ήταν ένας αγώνας για τον έλεγχο εδαφών που θεωρούνταν ζωτικής σημασίας και για τις δύο πλευρές, κυρίως τη Γερμανία, τη Μέση Ανατολή και τα γύρω εδά-φη, τη βορειοανατολική και νο-τιοανατολική Ασία». Ο Χάρπερ εντοπίζει τρεις έννοιες που κα-θοδηγούσαν τις αφηγήσεις και τις επιλογές τους: τον ιδεολογι-κό μεσσανισμό, τη «χομπσιανή μοιρολατρία», την οποία ορίζει ως τη συχνά αυτοκαταστροφι-κή τάση και των δύο αντιπάλων να αποδέχονται ο καθένας τη χειρότερη εκδοχή για τον άλ-λον και για το εξωτερικό περι-βάλλον, και να αναζητούν την ασφάλεια μέσω της επέκτασης. Τέλος, την αποδοχή και από τους δύο του γεωπολιτικού ντετερμι-νισμού του Χάλφορντ Μακιντάι-ρ, του θεωρούμενου ως πατέρα της αγγλοσαξονικής σχολής της γεωπολιτικής, για τη σημασία του ελέγχου της ευρασιατικής ενδοχώρας.

Βλέπει τη «νίκη» των ΗΠΑ στον Ψυχρό Πόλεμο όχι ως θρί-αμβο της αμερικανικής αρετής ή ηγεσίας, αλλά ως προϊόν τόσο των εγγενών όσο και των τυχαί-ων πλεονεκτημάτων της ισχύος. Η ηθική αξιολόγηση του συγγρα-φέα για τον Ψυχρό Πόλεμο είναι ότι αυτός οδηγήθηκε από ανοη-σία, ύβρη, «χομπσιανή μοιρολα-τρία» (ίσως ακόμη και παράνοια) και μεσσανισμό και από τις δύο πλευρές, προκάλεσε τεράστια αν-

Νεβάδα, ΗΠΑ, 1 Νοεμβρίου 1951. Ατομική δοκιμή με τη συμμετοχή Αμερικανών στρατιωτών στο αποκορύφωμα του Ψυχρού Πολέμου.

Ηνωμένες Πολιτείες και ΕΣΣΔ ήταν «οπαδοί» του γεωπολιτικού ντετερμι-νισμού του Χάλφορντ Μακιντάιρ.

Ο όρος «Ψυχρός Πόλε-μος» επινοήθηκε από τον Τζορτζ Οργουελ το 1945 για να δηλώσει τους καπιταλιστικούς - σο-σιαλιστικούς ανταγωνι-σμούς μεταξύ των Ηνω-μένων Πολιτειών και της ΕΣΣΔ μετά την ήττα της ναζιστικής Γερμανίας.

Η σύγκρουση έληξε, υποστηρίζει ο καθηγη-τής του Γέιλ Οντ Αρνε Βέσταντ, επειδή ο δυτι-κός τρόπος ζωής αποδεί-χθηκε πιο καινοτόμος, ευέλικτος και, το σημα-ντικότερο, επιθυμητός.

Ουκρανοί στρατιώτες βρίσκουν κάλυψη από ρωσικά πυρά έξω από το Χάρ-κοβο, κατά μήκος της εθνικής οδού.

θρώπινη και περιβαλλοντική ζη-μία σε μεγάλες εκτάσεις της Γης και έστρεψε λανθασμένα τερά-στιους κοινωνικούς και οικον-μικούς πόρους σε στείρο μιλιτα-ρισμό. Επισημαίνει ότι δεν ήταν μια διπολική αντιπαλότητα, αλλά μια αντιπαλότητα περιπλοκών συμμαχιών και άγριων πολέμων δι’ αντιπροσώπων, με άλλα κρά-τη ικανά να χρησιμοποιήσουν τα όποια κίνητρα εντός των συστη-μάτων συμμαχιών και μεταξύ των «υπερδυνάμεων» για να συμβά-λουν στη διαμόρφωση των απο-τελεσμάτων. Η μετατόπιση της απροκάλυπτης βίας από το κέ-ντρο στην περιφέρεια σήμαινε ότι εκατομμύρια άνθρωποι στον αναπτυσσόμενο κόσμο σήκωσαν το κύριο βάρος του Ψυχρού Πολέ-μου. Η χρήση της στρατιωτικής βίας στις αμερικανικές επεμβά-σεις σε όλο τον κόσμο δεν πα-ρήγαγε τον «ενιαίο, φιλελεύθερο δρόμο προς τον εκσυγχρονισμό», σημειώνει ο Χάρπερ.

Στο δικό του βιβλίο για τον Ψυ-χρό Πόλεμο, ο νορβηγικός κατα-γωγής μελετητής Οντ Αρνε Βέ-σταντ, καθηγητής Ιστορίας και Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστή-μιο του Γέιλ, μας υπενθυμίζει ότι ο όρος «Ψυχρός Πόλεμος» επινο-ήθηκε από τον Τζορτζ Οργουελ το

1945 για να δηλώσει τους καπιτα-λιστικούς - σοσιαλιστικούς αντα-γωνισμούς μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της ΕΣΣΔ μετά την ήττα της ναζιστικής Γερμανίας. Επιχειρεί να τον εξετάσει ως πα-γκόσμιο φαινόμενο με προοπτική 100 ετών. Ξεκινάει με τη δεκαε-τία του 1890, παρακολουθώντας την πρώτη παγκόσμια οικονομι-κή κρίση, τη ριζοσπαστικοποιή-ση του ευρωπαϊκού εργατικού κινήματος και την εξάπλωση των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ρω-σίας ως διπλωρωτικών αυτοκρα-τοριών. Τελειώνει γύρω στο 1990 με την κατάρρευση της Σοβιετι-κής Ένωσης.

Η σύγκρουση έληξε, υποστη-ρίζει ο Βέσταντ, επειδή ο δυτι-κός τρόπος ζωής αποδείχθηκε πιο καινοτόμος, ευέλικτος και, το σημαντικότερο, επιθυμητός. Η παγκοσμιοποίηση επέτρεψε την εξάπλωση της αμερικανικής και της σοβιετικής ιδεολογίας και η τεχνολογικά τροφοδοτούμενη «συρρίκνωση» του κόσμου επέ-τρεψε στην καθεμία να ασκήσει εξουσία πιο αποτελεσματικά από τις προηγούμενες αυτοκρατορίες. Όπως γράφει: «Η τεχνολογία έγι-νε “ο κύριος λόγος για την ανθε-κτικότητα του Ψυχρού Πολέμου ως διεθνούς συστήματος”, καθώς

επέτρεψε την ταχύτερη ανταλλα-γή πληροφοριών, τη μεταφορά αγαθών και, όταν ήταν απαραίτη-το, την προβολή σκληρής ισχύος». Ο Βέσταντ τονίζει πώς η αποτυχία της ΕΣΣΔ να συμβαδίσει με τις δυ-τικές εξελίξεις στις υποδομές και την τεχνολογία οδήγησε σε ανα-ποτελεσματικότητα και αποτυχία. Οι επενδύσεις στο Διάστημα (ο Γκαγκάριν πήγε πρώτος) και στη στρατιωτική τεχνολογία αποτέλε-σαν την αρχική εξαίρεση, αλλά ο Βέσταντ δείχνει πώς οι αυξημένες οικονομικές πιέσεις οδήγησαν τους Σοβιετικούς να μείνουν πίσω σε αυτούς τους κρίσιμους τομείς, αφήνοντάς τους μη ανταγωνιστι-κούς μέχρι τη δεκαετία του 1980. Στον αντίποδα, καταδεικνύει πώς η τεχνολογία στήριξε τις αμερι-κανικές ιδέες της ατομικής ελευ-θερίας και βοήθησε στη διάδοση της απήκνσης των αμερικανικών ιδεολογικών απόψεων.

Η προειδοποίηση Μπρεζίνσκι

Το 1992, ο πρώην Σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας Ζιμπγκίνου Μπρεζίνσκι είχε μια προειδοποίη-ση, ωστόσο, για τη θριαμβεύουσα Δύση. Η διασφάλιση της ειρήνης, τόνιζε ο Μπρεζίνσκι, θα απαιτού-σε «γεωπολιτικό δράμα μεγαλύ-τερης εμβέλειας» για την υλοποί-ηση ενός πιο φιλόδοξου στόχου: «την ανάδυση μιας πραγματικά μετα-ιμπεριαλιστικής Ρωσίας που θα μπορούσε να πάρει τη θέση που της αρμόζει στο κονσέρτο των κορυφαίων δημοκρατικών εθνών του κόσμου».

Προς το παρόν ο ηγέτης της, που από το 2000 και στα πρώ-τα χρόνια της προεδρικής του θητείας χρησιμοποίησε ουκ ολί-γους καντιανούς ορθολογισμούς: του χειραφετημένου ανθρώπου, της ηθικής του καθήκοντος, της ελευθερίας και της ισότητας όλων απέναντι στον νόμο, του Λόγου ως μόνου μέσου συνύπαρξης... γρήγορα απομακρύνθηκε από τις φιλελεύθερες διακηρύξεις με πρώ-τα δείγματα ανυπακοής προς τον Καντ τις επεμβάσεις στην Τσετσε-νία και στη Γεωργία. Μερικά χρό-νια αργότερα οι καντιανές αρχές θα γίνουν κομμάτια και θρυσάλα στην Ουκρανία.

Η τέχνη έχει δύναμη, η τέχνη ενοχλεί

Για 14η συνεχόμενη χρονιά παρουσιάζεται η έκθεση «Πλούσια Τέχνη σε Δύσκολους Καιρούς» στην isnotgallery, στη Λευκωσία

Συνέντευξη στη **ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ**

H isnotgallery παρουσιάζει για 14η συνεχόμενη χρονιά τον θεσμό «Πλούσια Τέχνη σε Δυσκολούς Καιρούς». Ένας θεσμός του οποίου η ονομασία αλλάζει για να ταριάζει κάθε φορά στις εκάστοτε κοινωνικές περιστάσεις. Στη φετινή διοργάνωση, λαμβάνουν μέρος 18 καλλιτέχνες, των οποίων οι πρακτικές ποικίλουν. Στην «Κ» μίλησε ο ιδιοκτήτης της γκαλερί Άντρος Ευσταθίου, για την πορεία αυτού του θεσμού τα τελευταία 14 χρόνια, για τα NFT's που παρουσιάζονται για πρώτη φορά σε γκαλερί στην Κύπρο αλλά και για την ουκρανική εισβολή. «Το γεγονός ότι γεννήθηκαν και μεγάλωναν σε μια πατρίδα που υπάρχει εισβολή τα τελευταία 48 χρόνια, μόνο και μόνο από αυτή την πράξη του Πούτιν για εμένα είναι σαν να εισβάλει στην δική μου την πατρίδα», τόνισε ο Άντρος.

–Ποια ήταν τα συστατικά της επιτυχίας του θεσμού αυτού έτσι ώστε να συνεχίζεται αδι-άλειπτα τα τελευταία 14 χρό-νια;

—Αρχικά ήταν η ιδέα πίσω από τον θεσμό, ότι ήλθαμε εμείς πριν από 14 χρόνια σε καιρούς που ήταν πολύ καλοί και προτεínαμε μια εννολακτική έκθεση. Βγάλαμε το θέμα του οικονομικού από τη μέση, το ότι θεωρείτο στο κόσμο της τέχνης ότι όσο πιο ακριβό τόσο πιο καλό σημαίνει και δείξαμε στο κοινό, ότι αυτό δεν ισχύει ότι υπάρχουν έργα τέχνης πολύ καλά, αλλά και που είναι φτηνά. Επίσης, σκοπός ήταν και είναι να προωθήσουμε τους καινούργιους καλλιτέχνες, ότι ο νέος καλλιτέχνης δεν είχε αλλά και δεν έχει το βήμα ακόμα να πουλήσει τα έργα του και εμείς του το δίνουμε. Θέλουμε να δείξουμε στο κοινό

ότι η αξία του έργου είναι πέρα από το οικονομικό ή από το πόσο «νέος» είναι ο καλλιτέχνης. Ακόμη ένα συστατικό είναι ότι προσπαθούμε να κρατήσουμε το ενδιαφέρον του κόσμου όλα αυτά τα χρόνια με το να εναλλασσόμαστε με τις εποχές.

–Πώς καταφέρνεται μέσα σε αυτά τα δεκατέσσερα χρόνια να δίνετε κάτι καινούργιο στο κοινό;

–Παρακολουθούμε γενικά το τι συμβαίνει γύρω μας. Πάντα ψά-

«Η τέχνη βγαίνει έξω από τα σύνορα του μυαλού. Πρώτη φορά γκαλερί στην Κύπρο θα δείξει NFT's και είμαστε πολύ περήφανοι που το κάνουμε εμείς αυτό» αναφέρει ο Άντρος στην «Κ».

χνουμε νέους δημιουργούς και νέες τεχνικές, είναι κάτι πολύ σημαντικό για εμάς. Μας ενδιαφέρει πολύ να δείξουμε το κάτι το νέο. Παράδειγμα, φέτος έχουμε κάποια έργα που θα γίνουν και σε NFT's. Είναι η καινούργια τεχνολογία στον χώρο της τέχνης.

«Τα NFT's θα μείνουν»
–Πολύ ενδιαφέρον αλλά και
αμφιλεγόμενο το θέμα με τα
NFT's.

—Ακόμη και εμείς ακόμα έχουμε μεγάλες συζητήσεις για τα NFT's, αλλά επειδή συνεργαζόμαστε με καλλιτέχνες με φρέσκα μυαλά που τους ενδιαφέρει το θέμα της τέχνης το πώς και πού εκτίθεται, έτσι δεν μπορούμε να μείνουμε πίσω εμείς. Και γι' αυτό τον λόγο είμαστε πολύ χαρούμε-

«**Ἡ τέχνη** ἔχει δύναμη. Σκέφτου, ἓνα πόστερ ἔβαλα και κάποιοι μπήκε στον κόπο να σκίσει 30-40 κομμάτια... η τέχνη ενοχλεί», λέει ο ιδιοκτήτης της γκαλερί Άντρος Ευσταθίου.

τώρα ως γκαλερί δέχομαι πλήθη, έχω Ρώσους πελάτες, νομίζεις ότι δεν σταμάτησαν την επικρι-
ωνία λόγω του ότι έβαλα τον
Πούτιν. Παιρνω θέση σε πολλά
θέματα και με παραμέρισαν πολ-
λό, δεν με ενδιαφέρει όμως, εγώ
συνεχίζω να λέω την άποψή μου
και τη γνώμη μου. Είμαι καθα-
ρός απέναντί τους. Το ότι έβα-
λα τον Πούτιν ως πόστερ ήξερα
από πριν τι θα ακολουθήσει, α-
λλά δεν μπορώ να μένω απαθής,
δεν μπορώ να κρυφτώ μέχρι να
περάσει. Εγώ παίρνω θέση με
οποιοδήποτε κόστος. Αλλά είναι
δύσκολοι καιροί και τώρα είναι ο
πόλεμος στην Ουκρανία δεν μπο-
ρώ να κλείσω τα μάτια μου ούτε
ως Άντρος ούτε ως γκαλερί, είναι
πολύ σημαντικό για μένα. Για να
καταλάβεις όσα τα πόστερ που
έβαλα στην Παλιά Λευκωσία τα
έσκισαν. Άνοιξαν μου δουλειές,
εννιά πρέπει να τυπώσω ξανά για
να τα βάλω (γέλια).

**–Πώς η τέχνη τελικά βοηθάει
σε δύσκολους καιρούς;**

—Η τέχνη πάντα βοηθάει, επει-
δή είναι κάτι που δημιουργείται
από τις ανάγκες των ανθρώπων
και βγαίνει μέσα από το συναι-
σθημα. Η τέχνη είναι κάτι με-
ταφυσικό και υπερφυσικό. Δεν
εξηγείται με λόγια, απλώς το νιώ-
θεις. Σε δύσκολους και άσχημους
καιρούς κάτι που μπορεί να σου
δώσει χαρά είναι η τέχνη σε κάθε
της μορφή. Εδώ βλέπουμε τώρα
στην Ουκρανία μέσα στον πόλε-
μο και προσπάθουν να σώσουν
τα μνημεία τους με διάφορους
τρόπους. Διότι ξέρουν ότι κάποια
στιγμή ο πόλεμος θα λήξει, αλλά
τα μνημεία δεν θα μπορούν να
επανέλθουν πίσω. Η τέχνη έχει
δύναμη. Σκέφτου, ένα πόστερ
έβαλα και κάποιος μπήκε στον
κόπο να σκίσει 30-40 κομμάτια...
η τέχνη ενοχλεί.

Μνήμες και μαθήματα μέσα στα χρόνια

—Όπως τα τελευταία χρόνια είναι δύσκολοι καιροί... Τι είναι αυτό που μάθατε μέσα από τις δυσκολίες;

—Από το 2013 και μετά δυστυχώς ήλθαν μόνο δύσκολοι καιροί, από οικονομική κρίση, σε πανδημία, σε πόλεμο. Αυτά τα πράγματα εμάς ως γκαλερί προσπαθούμε να μη μας επηρεάζουν. Ψέλλουμε να είμαστε συνεπείς στο πρόγραμμα των εκθέσεών μας, δεν κόψαμε καθόλου πίσω, αντιθέτως πάντα προσπαθούμε να δείχνουμε πράγματα στο κοινό μας. Είμαστε υποχρεωμένοι να δείχνουμε και ριχνουμε φως σε θέματα, ειδικά όταν οι καταστάσεις είναι δύσκολες. Επιτελούμε ένα έργο. Μπορεί να υπάρχουν προβλήματα αλλά εμείς το μετατρέπουμε σε δύναμη, μας αφυπνίζει. Θέλουμε να είμαστε σωστικοί και προς τα γεγονότα που συμβαίνουν ανά το παγκόσμιο, δεν μπορούμε να καθίσουμε με σταυρωμένα τα χέρια και σιωπηλοί. Ίσως αυτό πηγάζει και από εμένα, έτσι είναι και η δική μου ιδεολογία, όταν ίσως πάει κάτι λάθος, πεισμώνω πολύ και αναλαμβάνω δράση.

–Τι είναι αυτό που σας έχει μείνει ή κάνει εντύπωση κατά τη διάρκεια όλων αυτών των χρόνων; Μια ανάμνηση.

– Έχω έντονα χαραγμένη στο μυαλό την πρώτη φορά που έγινε ο θεσμός που μου έφερε τα έργα του ο Άγγελος Μακρίδης. Θυμώμαι τότε που για πρώτη φορά έπρεπε να παρουσιάσω αυτή την έκθεση και συζητούσα μαζί του

«Επιτελούμε ένα έργο. Μπορεί να υπάρχουν προβλήματα, αλλά εμείς το μετατρέπουμε σε δύναμη, μας αφυπνίζει».

για τους προβληματισμούς και τις ανησυχίες μου για τους καλλιτέχνες και τα έργα. Του έλεγα ότι οι πιο μεγάλοι, αναγνωρισμένοι καλλιτέχνες, δεν μου έδιναν έργα, διότι θα έπρεπε να ριξουν τις τιμές τους. Και έρχεται στη μνήμη μου έντονα η σκηνή που εμφανίζεται στην καρέκλη ένα πρωί ο Άγγελος με δύο τοάρες γεμά-

τες με τα γλυπτά του και μου λέει «Έλα ρε, σου έφερα γλυπτά να βάλεις στην έκθεση» από μονός του. Στην αρχή έπαθα σοκ και δεν καταλάβαινα τι μου έλεγε, τον ρωτούσα ξανά και ξανά εάν όντως θα μου έδινε τα έργα του να τα βάλω κάτω από τις συγκεκριμένες τιμές. Μου εξήγησε ότι πιστεύει την την ιδέα και ήθελε να με βοηθήσει. Ήταν μια μεγάλη ώθηση για εμένα, για την γκαλερί αλλά και να προσελκύσω τον κόσμο να δει την έκθεση. Αυτό το κουβαλώ πάντα μαζί μου και του το λέω. Νιώθω ότι του κρωστάω πολλά. Ποτέ δεν σκέφτηκε ότι ο κόσμος θα τον δε διαφορετικά ή θα κρίνει την καλλιτεχνική του αξία, επειδή έβαλε τα έργα του 500 ευρώ και αυτό λέει πολλά για τον ίδιο.

Πληροφορίες: Isnotgallery, Οδού-
σέως 11, Λευκωσία. Διάρκεια έκ-
θεσης έως 15 Απριλίου. Τρίτη-Πα-
ρασκευή, ώρες 10:00-13:00 και
15:00-18:00 - Σάββατο / 10:00-
13:30. Κυριακή-Δευτέρα κατόπιν ρα-
νετεύθ. Τηλέφωνο 99569498, www.isnotgallery.com

**Endo
march**
Team Cyprus

#endometriosiscyprus
@endomarch_cyprus

Let's
talk
about it

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Μετροπόλιταν, νέα όψη

Το Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης ανακοίνωσε το όνομα της Φρίντα Εσκομπέδο, της 42χρονης αρχιτέκτονος από το Μεξικό, η οποία θα αναλάβει τη μελέτη της αναμόρφωσης των αιθουσών για τη Μοντέρνα και Σύγχρονη Τέχνη, προϋπολογισμού 500 εκατ. δολαρίων. Η αρχιτεκτονική μελέτη θα έχει στόχο να δώσει ζωτικό χώρο στις συλλογές που θα μπορούν πλέον να αναπτυχθούν απρόσκοπτα.

ΠΑΡΙΣΙ

Γκρασιέλα Ιτουρμπίδε

Στο Ίδρυμα Καρτιέ στο Παρίσι παρουσιάζεται η έκθεση με φωτογραφίες της Γκρασιέλα Ιτουρμπίδε, με τίτλο «Ηλιοτρόπιο 37», από το όνομα του δρόμου όπου βρίσκεται το ατελιέ της στο Μεξικό. Η έκθεση, σχεδιασμένη αρχιτεκτονικά από τον Μαουρίσιο Ρότσα, συγκεντρώνει πάνω από 200 μαυρόασπρες φωτογραφίες της μακράς διαδρομής της Ιτουρμπίδε από τη δεκαετία του 1970 έως σήμερα με άξονα την κοινωνική φωτογραφία.

ΣΑΝ ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ

Τα 100 χρόνια

Η Όπερα του Σαν Φρανσίσκο γιορτάζει έναν αιώνα δημιουργίας και εγκαينιάζει σειρά επετειακών παραγωγών για το 2022 και το 2023. Είναι η τρίτη παλαιότερη όπερα στις ΗΠΑ, μετά τη Μετροπόλιταν της Νέας Υόρκης και την Όπερα του Σινσινάτι. Η επέτειος θα είναι μια γιορτή για όλη την πόλη, αλλά και μέσα στην Όπερα θα ανεβούν ξεχωριστές παραγωγές. Το νέο έργο του Τζον Ανταμς «Αντώνιος και Κλεοπάτρα» θα κάνει την αρχή τον Σεπτέμβριο.

ΠΟΜΠΗΙΑ

Ενας σπάνιος νεκρός

Η ανθρωπολόγος Βαλέρια Αμορέτι εξετάζει ένα κρανίο που βρέθηκε σε τάφο στα περίχωρα της Πομπηίας. Η ταφή είχε γίνει μερικά χρόνια πριν από την έκρηξη του ηφαιστείου και σύμφωνα με τη σωζόμενη επιγραφή ανήκει σε ελεύθερο δούλο, ο οποίος απέκτησε περιουσία ανεβάζοντας παραστάσεις στα ελληνικά και στα λατινικά. Ο σκελετός βρέθηκε σε πολύ καλή κατάσταση και το εύρημα είναι σπάνιο, καθώς επικρατούσε η συνήθεια της καύσης.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Η δόξα της Γαλλίας

Ο Βρετανός συγγραφέας Γκράχαμ Ρομπι υπηρετεί την ιδέα της Γαλλίας με σύστημα και επιτυχία. Τα βιβλία του φωτίζουν τη διαχρονική Γαλλία, με προεκτάσεις στο σήμερα, όπως το νέο του βιβλίο με τίτλο «France: An Adventure History». Διασχίζει 1.000 χρόνια Ιστορίας και μιλάει για τα πάντα, από τη μεσαιωνική χώρα έως τον 21ο αιώνα. Ο Γκράχαμ Ρομπι, γνωστός και για τις βιογραφίες του Ρεμπό και του Ουγκό, είναι ο πιο «Γάλλος» Βρετανός.

Σαρλ Κορντιέ (1827-1905), «Γυναίκα από τις Γαλλικές Αποικίες» (1861).

Πώς οι μεγάλοι καλλιτέχνες έβλεπαν την αποικιοκρατία

Σε μία έκθεση συμβολισμού, το Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης στρέφει την προσοχή σε ένα κεφάλαιο της δυτικής τέχνης του 19ου αιώνα. Με άξονα ένα διάσημο μπουστό –του 1868– μιας μαύρης γυναίκας, δημιουργία του μεγάλου Ζαν-Μπατίστ Καρπό (Carpeaux, 1827-1875) και τίτλο «Γιατί να γεννηθώ σκλάβο» (απόκτημα του μουσείου το 2019), η έκθεση φέρνει κοντά 35 γλυπτά της εποχής της αποικιοκρατίας, όλα από σημαντικούς καλλιτέχνες της Δύσης, που διερευνούν όλοι όψεις των φυλετικών διακρίσεων αλλά και αντιλήψεις γύρω από θέματα ισχύος, ομορφιάς και ανταγωνισμού. Η έκθεση είναι μικρή και είναι τοποθετημένη ανάμεσα στην αίθουσα Μεσαιωνικής Γλυπτικής και στην πτέρυγα Ρόμπερτ Λέμαν. Ωστόσο, θα διαρκέσει ένα χρόνο και αποτελεί μοντέλο μιας νέας γενιάς εκθέσεων, που στήνονται γύρω από ένα κεντρικό έκθεμα με σκοπό να αφηγηθούν την ιστορία ενός βλέμματος. Εν προκειμένω, η έμφαση δίνεται εδώ σε γλυπτά που γεννήθηκαν μέσα από μια αντι-αποικιοκρατική λογική την εποχή που η Βρετανική Αυτοκρατορία και η Γαλλία κατά κύριο λόγο επέκτειναν το δίκτυο των αποικιών τους. Επί της ουσίας, πρόκειται για πορτρέτα (κατά την κλασική και ελληνιστική αντίληψη) που δίνουν υπό-

σταση στον ή στην εικονιζόμενη. Μέσα από την υπογράμμιση του μοντέλου ως «προσώπου», πλέον προχωρούσε μια συζήτηση που είχε επιταχυνθεί με τον Διαφωτισμό αλλά σκόνταφτε στα μεγάλα, κερδοσκοπικά δίκτυα του 19ου αιώνα. Παρότι η δουλεία καταργήθηκε αρχικά στη Γαλλία το 1794 (αλλά και πάλι έπρεπε να καταργηθεί το 1848), στη Βρετανική Αυτοκρατορία το 1833 και στις Ηνωμένες Πολιτείες το 1865, οι αντιλήψεις περί ανωτερότητας της λευκής φυλής ήταν κυρίαρχες. Γι' αυτό και τα γλυπτά αυτά με μοντέλα μαύρους άντρες και μαύρες γυναίκες ήταν κατά μία έννοια κάποια ένδειξη απόστασης από τις επικρατούσες αντιλήψεις, αλλά και μια διακριτική αλλά σαφής διαμαρτυρία για τους φυλετικούς διαχωρισμούς. Ορισμένα παραδείγματα ωστόσο, όπως του Γάλλου γλύπτη Σαρλ-Ανρί-Ζοζέφ Κορντιέ (1827-1905), παρουσιάζουν τα μοντέλα τους ως εθνογραφικούς τύπους και μέσα στο κάδρο αντίληψης της λευκής πλειοψηφίας. Η έκθεση θέτει ένα ζήτημα πρόσληψης αντιλήψεων και ερμηνείας όχι μόνο της δουλείας που κληροδοτήθηκε στον 19ο αιώνα, που κλήθηκε να την καταργήσει, αλλά και της «αισθητικής» της αποικιοκρατίας, που έφερνε στις προθήκες της Δύσης πλούτο και καταναλωτικά αγαθά.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ήσουν δικός μας άνθρωπος, Νικ Κάρλτον

Πού πηγαίνουν οι ήρωες αγαπημένων ταινιών όταν πεθαίνουν; Ο Νικ Κάρλτον ήταν συνεχώς φτιαγμένος. Πείτε το μαρικουάνα, πείτε το χάπια, ο Νικ «έπινε». Και ήταν θυμωμένος. Όταν δεν αυτοσαρκάζοταν ανελέητα. Ο κύριος Γκρι ήταν δεκατριών όταν πρωτογνώρισε τον Νικ. Το 1983, όταν τον είδε να συναντά μετά από χρόνια τους παλιούς του φίλους με αφορμή την κηδεία ενός από αυτούς, του Αλεξ. Ο Αλεξ ήταν αυτόχειρας. «Ο

Μεγκ: «Την τελευταία φορά που μίλησα με τον Αλεξ, του έβαλα τις φωνές». **Νικ:** «Μάλλον γι' αυτό αυτοκτόνησε».

Αλεξ κι εγώ κάναμε έρωτα τη νύχτα προτού αυτοκτονήσει», εξομολογείται η νεαρή Χλόη στον Νικ. «Έφυγε με ένα βρόντο, όχι μ' ένα λυγμό», σχολιάζει ξερά ο Νικ παραλλάσσοντας τον στίχο του Ελιοτ.

Ολοι λένε τα μυστικά τους στον Νικ. Ο Χάρολντ, που φιλοξενεί όλη την παρέα, θέλει να του πει κάτι που κανένας άλλος δεν γνωρίζει. «Τότε καλύτερα να μην το πεις», τον συμβουλεύει ο Νικ. «Το εί-

Ο Ουίλιαμ Χαρτ ως Νικ Κάρλτον στη «Μεγάλη ανατριχίλα», που ο Λόρενς Κάσταντ γύρισε το 1983.

χα ήδη πει στον Αλεξ», απαντά ο Χάρολντ. «Και κοίτα τι του συνέβη», σχολιάζει ατάραχος ο Νικ. «Την τελευταία φορά που μίλησα με τον Αλεξ», λέει και η ευάλωτη Μεγκ, «μαλώσαμε. Του έβαλα τις φωνές». Και ο Νικ: «Μάλλον γι' αυτό αυτοκτόνησε». Όταν κάποια στιγμή, στο ονειρικό και ζόρικο Σαββατοκύριακο της «Μεγάλης ανατριχίλας», η Μεγκ προσπαθεί να ξελογιάσει τον Νικ, ο τελευταίος τ' σταματά τρυφερά. «Μεγκ, γλυκιά μου. Σου έχω πει τι μου συνέβη στο Βιετνάμ:». Ο Νικ πέθανε πριν από μερικές ημέρες στα εβδομήντα ένα του. Πέθανε ο Ουίλιαμ Χαρτ και μαζί του πήρε τον Νικ Κάρλτον, με την Πόρσε και τα χάπια στη θέση του συνοδηγού. Μπορεί ο Χαρτ να πήρε το Οσκαρ –άξια– για τον ρόλο του στο «Φίλι της γυναίκας άραχνη»,

όπου υποδύονταν μιαν άλλη ρευστή ανδρική φιγούρα, πιο στέρεη όμως από τον Νικ, που δεν του σκώνεται και ο θυμός του δεν έχει πα όριο. Αλλά ο κύριος Γκρι θα βλέπει πάντοτε τον Χαρτ ως τον Νικ που ψάχνει εναγωνίως τη διαφυγή μέσα από εντάσεις και (επανα)φορτίσεις. Και πού βρίσκει καταφύγιο; Στους φίλους του: τη μόνη αληθινή οικογένεια που επιλέγουμε. Εκεί πάνε όταν πεθαίνουν οι ήρωες αγαπημένων ταινιών. Αφού είμαστε φίλοι τους. Το τραγούδι- ύμνος της αρχής της ταινίας επιβεβαιώνει τον μασκοφόρο κυνικό που σωπαίνει τρυφερά όταν θέλει: «Δεν μπορείς πάντα να παίρνεις αυτό που θες. Αλλά αν προσπαθήσεις αρκετά, ίσως βρεις αυτό που χρειάζεσαι». Αναπαύσου εν ειρήνη, Νικ Κάρλτον. Ήσουν δικός μας άνθρωπος.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΘΑΝΑΣΗ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ*

Ο Χρόνης και το μπλοκάκι του

Καθόταν στην καρέκλα του, και μόλις έστρωναν το χάρτινο τραπέζομάντιλο εκείνος έβγαζε από την τσέπη του σακακιού του το μπλοκάκι του μαζί με ένα μολύβι. Κι όσο η κουβέντα συνεχιζόταν χωρίς να χάνει ούτε γράμμα ούτε νύξη από όσα λέγονταν στη μικρή συνήθως ομήγυρη, τρεις ή τέσσερις ήμασταν πάντα μαζί με τον Θωμά Σκάσση και τον Βιθέντε Φερνάντεθ, εκείνος άρχιζε και δεν σταματούσε να χαράζει τις γραμμές του. Θαρρείς και χωριζόταν στα δύο, συνέχιζε σε παράλληλες κατευθύνσεις να σκιτσάρει και να μιλάει, να σιωπά και να σταματά, σαν να μη γνώριζε η δεξιά του, που συνέχιζε να παλεύει πάνω στο χαρτί, τι ποιούσε η αριστερά του που συμμετείχε στη συζήτηση, όταν δεν τη διπύθηνε κιόλας, με τρόπο όμως τόσο διακριτικό και επίμονο, χωρίς ποτέ να αφήνει το ένα για το άλλο, χωρίς ούτε στιγμή να χάνει το ένα για το άλλο. Έτσι σχεδίαζε στη δημόσια θέα των φίλων του ο Χρόνης Μπότσογλου, σαν να μην έπρεπε να σταματήσει ούτε λεπτό αυτό που ήταν η πορεία και το μονοπάτι της ζωής του. Μονοπάτι σαν εκείνο που χάραζε με κάθε γραμμή πάνω στο λευκό χαρτί, μικρό ή μεγάλο, όπως συνεχιζόταν από τη μια επιφάνεια στην άλλη, καβαλώντας το στη συνέχεια με τα χρώματα και τις στρώσεις τους, σκαλίσματα είτε εγχάρακτα, των πραγματικών χαρακτικών, είτε εκείνα που έτρωγαν το χαρτί, είτε όσα έβαζε να μάχονται το ένα χρώμα με το άλλο. Αλλά και όσα έβαζε να διαχέονται το ένα στο άλλο με τις υδροχρωματικές επιστρώσεις, εκεί όπου ο ταχύς αγώνας και οι επικρατούντες χαρακτήρες κρατούσαν μέχρι να στεγνώσει και να αφυδατωθεί το χρώμα, να στερεωθεί στον χρόνο της ζωής του, για να μείνει μετά ακίνητο στη φθορά ενός άλλου χρόνου, από εκείνον της δημιουργίας.

Αυτά αφήνει πίσω του ο άνθρωπος που πάλεψε, με ένα ενίοτε παιγνιώδες κι άλλοτε λοξό χαμόγελο, ως ζωγράφος στα αλάνια της όρασης και επέστρεφε κάθε φορά με ένα έργο τελειωμένο ή όχι, πάντως με μια εικόνα που ήδη είχε πάρει μορφή. Για τα μεγάλα έργα επέστρεφε

ΕΥΣΕΒΕΙ ΜΟΡΑΚΗ

Τον ίδιο η στάση του σώματός του τον ήθελε έναν άνθρωπο ακριβοθώρητο, με μια ελαφριά κύρτωση των ώμων, με την επιθυμία να χάνεται ανάμεσα στους άλλους, είτε κάτω από το κασκέτο του είτε πίσω από το μουστάκι του.

Σχεδίαζε στη δημόσια θέα των φίλων του ο Χρόνης Μπότσογλου, σαν να μην έπρεπε να σταματήσει ούτε λεπτό αυτό που ήταν η πορεία και το μονοπάτι της ζωής του.

στο ίδιο αλώνι ξανά και ξανά, παίζοντας με τις παραδομένες, τις κοινές μορφές και όσες τα χέρια του έπλαθαν από αυτές. Είτε με τα ερωτικά και τολμηρά της ώριμης νεότητας στα οποία γλιστρούσε η μορφή της γυναικας του, είτε με τις υποκείμενες στη φθορά μορφές που αλλοιώνονταν τόσο από τον χρόνο όσο και από το βλέμμα, ανάμεσα στις οποίες ξεχώριζε η μορφή της μάνας του, καθώς εκείνος τις ανακαίνιζε μέσα στη φθορά τους, είτε με τα επαγγέλματα και τις προσωπογραφίες που έκρυβαν στο δικό τους βλέμμα όλη την αλήθεια της ζωής και των επιλογών τους. Είτε βέβαια με τη Νέκυια του που προκαλούσε εξίσου στην πρόσκληση αυτή γύρω από τον χρωστήρα, και όχι το αίμα, ρίγος. Αφού το σκνι-

κό του Αδη και το σκοτάδι του φωτιζόταν από τα πρόσωπα που αναδύονταν ημίλευκα σαν από κιμωλία, εύθρυπτα σαν σκιές, έτοιμα θαρρείς να σε αγγίζουν –και τι άλλο ήταν το ρίγος;– καταλύνοντας την απόσταση από το κάδρο και τις διαστάσεις του στις δικές μας τις πραγματικές, ανάμεσα σ’ εκείνον που έβλεπε και σ’ εκείνο που γινόταν το αντικείμενο της όρασης. Τον ίδιο η στάση του σώματος του τον ήθελε έναν άνθρωπο ακριβοθώρητο, με μια ελαφριά κύρτωση των ώμων, με την επιθυμία να χάνεται ανάμεσα στους άλλους, είτε κάτω από το κασκέτο του είτε πίσω από το μουστάκι του. Κι έτσι στο τέλος άφησε τις αγαπημένες του ανθρώπινες μορφές, αυτές που επί χρόνια προσπάθησε να ξεψαχνίσει στην κυριολεξία ψυχικά αναδομώντας τις στις σωματικές τους διαστάσεις, ντυμένες και γυμνές –κατά μέτωπο ήταν νομίζω η αγαπημένη του στάση. Τις άφησε για να δώσει στη θέα από το Πετρί της Λέσβου την αγωνισμένη μες στα χρόνια προτεραιότητα στο φυσικό περιβάλλον. Βράχια, δρόμοι και ελαιώνες, η πιο κοινότοπη θεματική, η πιο συνηθισμένη, αυτή που το μάτι την προσπερνάει, απέκτησαν στον χρωστήρα του, χωρίς να ξεφεύγουν σε

τίποτα από ένα σύγχρονο τοπίο, έναν σχεδόν βιβλικό χαρακτήρα, σαν να απαθανάτιζε τόπους γεγονότων ανεπανόληπτων, που η φύση τους είχε μοιραστεί ό,τι δεν θα συνέβαινε ξανά ποτέ, όχι μόνον εκεί αλλά πουθενά. Νομίζω μνημείωσε από τα έγκατα βουνά, δέντρα και δρόμους στα οποία δεν κατοικούσε άλλο από μια ομορφιά απέναντι στην οποία στέκεται κανείς όχι με τη χαρά ή το ξόδεμα στα οποία αυτή μπορεί να καλεί, αλλά με δέος. Αυτή είναι η λέξη: δέος απέναντι στο εικονιζόμενο είναι το αίσθημα του θεατή, ακόμη κι όταν κάποτε αυτού προηγείται ένα είδος ισχυρού τραντάγματος που συντηθίσαμε στις μέρες να ονομάζουμε εξαιτίας και του βίαιου χαρακτήρα του ως σοκ. Ένα τέτοιο τράνταγμα προετοιμασμένο από καιρό μέσα στα χρόνια ήταν όχι ο θάνατός του, αλλά όσα είχε αποτυπώσει πριν από αυτόν με το σχέδιο και τα χρώματά του.

* Ο κ. Θανάσης Χατζόπουλος είναι συγγραφέας και ψυχαναλυτής παιδιών και ενηλίκων. Τρία βιβλία του κυκλοφόρησαν μέσα στο 2021: «Ο κύριος Δαίμων και η γυναίκα με την πέτρινη γλώσσα» (εκδ. Καλειδοσκόπιο), «Πανδημία και περιοριστικά μέτρα» (εκδ. Αρμός) και «Υπό κατασκευήν σημαίες» (εκδ. Πόλις).

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Τρελά κέφια

ΣΑΚΗΣ ΣΕΡΕΦΑΣ
Άνθρωπος Μαρίκα
εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 128

Ενας άνθρωπος με το όνομα Μαρίκα, που τυχαίνει να είναι η τραγουδίστρια Μαρίκα Νίνου, προσαράζει σε μια νουβέλα του Σάκη Σερέφας, συνεπώς παθαίνει πάθη πολλά. Ζει και πεθαίνει σε ένα αλλόφρον, ασύδοτο, πασίχαρο και καταλυπημένο γλωσσικό σύμπαν. Ο Σερέφας παρακολουθεί τη Μαρίκα να γεννιέται σε ένα πλοίο που φεύγει από την πυροπολημένη Σμύρνη και να αποβιβάζεται στον Πειραιά, όπου μεγαλώνει μαζί με τη φωνή της, η οποία καταθέλγει όταν ψάλλει τα Ευαγγέλια σε μια αρμένικη εκκλησία, ώσπου η σκοτεινιά της προσφυγιάς σβήνει από τα φώτα του πάλου. Όμως, η ατομική περίπτωση της Μαρίκας δεν είναι παρά ένα ελάχιστο μέρος του αφηγήματος. Περισσότερη σημασία από τη Μαρίκα έχει ο άνθρωπος, αυτός ο μόνιμος θαμνώντας στα έργα του Σερέφας, απροσδιόριστος, ακρακτῆριστος, φαιδρός και ανειπίωτα συγκινητικός, διότι εξ αρχής γνωρίζει πόσο απαραίτητος θα του είναι ένας τάφος.

«Το σκοτάδι είναι μασίφ σα μαρμαρόπλακα νεκροτομείου».

Θα μπορούσε να είναι επίγραμμα σε κάθε μυθοπλασία του Σερέφας. Η μικρή ιστορία της Μαρίκας ανασαίνει μέσα στη μεγάλη Ιστορία, που λάμπει μες στο αίμα. Η Σμύρνη φλέγεται, η θάλασσα γεμίζει κόκαλα, τον Αύγουστο του 1936 εμφανίζεται η δικτατορία του Μεταξά, αργότερα ο πόλεμος εκκωρεί θριάμβους σε «εξέκιουτιβ ταγματасφαλίτες και μεγαλοστελέχη χίτες», τον Αύγουστο του 1945 τα βομβαρδιστικά Χελντάιμπερ ισοπεδώνουν τον Γράμμο, «όλα κάρβουνο, μια ιν-σταλέισον με θέμα το κάρβουνο», τον Σεπτέμβριο του 1955 οι γλεντζέδες Έλληνες της Κωνσταντινούπολης υφίστανται ένα αδυώπιτο πογκρόμ. Τέσσερα χρόνια νωρίτερα, η Μαρίκα έκανε τουρνέ στην Πόλη, τραγουδώντας εν μέσω αλαλαγμών τα σεκλέτια της ξενιτιάς. Πήγε και στη Σμύρνη, όπου ένα καταποντισμένο πιάνο μετέφερε στη θανατόπληκτη θάλασσα «τους παλμούς των πλῆ-

κτρων που έπληξε η Μαρίκα», για να ακούσουν και τα κόκαλα μια πενιά. Τα πάντα στον Σερέφας είναι γλώσσα. Μια γλώσσα δαιμόνια στην αυτοϋπονόμηση, βέβηλη, αιρετική, χλευαστική και ανυπότακτη σε αφηγηματικές συμβάσεις και τεχνικές, στοχαστική και την ίδια στιγμή ξεδιάντροπη στην ελαφρότητα της. Τα όσα αποκρύβει η γραφή δεν βρίσκονται στη σιωπή, αλλά σε ένα διάτορο, σπαραξικάρδιο ξεκάρδισμα που αντιβoά στις σελίδες. Το τραγικό θέλει ξεγέλασμα, θέλει «πολλά τραγούδια, κέφι, μπρίο και χορό». Παραδίπλα η Ιστορία σκάβει στη γη μια πισινόυλα με χιλιάδες λίτρα αίματος, «μια πισινόυλα μέσα στην οποία αθλείται στριμωγμένη η Ιστορία με το κολάν λαμέ μαγιό της, κάνοντας πότε ύπτιο και πότε πρόσθιο, για να κρατιέται πάντα σε φόρμα». Στην αρχή του βιβλίου ο Σερέφας πᾶνει «ψιλά κουβέντα» με τον ανα-

γνώστη. Βέβαια, δεν κουβεντιά-ζει για «ψιλά» αλλά για ύψιστα, όπως για τα ζωτικά λάθη και τις ψευδοισθήσεις που απεργάζεται η ανθρώπινη συνείδηση. Το όλον είναι αυταπάτη της όρασης. Δεν βλέπουμε παρά ψήγματα, τα υπόλοιπα τα φανταζόμαστε. Επειτα, όμως, ο συγγραφέας, παραμερίζοντας τη θλιμμένη φιλοσοφία του, υποθετεί το περιοσκοπικό βλέμμα μύγας για να κατοπτεύσει έναν απέραντο χωροχρόνο, όπου η ζωή της Μαρίκας συμβαίνει ταυτόχρονα με πλείστα όσα φρικτά και φοβερά. Κατά μήκος του 38ου παράλλλου στην Κορέα γίνεται μακελειό, ενόσω στο Αιγάλεω η Μαρίκα χτίζει το σπίτι όπου σε λίγα χρόνια θα πεθάνει. Χάρη στην απίθανη, άφοβη γλώσσα του, ο Σερέφας εξεικονίζει μοναδικά και ανεπανόληπτα το πανδαιμόνιο της ύπαρξης. Σαν μύγα που φτεροκοπά πάνω από κηδεία, συλλέγει τα αλλόκοτα ήθη των θνητών και τα αποθέτει στις σελίδες με το ιδιόλεκτο ενός αλόττριου πλάσματος, διαρκώς εμβρόντητου με όσα παρατηρεί. Η ιδιοτυπία της γραφής οφείλεται στο σάστισμα που ακαριαία μεταφέρει. Εκεί έγκειται και η σπουδαιότητά της, στην ατέρμονη περιέργειά της για τον άνθρωπο.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΘΩΜΑ ΨΥΡΡΑ

Ο Θωμάς Ψύρρας γεννήθηκε το 1954 στον Τύρναβο. Εξέδωσε τη νουβέλα «Τα ψάρια της Παναγιάς», τα μυθιστορήματα «Πυκνός καιρός» και «Μαράν Αθά», τα διηγήματα «Θα βοσκήσω το μαύρο» και τις ανθολογίες «Η τύχη της ποίησης στο φανταστικό χαλιφότο» και «Λάρισα-μια πόλη στη Λογοτεχνία». Το μυθιστόρημά του «Μαράν Αθά» παρουσιάστηκε σε σκηνοθεσία Δήμου Αβδελιώδη με τη Γιοσεμή Κηλαπδόνη. Προσφάτως από τις εκδόσεις Μεταίχμιο κυκλοφόρησε το βιβλίο του «Τι απομένει απ’ τη φωτιά».

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
«Χρώματα του αποχαιρετισμού» του Μπέρναρντ Σλινκ και «Φάσεις και αντιφάσεις του ελληνικού κράτους στον 20ό αιώνα. 1910-2001» του Δημήτρη Σωτηρόπουλου.

Ποιος ήρωας/ηρώιδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Ο Ροβινσών Κρούσος, γιατί θα μπορούσα να οργανώσω τη ζωή κατά πως θα ήθελα στο νησί μου.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Τον Θωμά Κοροβίνη να τραγουδά με τον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη, τον Δημοσθένη Βουτυρά να συζητά με τον Μάριο Χάκκα, τον Ανδρέα Κάλβο να συναντηθεί επιτέλους με τον Διονύσιο Σολωμό και τον Εμμανουήλ Ροΐδη στην κεφαλή του τραπεζιού να παρατηρεί.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Οτι η εποχή μας παράγει περισσότερους αστήριμους απ’ όσους μπορεί να καταναλώσει (από το «Χιούμορ» του Τέρι Ιγκλετον).

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Το «Περί ερμηνείας» του Αριστοτέλη.

Το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Μάλλον τα διηγήματα του Βιζυηνού και το «Λεξικό των Χαζάρων» του Μίλκοραντ Πάμπιτς.

Πώς στοιχειώνει η Ιστορία τους ανώνυμους;

Τα βάσανά τους δεν τα έπραξαν, αλλά τα έπαθαν. Ο χρόνιος πόνος από βάσανα, προσφυγίες, διώξεις, θα έπρεπε να εκφραστεί ως ουρλιαχτό. Και όμως το άτομο οδηγείται στη σιωπή. Οι λέξεις δεν μπορούν να εκφράσουν τον πόνο, σαν τον εφιάλτη που σε συντάραξε τη νύκτα κι όταν πας να τον διηγηθείς το πρωί, βγαίνει από το στόμα σου άδειος, αδύναμος, αδιάφορος. Η επιλογή των ανώνυμων θυμάτων της Ιστορίας είναι η εγκαρτέρηση στη θητεία της σιωπής.

Ο Αρμένιος Αρτέμ κουβαλάει μνήμες από διαφορετικές χώρες και κοιτούρες;
Ο ήρωας του βιβλίου μου «Τι απομένει απ’ τη φωτιά» από μια οικογένεια Αρμένιων προσφύγων που προσπαθούν να ξαναστήσουν τη ζωή τους στον κάμπο, γίνεται φυγάς, διωκόμενος, διωγμένος, πρόσφυγας, εκπατριμένος, ξένος, φυλακισμένος, απελεύθερος, μετανάστης.

Η Οδύσσεια του Αρτέμ μοιάζει αιφνής επίκαιρη στη σκιά ενός νέου πολέμου;
Βλέποντας την προσφυγιά των Ουκρανών στη «σκοτεινή ήπειρο», αντιλαμβανόμαστε πόσο οι δίνες της Ιστορίας μπορούν να πάρουν ζωές και να τις σκορπίσουν σαν άχερο κι ανεμίδα. Ο «Αρτέμ» υπενθυμίζει την τωρινή δυστυχία, αλλά και τη μελλοντική σιωπή των αθώων.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη **Read** LIBRARY

ΑΝΤΡΗ ΧΑΪΡΑΛΛΑ
«ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΟΡΑΜΑΤΩΝ
ΕΝΑ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ»
εκδ. Ευγνώμων

Ένα ημερολόγιο που μας βοηθά, κρατώντας μας από το χέρι, βήμα-βήμα να βάλουμε σε τάξη όλες μας τις σκέψεις και επιθυμίες ώστε να καταφέρουμε να τις φέρουμε εις πέρας. Όλα όσα ξεπηδούν σαν σπί-θες μέσα από την καρδιά μας κάθε στιγμή, τα θέλω μας, τα όνειρά μας, τους στόχους μας, καταφέρνουμε να μην τα βλέπουμε πια σαν δύσβατο βουνό αλλά σαν κάτι προσπτό και εύκολο να το κατακτήσουμε. Ένα ημερολόγιο οδηγός επίτευξης στόχων, που μας παρακινεί να προχωρήσουμε προς κάθε κατεύθυνση για την εκπλήρωσή τους. Ένα βιβλίο που μας ωθεί να κατακτήσουμε τα όνειρα και τις φιλοδοξίες μας, έχοντας παράλληλα ψυχική ηρεμία, γαλήνη και αρμονία, χαρίζοντάς μας την εσωτερική ευτυχία. Η συγγραφέας του βιβλίου είναι σύμβουλος προσωπικής/ επαγγελματικής ανάπτυξης και κλινική υπνοθεραπεύτρια. Είναι ειδική στην αυτο-βελτίωση, την προσωπική εξέλιξη και την επίτευξη στόχων, έχει ως όραμά της να διδάξει εργασία και τεχνικές προσωπικής ανέλιξης και επιτυχίας σε όποιον τα χρειάζεται.

Το ψηφιακό βιβλίο διανέμεται από την εφαρμογή Read Library. Βρείτε πληροφορίες για το βιβλίο και τη συγγραφέα του στην ιστοσελίδα: <https://www.read-library.com/>

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

«Η ομάδα Εν Δυνάμει δημιουργήθηκε ως μία βαθιά ανάγκη να δημιουργηθεί ένα κοινωνικό πλαίσιο που να δημιουργεί συνθήκες ισότιμης συνύπαρξης μεταξύ των ανθρώπων ανεξαρτήτως της διαφορετικότητας και της ικανότητάς τους».

Το πολύ του έρωτος... άλογον εστί

Η Ελένη Ευθυμίου της θεατρικής ομάδας μικτών ικανοτήτων Εν Δυνάμει μιλάει στην «Κ» για την παράσταση «Ερωτευμένα άλογα»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η θεατρική ομάδα μικτών ικανοτήτων Εν Δυνάμει παρουσιάζει στη Λεμεσό την παράσταση «Ερωτευμένα Άλογα», μια παράσταση, που όπως λέει στην «Κ» η σκηνοθέτρια της Ελένη Ευθυμίου, ο τίτλος της εκφράζει την κατάσταση του έρωτα όπου χάνεις τη λογική και τον συμβατικό τρόπο σκέψης και μπαίνεις σε μία σφαίρα φαντασίωσης και παραφροσύνης, αλλά και για να δημιουργήσουν στο μυαλό των θεατών την εικόνα εκείνη των αλόγων που τρέχουν ελεύθερα «ερωτευμένα» στα λιβάδια, μία ορμή δηλαδή γεμάτη δύναμη και απελευθέρωση.

Η κα Ευθυμίου λέει επίσης πως ο έρωτας είναι ένα οικουμενικό θέμα που αφορά όλους τους ανθρώπους ανεξαρτήτως από το αν είναι άντρες ή όχι: «Αυτό που κάνουμε είναι να μιλάμε όλοι μας για τον έρωτα, μιας και αποτελεί κοινό τόπο, κοινό πρόβλημα, κοινή ανάγκη και κοινή χαρά, είναι κάτι που μας ενώνει, κάτι που μπροστά του εξισωνόμαστε».

–Γιατί ερωτευμένα άλογα; Το πολύ του έρωτος γεννά παραφροσύνη... παραφράζοντας τη γνωστή φράση;

–Ακριβώς! Επιλέξαμε ο τίτλος του έργου μας να είναι «Ερωτευμένα άλογα» για να εκφράζει παράλληλα την κατάσταση του έρωτα όπου χάνεις τη λογική και τον συμβατικό τρόπο σκέψης και μπαίνεις σε μία σφαίρα φαντασίωσης και παραφροσύνης, αλλά και για να δημιουργήσουμε στο μυαλό των θεατών την εικόνα εκείνη των αλόγων που τρέχουν ελεύθερα «ερωτευμένα» στα λιβάδια, μία ορμή δηλαδή γεμάτη δύναμη και απελευθέρωση που

«Ας μην πάμε μακριά, το ζήτημα της γυναικείας σεξουαλικότητας –ως αυτόνομη ύπαρξη– είναι πολύ νεαρό στην παγκόσμια ιστορία, ενώ οι γυναίκες τόσο παλιές... Πόσο οξύμωρο;»

επίσης ο έρωτας μπορεί να μας προσφέρει.

–Διαβάζουμε στον Ερωτόκριτο: Γροικήσετε του Έρωτα θαρσάμενα τα κάνει, κι εις θανάτους εκατό όσοι αγαπούν τσοι βάνει. [...] Κάνει τον ακριβό φτηνό τον άσκημο ερωτάρη, κάνει και τον ανήμπορο άντρα και παλληκάρι...» είναι τελικά τόσο δυνατός ο έρωτας;

–Αν σκεφτεί κανείς ότι ο έρωτας είναι στην ουσία χημικές ενώσεις μέσα στο σώμα μας, που δεν ελέγχουμε και που μας οδηγούν στον τρόπο που σκεφτόμαστε, που φερόμαστε και που πράττουμε, ενώσεις που μας γεννούν την ανάγκη να διεκδικούμε το ενδιαφέρον των άλλων, αλλά και να υπάρχουμε ως μη μοναχικά όντα, φυσικά και είναι πάρα πολύ δυνατός. Πολλές

«Είναι τραγικό το πώς εμείς οι αρτιμελείς, οι δυνατοί, οι έχοντες το προνόμιο να αποφασίζουμε για τη ζωή μας έχουμε δημιουργήσει έναν τόπο όπου οι ανάγκες των «άλλων» περιορίζονται» λέει η σκηνοθέτρια Ελένη Ευθυμίου.

φορές, μπορεί να το ξεχνάμε, να μην καταλαβαίνουμε πόσο πολύ καθορίζει τις επιλογές μας, αλλά αν το αναλογιστεί κανείς ο έρωτας διατρέχει τη ζωή μας ως μία δύναμη που υποσυνείδητα μάς καθορίζει με διάφορους τρόπους και κατ' επέκταση μας επηρεάζει τόσο σε προσωπικό όσο και σε κοινωνικό εν τέλει επίπεδο.

–Ποια η σημασία της επιλογής μιας μεικτής ομάδας ανθρώπων με και χωρίς αναπηρία; Τι θέλετε να δείξετε με αυτή την επιλογή;

–Η ομάδα προϋπάρχει κατά πολύ της παράστασης. Η ομάδα δημιουργήθηκε ως μία βαθιά ανάγκη να δημιουργηθεί ένα κοινωνικό πλαίσιο που να δημιουργεί συνθήκες ισότιμης συνύπαρξης μεταξύ των ανθρώπων ανεξαρτήτως της διαφορετικότητας και της ικανότητάς τους.

Για εμάς η ομάδα αποτελεί τρόπο σκέψης, πολιτική στάση, καλλιτεχνική άποψη και μέσο να επικοινωνήσουμε στην υπόλοιπη κοινωνία μέσα από τη δουλειά μας αυτή την ιδέα μιας συμπεριληπτικής και ισότιμης κοινωνίας για όλους τους ανθρώπους, όπου όλα είναι δυνατά να συμβούν, ενός τόπου όπου όλοι, όλες και όλα έχουν αξία.

Τώρα, όσον αφορά στην παράσταση ο έρωτας είναι ένα οικουμενικό θέμα που αφορά όλους τους ανθρώπους ανεξαρτήτως από το αν είναι άντρες ή όχι. Αυτό λοιπόν που κάνουμε είναι να μιλάμε όλοι μας για τον έρωτα, μιας και αποτελεί κοινό τόπο, κοινό πρόβλημα, κοινή ανάγκη και κοινή χαρά, είναι κάτι που μας ενώνει, κάτι που μπροστά του εξισωνόμαστε –γινόμαστε το ίδιο «αδύναμοι» αλλά και το ίδιο «δυνατοί».

–Είναι ο έρωτας το απόλυτο μέτρο που εξισώνει κοινωνικές τάξεις, μορφωτικά επίπεδα, κοκ;

Είναι σίγουρα ένας τρόπος για να σκεφτούμε τη ζωή μας χωρίς κοινωνικές νόρμες και όρια. Ο έρωτας διαπερνά τα εμπόδια που οι άνθρωποι βάζουμε στους εαυτούς μας δημιουργώντας διαρκώς μεταξύ μας διαφοροποιήσεις, κουτάκια και διαχωρισμούς. Σπάει τα σύνορα και τα φράγματα.

–Δεν είναι δεδομένο ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαίωμα στον έρωτα και στο σεξ;

–Δυστυχώς, δεν είναι δεδομένο, όχι, καθόλου μα καθόλου δεδομένο. Και είναι σημαντικό να το δούμε, να το καταλάβουμε, να το ονοματίσουμε ως πρόβλημα για να μπορέσουμε και να το αλλάξουμε. Είναι τραγικό το πώς εμείς οι αρτιμελείς, οι δυνατοί, οι έχοντες το προνόμιο να αποφασίζουμε για τη ζωή μας έχουμε δημιουργήσει έναν τόπο όπου οι ανάγκες των «άλλων» περιορίζονται. Δεν μιλάμε καν για τις ανάγκες αυτές αλλά τις κρύβουμε κάτω από το τραπέζι με διάφορους τρόπους.

–Τελικά από πού ξεκινάει ένα αχ! και πού τελειώνει;

–Στη γέννα, το μωρό ουρλιάζει, με το που βγει στον κόσμο φωνάζει «αχ». Αργότερα, λίγα δευτερόλεπτα πριν από τον θάνατό μας υπάρχει πάντα η τελευταία εκπνοή, ένα «αχ» κι αυτή. Η ιστορία του «αχ» ξεκινάει και τελειώνει μαζί με εμάς, τα έμβια όντα.

–Έχετε απάντηση για το τι τελικά είναι ο έρωτας;

–Ναι, χημικές συνάψεις στον εγκέφαλο. Που άλλοτε σε τρελαίνουν κι άλλοτε σε ανασταίνουν.

Κρύβουμε τις ανάγκες μας

–Γιατί πιστεύετε ότι ακόμα έχουμε τόσα πολλά ταμπού στις δυτικές κυρίως κοινωνίες σχετικά με τον έρωτα, σαρκικό και όχι; –Δεν ξέρω, νομίζω πως όσο κι αν οι κοινωνίες μας προοδεύουν, ο συντηρητισμός είναι βαθιά ριζωμένος μέσα μας. Έχουμε υιοθετήσει το «τα εν οίκω μη εν δήμω» τόσο παρωπιδικά, που πολλές φορές απλώς οδηγούμαστε βαθύτερα στον πομπωτισμό μας. Η νοοτροπία του να κρύβουμε τις ενδότερες ψυχικές και συναισθηματικές ανάγκες μας μας ωθεί στο να συντηρούμε μια νοοτροπία κλειδαρότρυπας. Είναι σαν να συντηρούμε αυτά τα ταμπού για να συντηρούμαστε εμείς ως άτομα, να επιβεβαιώνουμε τη χρησιμότητα και τη λειτουργία μας μέσα σε ένα κοινωνικό σύστημα που χρειάζεται και κάποιους εκτός. Προκειμένου ίσως να εξασφαλίσουμε ότι δεν θα είμαστε ποτέ «εκτός», ποτέ οι «Άλλοι», τραβάμε γραμμές και ηθικολογούμε. Ας μην πάμε μακριά, το ζήτημα της γυναικείας σεξουαλικότητας –ως αυτόνομη ύπαρξη– είναι πολύ νεαρό στην παγκόσμια ιστορία, ενώ οι γυναίκες τόσο παλιές... Πόσο οξύμωρο;

–Υπάρχουν απαγορευμένοι έρωτες; –Υπάρχουν σίγουρα έρωτες που κοινωνικά είναι δύσκολο να εκφραστούν, Κυριακό Ιεροδιακόνου(Blaze), Ιουλία Χαραλαμπίδου, Θεόδωρος Σουρμελής, Μαρίνα Πογιατζή. Μουσική: Μάριος Τακούσιος. Εικαστικά: Χρίστος Αβραάμ. Κείμενα/Έρευνα: Θεόδωρος Σουρμελής / Μαρίνα Πογιατζή. Βίντεο/γραφικά: Βασίλης Σχεδιασμός φωτισμού Γιώργος Λάζουλος.

«Οι Κήποι της Αμμόχωστος» στο Ίδρυμα Κακογιάννη στην Αθήνα

Η ομάδα ΜΗΤΡΑ Χοροθέατρο σε Συνεργασία με το Σπίτι της Κύπρου και το Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης παρουσιάζει την παράσταση «Οι Κήποι της Αμμόχωστος», που είναι αφιερωμένη στην πόλη του Ευαγόρα. Η παράσταση πραγματεύεται τις έννοιες του χώρου, του χρόνου και του τόπου, ξεναγώντας τους θεατές σε ένα σουρεαλιστικό «αμμοχωστιανό» σύμπαν. Η πόλη της Αμμοχώστου, αναφερόμενη ως σύμβολο ενός «ανθισμένου» και «καρποφόρου» μικρόκοσμου, μετατρέπεται σε τοπίο μέσα στο οποίο χορευτές και ηθοποιοί ανακαλούν εικόνες του παρελθόντος και της φαντασίας δημιουργώντας πιθανές πραγματικότητες.

Όπως είχε πει παλαιότερα στην «Κ» η χορογράφος της παράστασης Μαρίνα Πογιατζή στην παράσταση αυτή παίζεται θέατρο. «Συμφωνούμε ότι είμαστε νέοι 25-30 χρονών της δεκαετίας 1960-70 στην Αμμοχώστο της Κύπρου. Είναι καλοκαίρι, είμαστε όμορφοι, ξεγνοιαστοί, ερωτικοί. Πάμε στην παραλία, πάμε στο κλαμπ, χορεύουμε,

Η χορογράφος Μαρίνα Πογιατζή δημιουργήσει ένα σουρεαλιστικό «αμμοχωστιανό» σύμπαν.

παίζουμε, ερωτευόμαστε. Φοράμε χρώματα, ψυχεδελικά πριντς... το ζούμε έντονα όλο αυτό. Ζούμε σε αυτή τη δεκαετία, γιατί ιστορικά εκεί σταμάτησε ο χρόνος από το 1974». Όπως εξηγεί η κα Πογιατζή στην παράσταση κεντρικός ήρωας, κατά κάποιον τρόπο είναι ο αμμοχωστιανός χωροχρόνος του ένδοξου παρελθόντος. «Όμως μια γλυκόπικρη γεύση αναδύεται: το γεγονός ότι είναι παρελθόν!».

Στο σημείωμά της η κα Πογιατζή γράφει ότι η ιδέα ξεκίνησε από την διαπίστωση ότι η νέα γενιά ειδικότερα δεν γνωρίζει αρκετά για την ιστορία της πόλης της Αμμοχώστου, παρά μόνο το γεγονός ότι είναι μια πόλη φάντασμα και ότι κάποτε ήταν αναπτύγμενη. «Πώς μπορείς λοιπόν να πα-

Όπως λέει η χορογράφος Μαρίνα Πογιατζή στην παράσταση κεντρικός ήρωας, κατά κάποιον τρόπο είναι ο αμμοχωστιανός χωροχρόνος του ένδοξου παρελθόντος. «Όμως μια γλυκόπικρη γεύση αναδύεται: το γεγονός ότι είναι παρελθόν!».

λεύεις για κάτι όταν δεν το γνωρίζεις, όταν δεν σου λείπει; Πώς μπορείς να το διεκδικήσεις αν δεν το είχες ποτέ για να νιώσεις την έλλειψη του...».

Η σημερινή πραγματική κατάσταση στην Αμμοχώστο δεν είναι από μόνη της αρκετά σουρεαλιστική, είχα ρωτήσει τη χορογράφο, σε παλαιότερη συζήτησή μας, και τότε είχα αναρωτηθεί τι άλλο μπορεί να προστεθεί στο «αμμοχωστιανό» σύμπαν... Η κα Πογιατζή τότε μου είχε πει πως με την παράσταση αυτή θέλει να προσθέσει μια ξενάγηση, μέσα από τα καλλιτεχνικά της μάτια, κυρίως στους νέους Κύπριους για να δουν τη χώρα τους με μια άλλη ματιά. «Κατ' αρχάς να τη γνωρίσουν, έστω και μέσω μιας μικρής αφηγηματικής, δραματοποιημένης χορογραφίας.

Όσο για το πώς προσεγγίστηκε χορογραφικά η παράσταση η Μαρίνα Πογιατζή είχε ξεκαθαρίσει από την αρχή πως ήθελε να δουλέψει, και ο τρόπος ήταν η σωματοποίηση. «Δεν με ενδιέφερε να βασιστώ πάνω στο κι-

νητικό λεξιλόγιο του σύγχρονου χορού και τις τεχνικές release την οποία υπηρετώ. Οι έννοιες σε αυτή την παράσταση θα ήταν η κινητήριος δύναμη για την παραγωγή κίνησης. Για παράδειγμα “χωμένος στην άμμο”. Πώς το μεταφράζω; Για να είναι χωμένος πρέπει να είναι ακριβοθώρητο, πολύτιμο, άρα το προσεγγίζω με μια ευαισθησία κινητική. Άλλη λέξη προς σωματοποίηση: “Κήπο”. Φτιάχνω εικόνες με τα σώματά μας ως αναρριχώμενα φυτά που περιπλέκονται το ένα με το άλλο. Άλλη έννοια που με απασχολεί πάρα πολύ είναι ο «κατακτητής -κατακτημένος». Σχεδείς εξουσίας και εναλλαγές της εξουσίας. Πώς δουλεύω αυτές τις έννοιες με σώματα; Όσον αφορά την επιλογή μου να έχω ηθοποιό στην παράσταση να αναφέρω ότι θεώρησα απαραίτητο, να έχω το στοιχείο της επεξηγήσεως, της καθοδήγησής μέσα από τον λόγο, γιατί στη συγκεκριμένη παράσταση θέλω να πιάσω τον θεατή από το χέρι και να του δεί-

ξω τη δική μου μετάφραση πάνω στην Αμμόχωστο».

Η Μαρίνα Πογιατζή στις παραστάσεις της στην Κύπρο μου είχε πει πως θα ήθελε ο θεατής να πάρει την παράσταση ως μικρό φυλακτό, για να θυμάται, σε στιγμές λήθης, την αγάπη του για τον τόπο του, να θυμάται την αγάπη του για τον εαυτό του, για να μην ξεχνά, να διεκδικεί, να παίρνει θάρρος και να αγωνίζεται.

Συντελεστές: Ίδεια/Χορογραφία :Μαρίνα Πογιατζή. Ερμηνεία :Αλίκη Ευγενίου, Κυριακό Ιεροδιακόνου(Blaze), Ιουλία Χαραλαμπίδου, Θεόδωρος Σουρμελής, Μαρίνα Πογιατζή. Μουσική: Μάριος Τακούσιος. Εικαστικά :Χρίστος Αβραάμ. Κείμενα/Έρευνα :Θεόδωρος Σουρμελής / Μαρίνα Πογιατζή. Βίντεο/γραφικά: Βασίλης Σχεδιασμός φωτισμού Γιώργος Λάζουλος.

Πληροφορίες: Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης- Αίθουσα Θεάτρου, Πειραιώς 206, Ταύρος, Τρίτη 22 Μαρτίου, ώρα 8:00 μ.μ. Είσοδος Ελεύθερη.

ΙΔΕΕΣ

Το Χάρκοβο παρεκάμφθη, ο Καβάφης χάνει...

Η Ευρώπη ξαναγυρίζει στο παρελθόν

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Όπως κάθε πρωί, έτσι και στις 24 Φεβρουαρίου ξύπνησα στις 6.30 και ετοίμασα πρωινό για το παιδί που θα έφευγε για το σχολείο και για εμένα που θα πήγαινα στη δουλειά. Βιαστικά έβγαλα βόλτα το σκυλί, ακούγοντας, όπως κάθε μέρα, τις γερμανικές ειδήσεις από το χωρίς διαφημίσεις κρατικό ραδιόφωνο, το Deutschlandfunk, με ακουστικά από το κινητό. Αδύνατον, σκέφτηκα. Star Wars. Χάρι Πότερ. Ο παρανοϊκός μάτσο δικτάτορας είχε επιτεθεί στην Ευρώπη. Ο ρομαντισμός, αυτό το θανατηφόρο λείζερ, ξεπηδώντας αειθαλές από τα σπλάχνα του 19ου, έπληττε τον 21ο αιώνα κατάσπαστα. Μετά την ελληνική κρίση χρέους του 2010 και την πανδημία του 2020, άλλο ένα, ακόμη πιο ακραίο, κινηματογραφικό σενάριο γινόταν απλώς καθημερινότητα. Στην ελληνική κρίση χρέους άκουγα με προσοχή τα γερμανικά MME για να διατηρήσω αντικειμενική την οπτική μου, την ώρα που οι τόνοι γύρω μου οξύνονταν απότομα. Στην πανδημία, ιδίως στην πρώ-

τη καραντίνα, δεν παρέλειπα να ενημερώνομαι από το podcast του Γερμανού επιδημιολόγου Κρίστιαν Ντρόστεν. Στις 24 Φεβρουαρίου 2022 και τις μέρες που ακολούθησαν έβγαλα ξανά και ξανά το καπέλο στη γερμανική δημοσιογραφία, που σφυροκόπησε αλύππτα την αδράνεια και την εθελοτυφλία της γερμανικής πολιτικής, αλλά η παρηγοριά ήταν μικρή. Η μεγάλη χώρα στην καρδιά της Ευρώπης ψέλλιζε ακατανόητες δικαιολογίες και υπεκφυγές πάνω στα συντρίμια. Ο μαύρος ανατολίτικος ρομαντισμός έβρισκε τους Ευρωπαίους ηλίθιους και απροετοίμαστους, όχι σαν αξιοπρεπείς καθαφικούς ήρωες αλλά σαν μπρεχτικές καρικατούρες.

Μέχρι το πρωί της Κυριακής και τις κυβερνητικές δηλώσεις του καγκελαρίου Ολαφ Σολτς, που, κάλλιο αργά παρά ποτέ, σηματοδοτούν μια νέα εποχή για την Ευρώπη και τον κόσμο, ένιωθα να βρέχει βία και κλεύη πάνω στο -άστεγο όπως το ένιωθα- κεφάλι μου. Σαν άνθρωπος της γραφής επιθυμούσα στη ζωή μου η λογοτεχνία να κατασκευάζει

Μνημείο για την άμυνα στο Χάρκοβο κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

**Πόσο ακόμη αθώο αίμα
πρέπει να κυθεί για να
σταθούμε στο ύψος των
μοντέρνων περιστάσεων;**

εν ειρήνη τα δράματα και τους πρωταγωνιστές της και όχι να κλέβει η Ιστορία την παράσταση σε διαρκές γκρο πλαν. Με όλη την ανακούφισή μου για την κυριακάτικη ιστορική στροφή της Γερμανίας αναρωτιέμαι: άραγε τι θα είχε γίνει αν ο Ζελένσκι δεν είχε φερθεί κι αυτός σαν -φωτεινός- ρομαντικός ήρωας και είχε προτιμήσει τον τηλεοπτικό ρόλο του κωμικού; Αν είχε μπει αμέσως σε ένα αμερικανικό ελι-

κόπτερο και είχε εγκαταλείψει τη χώρα του; Πόσο ακόμη αθώο αίμα πρέπει να κυθεί για να σταθούμε στο ύψος των μοντέρνων περιστάσεων; «Τη θάλασσα, τη θάλασσα, ποιος θα μπορέσει να την εξαντλήσει;». Κερδίζει ξανά ο Αισχύλος, η τραγωδία, ο Σεφέρης: «...υπερτερεί συντριπτικώς. Ο πόλεμος». Ο ειρωνικός Καβάφης για την ώρα χάνει. Οι ιστορικοί δεν κουράζονται αυτές τις ημέρες να μας υπενθυμίζουν, με το δικίο τους, ότι ο αγώνας των Ουκρανών θυμίζει τον ελληνικό αγώνα για την ανεξαρτησία, δηλαδή το 1821. Ωραίο, αλλά και ανατριχιαστικό από την άποψη του πόσο πίσω μάς γυρνά.

Τέσσερις ημέρες αργότερα, την Κυριακή 27 Φεβρουαρίου, η

αδελφή μου, η μικρή μου κόρη και εγώ συγκεντρωνόμαστε στο σπίτι της μητέρας μου, λίγο πριν κατηφορίσουμε για τη διαδήλωση συμπαράστασης στην Ουκρανία στο Σύνταγμα. Συνδεόμαστε με βιντεοκλήση με τη μεγάλη μου κόρη που σπουδάζει στο Βερολίνο. Η Μολδαβή κυρία που φροντίζει τη μητέρα μου είναι στο μέσα δωμάτιο, έντρομη, κολλημένη στο κινητό της. Εγώ ακούω τον Σολτς να πραγματοποιεί τη στροφή (πάντοτε με τα ακουστικά από το κινητό). Η μητέρα μου, 90 ετών, με διακόπτει. Θυμάται ξαφνικά κάτι που πρέπει οπωσδήποτε να μοιραστεί. «Ήμουν δέκα χρόνων», λέει. «Ξέρετε πώς τυπώνεται καμιά φορά οι φράσεις στο μυαλό ενός παιδιού». Θα πρέπει

να ήταν το 1942. «Θυμάμαι στο ραδιόφωνο τη φράση “Το Χάρκοβο παρεκάμφθη”». Προσέφυγα στη Wikipedia και βρέθηκα αντιμέτωπη με τη «Δεύτερη μάχη του Χάρκοβου». Επρόκειτο για παταγώδη σοβιετική αποτυχία, που οδήγησε σε παγίδα και εκατόμβη τον Κόκκινο Στρατό. Ο Στάλιν φαίνεται πως θέλησε να κάνει τα δικά του αγνοώντας την ηγεσία του στρατεύματος που είχε υποψιαστεί τα γερμανικά σχέδια. Ζηλεύω τη μητέρα μου. Η ανθεκτικότητα της παλιάς της φράσης απειλεί κάθε μου λέξη σε αυτό το κείμενο. Από τις 24 μέχρι τις 27 Φεβρουαρίου τα λόγια μας, που ανέκαθεν δυσκολευόνταν να αποκτήσουν βάρος, γίνονται σκόνη, ξανά και ξανά.

Για τον άνθρωπο
και τον γοργισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞΙ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

ΚΑΝΕ ΠΑΙΓΝΙΔΙ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
10:00-12:00

Στέλλα Σωκράτους

«Πειρατές» στους δρόμους του Λος Αντζελες

Μια δανική ταινία γίνεται...
μπλοκμπάστερ διά χειρός Μάικλ Μπέι

Ασθενοφόρο ★★½
ΔΡΑΣΗΣ (2022)
Σκηνοθεσία: Μάικλ Μπέι
Ερμηνείες: Τζέικ Τζιλενχαλ, Γιαχία Αμπντούλ-Ματίν, Είζα Γκονζάλες

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Τι συμβαίνει όταν μια πρωτότυπη δανική ταινία δράσης βρίσκεται μπροστά της τον οδοστρωτήρα Μάικλ Μπέι; Ο διάσημος Αμερικανός παραγωγός και σκηνοθέτης μετασκευάζει εδώ ένα μάλλον λιτό θρίλερ πραγματικού χρόνου σε μία από τις καταγιστικές δράσης περιπέτειες που μας έχει συνηθίσει. Πρωταγωνιστές οι Τζέικ Τζιλενχαλ και ο Γιαχία Αμπντούλ-Ματίν, στους ρόλους των ετεροθαλών αδελφών Σαρπ.

Ο Γουίλιαμ είναι παρασημοφορημένος Βετεράνος πολέμου, σε δεινή ωστόσο οικονομική κατάσταση πίσω στην πατρίδα. Όταν θα ζητήσει βοήθεια από τον Ντάνι, επαγγελματία ληστή τραπεζών, εκείνος θα του προτείνει συμμετοχή στην επόμενη κερδοφόρα «δουλειά» του. Η τελευταία ωστόσο θα στραβώσει, με αποτέλεσμα οι δυο τους να βρεθούν στο εσωτερικό ενός ασθενοφόρου, παρέα με μια νεαρή τραυματιοφορέα και έναν χτυπημένο αστυνομικό, κυνηγημένοι περίπου από... όλες τις δυνάμεις ασφαλείας του Λος Αντζελες. Ως γνωστόν, ο Μάικλ Μπέι δεν πολυενδιαφέρεται για τον ρεαλισμό, όταν διακυβεύονται η καθαρή δράση και οι πελώριες εκρήξεις, ωστόσο εδώ προχωράει ακόμη περισσότερο φτάνοντας σε σχεδόν σουρεαλιστικά επίπεδα παλαβομάρας.

Ενδεικτικά μόνο αναφέρουμε πως μέσα στο ασθενοφόρο του τίτλου συμβαίνουν τα πάντα, από ξύλο μεταξύ των δύο συνεργών μέχρι χειρουργική επέμβαση με οδηγίες μέσω... Zoom, και όλα

αυτά πάντα εν κινήσει στους πολύβουους δρόμους της μεγαλούπολης. Γενικώς το χιούμορ εδώ παντρεύεται με την αδρεναλίνη και ο σώζων εαυτὸν σωθήτω. Υπεύθυνος για τα παραπάνω είναι σε μεγάλο βαθμό και ο σεναριογράφος Κρις Φέντακ («Chuck»): «Μου άρεσε η βασική ιδέα, δυο ληστές τραπεζών να κάνουν πειρατεία σε ένα ασθενοφόρο. Σκέφτηκα τι θα γινόταν αν έπαιρνα αυτό το μικρό θρίλερ, το έβαζα στο Λος Αντζελες και το μετέτρεπα στη μεγαλύτερη, πιο τρελή ιστορία δράσης πάνω στους δρόμους».

Μέσα στο ασθενοφόρο συμβαίνουν τα πάντα, από ξύλο μεταξύ των δύο συνεργών μέχρι χειρουργική επέμβαση με οδηγίες μέσω... Zoom, και όλα αυτά πάντα εν κινήσει.

Από την άλλη, ακριβώς όλη αυτή η εξτραβαγκάνζα και η Β-μονίες παράνοια είναι ίσως το κρίσιμο συστατικό που κάνει την ταινία απολαυστική και ενδιαφέρουσα στη μεγαλύτερη διάρκειά της. Μαζί φυσικά με τα πλάνο-σχήμα κατατεθέν Μάικλ Μπέι, όπου η κάμερα χορεύει μεταξύ ουρανού και γης, κάνει τούμπες και «ντριπλάρει» σφαίρες, φλεγόμενα οχήματα και ενοχλητικά ελικόπτερα. Οχι βέβαια πως εδώ δεν υπάρχουν και αδυναμίες. Η μεγάλη διάρκεια οδηγεί αναπόφευκτα κάποια στιγμή σε «κοιλιά», ενώ και οι σεναριακές τρύπες μοιάζουν ώρες ώρες κομικά πελώριες. Μέχρι, δηλαδή, να μπαλωθούν από την επόμενη σειρά επικών ανατινάξεων...

Ένα ασθενοφόρο με δύο ληστές, μία τραυματιοφορέα και έναν χτυπημένο αστυνομικό καταδιώκεται από... όλες τις δυνάμεις ασφαλείας του Λος Αντζελες.

HOME CINEMA

Η «Επιστροφή στο μέλλον» του 21ου αιώνα

Επάνω, Ζόι Σαλντάνα και Ράιαν Ρέινολντς στην «Επιχείρηση Ανταμ» του Netflix. Κάτω, η Μπασσάλτα Ελγας, Χουσεΐν Γανέμ

Επιχείρηση Ανταμ ★★★
ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2022)

Σκηνοθεσία: Σον Λιβάι
Ερμηνείες: Ράιαν Ρέινολντς, Ζόι Σαλντάνα, Μαρκ Ράφαλο

Μία από τις πολυαναμενόμενες φετινές ταινίες του Netflix έρχεται διά χειρός Σον Λιβάι («Stranger Things»), αλλά και του πρωταγωνιστή Ράιαν Ρέινολντς, ο οποίος έχει βάλει το κεράκι του και στο κομμάτι της παραγωγής. Ο Αμερικανός ηθοποιός υποδύεται εδώ τον Ανταμ, έναν πιλότο μαχητικού αεροπλάνου, ο οποίος ζει το 2050, ωστόσο βρίσκεται να ταξιδεύει πίσω στο 2022, προκειμένου να «διορθώσει» μια ανορθογραφία που επηρεάζει καθοριστικά το μέλλον. Εκεί θα συναντήσει τον νεαρό εαυτό του αλλά και τον πρόωρα χαμένο πατέρα του, με τον οποίο πρέπει να συμφιλιωθεί ώστε να βρει τη γαλήνη στην υπόλοιπη ζωή του. Το φιλμ του Netflix αντλεί επιρροές –για να μην πούμε αντιγράψει– από πολλές πηγές και πρότυπα, με πρώτο φυσικά αυτό της καλτ «Επιστροφής στο μέλλον» από

τη δεκαετία του 1980. Εκεί υπάρχουν ακόμη κάτι σαν τα φωτόσπα-θα των Τζεντάι, ολόκληρες σκηνές μάχης που παραπέμπουν στα πρώτα «X-Men» και άλλα πολλά. Όλα αυτά, πάντως, δεν είναι τόσο ενοχλητικά, αφού η δράση έχει ροή και ρυθμό, ενώ και η χρονική διάρκεια κρατιέται σε λογικά επίπεδα. Ο Ράιαν Ρέινολντς, από την πλευρά του, παρουσιάζει ξανά τη μόνιμη περσόνα που έχει υιοθετήσει τα τελευταία χρόνια (κάτι σαν Deadpool με... χαμηλά λιπαρά), ενώ στο πλευρό του έχει αρκετούς ακόμη κολιγουντιανούς σταρ, όπως η Ζόι Σαλντάνα, η Τζένιφερ Γκάρνερ και ο Μαρκ Ράφαλο.

Τα μυστικά της αδερφής μου ★★★
ΔΡΑΜΑ (2020)

Σκηνοθεσία: Αϊτέν Αμίν
Ερμηνείες: Μπασάντ Αχμέντ, Μπασμάλτα Ελγας, Χουσεΐν Γανέμ

Από την πλατφόρμα του Cinoβο επιλέγουμε ένα ενδιαφέρον φιλμ πάνω στη σύγχρονη ενπλικίωση στις

συντηρητικές ανατολικές κοινωνίες, το οποίο αποτέλεσε την επίσημη πρόταση της Αιγύπτου για τα φετινά Όσκαρ. Σε μια μικρή επαρχιακή πόλη, η 19χρονη Σουάντ είναι μια φαινομενικά σύμφωνη με τις κοινωνικές συμβάσεις κοπέλα: αγνή, νοικοκυρεμένη και έτοιμη να γίνει σύζυγος σε περίπτωση που θα βρεθεί το κατάλληλο προξενικό. Στην παράλληλη πραγματικότητα του Διαδικτύου, ωστόσο, ζει μιαν άλλη μυστική ζωή. Μια σειρά γεγονότων θα οδηγήσει τη 13χρονη αδελφή της, τη Ραμπίμ, να αναζητήσει απαντήσεις σχετικά με όσα είχαν μείνει έως τότε κρυφά. Το φιλμ της Αϊτέ Αμίν προσεγγίζει τη σχεδόν σουρεαλιστική αντίφαση του κοινωνικού και θρησκευτικού συντηρητισμού σε σχέση με την απελευθέρωση που φέρνουν τα social media. Όλο αυτό το σχήμα είναι σίγουρα ενδιαφέρον και γίνεται ακόμη περισσότερο χάρη στις φυσικές, ανεπιτήδευτες ερμηνείες των νεαρών πρωταγωνιστριών, που χαρίζουν ρεαλισμό, και στη γενικότερα ντοκιμαντερίστικη προσέγγιση της Αιγύπτιας δημιουργού.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία Λειτουργία
10.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)
Περιβαλλοντική εκπομπή.
11.00 Κοίτα με στα μάτια, III
Εκπομπή για τα ζώα.
11.30 Χρυσές συνταγές
Με τη Μαρίλενα Ιωαννίδου.
12.00 Brand News
14.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης
Ενημερωτική εκπομπή.
15.00 Μουσικό ραντεβού - (Ε)
15.30 Προσωπογραφίες
Ντοκιμαντέρ.
16.30 Χρονογράφημα, IV
Ντοκιμαντέρ.
17.00 Εκείνη & εκείνοι
Ψυχαγωγική εκπομπή.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.20 Τα καλύτερά μας χρόνια
Σειρά εποχής.
19.20 Ειρήνη Πάσι
Κωμωδία εποχής.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Αθλητική Κυριακή
Αθλητική εκπομπή.
21.30 Παραδοσιακή βραδιά
Ψυχαγωγική εκπομπή με
την Άντρη Καραντώνη.
23.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.05 The Hitman's Bodyguard
Κωμωδία δράσης,
με τους Ράιαν Ρέινολντς,
Σάμιουελ Τζάκσον, κ.ά.
01.15 Προσωπογραφίες (Ε)
02.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
03.00 Χρυσές συνταγές
Weekend Edition - (Ε)
03.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

21.15 Dumplin
07.30 Γέλα χαμογέλα - (Ε)
08.00 Παιδική ζώνη
α. Ο μικρός Χνουδωτός
β. Μπόμπι και Μπιλ
γ. Το θαυμαστό ταξίδι
του Νίλς Χόλγκερσον
δ. Σπρίτ το άγριο άλογο
ε. Γκάρφιλντ
στ. Τα στρουμφάρια
11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.
11.30 Παιδική ζώνη
16.00 Μανώλης και Κατίνα - (Ε)
Κωμική σειρά.
16.25 Ιστορίες του χωρκού - (Ε)
Κωμική σειρά.
16.50 Κοίτα με στα μάτια
17.00 Σε προσκυνώ γλώσσα
18.00 Παγκόσμιο Πρωτάθλημα
Κλειστού Στίβου
Σε απευθείας μετάδοση
από το Βελιγράδι.
21.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)**
21.10 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)**
21.15 Όνειρα σε ψηλοτάκουνα
γυόβες - (Dumplin').
Δραματική κομεντί, με
τους Τζένιφερ Άνιστον,
Ντανιέλ ΜακΝτόναλντ.
23.00 The 2000's - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.
23.45 Εκείνη & εκείνοι - (Ε)
Μια αλληλογραφία,
σε βάθος συζήτηση.
01.00 Brand News - (Ε)
02.20 Μαζί / Birlikte, II - (Ε)
03.05 Μανώλης και Κατίνα - (Ε)
03.30 Ιστορίες του χωρκού - (Ε)
04.45 ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

21.00 Η γη της Ελιάς
06.00 60' Ελλάδα - (Ε)
Οδοιπορικό.
07.00 Roomies
Ψυχαγωγική εκπομπή
με τις Κατερίνα Ζαρίφη,
Ντορέττα Παπαδημητρί-
ου και Μαρία Σολωμού.
07.50 My Greece
Γαστρονομικό οδοιπορικό.
08.45 24 ώρες - (Ε)
Ντοκιμαντέρ.
09.50 Σ/Κ με τον Μάνεση
Ενημερωτική εκπομπή
με τον Νίκο Μάνεση.
13.00 Το σόι σου - (Ε)
Κωμική σειρά.
13.50 Οικονομικές Ιστορίες
Κοινωνική σειρά.
14.50 Άσε μας ρε μαμά
Κωμική σειρά, με τους
Παναγιώτα Βλαντί,
Ιεροκλή Μικονίδη, κ.ά.
15.40 The Aolins Night Show
Σατιρική εκπομπή.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.10 Μην αρχίζεις τη
μουρμούρα, IX
Κωμική σειρά.
18.45 TET-A-TET στον Alpha
Ψυχαγωγική εκπομπή.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Η γη της Ελιάς
Κοινωνική σειρά, με τους
Πασχάλη Τσαρούχα, Αντι-
γόνη Κουλουκάκου, κ.ά.
23.30 Συμπεθέροι απ' τα Τίρανα
Κωμική σειρά.
00.30 TET-A-TET (Ε)
01.30 10η εντολή - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.20 Ελλάδα έχεις ταλέντο
06.30 Πλάκα μου κάνεις - (Ε)
Κωμική σειρά.
08.00 Mamma Mia - (Ε)
Κωμική σειρά.
08.30 Το πιο γλυκό μου ψέμα
Κωμική σειρά.
09.00 Δείξε μου τον φίλο σου
Κωμική σειρά.
09.30 La Pasta Pomiliwri - (Ε)
Κωμική σειρά.
11.10 Daddy cool - (Ε)
Κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα
Ενημερωτική εκπομπή,
με τη Φωτεινή Γεωργίου.
12.50 Θα βρεις τον
δάσκαλό σου - (Ε)
Κωμική σειρά.
14.30 Casa De Mikel, III - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
16.00 Φρέντο Καπουτσίνο - (Ε)
Κωμική σειρά
16.50 5 X 5 - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
17.40 ROUK ZOUK Special - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10'**
18.15 ROUK ZOUK Special - (Ε)
(Συνέχεια)
19.20 Φρέντο Καπουτσίνο
Κωμική σειρά.
20.15 **Τα νέα του ANT1**
21.20 Ελλάδα έχεις ταλέντο
Talent show.
23.00 Η φόρμα
Reality περιπέτειας.
01.10 Τρίκες - (Ε)
02.00 Αντίστροφη μέτρηση
02.50 Έρωτας κλέφτης - (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

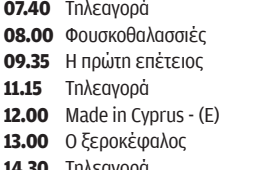
21.15 Horrible bosses 2
05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει
Ενημερωτική εκπομπή
με τη Φαίη Μαυραγάνη.
09.50 OPEN Weekend
Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
15.15 Green Kitchen by
Madame Ginger - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής,
με τη Μαριλού Παντάκη.
16.15 Σ' αγαπάω μεν... αλλά
Κωμική σειρά.
17.15 Επιπλοκουρεμέδις, II
Εκπομπή μαγειρικής με τον
Σταυρό Γεωργίου
18.00 **OMEGA NEWS**
18.15 MasterChef 2022 -
MasterClass
Εκπομπή μαγειρικής.
20.10 **OMEGA NEWS**
21.15 Horrible bosses 2
Κωμωδία, με τους
Τζέισον Μπέικμαν,
Τζένιφερ Άνιστον, κ.ά.
00.00 Ένα τραγούδι ακόμα
Ένα μουσικό ταλέντο
συναντάει ένα από τα
μεγαλύτερα ονόματα
της ελληνικής μουσικής.
Ενορχηστρωτής ο συνθέ-
της Γιώργος Θεοφάνους.
02.00 TAXI
Τηλεπαιχνίδι, με
τον Διονύση Ατζαράκη.
03.30 OPEN Weekend - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
05.00 Απλές κουβέντες - (Ε)
06.00 Εικόνες - (Ε)

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.00 Survivor
06.30 Love It - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
07.30 Θεία Λειτουργία
Απευθείας μετάδοση
από τον Ιερό Ναό Αγίου
Προκοπίου Μετόχιου
Ιεράς Μονής Κύκκου.
09.50 Όρα για φαγητό - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής με την
Αργυρία Μπαρμπαρίγου.
10.40 Dot., V
Ψυχαγωγική εκπομπή,
με τη Νάντια Μπουλέ
και τον Μίνωτα Θεοχάρη.
11.40 Βουράτε γειτόνοι - (Ε)
Ενημερωτική εκπομπή,
με τον Γιάννη Καρακλά.
13.30 Όλα Γκουντ
Κωμική σειρά.
14.50 Μόλις χθες - (Ε)
Δραματική σειρά.
16.30 Οι θαλασσόλυκοι
Ταξιδιωτική εκπομπή.
17.20 Όλα Γκουντ
Ψυχαγωγική εκπομπή.
18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
18.15 Όλα Γκουντ
(Συνέχεια)
19.10 Η πεθερά
Κωμική σειρά.
20.00 **Τομές στα γεγονότα**
21.00 Survivor
Παιχνίδι επιβίωσης,
με τον Γιώργο Λιανό.
00.30 **Γεγονότα σε τίτλους**
00.40 Η πεθερά - (Ε)
01.30 Happy Traveller - (Ε)
02.30 Όλα Γκουντ - (Ε)
04.30 Ήρθε κι έδεσε - (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

07.40 Τηλεαγορά
08.00 Φουσκοθαλασσιές
09.35 Η πρώτη επέτειος
11.15 Τηλεαγορά
12.00 Made in Cyprus - (Ε)
13.00 Ο ξεροκέφαλος
14.30 Τηλεαγορά
15.25 Ξύπνα κορόδο
17.00 Τηλεαγορά
19.00 Ξένη ταινία
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Ξένη ταινία
01.30 Ξένη ταινία
PLUS ΤΗΛ.: 22259000
08.20 Παιδικό παραμύθι.
09.00 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
14.00 Αυτό είναι Σ/Κ
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, III - (Ε)
19.55 Αόρατος φακός
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, V
22.25 Ξένη ταινία
00.05 Ξένη ταινία
01.40 Ξένες σειρές
EXTRA ΤΗΛ.: 25715111
10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
12.30 Ελιές Θρούμπες
13.00 Έξιπνες αγορές
14.00 Ασπένια φεγγάρια
15.35 Έξιπνες αγορές
16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
16.10 Έξιπνες αγορές
16.40 **Δελτίο Ειδήσεων**
17.15 Αόρατος φακός
18.05 Ελληνική ταινία
19.45 **EXTRA News**
20.20 Ελληνική ταινία
22.00 Η προδοσία
23.45 Ξένη ταινία

MOVIES BEST

21.00 JFK
06.30 Love Is Love Is Love
08.15 Irma La Douce
10.45 Brazil
13.15 Jawbone
15.00 Just 6.5
17.30 Cold Brook
19.20 10 Steps To Love
21.00 JFK
00.30 The Boy, The Dog And
The Clown
02.05 Deep Powder
03.40 I Vitelloni
05.35 The Vigil
GREEK CINEMA
20.00 Τα κίτρινα γάντια
06.50 Η ζούγκλα των πόλεων
08.30 Η λεωφόρος του μίσους
10.30 Δικτάτωρ καλεί θάναση
12.00 Λατέρνα, φτώχεια
και γαργαλλο
13.30 Ηρωες με παντούφλες
15.15 Η σιδερά κυρία
17.00 Μια τρελή σαραντάρρα
18.30 Ο σσιδάς
20.00 Τα κίτρινα γάντια
21.25 Για ποιον χτυπάει
η κουδούνια
22.50 Η άγνωστος
00.40 Η σιδερά κυρία
02.25 Ο άνθρωπος του τρένου

Δεν πρέπει να κοιμηθεί η σκέψη μας...

Η σκηνοθέτις και παιδοψυχίατρος Σοφία Βγενοπούλου μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΑΛΕΝΑ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

«Δεν μπορούμε να είμαστε αξιοπρεπείς άνθρωποι στο σπίτι, αγνοώντας τα κακά του κόσμου», σημειώνει ο μεταφραστής της αγγλικής εκδόχης του έργου «Ο Μπίντερμαν και οι εμπρηστές» Άλιστερ Μπίτον. Η σκηνοθέτις, υπεύθυνη του Μικρού Εθνικού και παιδοψυχίατρος Σοφία Βγενοπούλου, όταν επέλεγε το έργο του Μαξ Φρις να ανεβάσει στην εφηβική σκηνή, δεν μπορούσε να φανταστεί σε τι συγκυρία θα παιζόταν. Μπορεί η πανδημία να μας προετοίμασε για τον ζόφο των ημερών, σήμερα όμως το έργο του Φρις, όπου πραγματεύεται τη συλλογική ευθύνη απέναντι σε έναν κίνδυνο που μας αφορά όλους, είναι δυστυχώς περισσότερο επίκαιρο από ποτέ. Η Σοφία Βγενοπούλου με τις καλλιτεχνικές ευαισθησίες και επιστημονικές της γνώσεις ξεκινάει την επαγρύπνηση από τις μικρότερες ηλικίες. Από τους εφήβους, εκεί όπου όλα ακόμα διαμορφώνονται. Συνομίλησαμε μαζί της προτού ξεκινήσει ο πόλεμος στην Ουκρανία και τώρα που ανέβηκε η παράσταση στο Εθνικό Θέατρο, όλα μοιάζουν προφητικά στη συζήτησή μας.

– Το θέατρο επλήγη πολύ από την πανδημία. Πώς επιλέξατε αυτό το έργο;

– Με έχει συγκλονίσει αυτή η διετία σε σχέση με τα παιδιά, ίσως επειδή είμαι και μαμά. Δεν είναι όμως μόνον τα βιολογικά μου παιδιά –που είναι από 13 ετών έως 22 ετών αυτή τη στιγμή– είναι και όλα μου τα παιδιά που έχω στον χώρο του θεάτρου. Με όλο αυτό που έχει συμβεί και συμβαίνει πρέπει να κρατήσουμε ανοικτά τα αντανakλαστικά μας. Διότι μας τραβάει η τρύπα του καναπέ μας. Δεν πρέπει να κοιμηθεί η σκέψη μας. Και ό,τι καλό θα προκύψει, εάν προκύψει, είναι επειδή συνεχίζουμε να σκεφτό-

“

Θεωρώ ότι κάθε θεατρική δουλειά που γίνεται είναι ένα είδος ηρωισμού. Οι συνθήκες είναι εξαιρετικά δύσκολες, να τραγουδάς, να παίζεις, να κινείσαι με τη μάσκα.

“

Τι είναι αυτό που θα μας σώσει; Ίσως το να κρατήσουμε τη σκέψη μας ανοικτή, γενναία, να μπορώ να αναγνωρίζω το κακό. Και φυσικά να παραδέχομαι και τα λάθη μου.

μαστε και να νοιαζόμαστε. Κάπως έτσι επέλεξα αυτή τη δουλειά. Δεν ήταν από τις αναμενόμενες επιλογές. Θεωρώ ότι κάθε θεατρική δουλειά που γίνεται είναι ένα είδος ηρωισμού. Οι συνθήκες είναι εξαιρετικά δύσκολες, να τραγουδάς, να παίζεις, να κινείσαι με τη μάσκα. Και ταυτόχρονα να συνεχίζεις να πιστεύεις μέσα σου, με όλα αυτά που συμβαίνουν, ότι θα συνεχίσει να υπάρχει κοινό να επικοινωνήσεις αυτά που πιστεύεις.

– Μιλήστε μου για το έργο «Ο Μπίντερμαν και οι εμπρηστές»;

Το έργο «Ο Μπίντερμαν και οι εμπρηστές» του Μαξ Φρις παίζεται στη Σκηνή «Κατίνα Παξινού» για την Εφηβική Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου.

«Μου αρέσει να βλέπω τη ζωή σαν ένα μεγάλο μάθημα. Αυτό είναι το δώρο της ηλικίας μου, ότι μπορώ να εκτιμήσω με μεγαλύτερη αντοχή ότι κάτι μαθαίνεις απ' όλα», λέει η υπεύθυνη του Μικρού Εθνικού Σοφία Βγενοπούλου.

– Το έργο έχει γραφτεί το 1956-1958 από έναν Ελβετό αστό, τον Μαξ Φρις, αρχιτέκτονα που εκπλήρωσε το μεγάλο του όνειρο να γίνει συγγραφέας. Από πολλούς θεωρείται αριστούργημα και για τη φόρμα του και για το μήνυμα που ήθελε να περάσει, σε μια Ευρώπη που ταλαιπωρείται από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, μετά το Ολοκαύτωμα, με τον κομμουνισμό να εισβάλλει σε χώρες της Ευρώπης. Νομίζω ότι το λέει πάρα πολύ ωραία ο ίδιος, στα ημερολόγιά του γράφει ότι «εάν έχω μια ευχή και επιθυμία ο ίδιος είναι να γράψω ένα έργο μια μέρα, από το οποίο φεύγοντας οι θεατές δεν θα μπορούν να ζήσουν στιγμή εάν δεν απαντήσουν το ερώτημα που βάζει».

Και κάπως και εγώ ως σκηνοθέτις το αισθάνομαι μετά από αυτή τη διετία είναι να βρεις και να θέσεις ένα ερώτημα που σε εξαναγκάζει σε μια διαρκή σκέψη. Γιατί το έργο τι λέει; Με τα δεδομένα της εποχής, εκτυλίσσεται σε μια πόλη που ξέρουμε ότι συμβαίνουν εμπρησμοί και

διαχέεται συνεχώς μια απειλή, η οποία δεν είναι πραγματική φυσικά, είναι μια παραβολή. Από όλες όμως τις απειλές, η φωτιά έχει τη σημασία της γιατί έχει τη δυνατότητα να σβήσει τη ζωή τελείως. Απανθρακώνει τα πάντα. Και ενώ το γνωρίζει αυτό ο ήρωας του έργου, ο Μπίντερμαν (που στα γερμανικά σημαίνει «ο καλύτερος άνθρωπος») με κάποιο περίεργο τρόπο όχι μόνον αφήνει, αλλά διευκολύνει την εγκατάσταση των εμπρηστών στο σπίτι του προκειμένου να τινάξουν όχι μόνο το δικό του σπίτι στον αέρα αλλά και ολόκληρη την πόλη. Χρησιμοποιεί τη λέξη «πόλη», με την έννοια της κοινωνίας, αφού δεν είναι προσωπική η επίθεση σε αυτόν, αλλά ο στόχος είναι η κοινωνία. Στο έργο του τοποθετεί και τον Χορό με τη λειτουργία της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας.

– Στο δικό σας έργο, ο Χορός είναι εμπνευσμένος από τη σημερινή εφηβεία και τα ακούσματα τους;

– Αποφασίσαμε να ξαναγράψουμε τα χορικά. Η Τζούλια Παπαδοπούλου έκανε μια υπέροχη δουλειά με τους στίχους, όσον αφορά το σήμερα και το τι τα νέα παιδιά έχουν να αντιτάξουν σε αυτή την ιστορία καταστροφής. Αυτή είναι η δική μας πρόταση. Τι έχει ένας νέος άνθρωπος να αντιτάξει στην ιστορία καταστροφής. Οντως οι μεγαλύτερες καταστροφές έχουν συμβεί κάτω από τη μύτη μας, και δεν πιστεύαμε ποτέ ότι θα γίνουν, και ξυπνούσαμε μια μέρα και τελικά είχαν γίνει. Και χρόνια μετά δεν πιστεύαμε πώς συνέβησαν κάτω από τη μύτη μας. Ας μην πάμε μακριά, στο Ολοκαύτωμα, μια ολόκληρη χώρα ξύπνησε δεκαπέντε χρόνια μετά. Αλλά είχαν ήδη εγκατασταθεί μέσα στην πόλη μας, στην κοινωνία μας, μέσα μας. Είναι μια πολύ δυνατή παραβολή.

Εχουμε επιλέξει να κάνουμε ένα διαφορετικό φινάλε από τον Φρις. Αυτή η σημαντική δική μας διερεύνηση, ότι προσπαθούμε να καταθέσουμε το ερώτημα, σε αυτόν τον αναπόφευκτο κύκλο της Ιστορίας, πώς είναι δυνατόν ένας

νέος άνθρωπος να το θεωρήσει δεδομένο; Υπάρχει μια φράση «μην το πεις ότι είμαστε από την αρχή χαμένοι, ότι η μάχη αυτή είναι εξαρχής προδιαγεγραμμένη». Τι είναι αυτό που θα μας σώσει; Ίσως το να κρατήσουμε τη σκέψη μας ανοικτή, γενναία, να μπορώ να αναγνωρίζω το κακό. Να μην αφήνω την υποκρισία να κυριαρχεί. Και φυσικά να παραδέχομαι και τα λάθη μου. Και ναι, να κάνουμε λάθη, αλλά ας κάνουμε διαφορετικά λάθη κάθε φορά. Οχι τα ίδια και τα ίδια.

– Η ζωή για εσάς τι είναι;

– Μου αρέσει να τη βλέπω σαν ένα μεγάλο μάθημα. Αυτό είναι το δώρο της ηλικίας μου, ότι μπορώ να εκτιμήσω με μεγαλύτερη αντοχή ότι κάτι μαθαίνεις απ' όλα. Από τη μέση και μετά του έργου έχουμε αυτενεργήσει γιατί πιστεύουμε ότι πρέπει να προετοιμαστούμε και για τη μάχη που έρχεται στη ζωή. Στην πρόβα λέμε ότι στο έργο αυτή η ιστορία είναι τελειωμένη. Δεν είναι όμως τελειωμένη η ιστορία έξω, όταν θα βγεις από την πόρτα του θεάτρου.

Η καλοσύνη θα έπρεπε να είναι το ύψιστο μάθημα στα σχολεία

– Εστιάσατε από πολύ νωρίς στη θεατρική αγωγή των παιδιών και των εφήβων συνδυασμένη με την επιστημονική σας σκευή, την ψυχιατρική. Πώς συνδυάζονται;

– Για μένα είναι αυτονόητη η πορεία γιατί ήμουν από πολύ νωρίς αποφασισμένη και για τα δύο στη ζωή μου. Χόρευα και έπαιζα μουσική και θέατρο από παιδί στο δωμάτιό μου. Και ήξερα ότι ήθελα να γίνω και παιδοψυχίατρος. Τα διέπει και τα δύο μια την επαφή με τον πραγματικό πόνο και η δημιουργικότητα να φτιάχνεις ιστορίες είναι το βέλος μπροστά, κοιτάζεις τον τρόπο που οι ιστορίες αντί να μας

Η απάντηση στον ανθρώπινο πόνο είναι οι ανθρώπινες σχέσεις, η αλυσίδα που φτιάχνουμε, το ότι είμαστε πολύ πιο ίδιοι από ό,τι νομίζουμε.

χωρίζουν, μας ενώνουν. Το θέατρο είναι μια πολύ συνεργατική διαδικασία, δουλεύω μόνο με σύνολα, με δημιουργικές ομάδες που είμαστε μια «γροθιά». Είμαι πολύ τυχερή για τους συνεργάτες που έχω, για την καταπληκτική ομάδα 12 ηθοποιών που εργάζονται σε αυτόν τον δύσκολο χώρο. Η

απάντηση στον ανθρώπινο πόνο είναι οι ανθρώπινες σχέσεις, η αλυσίδα που φτιάχνουμε, το ότι είμαστε πολύ πιο ίδιοι από ό,τι νομίζουμε. Και μπορούμε να είμαστε και πολύ πιο μαζί.

– Γιατί «κλείνουμε» όσο μεγάλωνουμε οι άνθρωποι; Γιατί δυσκολευόμαστε να παραμείνουμε ένα ανοικτό «σύστημα»;

– Το «κλειστό» σύστημα είναι ένα είδος παθογένειας γιατί δεν επικοινωνείς με τον άλλο. Δεν ξέρω γιατί όλοι «κλείνουμε»; Θα δανειστώ αυτή τη φράση από το έργο, «ίσως είναι γλυκός ο καναπές». Εγώ το έχω νιώσει πολύ αυτή τη διετία, πόσο έχω βυθιστεί μέσα. Πόσα πράγματα έχω όρεξη να κάνω, και δεν με ακολουθεί το

σώμα μου. Για αυτό χρειάζομαστε τα αντανakλαστικά. Όπως λέμε και στην παράσταση «Παναγία μου, να μην υποβαθμίσουμε μέχρι το μνήμα».

– Η συμμόρφωση είναι όμως ένα ζητούμενο στην αγωγή των παιδιών.

– Ναι, γιατί ίσως σχετίζεται με την ακαδημαϊκή απόδοση και σε αυτό το αξιακό σύστημα στο οποίο έχουμε όλοι επενδύσει. Το σχολείο πρέπει να σε κάνει άνθρωπο. Η καλοσύνη θα έπρεπε να είναι το ύψιστο μάθημα, ενώ πιστεύω ότι σήμερα στα σχολεία μαθαίνουν τα πάντα εκτός από αυτό.

– Πώς επηρέασε η πανδημία τα παιδιά και τους εφήβους;

– Απομονώθηκαν. Έχασαν την ευκαιρία του κοινωνικού μαθήματος. Και φέρθηκαν υποδειγματικά τα παιδιά στους νέους κανόνες. Αλλά τι συμβαίνει με εκείνες τις ηλικίες που θέλουν να ερωτευτούν, να πειραματιστούν, να πάρουν τα ρίσκα τους; Γιατί και το ρίσκο είναι ένα μάθημα, άλλο που στους γονείς τρέμει η ψυχή τους. Νομίζω ότι όλα τα παιδιά συνολικά αυτά τα δύο χρόνια έχασαν πολύ από την αυτοπειpoιθησή τους. Και πρέπει να δώσουμε τα συχαρητήρια που πρέπει σε αυτά τα παιδιά, γιατί άντεξαν δύο ολόκληρα δύσκολα χρόνια και το έφεραν εις πέρας.

– Το πιο οδυνηρό πράγμα είναι ότι ήδη οι νέοι άνθρωποι ξεκι-

νούν τη ζωή τους με ένα αίσθημα ότι τίποτα δεν αλλάζει.

– Δεν σας κρύβω ότι έχουμε όλοι αναρωτηθεί εάν αυτό το πολιτικό έργο θα ενδιαφέρει τους εφήβους γιατί αισθάνομαι ότι μεγάλες μερίδες παιδιών είναι απολιτικές. Δεν ξέρω εάν συνδέουν τη δική τους καθημερινότητα με το μεγάλο πολιτικοοικονομικό γίγνεσθαι. Αυτό με αφορά πάρα πολύ πια, γιατί το αντίθετο οδηγεί σε μια μεγάλη αβουλησία. Μήπως τους νέους μας τους έχουμε καταστήσει εκτός κέντρων ελέγχου, εκτός κέντρων αποφάσεων; Πόση ελευθερία δίνεις σε έναν δεκαπεντάχρονο την ώρα που αυξάνεται η εγκληματικότητα; Δεν έχω καμία απάντηση. Αλλά πόσο θα κρατάμε μέσα τα παιδιά;

Φορολογικές Πληροφορίες 2022

Το σημείο αναφοράς κάθε επιχείρησης και φυσικού προσώπου για τα φορολογικά δεδομένα της Κύπρου

- Πληροφορίες για τις φορολογικές σας υποχρεώσεις
- Επικαιροποιημένος κατάλογος με τις συμβάσεις για αποφυγή διπλής φορολογίας
- Ενημέρωση για τους Κανόνες Υποχρεωτικής Γνωστοποίησης (DAC6)
- Φορολογικό ημερολόγιο 2022

Διατίθεται στα Ελληνικά και Αγγλικά
www.deloitte.com/cy/tax-facts-2022

Deloitte.

© 2022 Deloitte Limited